

BRICKBANDETS UTEMILJÖER

VÅRDPLAN 2006

Fredrik Ekroth

BRICKBANDETS
UTEMILJÖER

VÅRDPLAN 2006

Fredrik Ekroth

Fredrik Ekroth 2006 ©

Brickbandets Utemiljöer
Vårdplan 2006

Eng. titel:
The Outdoor Space of Brickbandet
Management Plan 2006

Institutionen för stad och land
Box 7012
Ulls väg 28 a-b
750 07 Uppsala

Omslagsbilden är tagen på gården
Handduken år 2005 av Fredrik Ekroth.

Tryck: Repro

INNEHÅLLSFÖRTECKNING	3	2.2.3 Landskapsarkitekten Ulla Bodorff	20	6.2 Vegetationen som övergripande element.	46
FÖRORD	5	2.2.4 Smalhus- hustypen inom Riksby	21	6.3 Brickbandets trädbestånd	49
SAMMANFATTNING	6	2.2.5 Brickbandet och dess utemiljö	22	6.4 Trädens inverkan på sättningar i Brickbandets lerjordar	56
SUMMARY	6	3 INVENTERING	25	6.5 Buskar och häckar-stomväxterna	59
1 INLEDNING	9	Karta över Brickbandet med områdesindelning	27	6.6 Öppna gräsytor	64
1.1 Uppdragsbeskrivning	9	3.1 Inledning	28	6.7 Plattgångar i gräsytor	67
1.2 Syfte	9	3.2 Brickbandet idag	29	6.8 Tork- och piskplatser	67
1.3 Metod	9	3.3 Tillvägagångssätt	31	6.9 Uteplatser	70
1.4 Vårdplanen, ett tidsbegränsat dokument	10	4 VÄRDEBESKRIVNING	35	6.10 Lekplatser	74
1.5 Bakgrundsinformation	10	4.1 Inledning	37	6.11 Husens entréer	76
1.6 Karta över Brickbandet med omgivning	11	4.2 Värden	37	6.12 Hårdgjorda ytor	79
1.7 Karta över Brickbandet	12	4.3 Sammanfattning värden	38	6.13 Parkeringsytor	80
2 HISTORIK	15	5 MÅLSÄTTNINGSDISKUSSION	39	6.14 Övriga gatumiljöer	83
2.1 Översikt över Riksbyns historia före Brickbandet	15	5.1 Inledning	41	6.15 Gravkullar	84
2.1.1 Centrala Bromma och Riksby	15	5.2 Florensdokumentet	41	6.16 Övrig utrustning	85
2.1.2 Koloniträdgårdar	16	5.3 Kommentarer till Florensdokumentet och Brickbandet	41	6.17 Tillägg	87
2.1.3 Norrby Båtsmanstorp	17	5.4 Diskussion	41	7 SLUTDISKUSSION	92
2.2 Brickbandets historia	18	5.5 Delmål	42	8 Förteckning över källor och referenslitteratur	97
2.2.1 Byggnaderna	18	6 ÅTGÄRDSFÖRSLAG	43	8.1 Skriftliga källor	98
2.2.2 Funktionalistisk Landskapsarkitektur	19	Inventeringskarta med gårdsindelning.	45	8.2 Muntliga källor	99
		6.1 Inledning	46	8.3 Fotografier	99
				8.4 Illustrationer	100
				8.5 Ritningar/kartor.	100

B	BILAGOR	101		
B1	Inventering	103		
B1.1	Inledning	103	B2.5	Skiss till utformning av Brickbandets gatumiljöer, 1942
B1.2	Växtlista 1943	103	B2.6	Förslag till utformning av parkeringsplatser, 1960
B1.3	Växtlista Bordlöparen 1950	105	B2.7	Kartöverlägg, Vaggbonaden
B1.4	Växtlista 2005	105	B2.8	Kartöverlägg, Handduken och Täcket
B1.5	Inventeringskartor: A) och B)Braskudden	107	B2.9	Kartöverlägg, Brickbandet och Galonen
B1.6	Inventeringskartor: C)Handduken och D)Täcket	108	B2.10	Planteringsplan, Braskudden 1943
B1.7	Inventeringskartor: E) Bordlöparen, H) Brickbandet och I) Galonen	109	B2.11	Planteringsplan, Bordlöparen 1943
B1.8	Inventeringskartor: G)Vaggbonaden och F) Knypeldynan	110	B2.12	Planteringsplan, Knypeldynan 1943
B1.9	Förklaring till Inventeringslistor	111	B2.13	Planteringsplan, Handduken- Täcket, 1943
B1.10	Inventeringslistor träd	112	B2.14	Planteringsplan, Bordlöparen, 1950
B1.11	Inventeringslistor buskar	121	B2.15	Planteringsplan, Vaggbonaden, 1943
B2	Kartor	139	B2.16	Planteringsplan, Brickbandet- Galonen, 1943
B2.1	Förslag till stadsplan över Riksby 1939	141	B2.17	Inventeringskarta Brickbandet 2005
B2.2	Förslag till stadsplan över Riksby 1941	141	B2.18	Illustration Brickbandet 2005
B2.3	Uppmättningsplan för Handduken-Täcket 1942	142		
B2.4	Illustration över Brickbandet osignerad, odaterad.	143		

Förord

Denna vårdplan har tagits fram på uppdrag av bostadsrättsföreningen Brickbandet i Bromma och den rör, som namnet antyder, Brickbandets utemiljöer. Vårdplanen är utförd av undertecknad som ett examensarbete i landskapsarkitektur vid institutionen för stad och land, SLU Ultuna. I uppdraget har ingått:

- att ge en historisk bakgrund för området
- att inventera områdets kulturhistoriska värden och växtmaterial
- att analysera områdets värden
- att upprätta mål för framtida skötsel
- att upprätta förslag till vårdplan

Brickbandet är på många sätt ett intressant område. Utemiljöerna är gestaltade av Ulla Bodorff som var en av Sveriges ledande landskapsarkitekter under mer än 40 år. Innergårdarna har undgått större förändringar under de drygt 60 år som passerat sedan de anlades. Utemiljöerna är också omtyckta av områdets boende. Sammantaget har Brickbandet stora värden.

Idag befinner sig Brickbandet i en brytpunkt. En stor del av gårdarnas växtmaterial är ursprungligt och spelar en avgörande gestaltnings- och upplevelsemässig roll i området. Delar av gårdsmiljöerna är också skötselmässigt eftersatta och behöver restaureras. Det är därför viktigt att gårdarna tas omhand på ett sådant sätt att en så stor del som möjligt av deras befintliga värden kan bevaras och eventuellt förstärkas. Samtidigt bör man vara beredd på att behovsrelaterade förändringar kan ske.

Vårdplanen är anpassad efter områdets befintliga status och är utförd som en rad åtgärdsförslag med en varsam restaurering som huvudsyfte. Förslagen är anpassade så att de borde vara möjliga för föreningen att genomföra under de kommande 5-10 åren.

Jag vill här i förordet passa på att framföra ett tack till Bengt Swegen, ordförande i brf. Brickbandet och Anitha Schäfer, vice ordförande, för att de givit mig möjligheten att utföra detta arbete och för det arvode som

medföljt uppdraget samt för trevliga pratstunder och visad gästfrihet. Jag vill också tacka för att de givit mig tillgång till brf. Brickbandets arkiv.

Jag vill tacka Roger Elg, universitetsadjunkt, landskapsarkitekt LAR och Viveka Hoff, universitetsadjunkt, landskapsarkitekt LAR, för att inledningsvis ha presenterat mig uppdraget och för given handledning. Min examinator Tomas Lagerström, universitetsadjunkt, landskapsarkitekt LAR för rådgivning. Ulf Pihl, arb. förman vid Brickbandet, och Lars Sellmark, boende vid Brickbandet, för intressant information om Brickbandets nuläge och historia.

Jag vill också passa på att tacka Bromma hembygdsförening för att ha lånat mig gamla fotografier vilka varit till stor nytta under arbetet. Professor Pär Gustavsson som gav mig möjligheten att beskåda SLU Alnarps samling av Ulla Bodorff-signerade ritningar och planer. Lave Persson, universitetsadjunkt, för en mycket givande diskussion i ämnet markfysik. Mina föräldrar Arne och Mona Ekroth för visat stöd och för synpunkter på arbetet. Min vän Mats Larsson för goda synpunkter på arbetets text och presentation.

Slutligen vill jag också tacka min vän Carmen Zidkova, landskapsarkitekt, som underlättat mina illustrationer med de resistografpennor hon valt ut och skickat från Tjeckien.

Uppsala i maj 2006

Fredrik Ekroth

Sammanfattning

I centrala Bromma direkt öster om Brommaplan, ligger stadsdelen Riksby. Riksby byggdes under tidigt 1940-tal tillsammans med bl.a. Stora Mossen och Abrahamsberg som en del i Stockholms stads expansion västerut. Bostadsrättsföreningen Brickbandet återfinns i Riksby och rapporten behandlar Brickbandets utemiljöer. Bostadsgårdarna gestaltades av landskapsarkitekten Ulla Bodorff i dåtidens funktionalistiska stil med en dragning mot naturromantik. Intressant och mycket ovanligt är det faktum att gårdarnas ursprungliga planeringsplaner finns bevarade. Detta har underlättat arbetet med rapporten avsevärt i och med att ursprungsförslaget berättar hur gårdarna sannolikt sett ut vid anläggningskedet.

Även om en del förändringar skett inom området så är de relativt små på själva innergårdarna. Utemiljöernas största förändring bestod i anläggandet av bilparkeringar i gatumiljö på 1960-talet. Ett flertal av huvudelementen i gårdsmiljöerna finns emellertid kvar vilket gör gårdarna mycket intressanta. Intressant är också det faktum att de boende trivs i de tämligen orörda gårdarna vilket tyder på en kvalitet i ursprungsförslagets utförande.

Gårdarna är dock bitvis eftersatta idag, sannolikt på grund av för låga skötselresurser. Genom bl.a. byten av växtmaterial i främst gatumiljö går omstruktureringar i skötselarbetet sannolikt att genomföra.

Denna rapport är en vårdplan med tillhörande värdebeskrivning och målsättningsdiskussion. En beskrivning av befintliga värden samt en målsättningsdiskussion är nödvändigt att för att relevanta åtgärdsförslag ska kunna ges och för att åtgärdsförslagen ska kunna motiveras och förstås.

I vårdplanen ges åtgärdsförslag vars syfte är att möjliggöra en varsam restaurering av gårdarna med utgångspunkt i deras befintliga värden. I vårdplanen tillåts dock förändringar från ursprungsförslaget, men var gång en förändring görs måste den tänkas igenom noga och utföras i samklang med ursprungsplanernas gestaltningsidé.

Summary

In the center of Bromma east of Brommaplan is the part of Bromma named Riksby. Riksby was built in the early 1940:s as a part of the westward expansion of Stockholm. Other places that were built at the same time was for ex. Stora Mossen and Abrahamsberg. This work is about the outdoor environment of the housing co-operative of Brickbandet. The outdoor environment of Brickbandet was designed by the landscape architect Ulla Bodorff in th functionalistic style, influenced by natural romanticism that was common at the time. The original plan-drawings for location of the plants are still extant, wich is very valuable, since that makes it possible to recognize what parts of the original design are still there.

Some changes has occured within Brickbandet, but they are relatively small considering they are more that 60 years old. The biggest change is in the streets where parkinglots were built in the 1960:s. The yards are relatively untouched though. The relatively small changes in the inner yards, combined with the fact that the dwellers likes their outdoor environment hints about qualities in the concept og the original design.

Today the yards are partially neglected and the reason for this is probably insufficient resources for their maintenance. This work is a plan for future maintenance of the outdoor environments of Brickbandet. It includes descriptions of Brickbandets present values and a discussion for future goals for the maintenance. To describe and definine the existing values and to define goals for future maintenance is vital for making relevant suggests of maintenance and for the motivation and understanding of the suggests.

The plan for maintenance includes steps for suggests whose main purpose is a careful restoration of the outdoor environment of Brickbandet. The suggests are based on Brickbandets existing values, but the plan also allows changes to be made that takes steps away from the original design. However, every time similar changes are made, they must be well motivated and be made in the spirit of the environments original concept of design.

1. INLEDNING

1. Inledning

1.1 Uppdragsbeskrivning

Brickbandet är en bostadsförening i centrala Bromma. Föreningens fastigheter stod färdiga 1942 och bostadsgårdarna anlades 1943. Åldern börjar synas på de hittills ganska orörda gårdarna. Bostadsrättsföreningen såg därför behovet av en vård- och skötselplan för sina utemiljer. De kontaktade institutionen för stad och land, dåvarande institutionen för landskapsplanering, vid SLU Ultuna. Kontakten ledde till beslut om att ett fördjupat examensarbete skulle utföras i ämnet Landskapsarkitektur, på D-nivå, 20p.

Examensarbetet ledde till denna vårdplan med tillhörande värdeanalys och målsättningsdiskussion. Uppdraget gäller, att ta fram riktlinjer för skötsel och underhåll av Brickbandets bostadsgårdar utifrån befintlig situation och befintliga värden samt efter föreningens framtida önskemål.

Arbetet är utfört mellan 2005-01-01 och 2006-04-19.

1.2 Syfte

Syftet med mitt arbete har varit att ta fram ett förslag till skötselåtgärder för brf. Brickbandets bostadsgårdar. Förslaget har konkretiserats i denna vårdplan. Vårdplanen delar upp gårdarna i olika huvudstrukturer och ger åtgärdsförslag för dem. Under arbetets gång har jag varit tvungen att fördjupa min kunskap om, och förståelse för olika vårdmetoder för att resultatet skulle bli användbart. Arbetet gav mig även en god möjlighet att få en bild över hur träd och buskar utvecklas över en längre tid i en bostadsmiljö. Totalt sett är examensarbetet det intressantaste och mest givande arbetet under min utbildning.

1.3 Metod

Arbetet inleddes med ett spontant besök vid Brickbandet för att jag förutsättningslöst skulle skaffa mig en bild av området samt ta

lite fotografier. Sedan gjordes en inventering av områdets träd och buskmateriel. Växterna dokumenterades i listor som kompletterades med fotografier. När inventeringen var färdig upprättades en ny områdesplan som visar dagens utseende. Med hjälp av denna gjordes kartöverlägg mot ursprungsförslaget för att en bild över områdets förändringar tydligt skulle framträda. Arkivstudier har gjorts där jag sökt gamla ritningsunderlag och bilder över Brickbandet. Enstaka intervjuer har gjorts med personer som bott inom området sedan 1940-talet samt kortare samtal med människor jag mötte under inventeringsarbetet, detta för att ge mig en uppfattning om den boendes syn på miljön.

Jag har även gjort litteraturstudier, både för att skaffa mig en bild över olika tänkbara vårdmetoder för Brickbandet och för att ge mig bakgrundsinformation om Brommas historia och den funktionalistiska landskapsarkitekturen. För att stärka min inblick i den senare har jag även besökt olika bostadsgårdar från 1930-50-talen. Som hjälpmedel i värderingsarbetet har jag använt mig av Florensdokumentet¹ och en metod som används av Riksantikvarieämbetet².

Den information som erhållits under inventeringen, arkivstudierna, samtalen och mina besök vid Brickbandet under de fyra olika årstiderna har analyserats och värderats både före och under det att rapporten skrivits.

Brickbandet och dess gårds- och gatumiljöer är behandlade som en helhet där jag identifierat olika strukturer eller element som är återkommande inom miljöerna genom hela området. För dessa har jag utarbetat förslag för framtida åtgärder och skötsel. Av tidsskäl gjorde jag inte separata förslag för varje gård.

Ett stort antal bilder och illustrationer ingår i rapporten och där inget annat är angivet är det jag som är fotograf och illustratör. Kartor är hämtade från Lantmäteriet, förutom jordartskartan som kommer från SGU. Bilderna i rapporten är tagna under 2005 och illustrationerna utförda under 2005-2006.

1.4 Vårdplanen, ett tidsbegränsat dokument

Vårdplanen är ett dokument vars giltighetstid är begränsad.

Växtmaterialet har en central roll i gårdsmiljöernas utformning och därmed också i vårdplanen. Eftersom växter är dynamiska enheter som ständigt utvecklas och omformas under påverkan av tiden och sin omgivning bör vårdplanen fortlöpande revideras och anpassas till platsens faktiska utveckling.

En lämplig giltighetstid för vårdplanen är 5-10 år.

1.5 Bakgrundsinformation.

-Bostadsrättsföreningen Brickbandet ligger i stadsdelen Riksby i Bromma som är en del av Stockholms kommun.

-Brickbandets fastigheter började byggas 1942. Arkitekten hette Ernst Grönwall.

-Bostadsgårdarna ritades av Landskapsarkitekten Ulla Bodorff.

-Delar av marken inom bostadsområdet förvaltas av Bromma stadsdelsförvaltning.

-Brickbandets gårdar har idag sex namngivna gårdar: Bordlöparen, Braskudden, Brickbandet, Handduken, Täcket och Väggbonaden.

-Gårdarna Brickbandet och Bordlöparens östra delar, mot Hemslöjdsvägen, hette tidigare Galonen respektive Knypeldynan.

Jag har valt att ta upp de namnen i rapporten för att orienteringen ska underlättas.

-En av gårdarna heter, liksom bostadsrättsföreningen, Brickbandet. Därför har jag valt att kalla gården "gården Brickbandet" i rapporten, för att förhindra att förväxling sker.

Beställare:

Beställare är bostadsrättsföreningen Brickbandet. För enkelhets skull benämner jag den härnäst i rapporten som Brickbandet.

Föreningens styrelse består av 5 st. ordinarie ledamöter samt suppleanter.

Brickbandet har även flera arbetsgrupper för olika viktiga ämnesområden inom föreningen.

Dessa är: Gruppen för framtida sophertering, Tvättstugegruppen samt en

Trädgårds- och Parkgrupp.

Brickbandets kansli är öppet måndag- fredag kl: 09.00-11.00 och nås på nedanstående adress, telefonnummer samt e-post.

Adress:

Brf. Brickbandet
Galonvägen 40
168 73 Bromma

tel.: 08-265086

fax: 265086

hemsida: <http://brickbandet.se>

e-post: kansliet@brickbandet.se

Handledare:

Viveka Hoff, handledare, landskapsarkitekt

Roger Elg , biträdande handledare, landskapsarkitekt

Tomas Lagerström, examinator, landskapsarkitekt LAR/MSA

Leine Bibi, extern examinator, landskapsarkitekt LAR/MSA,

Landskapslaget, Stockholm

SLU, institutionen för stad och land

Box 7012

750 07 Uppsala

Tel: 018- 67 10 00

Fax: 018- 67 35 12

1.6 Karta över Brickbandet med omgivningar

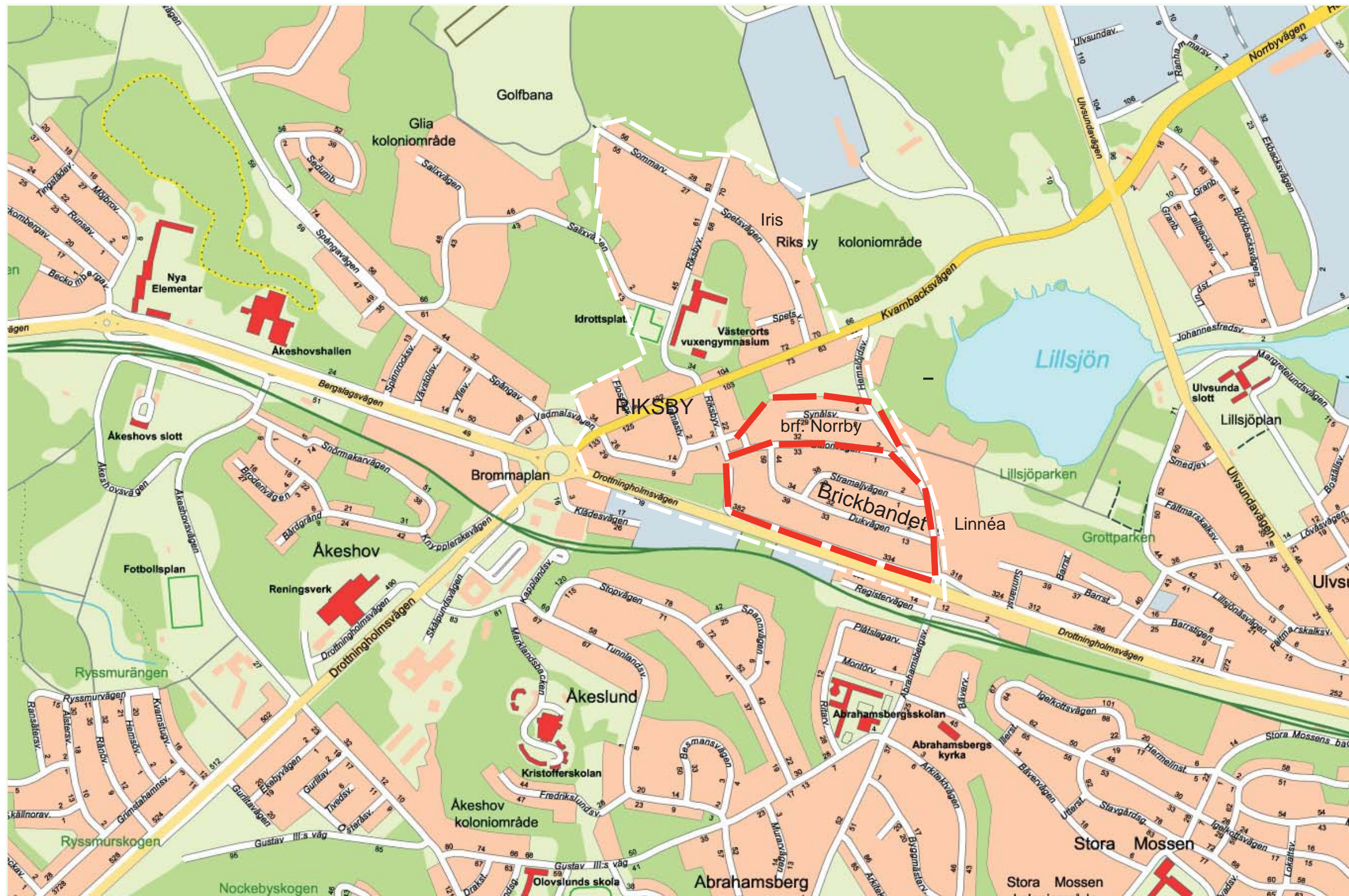
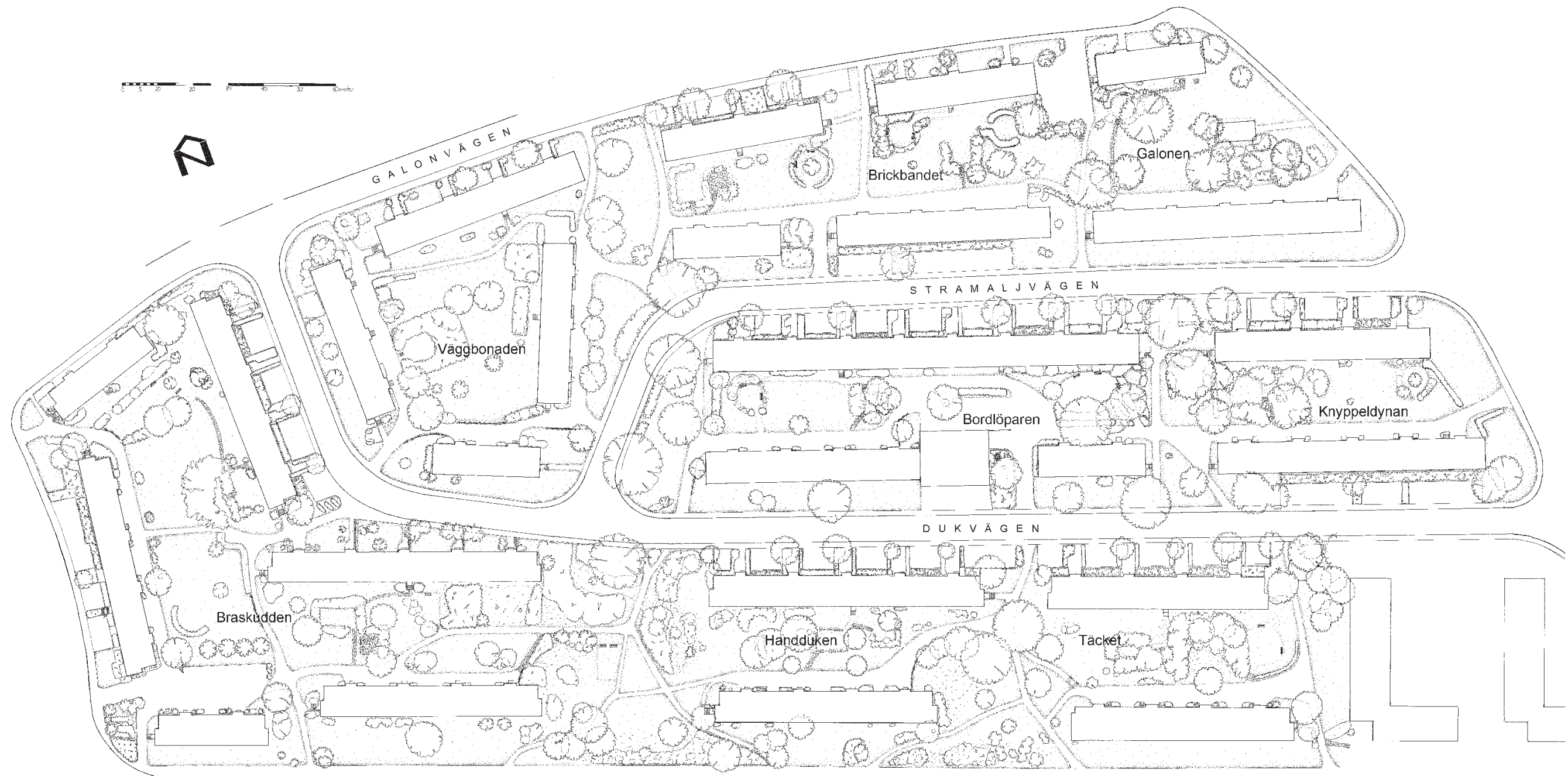

Bild 1

1.7 Karta över Brickbandet

Kartan är upprättad av undertecknad och visar Brickbandets utemiljöer så som framkommit av de utförda inventeringarna år 2005.

Bild 2

2. HISTORIK

2. Historik

2.1 Översikt över Riksbyns historia före Brickbandet

2.1.1 Centrala Bromma och Riksby

Området kring Brommaplan och Riksby har varit bebott under lång tid. I över 1000 år har människor befunnit sig i trakten. Fynd såsom pilspetsar och vapen från yngre järnåldern har gjorts, men även runristningar, gravhögar och husgrunder från samma tid har hittats i dagens centrala Bromma.

De namn som idag betecknar stadsdelar härstammar från forna byar och gårdar, såsom Ålsten, Ängby och Riksby.

Dagens centrala Bromma såg mänsklig aktivitet så tidigt som under bronsåldern även om ytterst få fynd från denna tid har gjorts. Det rör sig då om enstaka föremål och gravrösen. Sannolikt fanns här inga fasta boplatser vid denna tid.

Bosättningar började inte dyka upp här förrän under vendeltid (ca: 550-800 e.Kr) varifrån rester av bostäder har hittats inom Ranhammar och Norrby. Att trakten inte beboddes tidigare berodde sannolikt på att landhöjningen inte nått så långt att marken varit brukbar. Från vendeltid bör delar av marken ha kunnat användas som betesmark. Under vikingatiden (ca: 800-1150 e.Kr) sträckte sig fortfarande en större fjärd in i Bromma. Rester av denna finns kvar idag i form av Lillsjön, Ulvsundasjön och Bällstaviken. Boskapsskötsel och åkerbruk var vid denna tiden den viktigaste näringen.

Trakten befolkades med tiden i allt större utsträckning och under yngre järnåldern/vikingatiden fanns bebyggelse inom hela dagens centrala Bromma. Rester finns bl.a. i form av runristningar och gravar inom Riksbyområdet¹. Gravhögar från denna tid finns på Brickbandets gårdar Bordlöparen, Handduken och Täcket.

Man känner till att omstruktureringar i markägorna har skett omkring år 1000 e.Kr.

De ägogränser som uppvisas så sent som på 1600-talets lantmäterikartor över centrala Bromma tros ha uppkommit under 1000-talets första hälft. Lantmäterikartorna från 1600-talet är det äldsta kartmaterial som finns över centrala Bromma². Marken var uppstyckad och fördelad på flera små byar som var och en bestod av ett litet antal gårdar. Inom Bromma socken fanns under 1500-talet 39 hemman och 2 torp. Källor tyder på att antalet brukningsenheter varit oförändrade under lång tid³.

Namnet Riksby omnämns för första gången år 1409 i ett brev. Riksby var namnet på en by som låg ungefär där koloniområdet Iris ligger idag. Namnet var egentligen inte Riksby, utan Rodghersby, men detta är med största sannolikhet vad som senare under tidens gång förändrades till Riksby. Den slutliga justeringen av namnet lär ha skett genom en felskrivning^{3,4}.

Marken där Brickbandet ligger idag var länge sank och bestod huvudsakligen av våtmarker. Den tillhörde Nora gård, vilken låg på en höjd

Bild 3. Bromma med omgivningarna enligt 1863 års jordartskarta. Kartan ger en idé om Brommas tidiga bystruktur kan ha sett ut.

omedelbart väster om Brickbandet. Först under 1600-talet kunde marken användas för odling^{6,7}.

Under 1600-1700-talen skedde omstruktureringar i markägandet och de olika byarna delades upp och övertogs av traktens storgods som också aktivt splittrade de gamla bystrukturerna. De större gårdarna bevarades medan mindre hus och torp flyttades ut i landskapet. Anledningen lär ha varit att man ville effektivisera åkerbruket. Riksby by blev således Riksby gård⁸.

Efter omstruktureringen kom Riksby gård att tillhöra Åkeshovs slott⁹.

Åkeshov var sedan 1400-talet en gård vid namn Nockeby. Nockeby övertogs under 1600-talets första hälft av riksmarskalken Åke Andersson "Natt och Dag". Han gjorde gården till sin sätesgård och döpte sedermera om den till Åkeshov. Under 1640-60-talen lät han där bygga det som idag är Åkeshovs slott¹⁰.

Bild 4. Åkeshovs Slott

Under 1800-talet friköptes många gårdar och började brukas som självständiga enheter. Hela tiden fram till 1900-talet var jordbruket den viktigaste näringen och den uppodlade arealen ökade konstant över tiden¹¹.

2.1.2 Koloniträdgårdar

Där Brickbandet ligger idag fanns under ett par decennier ett kolonistugeområde. Företeelsen att anlägga kolonistugeområden tillkom i Tyskland under 1800-talet och spreds över det industrialiserade Europa. De tillgodosåg ett behov hos den mindre bemedlade allmänheten som sökt sig in till städerna för att få arbete under det att industrialiseringen tog fart. Överbefolkningen i städerna gjorde att det blev ont om både bostäder och mat. År 1895 bildades Sveriges första koloniträdgårdsförening i Malmö¹².

Till Stockholm fördes idén om koloniträdgårdar genom en kvinna vid namn Anna Lindhagen. Hon var socialdemokratisk politiker och bl.a. ledamot i stadsfullmäktige, stadsplanenämnden och stadens skönhetsråd. Hon intresserade sig för koloniträdgårdar och efter en studieresa till Danmark började hon utarbeta förslag för att anlägga sådana områden. Hennes idéer fick god respons och redan 1906 bildades Stockholms första koloniträdgårdsförening vid Söderbrunn på Kungliga Djurgårdens mark¹³.

År 1914 byggdes spårvägen till Bromma, och de förbättrade kommunikationsmöjligheterna österut förde med sig att nya koloniträdgårdsområden kunde anläggas i dess närhet.

Först anlades koloniträdgårdar i Alvik, sedan Stora Mossen och Vidängen. År 1916 anlades koloniträdgårdsområden vid Abrahamsberg, Åkeshov och Riksby och följande år bildades där koloniträdgårdsföreningar. Koloniträdgårdsföreningen Iris bildades år 1917 och det är på dennes mark brf. Brickbandet och Norrbys fastigheter idag ligger. Föreningen direkt öster om Brickbandet, mot Lillsjön, heter Linnéa¹⁴.

Som en andra exploateringsvåg, följande på den första av koloniträdgårdar, kom byggandet av bostäder under 1930-talets senare hälft. Odlingslotterna trängdes därför succesivt undan.

År 1939 fattades beslutet att Riksby skulle bebyggas och under de påföljande åren flyttades Iris till ett område norr om Kvarnbacksvägen, där det fortfarande ligger.

Rester från Iris finns idag kvar inom Brickbandet och det rör sig då om några olika växter. Främst rör det sig om träd men också en del buskmateriel som användes vid skapandet av utemiljöerna.

2.1.3 Norrby Båtsmanstorp

Det lilla huset Norrby Båtsmanstorp, troligen byggt under 1700-talet, var ursprungligen, som namnet antyder, bostad åt en av Bromma sockens båtsmän¹⁵. Båtsmännen tjänade örlogsflottan och försörjdes av den närboende befolkningen. Båtsmanshållningen avskaffades under sent 1880-tal¹⁶.

Vid Norrby Båtsmanstorp ägde Stockholms stad under åren 1924-44 en försöksodling och sedermera demonstrationsodling där allmänheten kunde få råd i trädgårdsfrågor. Demonstrationsplanteringarnas växter var alla namngivna för besökarna att beskåda. Från 1934 kunde man även köpa växter där och från 1935 gavs även en katalog ut. Som mest fanns här anställda två trädgårdsmästare och fyra till fem säsongsarbetare. Torpets uppodlade areal uppgick de sista åren till ca: 5100m². Till följd av att förvaltningen överlämnades från Fastighetskontoret till Gatukontorets parkavdelning flyttades odlingarna till Åkeshovs slotts orangeri¹⁷. Trädgårdsverksamhet pågår fortfarande i orangeriet då butikskedjan Plantagen har försäljning där. Norrby Båtsmanstorp var bebott till 1941. Senare under 1940-talet, i samband med att en lekpark anlades mellan Båtsmanstorpet och Brickbandet, fanns i stugan en föreståndarinna som såg efter de lekande barnen. Hon pensionerades 1971 och verksamheten upphörde¹⁸.

Namnet Norrby i Norrby Båtsmanstorp kommer troligen av att det tillhört byn Norrby som egentligen låg närmare Lillsjön. Vid tidpunkten då Riksby mark kom att tillhöra Åkeshov tillföll Norrby Ulvsunda slott som

Bild 5. Kolonistugeområdet Linnéa sett från Norrby Båtsmanstorp.

Bild 6. Norrby Båtsmanstorp med odlingar.

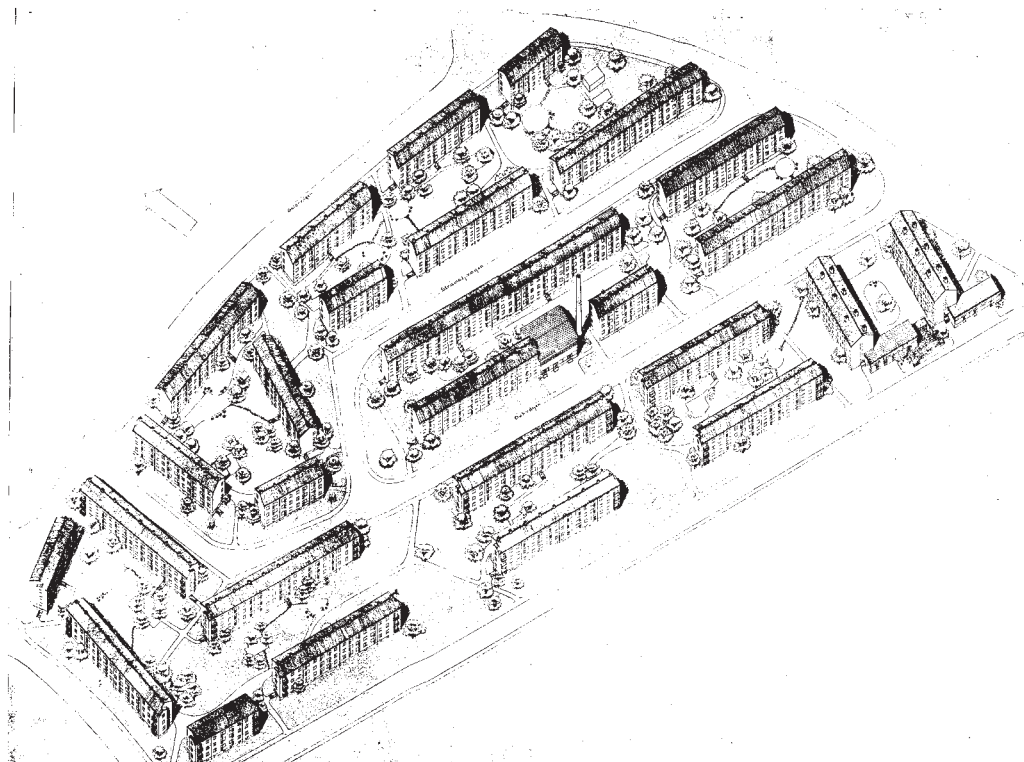

Bild 7. Illustration över Brickbandet och dess bostadsgårdar, odaterad.

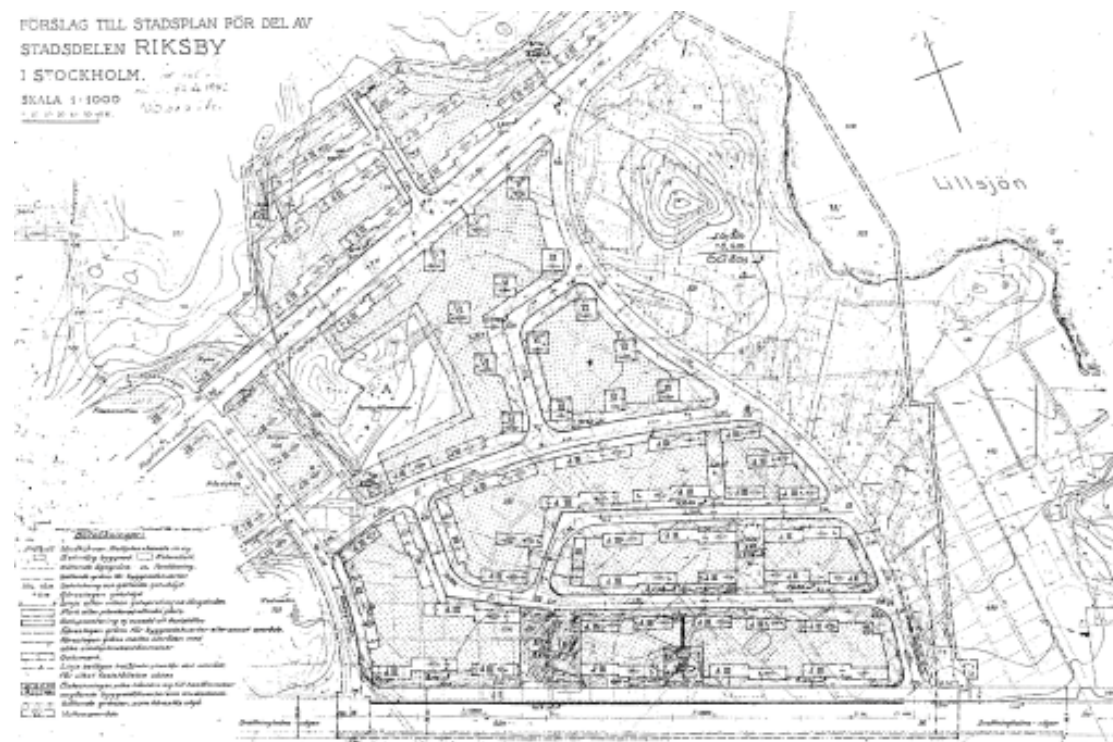

Bild 8. Förslag till stadsplan över del av stadsdelen Riksby 1939.

var den andra stora markägaren i trakten under 1700-talet¹⁹. Ulvsunda slott används idag för konferenser och liknande ändamål. Båtsmanstorpet finns avbildat på brf. Brickbandets logotype.

2.2 Brickbandets historia

2.2.1 Byggnaderna

Planerandet av Riksby var segslitet. Mellan 1939 och 1942 tog stadsplanenämnden fram 8 st. olika förslag till stadsplan för Riksby. Dessa var omväxlande förslag med enbart smalhus, eller smalhus och punkthus om 5-6 våningar. Den 29 juni 1942 godkändes dock ett smalhusalternativ som senare fastställdes av Hans Majestät Konungen. "Äntligen!" cit. Brommaboken. Det var dock inte färdigt där, jag citerar Brommaboken: "Riksbyområdets stadsplan var föremål för ytterligare justering. Trevare gjordes för att få >>omväxling>> i stadsbilden. De kommo emellertid av sig i portgången och skisserna äro nu endast historiska aktstycken. Förslaget beslöts av fastighetsnämnden 18 sept. 1942 och antogs redan 1 nov. av stadsfullmäktige"²⁰.

Den byggnadsfirma som stod för den största byggnationen inom Riksby

Bild 9. Brickbandet under byggnation. Odaterad bild.

och som byggde Brickbandets fastigheter var AB Baltzar Lundström. I området byggde företaget över 100 st. hus för en summa av närmare 50 miljoner kronor. Husen kom att bebos av över 5000 personer²¹. De flesta var unga barnfamiljer med så kallade "permissionsbarn" som blev till under krigsåren. Det fanns så mycket barn i Riksby att den nybyggda Riksbyskolan inte räckte till, bl.a. fick tillfälliga klassrum göras i Åkeshovs slott^{22,23}.

Byggmästare Baltzar Lundström bildade även AB Svenska Bostäder år 1944. Bolaget köptes sedermera av Stockholms Stad 1947²⁴. Många av gatorna inom Riksby är döpta med "hemslöjd" som kategorinamn. Därav namn som Dukvägen, Hemslöjdvägen och Stramaljvägen²⁵. Tänkbart att ämnet även styrkt namngivningen av bostadsgårdarna.

Brickbandets hus ritades av Ernst Grönwall²⁶. Han var arkitekt med eget kontor och ritade mycket hus under funktionalismens tidsepok, bl.a. på Gärdet, Fredhäll samt Hökarängens centrum. Hans mest kända verk är kanske biografen "Draken" vid Fridhemsplan i Stockholm²⁷.

2.2.2 Funktionalistisk Landskapsarkitektur

Funktionalismens landskapsarkitektur, eller "romantisk funktionalism" som man kan kalla den, var den ledande stilen inom landskapsarkitekturen i Sverige under 1940-talet. Typiska karaktärsdrag är en lågmäld enkelhet och renhet i gestaltningen och en ärlighet mot materialen, växterna och platsen i sig. Ofta försökte man ta tillvara på kvalitativa element hos platsen, såsom att spara befintliga träd eller uppstickande berghällar och dylikt och låta det vara sig självt. Naturen var idealet och man försökte skapa naturlika parkmiljöer som omgärdade byggnaderna. Man talade om begreppet "hus i park". Det använda växtmaterialet hade ofta en vildkaraktär. Prydnadsväxter var vanligtvis rabattrosor eller perenner och växtvalet var ofta mycket enhetligt utan att för den skull vara enformigt^{28,29}.

Begreppet "hus i park" med väldigt öppna planlösningar var förhärskande under 1940-talet, men från omkring 1950 övergavs öppenheten till förmån för mer slutna gårdar³⁰.

Sven A. Hermelins ord ur boken "Havekunst" från 1950 beskriver tidens tankesätt mycket målande³¹:

"Trädgårdskonsten söker medla i den striden. Den arbetar med förkärlek med kontraster mellan natur och kultur. Den låter tex gärna karaktäristiska vilda träd stå kvar i en starkt funktionsbetonad trädgård, eller man låter en bergklack sticka upp utan förmedling i en putsad gräsmatta. Man förenar här kravet på romantik med funktionalismens krav på absolut ärlighet i materialets behandling. I barockträdgården hade klippan omformats till en terrass, som komponerats in i formschemat, i den engelska parken hade den täckts med jord och blivit en grön kulle, och vid början av seklet hade den omformats till en rock-garden –nu förblir den helt enkelt en naturlig klippa".

Det är viktigt att ha en förståelse för det synsättet när man arbetar med anläggningar från denna tid.

Bild 10. En uppstickande sten som tillåtit vara en "naturlig klippa". Entrén till Dukvägen 39.

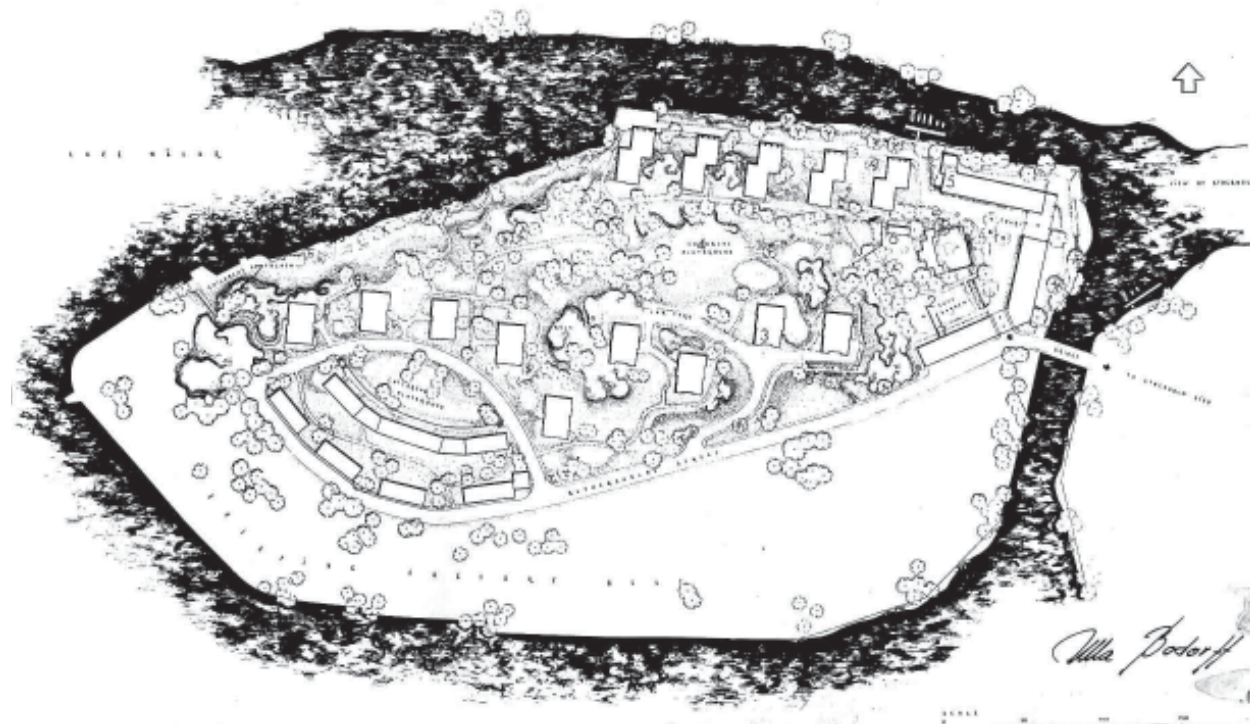

Bild 11. Översiktsplan över Reimersholme i Stockholm, Ulla Bodorff, årtal okänt.

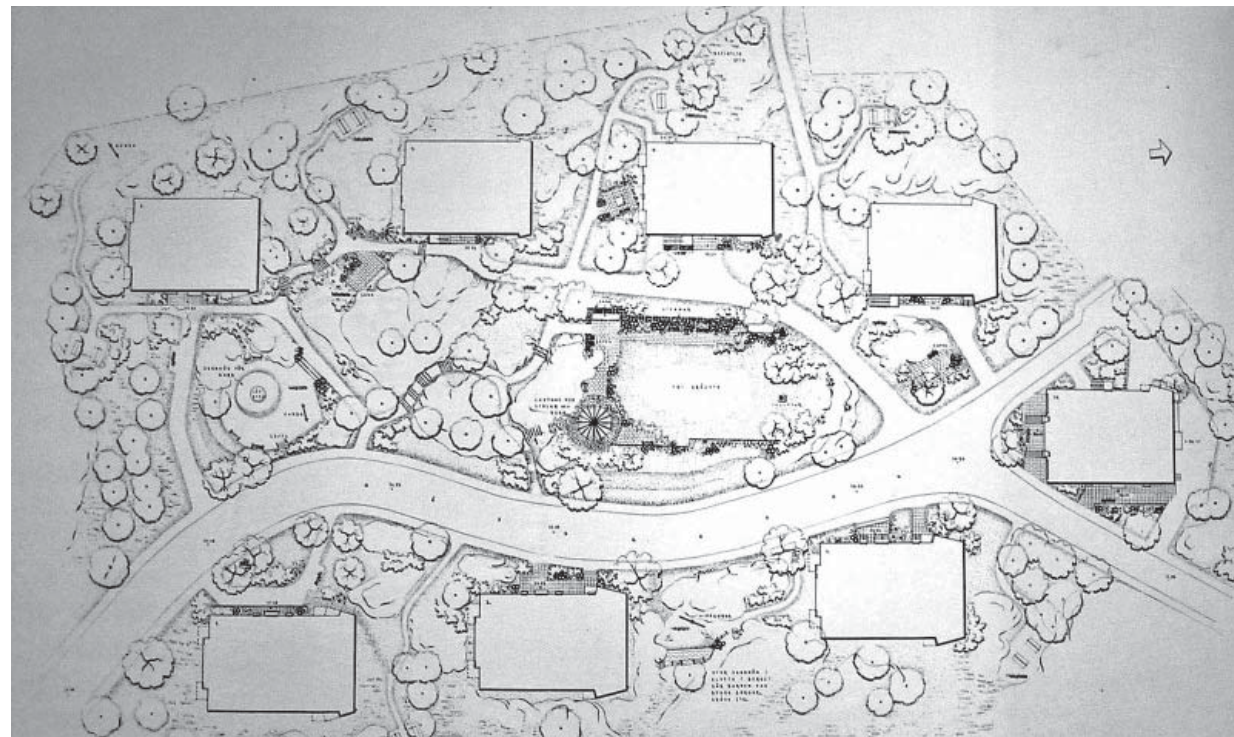

Bild 12. Nynäshamnsområdet i Nynäshamn. Ulla Bodorff 1946

2.2.3 Landskapsarkitekten Ulla Bodorff

Ulla Bodorff (1913-82) var en aktiv och drivande svensk landskapsarkitekt. Efter utbildning i England tog hon sitt första jobb vid Stockholms stads parkavdelning 1936. År 1937 startade hon ett eget landskapsarkitektkontor och blev därmed den första heltidsarbetande landskapsarkitekten i Sverige. Förutom sitt arbete var hon också engagerad i, och anlitad av, olika ideella organisationer såsom Svenska landskapsarkitekters riksförbund och IFLA (International Federation of Landscape Architects).

Hon skrev även många artiklar och var författare och medförfattare till ett flertal böcker. Hon tog uppdrag från stora delar av Sverige och ritade såväl privata trädgårdar och begravningsplatser som folkparker och bostadsgårdar. Kända exempel är Berthåga Begravningsplats i Uppsala och Reimersholme i Stockholm. Hon jobbade även mycket med Järvafältet i Stockholm. Ulla Bodorffs arbeten från 1940-talet låter ofta natur och brynkaraktär träda in i bostadsmiljöerna enligt tankesättet "hus i park". Hon förespråkade såsom många samtida landskapsarkitekter att man i miljöernas stomme använde sig av växter med en naturlig

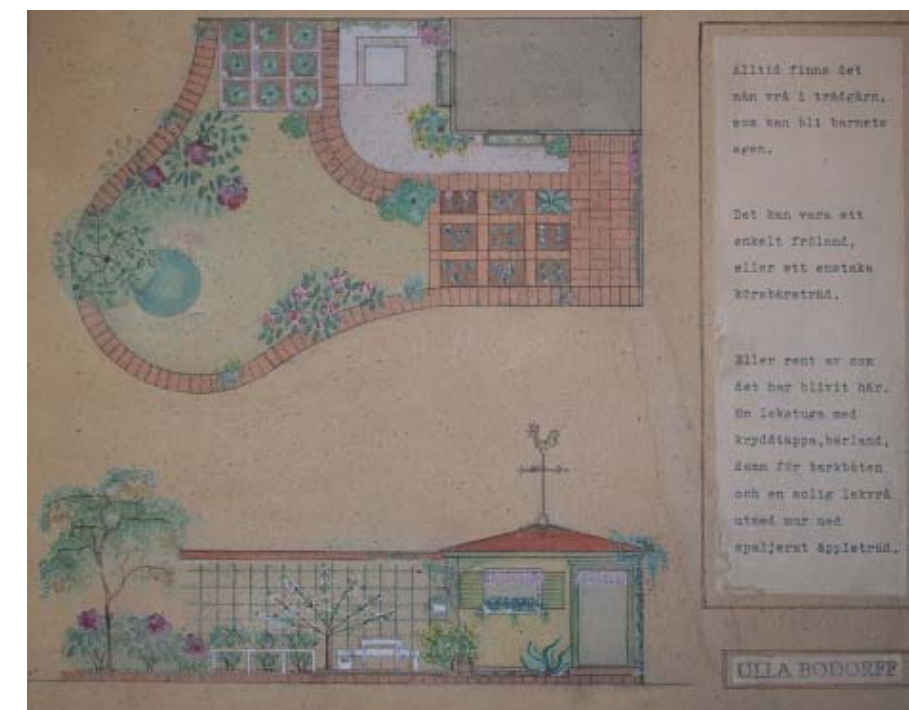

Bild 13. Vacker plan för kolonistuga. Ulla Bodorff, odaterad.

karaktär hämtad från nordisk natur^{32,33,34,35,36}. Studerar man hennes arbeten slås man ofta av den goda formkänsla och förmåga att skapa god linjeföring som finns i många av hennes förslag.

Sin syn på gott byggande av bostadsområden under det tidiga 1940-talet beskriver hon bäst själv:

”Hus i parksystemet ger oss möjlighet att få fram ett bostadsområde, där det ursprungliga landskapet inte blott förmår hävda sin egenart, utan även inom sig upptaga modern stadsbebyggelse så att parkmark och bebyggelse framgå som en helhet. En helhet, där huskropparna så fast införlivas med naturparken, att de snarare framhäva än förkväva landskapets ursprungliga karaktärer”.

”Det torde stå klart för envar, att om ett bostadskvarter ordnas så att husen komma att fritt grupperas i ett gemensamt parkområde -ett område där de olika tomterna inte skiljas åt genom häckar och staket, och där ett enhetligt vägsystem förbinder olika fastigheter- att ett sådant bostadsområde ur trevnadssynpunkt är att föredraga framför de enskilda gårdsplanteringar som uppstått, om kvarteret planerats av markägarna var och en för sig”.

Två utsnitt ur artikeln ”Moderna Hyreskvarter” av Ulla Bodorff, Allmän svensk trädgårdstidning 1940³⁷.

2.2.4 Smalhus - hustypen inom Riksby

Hustypen inom Riksby och Brickbandet kallas smalhus. Typiskt för dem är att huskropparnas bredd aldrig överstiger 10 meter. Antalet våningar är vanligen tre till fyra. Lägenheterna är genomgående i husen så att ljus kommer in från minst två håll.

Brickbandet är ett smalhusområde av den typ som vi idag kallar smalhusstad. Karaktäristiskt för smalhusstäderna är öppna gårdsmiljöer med parallellställda hus där flera gårdar ofta sitter ihop och bildar stora rumsenheter. Omkring år 1950 följde en reaktion mot de stora

Bild 14. Smalhusområde: Smalhusstad

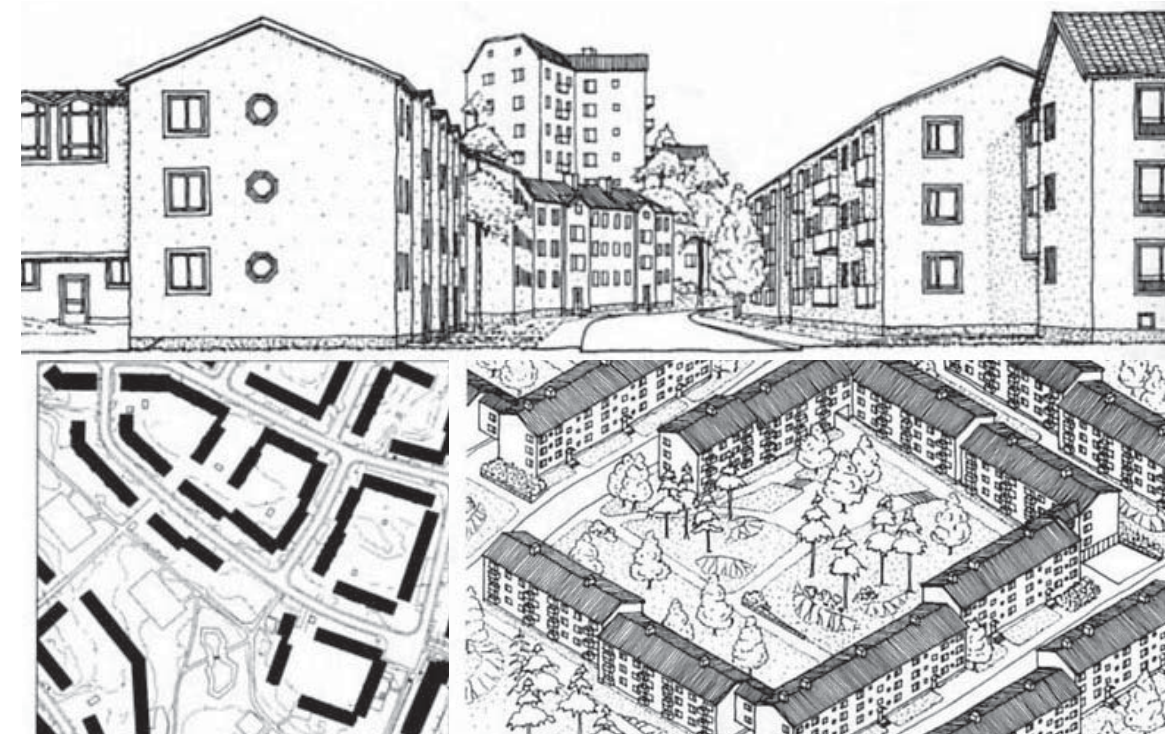

Bild 15. Smalhusområde: Grannskapsenhet

Bild 16. Väggbonaden, entré från Dukvägen, 1943.

gårdsrummen och man började placera husen så att mer slutna gårdar bildades. Byggnads sättet kallades grannskapsenheter och sådana återfinns bl.a. i stadsdelen Årsta i Stockholm^{38,39}.

Typiskt för funktionalismen var en önskan att mäta och kvantifiera saker och företeelser och detta rörde även byggandet. Husen placerades helst i öst-västlig riktning för att ge de genomgående lägenheterna morgon- och kvällssol. Man gjorde också idealmodeller för med vilka avstånd husen skulle placeras från varandra så att de inte skulle, åtminstone mitt på dagen, skugga varandras bottenvåningar⁴⁰. Man finner detta tänkande i Brickbandets hus då majoriteten av huskropparna ligger i öst-västlig riktning, aningen vinklade från Drottningholmsvägens sträckning.

2.2.5 Brickbandet och dess utemiljö.

Ur studiet av originalplanerna kan man se att Ulla Bodorff utformade utemiljöerna på ett för tiden typiskt vis och med tydlig funktionsuppdelning. Gårdsmiljöerna var gräsmattor med slingrande gångvägar och blommande naturlika friväxande häckar tydligt kopplade till funktionerna, gångvägarna och utmed husens fasader. Rikligt med träd fanns för att skapa höjd till anläggningen och rama in det öppna gräsets gläntor. Kring uteplatserna planterades blommande prydnadsaxter och rabattrosor (*Rosa cv.*).

En intressant betraktelse från Brommaboken 1950 berättar dock föga smickrande om funktionalismens landskapsarkitektur, samtidigt som den ger en korrekt vision om gårdarnas uttryck idag:

”Under århundradets sista decennium kommer nya problem att dyka upp. Man måste göra klart för sig vad som skall hända med smalhusområdena på Traneberg och centrala Bromma. Dessa senare stadsdelar har ju under 40-talet blivit åtskilligt smädade p.g.a. sin torftighet både i fråga om byggnader, stadsplan och miljön i största allmänhet. Då kommer de att vara lummiga oaser där man i sommarkvällarna hör binas surrande i lindarnas kronor, som höjer sig högt över tegeltaken.”

”Tankar om Brommas framtid: Göran Sidenbladh år 1950”⁴¹

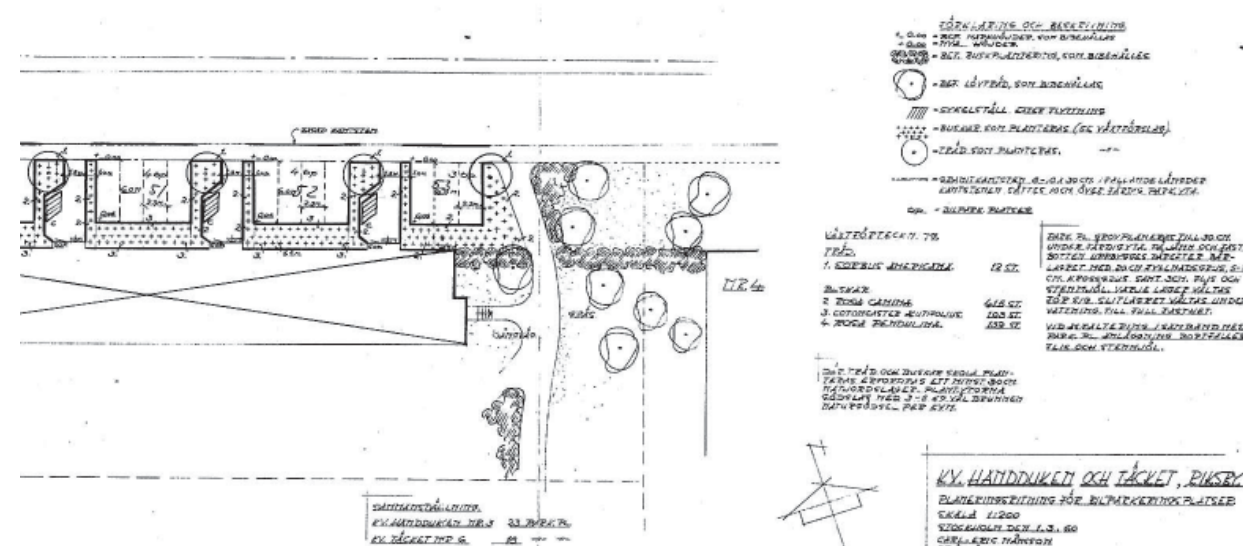

Bild 17. Del av förslag till parkeringsplatser kv. Handduken och Täckets, 1960.

Bilismens utbredning i Sverige under 1950-talet skapade ett behov av bilparkeringar inom området. Från 1960 finns planritningar för anläggning av sådana och planerna är utförda i tre steg med olika prioritet. Förslaget godkändes av Stockholms stads fastighetskontor år 1964. I förslaget ingick inte bara parkeringar i gatumiljöerna, utan även på tre av gårdarna. Dock utfördes det aldrig fullt ut, vilket medförde att bara Braskuddens bostadsgård förändrades nämnvärt.

När parkeringarna tillkom förändrades de flesta gatumiljöerna och de entréer som vetter mot gatan. De ursprungliga gräsytorerna med grupper av buskar byttes mot parkeringsplatser kantade av i huvudsak roshäckar och som gatuträd valdes praktrönn (*Sorbus decora*). På bostadsgårdarna föreslogs buskrosor som omgärdande häckväxt för parkeringarna, och framför bilarna rader av rosenhagtorn (*Crataegus laevigata* 'Paul's Scarlet'). Detta utfördes enbart på gårdarna Braskudden och Brickbandet. Parkeringsplatser anlades samtidigt på Braskuddens bostadsgård på ett sätt som var ganska skonsamt mot gårdens kvaliteter. Dess västra entré omgestaltades också för att göra bilinfart möjlig. På senare år har parkeringsytan minskats ned och delvis ersatts med gräs.

Brickbandets hus var från början målade i en brungul färgton, sannolikt samma färg som finns på de HSB-ägda L-formade husen (vilka ej ingår i rapporten). År 1975-76 målades Brickbandets hus om till de färger de har idag^{42,43}, säkerligen för att skänka en större variation till området, se bild 18-20, denna sida.

Under de senaste ca: 20 åren har delar av gårdarna stegvis börjat förfalla samtidigt som en del behovsrelaterade nytillskott gjorts, däribland trästaket vid flera gräsytor för att hindra att folk skapar genvägar över dem. Fruktträd har också planterats på några gräsytor och i uteplatser.

Under 1980-talets senare hälft byttes växtmaterialet kring parkeringarna ut mot det som finns planterat där idag. Orsaken lär vara att man tröttnat på de taggiga rosbuskarna⁴⁴. Brickbandets fastigheters entréer hade ursprungligen dörrar av trä vilka

under 1980-talets senare hälft byttes ut mot moderna dito i brunlackerad metall.

År 1992 köpte föreningarna Brickbandet/Norrby huset i kv. Schalen vilket tidigare varit Konsumbutik men som efter köpet byggdes om till att bli bostadsrättsföreningarnas gemensamma expedition. Schalen byggdes samtidigt om med lägenheter på övervåningen⁴⁵.

År 2001 kompletterades husen med balkonger, förutom bottenvåningen på Dukvägen 25-31⁴⁶.

Lermarken inom Brickbandet har börjat torka ur, vilket kallas konsolidering, och flera av husen har börjat att sätta sig. Dräneringsarbeten pågår i skrivande stund, vintern 2005-2006. Målet är att samtliga hus ska få grunden dränerad och stabiliserad, Hösten 2005 gjordes också en genomgång av de befintliga dagvattenledningarna.

Bild 18. De L-formade husen vid Dukvägens västra ände bär sannolikt den ockragula färg som var ursprunglig inom Brickbandet. Tänkbart är att luftföroreningar såsom avgaser gjort färgen gråare än ursprunget.

Bild 19-20. Idag bär Brickbandets hus dessa tre fasadfärger vilka tillkom 1975-76.

1. Broberg Anders, Vikingatida och medeltida byar i Bromma. Brommaboken årg. 52, 1961.
2. Broberg Anders Vikingatida och medeltida byar i Bromma. Brommaboken årg. 52, 1961.
3. Lindström John fil.mag., Bromma församlings bebyggelseutveckling II, den nya tiden. Brommaboken årg. 15, 1944.
4. Sellmark Lars, Jubileumsskrift Brickbandet/Norrby 50 år.
5. Broberg Anders Vikingatida och medeltida byar i Bromma. Brommaboken årg. 52, 1961.
6. Gustawsson Karl Alfred, Arkeologiska undersökningar i Bromma. Brommaboken årg. 4, 1933
7. Sellmark Lars, muntligen.
8. Stavenov- Hidemark Elisabeth, Thorstenssons Ulvsunda. Brommaboken årg. 45, 1974.
7. Åkeshof, Klingspor C.A, Schegel B. Brommaboken årg. 29, 1958.
8. Lindström John fil.mag., Bromma församlings bebyggelseutveckling II, den nya tiden. Brommaboken årg. 15, 1944.
9. Klingspor C.A, Schegel B. Brommaboken årg. 29, 1958.
10. Klingspor C.A, Schegel B. Brommaboken årg. 29, 1958.
11. Lindström John. fil.mag., Bromma församlings bebyggelseutveckling II, den nya tiden. Brommaboken årg. 15, 1944.
12. Eriksson Eva, Den moderna stadens födelse- Svensk arkitektur 1890-1920.
13. Flinck Maria, Historiska trädgårdar i Stockholm- Beskrivning av en inventering. KmV nr:2 2000.
14. Dahlberg Axel, Brommakronika 1942, Brommaboken årg. 14, 1943.
15. Sellmark Lars, Jubileumsskrift Brickbandet/Norrby 50 år.
16. Hans Högmans släktforskning. <http://www.algonet.se/~hogman/slaekt.htm>
17. Holm Sven, trädgårdskonsulent, Norrby Båtsmanstorp. Brommaboken årg. 15, 1944.
18. Sellmark Lars, Jubileumsskrift Brickbandet/Norrby 50 år.
19. Stavenow- Hidemark Elisabeth, Thorstenssons Ulvsunda, Brommaboken årg. 45, 1974.
20. Dahlberg Axel, Brommakronika 1942.
21. Rönner Sixten, Årskrönika 1946, Brommaboken årg. 18, 1947.
22. Pihl Ulf muntligen.
23. Sellmark Lars, muntligen.
24. Svenska Bostäders hemsida, historik. <http://www.svebo.se/>
25. Stugart Martin, "Varifrån har Valdmalsvägen, Dukvägen m fl i Riksby fått sina namn?" DN nätupplaga 12 januari 2004.
26. Stockholms stadsmuseum, smalhusinventering 1985.
27. Hultin Olof m.fl., Guide till Stockholms arkitektur.
28. Persson Agneta, Bengt, Svenska Bostadsgårdar 1930- 59, 1995.
29. Bucht Eivor m.fl., Svenska Landskapsarkitekter, glimtar från branschen 1920-1960. Arkus småskrift nr:12.
30. Stockholms stadsbyggnadskontor, Stockholms byggnadsordning, 1999.
31. Bucht Eivor m.fl., Svenska Landskapsarkitekter, glimtar från branschen 1920-1960. Arkus småskrift nr:12.
32. Blom Holger, Ulla Bodorff död (dödsruna). härkomst okänd, SLU Alnarp.
33. Bucht Eivor m.fl., Svenska Landskapsarkitekter, glimtar från branschen 1920-1960. Arkus småskrift nr:12.
34. Hermelin Sven A., Ulla Bodorff- Gyllenhaal död (dödsruna) härkomst okänd, SLU Alnarp.
35. Lüüs Hele, muntl.
36. Murray Malcolm, Ulla Bodorff- Gyllenhaal till minne (dödsruna), härkomst okänd, SLU Alnarp.
37. Persson Bengt, Nowotny Claus, Ulla Bodorff Landskapsarkitekt 1913-1982 Arkus småskrift nr: 6.
38. Andersson Magnus, Stockholms Årsringar- en inblick i stadens framväxt, 1997.
39. Stockholms Byggnadsordning.
40. Asplund Hans, Farväl till funktionalismen! 1980.
41. Sidenbladh Göran, Tankar om Brommas framtid. Brommaboken årg. 21, 1950.
42. Brf. Brickbandets hemsida: <http://brickbandet.se>
43. Sellmark Lars, muntl.
44. Pihl Ulf, muntligen.
45. Schäfer Anitha, muntligen.
46. Brf. brickbandets hemsida. <http://brickbandet.se>

3. INVENTERING

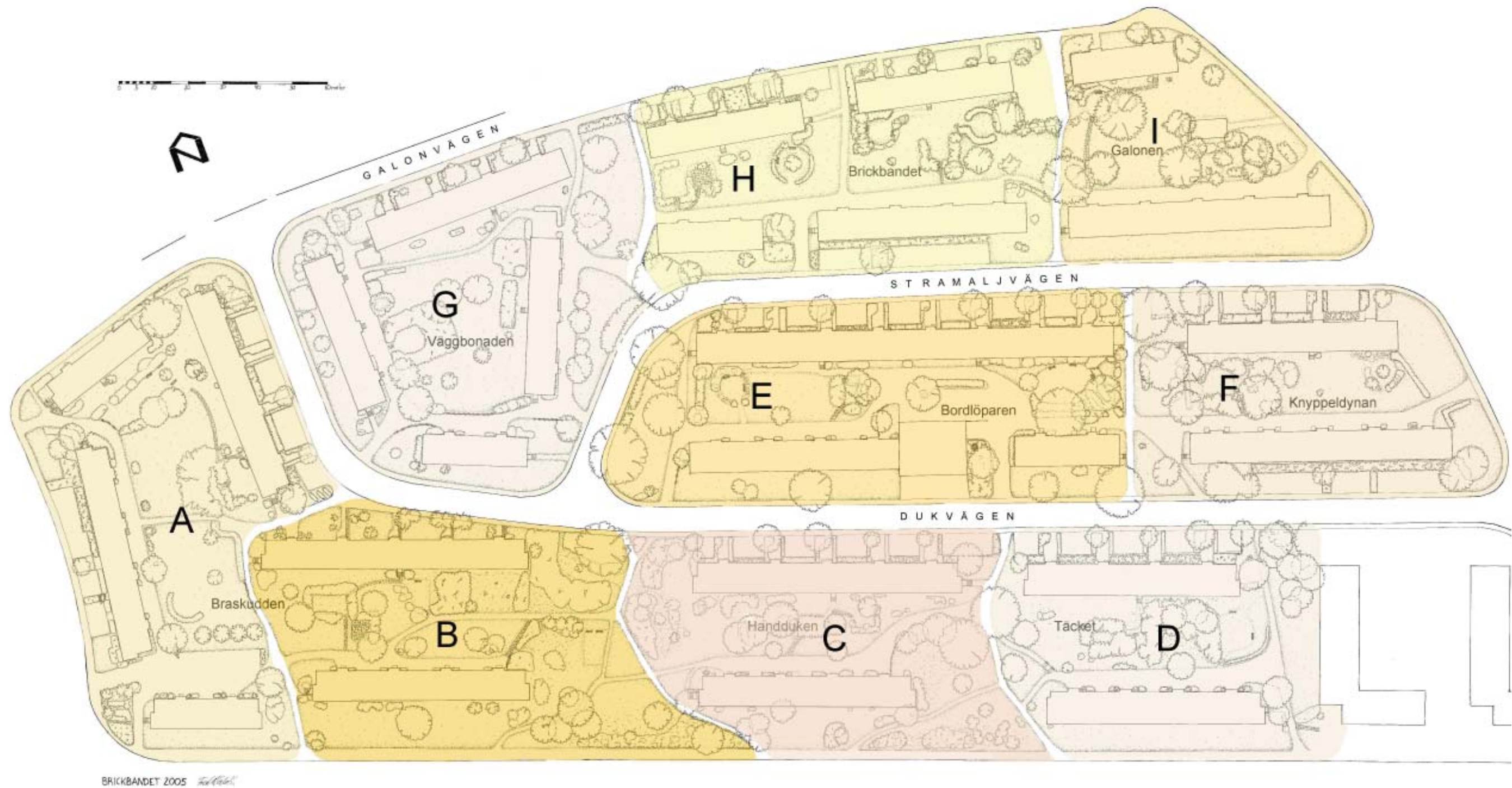

Bild 21. Kartbild över Brickbandet som illustrerar hur gårdarna delades in under inventeringsarbetet. Bokstäverna återfinns i inventeringslistorna i de koder som tilldelats växterna. De talar där om vilken gård den specifika växten/gruppen av växter finns på.

3. Inventering

3.1 Inledning

Brickbandets gårdsmiljöer och vegetation har inventerats med syftet att försöka säkerställa deras värden. Jag har inventerat områdets grönstruktur med koncentration på buskar och träd, bedömt deras ålder och status samt gjort en åtgärdsbedömning av dem. Under inventeringsarbetet har jag också tittat på gårdsmiljöerna och försökt bilda mig en uppfattning om hur deras beståndsdelar och rumsbildningar samspelar med och är beroende av varandra.

Viktiga motton i 1940 talets landskapsarkitektur var enkelhet och naturlighet.

Agneta och Bengt Persson (1995)¹ menar att de tre viktigaste aspekterna som beskriver bostadsgårdarnas utformning från 1930-50-talen är:

- Rumslighet
- Växtlighet
- Funktionsuppdelning

Efter att ha besökt bostadsgårdar från denna tidsepok tycker jag mig

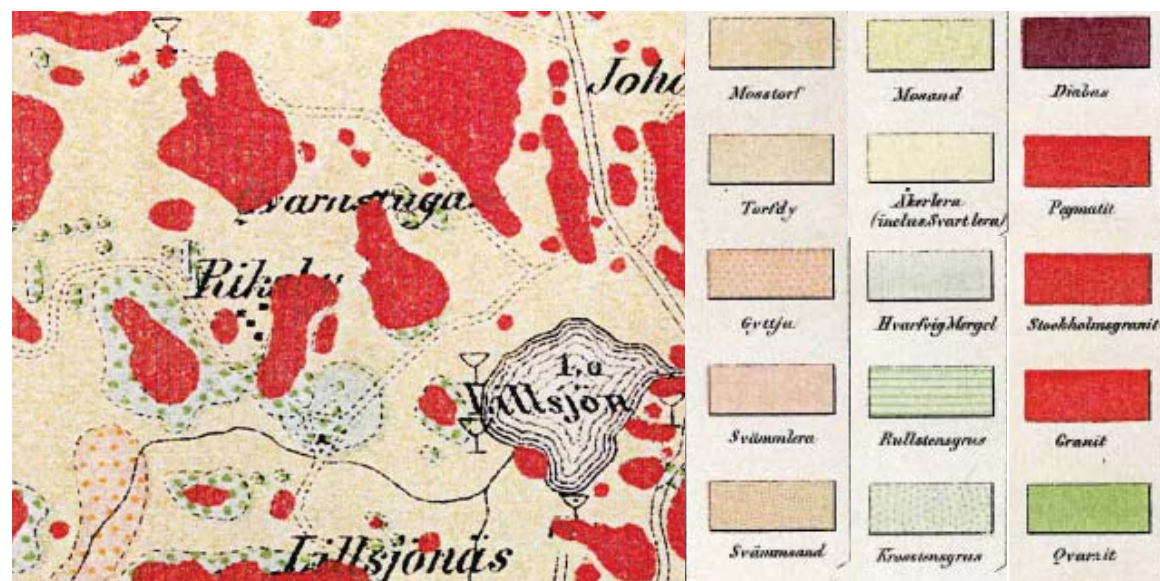

Bild 22. Riksbys jordarter, SGU Jordartskarta 1863.

kunna hålla med om detta indelningssätt. Målsättningsdiskussionen och åtgärdsförslagen tar avstamp i hänsynstagandet av dessa aspekter.

Brickbandets bostadsgårdar består av två huvudtyper. Den ena typen kallas smalhusstad och kännetecknas av parallellställda hus som bildar långa öppna gårdsrum. Smalhusstäder är mycket typiska för 1940-talets byggande². Den andra typen kallas grannskapsenhet och kännetecknas av två slutna gårdsrum. Representanter för gårdstypen är Braskudden och Väggbonaden.

Bild 23. Flygbild över Brickbandet, Schalen och Norrby. Foto O. Bladh, årtal okänt, bilden troligen tagen under mitten av 1950-talet.

På gårdarna närmast Drottningholmsvägen d.v.s. Braskudden, Handduken och Täckket, samt på kommunens mark mellan dessa, återfinns gravar från yngre järnåldern. Gravarna finns markerade i detaljplan och har med största sannolikhet styrt husens placering.

Berggrunden inom området består av stockholmsgranit och jordarterna är postglacial åkerlera med inslag av svart lera samt stråk av krosstensgrus (SGU Jordartskarta Aa 6 1863)³.

All den mark som ingår i Brickbandets utemiljöer förvaltas inte av brf. Brickbandet. Stråk mellan husen samt delar av gatumiljöerna förvaltas av Stockholms stad.

3.2 Brickbandet idag

Inom Brickbandet finns fortfarande ett flertal lämningar som härstammar från koloniträdgårdsområdet Iris och tiden innan Riksby bebyggdes med smalhus. Resterna utgörs av olika växter, några av de befintliga träden är sannolikt äldre än husen och gårdarna. De stora almar som förekommer inom området härstammar t. ex. med säkerhet från tiden före husens tillkomst. Snåret av plommon (*Prunus x domestica*) mellan Braskudden och Handduken har sitt ursprung i koloniträdgårdsområdet och är uppbyggt av rotskott från ett plommonträd som fanns här före

Bild 24. Bilden till höger: Braskudden 1943, på bilden skymtas det plommonträd (se pil) som gett upphov till plommonsnåret på den vänstra bilden. Bild. 25

gårdarna anlades (se bild 24, 25). Väggbonadens dunge av rosenslide (*Fallopia japonica*) samt häcken av alm (*Ulmus glabra*) som omgärdar gården Brickbandets västra piskplats är också uppbyggda av växtmaterial som fanns befintligt inom området. Många bondsyrener (*Syringa vulgaris*) fanns också tillgängliga inom området vid anläggningskedet. Befintliga växter har markerats i den ursprungliga växtlistan med ordet "befintliga".

På gårdarna har olika förändringar skett sedan anläggningen under 1940-talet. Förändringarna skulle sannolikt ha kunna varit större än vad de är idag. En stor del av anläggningarnas stommar finns fortfarande kvar och kan framhävas. Detta betyder att mycket av det ursprungliga växtmaterialet finns kvar på sina ursprungsplatser och endast mindre tillskott har skett. Likväl finns majoriteten av gårdarnas funktionsytor kvar på sina ursprungliga platser och deras lägen är centrala i gårdarnas utformning. De förändringar som skett är främst att olika växter har tagits bort eller bytts ut. Exempelvis har många av Brickbandets träd, främst björkar (*Betula pendula*), tagits bort. Björkar var ursprungligen föreslagna i stora antal på gårdsmiljöerna, främst vid gårdarnas entréer samt utmed

Bild 26. Privat rabatt i del av en busktyta, Dukvägen.

Bild 27. Pågående dräneringsarbete av husgrund, Stramaljvägen 14-20.

gångvägar som styrningar och portaler etc.. Den karaktär som björkarna troligen varit avsedda att ge Brickbandet går idag inte att uppleva.

Några träddarter börjar närma sig, eller har redan uppnått sin åldersgräns. Flera av gårdarnas praktrönnar och rönnar är t.ex. utgångna och många häggar uppvisar ålderssvagheter. Nya träd har planterats. Hästkastanj (*Aesculus hippocastanum*) har satts på flera gårdar sannolikt under 1950-talet, samt tre st. balsampopplar (*Populus balsamifera*) på kommunens mark 1952. Även en del fruktträd har planterats sedan slutet av 1980-talet (uppskattningsvis) och framåt. Funktionsytorna, dvs. piskplatserna och uteplatserna finns kvar på sina ursprungsplatser, som små öar i gräsyornas stilla rum, och de omgärdas fortfarande av den vegetation de planerades med. Häckarna är dock eftersatta och har tillåtits utvecklas till stora dungar av buskträd som utgör väldigt starka element på gårdarna. Volymerna de bildar är flera gånger större än vad som troligen avsetts initialt och de förändrar därmed gårdarnas karaktär då de i sitt nuvarande utförande är mer dominanta och bidrar till att göra åtminstone de

Bild 28. Täckets piskplats, omgiven av storvuxna rysklönnar. Gräsytan är en trevlig plats att sitta på. Gårdens egentliga uteplats har förfallit, den ligger i gårdens andra ände, bortom rysklönnarna.

smalare gårdarnas rum trängre och skuggigare. De förväxta häckarna är dock mycket karaktärsfulla. Flera av pisk- och torkplatserna används fortfarande av boende som också uttryckt sin önskan om att funktionerna ska finnas kvar.

Vid en del entréer och husväggar har de ursprungliga buskarna tagits bort och gjorts om till privata rabatter. Privata planteringar finns också i anslutning till de bakre entréerna vid huset Dukvägen 25-31, vilket saknar balkonger på nedre våningen. På några av gårdarna har buskarna vid entréerna bytts ut mot nytt buskmaterial. En bred variation i skötselnivå finns representerad inom området, då vissa buskar och häckar är väl skötta och andra inte. Bitvis har skötselnivån varit låg och där har istället buskagen förväxat sig och kraftigväxande arter såsom hägg (*Prunus padus*) och fläder (*Sambucus nigra*) spridit sig och blivit konkurrenter till ursprungsväxterna.

Gravkullarna var vid Brickbandets begynnelse endast bevuxna med

Bild 29. Uteplatsen i Braskuddens östra del är mysig. Den är omgärdad av slånbuskar och med en klipphäll intill. Gräs har vandrat in på dess golv och den tidigare sandlådan är borttagen.

gräs, men de har under årens lopp förbuskats av buskrosor och slån. Flera buskplanteringar utmed husfasaderna har försvunnit, delvis p.g.a. de dräneringsarbeten som utförts vid flera hus under år 2005, men flera sannolikt vid tidigare tillfällen. Entréerna vid gården Brickbandet har efter utfört dräneringsarbete ej fått något växtmaterial återplanterat under 2005. Ett mindre antal björkar har tagits ned under hösten 2005 då man tror att dessa kan ha orsakat grundvattensänkning med sättningar i mark och hus som följd.

Dock är mycket inom gårdarna bevarat och ursprunget går att se. De växter som försvunnit, förutom utgångna träd, är perenner och känsliga, små buskar såsom tibast (*Daphne mezereum*). Gårdarnas uteplatser finns kvar men har förfallit. Sandlådorna har tagits bort och ytorna är numera täckta av gräs och de är både mindre tydliga och mindre inbjudande än vad de varit. Uteplatserna på Braskudden och Väggbonaden har helt mist sin funktion och deras ursprung går inte att skönja om man inte känner till det. Flera av plattgångarna som leder till, och mellan funktionsytorna finns kvar i gräset. Det hårdgjorda gångsystemet är likaså i det närmaste oförändrat, förutom att det har asfalterats, troligen i samband med att parkeringsplatser anlades på 1960-talet. Bitvis har asfalten dock börjat att uppvisa sprickor.

Under vår och höst anordnar bostadsrättsföreningen städdagar utomhus där de boende och gör skötselinsatser på gårdarna. Städningarna brukar vara välbesökta.

Bild 30. Skiss över gården Brickbandet som den ser ut år 2005. Skissen är utförd enligt de inmätningar som gjordes i samband med inventeringsarbetet. Liknande skisser har gjorts för samtliga gårdar både utifrån Ulla Bodorffs ursprungsförslag samt dagens situation. Syftet har varit att göra kartöverlägg för att klargöra förändringar inom gårdsmiljöerna. Se även illustrationen nedan.

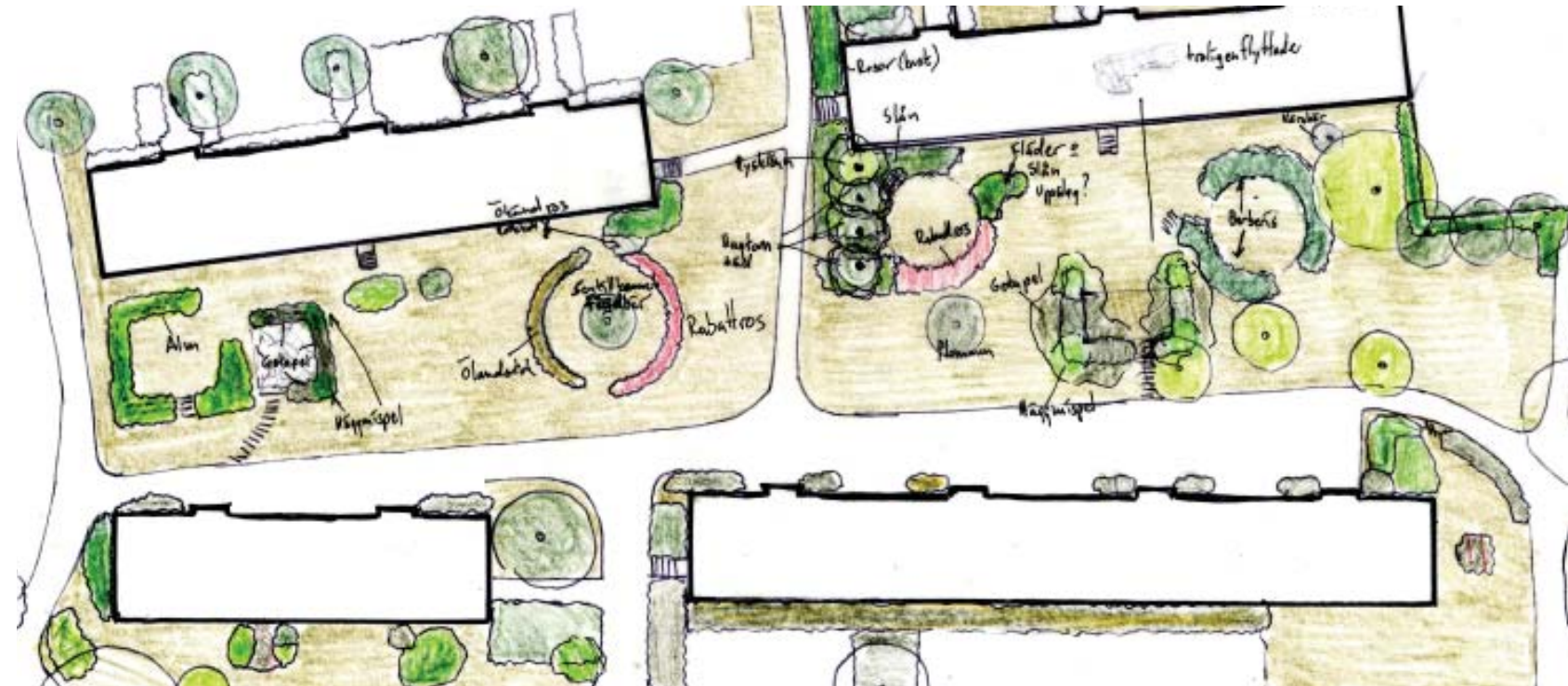

Bild 31. Skiss över gården Brickbandet baserad på Ulla Bodorffs planteringsplan från år 1943. För mer information se ovanstående bildtext.

För gårdarnas skötsel ansvarar två fastighetskötare samt en arbetande förman och en teknisk förvaltare/arbetsledare⁴. Personalen ansvarar för både Brickbandets och brf Norrbys utemiljöer och fastigheter vilket betyder att de har ett stort område att sköta. Detta kan förklara den ojämna skötselnivån. Mer resurser till gårdarnas underhåll vore av godo. Helst av någon som har utbildats inom växtskötsel.

3.3 Tillvägagångssätt

Som bakgrund till inventeringsarbetet studerade jag olika protokoll från tidigare utförda vegetationsinventeringar som utförts vid SLU. Med dessa som grund upprättades två olika inventeringsprotokoll, ett för träd- och ett för buskvegetation. Som underlagskarta i inventeringsarbetet användes Stockholms kommuns underlag (som dwg-fil). Underlaget saknar inritade träd och förefaller ha brister i överensstämmelsen med verkligheten då flera huskroppars placering är annorlunda i jämförelse med äldre plan-underlag. Med ortofoto som grund kompletterades underlaget genom att grovt rita in den befintliga vegetationens placering. Orsaken var

Bild 32. Gården Braskuddens östra del, fotograferad från Handduken sett. Haggträdet är sannolikt tillkommet efter gårdarnas anläggande men det pryder sin plats.

att det skulle ge mig en ide om träd och buskars placering och därför effektivisera mitt arbete på plats.

Brickbandet delades in i nio gårdar som avgränsades av befintliga gångvägar. De har var för sig betecknats med bokstav från A till I (se bild 21 s.27). Indelningen blir inte helt rättvisande för hur miljöerna upplevs, men det var det enklaste och tydligaste indelningssättet att bruka och således är det så det är.

Bostadsgårdarna inventerades med hjälp av protokoll, penna, måttband, måttstock och digitalkamera. Varje träd, buske och häcks placering, storlek, ungefärliga ålder och status dokumenterades (se Bilaga B 1.9-11). Varje träd, solitärbuske eller grupp av buskar har också tilldelats en individbeteckning bestående av en bokstav och ett nummer. Bokstaven anger vilken på vilken gård växten finns, numret är löpande. Beteckning för träd inleds med gårdens bokstav och för buskar med löpnummer. A1 är således ett träd medan 1A är en buske. Fotografier har tagits på samtliga träd och buskar och i de fall jag funnit företeelser som varit iögonfallande och nödvändiga att dokumentera eller visa har ytterligare bilder tagits. Samtliga bilder finns som bilagor på CD-romskivor (bilagorna B3 och B4.1-2).

Trädinventeringen inleddes i mars 2005. Orsaken till den valda tidpunkten är att det är lättare att se kronornas grenstruktur då träden är i avlövad tillstånd samtidigt som är lättare att upptäcka skador i kronorna.

Inventeringen av buskmaterialet ägde rum vid en senare tidpunkt än inventeringen av träden, Vid denna tidpunkt hade jag tillgång till

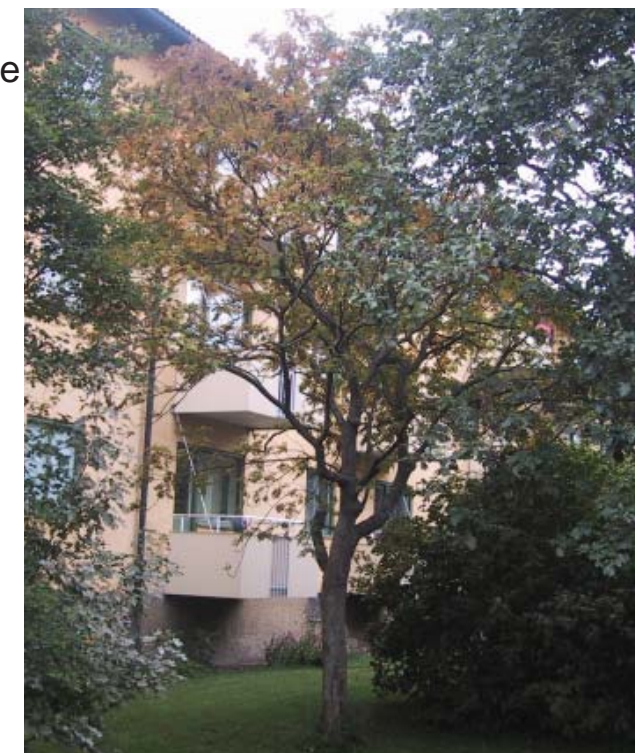

Bild 33. Oxel B10 med tidigt uppvisad höstfärg. Bild tagen 2005-09-10.

gårdarnas ursprungliga planeringsplaner, varför jag inför detta kunde redigera och komplettera det från Stockholms Stadsbyggnadskontor erhållna kartunderlaget ytterligare. genom att jag, för hand, på utskrivna dwg-filer, ritade in det ursprungliga gestaltningsförslagets buskytor. På så vis kunde jag lättare bedöma buskagens utbredning samt bedöma var jag skulle leta efter rester av gamla buskar.

Buskinventeringen påbörjades, som tänkt, då buskarna var i avlövning tillstånd och fortgick in efter lövsprickning och blomning. Buskmaterialet är inventerat och fotograferat under vår, sommar och höst.

Den sista fasen i inventeringsarbetet var att titta efter onormalt tidig höstfärgning på lövträd, vilket kan tyda på att trädet är försvagat på något vis och att det kan vara utsatt för stress och rent av döende. Inventeringen av tidig höstfärgning skedde den 10 september.

Under mina besök vid Brickbandet såg jag även till att samtala med människor jag mötte för att få en inblick i de boendes tankar och åsikter om bostadsgårdarna.

Bild 34. Entréytan vid Galonen, Stramaljevägen 2-10, efter det att dräneringsarbete utförts. Delar av den ursprungliga vegetationen runt tork- och piskplatserna är borttagen. Gräsytan har också "naggats i kanten".

Som del i arbetet besökte jag institutionen för landskapsplanering vid SLU i Alnarp för att studera deras samling av "Bodorffritningar". Syftet var att försöka finna gestaltningsmässiga likheter mellan Brickbandet och andra arbeten utförda av Ulla Bodorff. Arkivet var dock osorterat och det var mycket svårt att få en god överblick över materialet.

Jag har även sett till att besöka flera bostadsgårdar som är samtida med Brickbandet, både sådana med Ulla Bodorff som landskapsarkitekt, och några andra. Mitt syfte var att skapa mig en bild av den funktionalistiska landskapsarkitekturens bostadsgårdar, samt att försöka finna gemensamma stildrag mellan dem. Jag ville också se om jag kunde hitta gestaltningsmässiga drag som var typiska för Ulla Bodorff.

På Brickbandets gårdar har jag försökt finna olika karaktärsskapande element och fundera över hur de olika beståndsdelarna i gårdarnas utformning är placerade i förhållande till varandra och vilka karaktärer som uppnåtts. Jag har letat efter rester av borttagna objekt, såsom fundament för flaggstänger o.dyl. och då jag funnit sådana, noterat restens plats samt gjort jämförelser med ursprungsplanerna. Jag har på så vis försökt finna förändringar inom bostadsgårdarna rent generellt, inte bara gällande växtmaterialet.

Det långdragna inventeringsarbetet var på flera sätt av godo, eftersom jag därför har upplevt Brickbandet under alla årets tider.

Trots att marken inom Brickbandet har olika förvaltare så beslutade jag mig för att inventera hela miljön då jag anser att den måste behandlas som en helhet. Florensdokumentets sjunde artikel styrker även detta. Ett undantag har jag ändå gjort och det gäller de två L-formade hus som ligger i Brickbandets sydöstra ände och vilka ägs av HSB. Dock har jag behandlat marken fram till deras fasader från kv. Handduken sett.

1. Persson Agneta, Bengt, Svenska Bostadsgårdar 1930- 59, 1995.
2. Stockholms stadsbyggnadskontor, Stockholms byggnadsordning, 1999.
3. SGU, Jordartskarta 1863.
4. Brf. Brickbandets hemsida: <http://brickbandet.se>

4. VÄRDEBESKRIVNING

4. Värdebeskrivning

4.1 Inledning

Att definiera bostadsgårdarnas värden är viktigt för arbetets tydlighet och för att förstå vad det är som gör miljöerna till intressanta objekt. Kännedom om platsens värden är viktigt för att värdena skall kunna bevaras i framtiden. Att tydligt definiera värdena är också nödvändigt för att i arbetet hålla en tydlig argumentation i det fall olika värden konkurrerar med varandra.

Att beskriva och formulera en miljöns olika värden är svårt då några "steg för stegmallar" inte finns. Istället måste man utgå ifrån befintliga värdebeskrivningar för kulturhistoriskt intressanta miljöer och med dessa som grund försöka bilda ett sätt att kategorisera och beskriva bostadsgårdarnas värden på ett förståeligt sätt.

Vägledning och stöd i förslagen finns exempelvis i det internationellt överenskomna Florensdokumentet¹ som jag valt att ta hjälp av.

Värden kan vara historiska eller kan härstamma ur att den aktuella miljön är utformad av en intressant person, såväl gestaltare som beställare. Gestaltningen kan vara mycket god eller representativ för en epok, men kan också vara en dålig representant fast bevarad i ett sådant skick att den tillskänks ett stort historiskt värde.

Skicket måste man ha i åtanke då ställningstaganden görs, om väldigt många positiva gestaltningsmässiga och historiska värden hittas i en anläggning.

Jag har i mitt försök att värdera Brickbandets miljöer delvis använt mig av den metod som används av Riksantikvarieämbetet. Metoden delar in miljön efter olika typer av värden och den har stora likheter med den metod som beskrivs i Burrafördraget (ICOMOS). Riksantikvarieämbetets metod delar in miljön i *upplevelsevärden*, *kunskapsvärden*, *samhällsvärden*².

I fallet med bostadsgårdar måste därför hänsyn tas till platsens upplevelsevärden, eller estetiska värden, vilka är subjektiva värden

för hur miljön uppfattas. Olika kunskapsvärden kan också finnas. De utgörs av värdefulla historiska, immateriella värden rörande platsers och föremåls bakgrund. Det kan röra händelser, tekniska lösningar eller intressanta objekt med en värdefull historia inom miljön. *Anekdotvärde* är ett annat ord som kan användas³. Vidare kan man väga in samhällsvärden som också kan kallas bruks- eller nyttjandevärden. De utgörs av företeelser som platsens inneboende kvaliteter gett upphov till, såsom affärsverksamhet i källarlokalerna, pulkabackar utför gravkullar och liknande.

4.2 Värden

Det finns många olika faktorer som gör Brickbandet intressant. Det upplevs av mig, och så gott som alla de boende jag mött och talat med under inventeringen, som ett område med goda kvaliteter. De flesta upplevde träden och gårdarnas lummighet som positiv, förutom ett fåtal personer som var direkt negativa till den. Några av de äldre människor jag talat med har sagt att de trivs väldigt bra i Brickbandet och helst vill bo här livet ut, vilket får anses som ett gott betyg.

Jag tolkar reaktionerna som att många är nöjda med gårdarnas gestaltning som helhet, medan vissa företeelser kan leda till antingen glädje eller irritation. Några människor tyckte att det bitvis var för mycket sly. Platserna som utpekades var vid husgaveln kring Drottningholmsvägen 370 vid Braskudden, samt ett parti mellan Handduken och Täcket.

Den funktionalistiska landskapsarkitekturens uttrycksätt i Skandinavien och gestaltningssättet som kallades "hus i park" väckte när det begav sig ett stort intresse internationellt^{4,5}. Bostadsgårdarna är också utformade av en av stilens främsta förespråkare i Sverige, Ulla Bodorff.

Planerna och växtlistan för områdets ursprungliga gestaltningsförslag finns kvar, även om planerna är kopior. Ulla Bodorffs uppmättningsritningar för Brickbandet finns dessutom att tillgå från Stockholms gatu- och

fastighets-kontor, även om de bitvis är mycket otydliga. Ritningsmaterial av Ulla Bodorff är ganska sällsynt, ty då hon dog slängdes det mesta ritningsmaterialet från hennes kontor^{6,7}.

Att ursprungets ritningar och en växtlista finns bevarade är mycket positivt då det gör att man inte behöver tvivla på hur gårdarna verkligen har sett ut. Självklart kan avsteg från planerna ha gjorts, men de är i så fall ringa. Dock täcker inte ritningarna all den mark som finns inom Brickbandet och som ingår i detta arbete.

Delar av området förvaltas av Stockholms stad, och denna mark, som innefattar stråk mellan gårdarna, och samtliga gatumiljöer, finns inte angivna. Ett förslag till gestaltning av gatumiljöerna och stråken finns dock och ger ledning till hur gestaltningen kan ha tagit sig ut⁸. Stora likheter finns också mellan gamla flygbilder och planskissen för gatumiljöerna⁹.

Av inventeringen framkom att Brickbandet idag har ett flertal mycket ovanliga värden som består i bevarade strukturer från anläggningskedet samt växtmaterial som kan säkerställas som ursprungligt. Främst rör det sig om buskmaterial i anläggningens stomväxter men även de flesta träden. Gångvägar och hårdgjorda ytors utformning har ej heller ändrats nämnvärt. Funktionsytorna finns med ett par undantag kvar på sina ursprungliga platser

Brickbandet är sammanfattningsvis mycket intressant då det är ett överlag välbehållet "Bodorffområde" vars ursprungsgestaltning går att säkerställa.

4.3 Sammanfattning värden

- Ursprungliga ritningar och växtlista finns tillsammans med (otydliga) uppmättningsritningar för platsen: ursprunget går att säkerställa.
- Funktionalistisk landskapsarkitektur var internationellt uppmärksammat och uppskattad.

- Ulla Bodorff var en av stilens främsta förespråkare.
- De boende trivs med miljön.
- Gårdarnas centrala element, funktionsytorna, vilka är centrala i miljöernas utformning finns i huvudsak kvar på sina ursprungsplatser
- De väl uppvuxna träden och buskträden som inramar gårdarnas pisk- och torkplatser har ett unikt uttryck.
- De öppna gräsytorerna med det ljus och den öppenhet som de ger i kontrast till de höga träden och buskträden.
- Ursprungets gång- och cykelvägar är i det närmaste intakt.
- Tidstypiska material och föremål finns kvar, såsom plattgångar av kalksten i gräset.
- Gravkullarna som ger platsen en tidsmässig dimension långt bak i tiden.

1. Lundquist Kjell, Till parkens försvar. Utblick Landskap 3-1992.
2. Riksantikvarieämbetet, Visingsborgs slottsruin, förvaltningsplan. Arbetskopia 2005-01-31
3. Laine Christian, muntligen under föreläsning, SLU.
4. Persson Bengt, Agneta, Svenska Bostadsgårdar 1930-1959. Stockholm 1995.
5. Persson Bengt m.fl. Svenska Landskapsarkitekter, glimtar från branschen 1920-1960.
6. Gustavsson Eva, telefonsamtal.
7. Gustavsson Pär, professor, SLU Alnarp
8. Arkivkort 1043.23 1/1 resp. 1/2. Stockholms Gatu- och Fastighetskontor.
9. Flygfoton, Bromma hembygdsförening.

5. MÅLSÄTTNING DISKUSSION

5. Målsättningsdiskussion

5.1 Inledning

Brickbandets gårdar är omtyckta boendemiljöer med många ursprungliga beståndsdelar från anläggningsskedet på 1940-talet. Dessa värden bör man visa aktsamhet mot så att de kan tillvaratas och utvecklas på ett fungerande sätt. Detta gör man genom att sätta upp och följa ett antal delmål vilka redovisas nedan.

5.2 Florensdokumentet

Florensdokumentet (eng. The Florence Charter) är en internationell överenskommelse vars syfte är att ge ett starkt och varaktigt skydd åt kulturhistoriskt betydelsefulla parker och trädgårdsanläggningar.

Dokumentet tillkom 1982 i Florens, därav namnet, och är ett tillägg till det tidigare framtagna Venedigdokumentet, vilket rör bevarandet av kulturhistoriskt viktiga byggnader.

Dokumentet består av 25 akter som utarbetats av ICOMOS (International Committee Of Monuments and Sites). Akterna ger riktlinjer för bedömandet av historiska anläggningar och för hur man bör agera då man på något vis ska arbeta med en sådan.

5.3 Kommentarer till Florensdokumentet och Brickbandet

Florensdokumentet är ett bra hjälpmedel då man behöver ta ställning till vårdnadsfrågor rörande äldre trädgårdsmiljöer. Jag har valt att nämna Florensdokumentet i arbetet därför att jag håller med om vad det säger. Personligen ser jag inga problem i att Florensdokumentet är formulerat främst för historiska parker och trädgårdar. I mina ögon är Brickbandet en historisk trädgårdsmiljö, om än en ung sådan. Att Brickbandet är ett bostadsområde tycker jag inte utgör något problem, bevarandet av sådana miljöer är precis lika viktigt som bevarandet av historiska privata trädgårdsanläggningar eller historiska offentliga parker. För mig är en bostadsgård ett offentligt trädgårdsrum starkt präglad av funktioner och det faktum att det är en bebodd miljö.

Ett viktigt ställningstagande som Florensdokumentet gör är att man inte

spontant skall låta något särskilt tidsskikt i en anläggning få företräde framför andra. Ett annat viktigt ställningstagande är att den berörda parken eller anläggningen inte får isoleras från sin omgivning, d.v.s. att den måste presenteras och upplevas i sitt sammanhang, vilket också blir betydande för dess omgivning.

Jag har tagit hänsyn till Florensdokumentet i arbetet på så vis att jag inventerat hela Brickbandets område samt den mark mellan gårdarna som sköts av Stockholms stad.

5.4 Diskussion

När man sätter upp mål för hur man ska behandla historiska trädgårdsmiljöer brukar målen normalt hamna under något av de fyra följande begreppen:

- Konservering: där inga förändringar i anläggningen görs förutom nödvändigt underhåll.
- Restaurering: där man identifierar värden hos objektet och renoverar miljön utifrån dem.
- Rekonstruktion: nyanläggning utförs enligt ursprungsplanen.
- Fri förnyelse: ett nytt gestaltungsförslag görs. Detta kan, men behöver inte, vara helt utan koppling till platsens historia eller tidigare gestaltning.

En konserverande åtgärd är inte intressant för Brickbandet eftersom delar av gårdarna har förfallit och behöver rustas upp. Upprustningsbehovet betyder att värdena inte kan bevaras genom konservering.

Skötselåtgärder behövs istället för att de ska kunna både förstärkas, där behovet finns, samt fortleva. Brickbandet är också boendemiljö, och som sådan måste den tillåtas en utveckling, om så krävs. En stor del av Brickbandets gårdars värden utgörs också av växtmaterial, och växterna är i sig dynamiska element för vilka en konserverande åtgärd inte är aktuell.

En rekonstruktion av Brickbandet är heller inte av intresse, en sådan åtgärd vore kostsam, samtidigt som det finns många värdefulla, uppväxta miljöer och växter som skänker stora kvaliteter till Brickbandet och

som då skulle förloras. För att en korrekt rekonstruktion skulle kunna genomföras krävs också djupare efterforskningar om hur Brickbandet verkligen anlades. Både därför att fullständigt ritningsmaterial saknas och därför att inventeringen har visat att avsteg från ursprungsritningarna sannolikt har gjorts.

Fri förnyelse är inte heller intressant, dels av ekonomiska skäl, och dels för att Brickbandet idag har befintliga värden som bör tillvaratas, bl.a genom höjd skötselnivå.

Mitt förslag blir därför att man varsamt restaurerar gårdarna med ledning av ursprungsförslaget. Det är bättre att ta vara på de av ursprungliga värden som finns inom Brickbandet idag och, i flera fall, vidta åtgärder för att förstärka dessa och förhindra att de stiltypiska ideal som fortfarande är tydliga suddas ut. Vidare är det viktigt att ta ställning till hur förändringar ska kunna hanteras inom området, både som följd av ytornas förändrade användning samt av tillkomna önskemål. Görs förändringar bör de i så stor utsträckning som möjligt ske i samklang med det ursprungliga förslaget, eller på ett sätt som harmonierar med detta.

Det är också viktigare att lägga pengar på skötsel med syftet att behålla dagens anläggning än att göra stora nyprojekteringar eller stort restaureringsarbete som man inte har medel att sköta och som därför riskerar att förfalla inom loppet av några år efter anläggandet.

Gårdarna blir speciella i och med att de är bruksmiljöer som ständigt används. Människor bor i dem. De boende har krav och önskemål vilka kan leda till förändringar i gårdarnas utseende. Dessa förändringar måste ske varsamt och med eftertanke om man ser värden i och vill bevara områdets karaktär.

5.5 Delmål

Det övergripande målet jag valt för Brickbandets gårdar är en varsam restaurering som syftar till att försöka återta de värden som bör ha stått att finna i ursprungsförslaget. Vid eventuella förändringar inom gårdarna bör de göras med hänsyn till ursprunget.

Delmål

- Restaurering av förfallna delar. Där främmande arter har vandrat in i buskage och förväxt sig. Där växterna dör eller där gårdsytan tappat sin funktion, bör restaurering ske.
- Man bör visa hänsyn i växtvalet samt var och hur man planterar växterna så att de kan införlivas i ursprungets plan. Karaktären skall vara lågmäld, naturlig, gärna med blomning eller höstfärg. Blomningen ska inte vara exceptionell, naturkaraktär väljs framför kulturväxtkaraktär. Överdådlig blomning hör rabatterna och enstaka accenter till.
- Värna om, och i vissa fall återskapa, linjer i gestaltningen och gångar med träd och vegetation som förstärkande element. De skapas delvis av funktionsytorna men även av grupper av buskar som förstärker dem eller styr blickar eller steg genom sin placering.
- Upprensning och borttagning av saker som stör områdets ursprungliga tanke eller förfular miljön, såsom staket, enstaka häckar med mera.
- Man bör behålla och i vissa fall återta eller förstärka gräsyornas öppenhet. De öppna gräsyorna fungerar på flera gårdar som ett golv eller rent av en vattenyta som binder samman olika funktioner och gårdar.
- Värna om funktionsytorna, deras lägen och utförande. De formar och avgränsar gårdarnas öppna rum. De sluter till, bildar försiktiga avgränsningar och släpper fram utblickar. Funktionsytorna kan liknas vid öar i gräsets stilla vattenyta.
- Gravkullarna rensas bitvis från buskvegetation, detta leder till att deras existens förtydligas samtidigt som gårdsmiljöerna blir öppnare.

6. ÅTGÄRDSFÖRSLAG

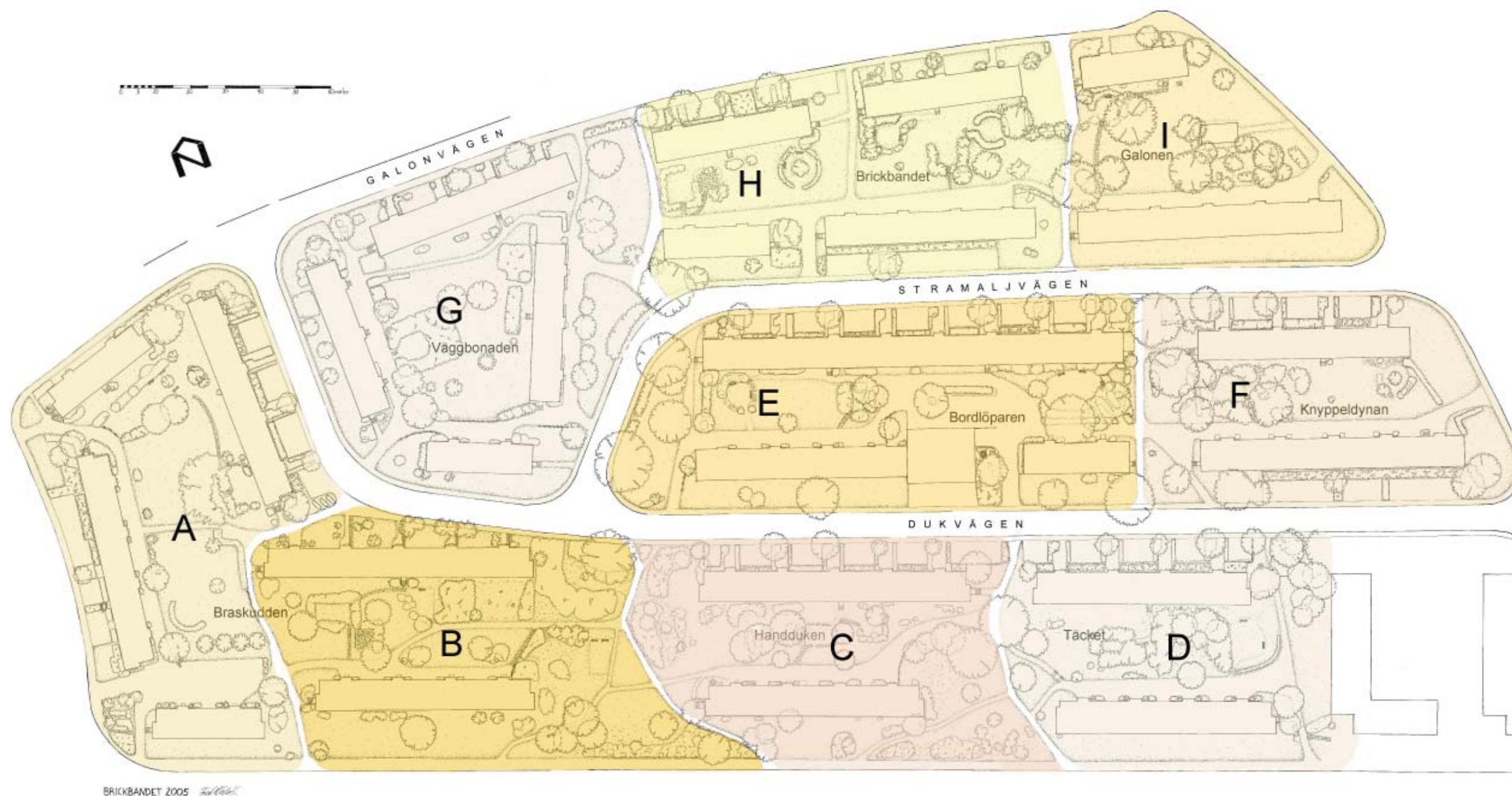

Bild 32. Inventeringskarta med den använda gårdsindelningen illustrerad.

6. Åtgärdsförslag

6.1 Inledning

Åtgärdsförslagen i vårdplanen syftar till att översätta målsättningsdiskussionens delmål till konkreta åtgärder. De har utarbetats genom att jag fokuserat på olika beståndsdelar som jag funnit i gårds- och gatumiljöerna och som är gemensamma för de flesta gårdarna. Beståndsdelarna utgörs av olika funktionsrelaterade ytor, vegetation, material. De behandlade delområdena tas upp var för sig, under rubrik och deras respektive bakgrund och status återges först i en bakgrundsbeskrivning. Därpå följer en diskussion gällande åtgärdsalternativ och slutligen ges åtgärdsförslag grundat på diskussionen.

Åtgärdsförslagen har tilldelats en prioritetsordning i tre steg där:

-1 är en åtgärd som bör utföras inom en snar framtid, inom år 2006-2007

Alternativt representerar siffran ett viktigt tanke- eller förhållningssätt.

-2 är en mindre akut åtgärd, den bör dock utföras inom en femårsperiod.

-3 är minst akuta och kan ses som kvalitetsförhöjande åtgärder vilka utförs om ekonomi och entusiasm tillåter dem.

Vegetationen har en avgörande roll i gårdsmiljöernas utformning. Det är med vegetationen som gårdarnas olika rum byggs upp. Därför behandlas vegetationen både som eget övergripande stycke samt under stycken för respektive funktion/funktionsyta till vilken den är kopplad.

På flera ställen i åtgärdsförslaget nämns olika gatuadresser, för orientering se bilaga B2.16 sid. 155.

Av utrymmesskäl redovisas källhänvisningar efter vart fjärde kapitel.

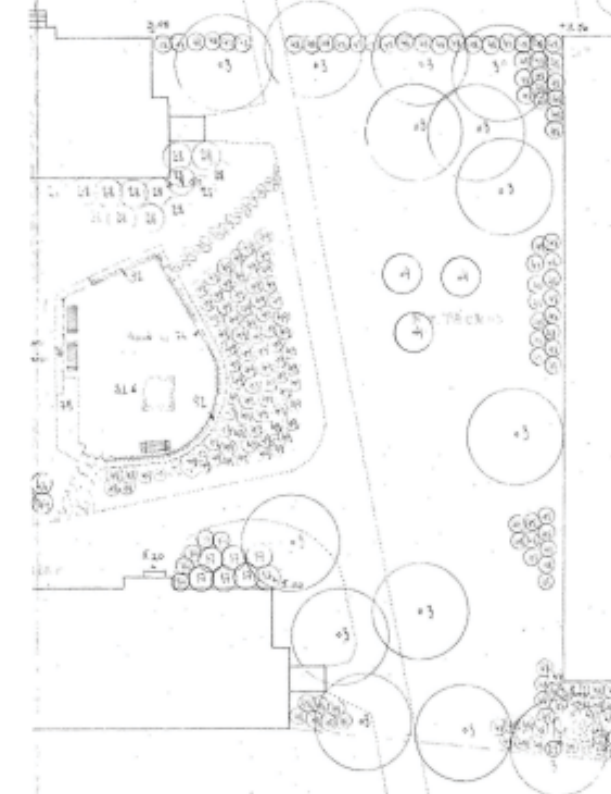
- Vegetationen som övergripande element.
- Brickbandets träd
- Trädens inverkan på sättningarna i Brickbandets lerjordar.

- Buskar och häckar- stomväxterna
- Öppna gräsytor
- Plattgångar i gräsytor
- Tork- och piskplatser
- Uteplatser
- Husens entréer
- Hårdgjorda ytor
- Parkeringsytor
- Övriga gatumiljöer
- Gravkullar
- Övrig utrustning
- Tillägg

6.2 Vegetationen som övergripande element.

Bakgrund

Det växtval som ingick i Brickbandets bostadsgårdars ursprungliga gestaltungsplan är typiskt för 1940-talets landskapsarkitektur¹.

Naturparkskaraktären stod i centrum och därför valdes ett växtmaterial med främst ett lågmålt och naturligt utseende. Vegetationen möblerar gårdarnas rum. Därför är växtgruppernas placering mycket viktig för hur man upplever gårdarna och självklart för bevarandet av ursprungets rumsupplevelser. Vegetationen var i huvudsak kopplad till gårdarnas olika funktioner. Grupper av träd markerade gårdarnas entreer och träd placerades ofta utmed gångvägar och vid korsningar. Buskmaterialet koncentrerades i huvudsak till gårdarnas funktionsytor, entréer

Bild 35. Del av planteringsplan för Täcket visar på rik användning av träd (björkar) och typisk placering av buskar.

eller till husens fasader. Blommande arter förekom rikligt men blomningen var aldrig överdådig eller starkt iögonenfallande. Den kom främst av enkla blommor i vitt från slån (*Prunus spinosa*), olvon (*Viburnum opulus*), doftschersmin (*Philadelphus coronarius*) samt hägg i träd och buskform. Rönn (*Sorbus aucuparia*) och praktrönn användes också. Även ljusrosa blomning fanns från olika buskrosor och rosenstry. Enstaka accenter förekom också, såsom hängsyren (*Syringa reflexa*) och korallkornell (*Cornus alba 'Sibirica'*). Bladverk med höstfärger användes mindre frekvent, och då Friväxande häckar av buskrosor (*Rosa sp.*) eller måbär (*Ribes alpinum*) avgänsade gårdarna mot gatorna. Prydnadsväxter förekom också, men i mer begränsad utsträckning. De planterades endast kring uteplatserna.

Närmare beskrivningar av Brickbandets vegetation följer under kapitlen för respektive funktionsyta samt under rubrikerna 6.3 *Brickbandets träd* samt 6.5 *Buskar och häckar- stomväxterna*.

Diskussion

När nyplantering av växtmaterial utförs skall hänsyn till ursprungsförslaget växtval och gestaltningssidé tas. Detta för att möjliggöra en fortsatt harmoni i platsens uttryck och för att vara ärlig mot ursprungsförslaget. Detta förhållningssätt bör finnas med vid alla tillskott eller byten av växter inom Brickbandet.

Ett dynamiskt förhållningssätt till växterna bör finnas eftersom ett växtmaterial med varierande ålder också ger platsen en tydlig åldersdimension. Görs helhetsinsatser där allt busk-/växtmaterial på en gård byts vid samma tillfälle så förloras åldersdimensionen och gården upplevs som nyanlagd. De långsmala gårdsrummen riskerar också att bli dragiga och blåsiga om välutvecklade, större växter saknas.

Genom att göra stegvisa insatser på gårdarna där planteringar byts i etapper så kommer varje gård ständigt att ha ett växtsortiment med väl uppvuxna individer. Detta är en anledning till att det finns en vikt i att ganska snart byta ut växterna vid någon eller några piskplatser,

förslagsvis en per "gårdssektion" (se bild 102, s 74), för att om ytterligare ca: 10 år, eller tidigare vid behov, byta ut växterna vid ytterligare tork- eller piskplats. På så vis undslipper man att flera piskplatser blir nyanlagda samtidigt. Genom att göra så motverkas en kalhet och öppenhet som gårdarna får om många piskplatser växtmaterial byts ut samtidigt.

Vid nyplantering eller ersättning av växter kan det ändå vara motiverat att göra avsteg från ursprungsförslaget, men eftertanke och goda motiv för avsteget krävs innan man gör det. Flera olika anledningar kan finnas till att art/sortbyte görs. Exempelvis:

-storlek: Ursprungsväxten kan vara av en typ som utvecklar storlekar som är väl stora för sin växtplats vilket leder till att de är omotiverat skötselkrävande. Lika eller snarlika sorter av mindre format kan ha tagits fram sedan 1940-talet och kan därför utgöra nog så goda alternativ idag. Växtvalet måste vara anpassat till sin tänkta växtplats, inte bara ståndortsmässigt utan även till sin

Bild 36. Dåligt klimatanpassad, ursprunglig björk vid Braskuddens västra entré

Bild 37. Normalt utvecklad björk vid Braskudden.

storlek och uppbyggnad. Ett anpassat växtval kan minska de nödvändiga skötselinsatserna trots att växterna behåller ett gott utseende.

- sjukdomsresistens: Om en växtart storskaligt uppvisar tydliga sjukdomssymptom är det motiv nog för växtbyte.
- klimatanpassning: Det senaste decenniets fluktuerande temperaturer samt mildare höstar och vintrar har medfört att växter anpassade till utpräglat kontinentalt klimat, d.v.s. "varm sommar, kall vinter" har uppvisat invintringsproblem. De har därför på flera platser i landet drabbats av frysskador iskott och/eller svampsjukdomar. Exempel på arter är: häckoxbär (*Cotoneaster lucidus*), som börjat drabbas av köldskador, samt korallkornell som drabbas av en svampsjukdom. Poängteras bör dock att Brickbandets exemplar av arterna ser fina ut ur den aspekten.

Vid inköp av nya växter är det viktigt att man försöker välja ett material som är friskt, sunt och väl klimatanpassat. En rekommendation är att man till så stor utsträckning som möjligt väljer certifierade *E-plantor*. E-plantor är förökade från garanterat friska kärnplantor och odlade enligt fastställda regler för att hålla sig friska. Friskheten innebär att de är resistenta mot ett antal svåra plantöverförda sjukdomar. En planta som uppnått E-status har tagits fram för svenska förhållanden genom forskning i Sverige. För att i största mån bibehålla E-materialets friskhet är det alltid svenskodlat. På så vis minskas risken att sorten drabbas av nya sjukdomar från utlandet. E-material är väl klimatanpassat för svenska förhållanden och även regionalt anpassade frökällor finns vilket är mycket viktigt för en god utveckling av vissa arter, t.ex. björk, vilket illustreras av ojämnheten i björkbeståndet inom Brickbandet/Norrby. En E-planta är märkt med ett stort "E" efter det vetenskapliga namnet och E-logon skall finnas tryckt på dess etikett². Vid leverans av E-plantor medföljer ett numrerat E-certifikat som garanterar växternas E-status.

Växter ur rosfamiljen (*Rosaceae*) såsom *Malus*, *Prunus*, *Rosa* och *Sorbus* drabbas av ett fenomen som kallas jordtrötthet. Jordtrötthet orsakas av olika faktorer som försvårar nya individers etablering på en växtplats där

arter ur samma familj tidigare suttit. Därför bör man alltid ta till extra stora planteringsgropar samt byta till frisk jord vid återplantering av rosväxter. Vid nyplantering av träd innebär det att man gör en planteringsgrop om ca: 2x2x0.7 meter vilken fylls med frisk jord för att garantera att det unga trädet ska goda utvecklingsmöjligheter under sin etableringsfas.

Åtgärder

- Hänsyn skall tas till ursprungets gestaltningsidé vid nyplantering eller ersättning av växter. *Prioritet 1.*
- Dynamiskt förhållningssätt till växterna ska finnas. *Prioritet 1.*
- Friskt och klimatanpassat växtmaterial, om möjligt E-plantor skall väljas för att möjliggöra bästa utveckling hos växterna. *Prioritet 1.*
- Jordtrötthet hos rosväxter (*Rosaceae*) måste motverkas genom väl tilltagna planteringsgropar som fylls med ny jord. *Prioritet 1.*

6.3 Brickbandets trädbestånd

Bakgrund

Ulla Bodorff gestaltade Brickbandet med ett rikt trädbestånd, majoriteten av dem nyplanterades vid anläggningsskedet men flera, på platsen befintliga exemplar, sparades. Att ta vara på platsens förutsättningar låg i tiden och hon har i, åtminstone en artikel beskrivit hur hon kämpade för att behålla värdefulla träd och för att hänsyn skulle tas till dem vid husbyggen och markarbeten³.

Trädbeståndet inom Brickbandet var genomgående lövträd som till art-/sortval och karaktär har anknytning till svensk natur.

Björk var det dominerande trädslaget och gårdarnas entréer markerades med ett rikligt antal. Björkar återfanns även i ganska stort antal inne på gårdarna, vid gränsen mellan hårdgjorda entréytor och gräsmattor samt med koppling till gårdarnas funktionsytor. De återfanns också som markörer och portaler vid korsande gångvägar och någon gång som element för att leda blicken utmed en svängande gångväg. Ulla Bodorff föreslog även grupper av rönn, praktrönn samt enstaka exemplar av oxel (*Sorbus intermedia*), hägg och lind, men även lönn och alm förekommer. Träden återfinns knutna till entréer, hårdgjorda ytor och stigar, men aldrig centralt på gräsmattorna.

Sedan anläggandet har träd tillkommit och tagits bort. Majoriteten av björkarna är numera borta. Detta kan ha olika orsaker såsom en kombination av placering och storlek. Planritningarna säger att de bitvis sattes mycket tätt i dungar. Så tätt att tanken måste ha varit att dungarna skulle gallras ur då träden blev större. En annan anledning är en ojämnhet i ursprungsmaterialets kvalitet. Ett stort antal av björkarna är krumma och har infrusna, risiga kronor vilket tyder på ett växtmaterial med dålig klimatanpassning (se bild 36-37, s.47). Sättningar av marken har drabbat delar av Brickbandet och som orsak har nämnts att särskilt björkar, har sugit så stora mängder vatten att marken satt sig. Därför har bostadsrättsföreningen avverkat ett antal björkar under år 2005. För mer information se kap. 6.4 *Trädens inverkan på sättningar i Brickbandets lerjordar*.

Under 2000-talet har flera av Brickbandets almar angripits av almsjuka, varpå de drabbade exemplaren har tagits ned. Borttagning av flera exemplar är troligen att vänta.

De tillskott som skett i trädbeståndet under åren är bl.a. följande. År 1952 planterades tre balsampopplar mellan Väggbonaden och gården Brickbandet. Vidare har flera exemplar av hästkastanj planterats, sannolikt under 1950-talet, samt rönn och praktrönn som gatuträd i och med att parkeringsytor anlades under 1960-talet. Hagtornsträd tillkom även i samband med denna åtgärd. Sedan slutet av 1980-talet har ett antal fågelbärsträd planterats på olika platser inom området och vid olika tidpunkter. De återfinns både i gatumiljöerna såväl som på olika platser på gårdarna. Ett mindre antal fruktträd har också tillkommit inne på gårdarna.

Diskussion

Träden är viktiga eftersom de tillför en höjdskala till gårdarna, de gör att där finns grönskande element i flera nivåer.

Karaktär och uttryck uppnås genom art-/sortval. Det är viktigt att

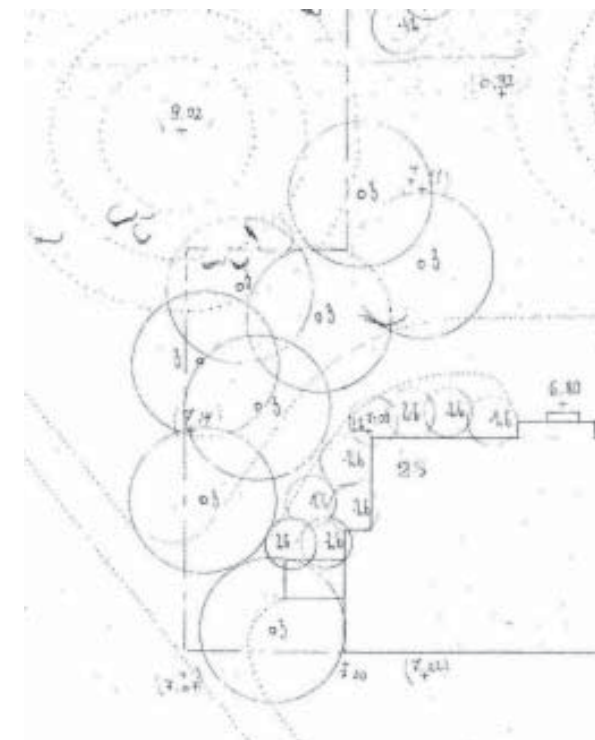

Bild 38. Rikligt bestånd av björk, Handduken. Del av planeringsplan 1943.

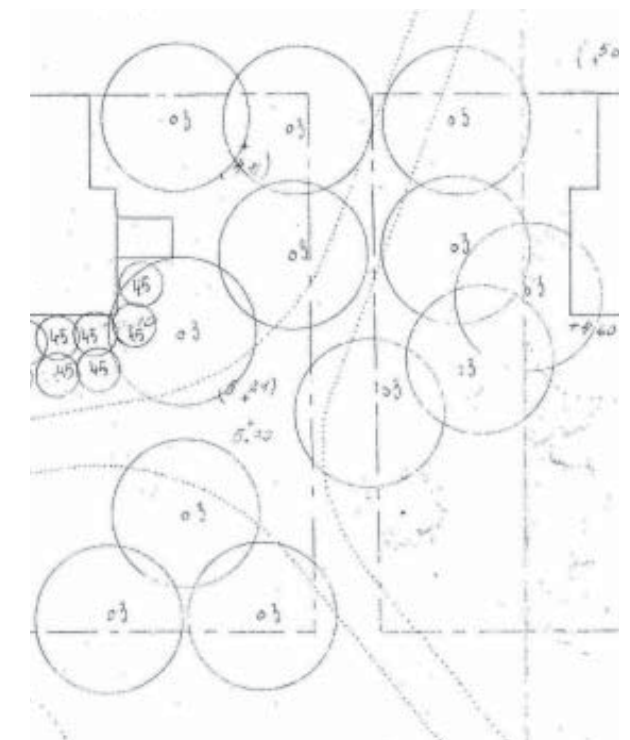

Bild 39. Rikligt bestånd av björk som markerar entré och gångväg, Handduken-Täcket. Del av planeringsplan 1943.

karaktären hos de olika växttyperna: träd, buskträd och buskar harmonierar med varandra för att få en enhetlig karaktär hos anläggningen.

Kronorna på framför allt större träd måste hållas under uppsikt så att döende grenar upptäcks och kan tas bort. Nedfallande grenar kan utgöra en stor fara då de i vissa fall "kommer snabbt och slår hårt". Då beskärningsåtgärder utförs i ett träd måste man vara noga med hur snitten utförs och var på grenen eller stammen de läggs. Snittet skall om möjligt alltid vara plant och man måste alltid ta hänsyn till grenens grenkrage, eller *abskissionszon*. Grenkragen känns igen som en liten valk i gränsen mellan stam och gren eller mellan gren och skott. Grenkragen är en av trädets skyddszoner mot rötangrepp och sjukdomar och den skyddar stammen från sjukdomsangrepp som uppkommit i skadade grenar. Träd läker inte ut sjukdomar som vi människor, de stänger dem istället ute, eller kapslar in dem, med hjälp av olika skyddsbarriärer som bildas i stammar och grenar.

När man skär bort en gren från ett träd är det därför mycket viktigt att grenkragen inte skadas, s.k. "flush cut" (se bild 43, denna sida), ty då bildas ett öppet sår i stammen där svampar i det närmaste obehindrat kan få fäste och med tiden bilda rötangrepp. Man bör heller inte lämna en lång grenstump, s.k. "rockhängare" utanför grenkragen (se bild 40).

Bild 40. Felaktigt snitt, "rockhängare"

Bild 41. Felaktigt snitt: "Flush cut".

Bild 42. Korrekt utfört snitt.

Bild 43. Korrekt utfört snitt samt avlastande beskärning.

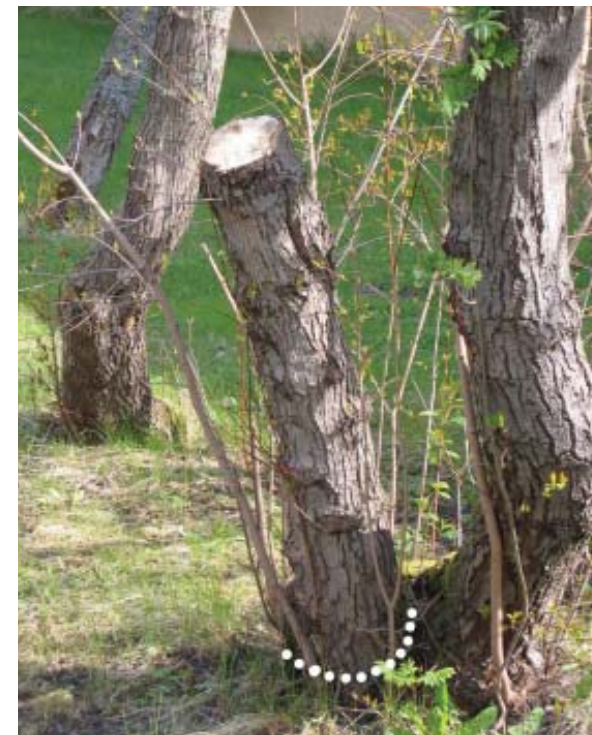

Bild 44-47. Exempel på felaktigt utförda beskärningsåtgärder vilka kan rättas till genom att nya snitt läggs utmed de punktade linjerna.

En rockhängare dör normalt och kan i sig bli en plats där rötsvampar kan få fäste och utveckla sig. De kan bli starka nog att tränga genom trädets skyddszon i grenkragen och sedermera ge upphov till röta i stammen. Är trädet mycket livskraftigt kan rockhängaren leva vidare efter beskärningen och då kommer trädet sannolikt bilda en mängd nya skott som utgår från denna, vilket ger trädet ett risigt intryck. Samtidigt som skotten utvecklas kan rockhängaren infekteras av rötsvampar som holkar ur dess kärna. Skotten kommer då att sitta mycket löst och riskerar att kollapsa vid stark vind eller belastning av snö.

En rockhängare är negativ för trädets utveckling och utseende. Därför ska man vid beskärning alltid ta hela grenen, stor som liten, och förlägga snittet till den berörda grenens bas, där den utgår från en stam, klyka eller annan gren.

Ett korrekt snitt skall läggas utmed grenkragen utan att den skadas (se bild 42 s. 50). Är man osäker är det alltid bättre att skära någon centimeter utanför grenkragen så att den inte blir skadad.

Bild 48. Uppslag av lönn vid stambas hos Malus

Bild 49. Röthål vid beskärningspunkter alt. döda grenar på björk.

Bild 50. Fint läkt (men ej till fullo) snitt på lönn.

Trädet läker ("vallar över" med ny bark) snittet avsevärt lättare om det ligger i linje med grenkragen än om ett "flush cut" gjorts. Snittet i änden av en rockhängare vallas inte alls över. Avlägsnas större grenar ur en krona är det nödvändigt att man först avlastningsbeskar dem. Man tar då bort grenen i sektioner, så att endast en mindre stump återstår att avlägsna då man når det kritiska området vid grenkragen. En avlastande beskärning inleds alltid med att man först skär in ett stycke på undersidan av grenen för att undvika risk för fläkskador (se bild 43, s 50).

Almar som drabbats av almsjuka bör omgående tas ned. Att ersätta dem med nya almar får inte ske då risken är stor att även de kommer att drabbas av almsjuka. Tänkbart är att man ersätter dem med arter som ask (*Fraxinus excelsior*), lönn eller lind. Ask är kanske att föredra då den har en skir, och inte så djup och tät grönska.

Björk är också ett gott alternativ då det bidrar till att återupprätta den björkdominerade karaktär som ursprungligen tilltänktes miljöerna. Karaktären uppnås på så vis utan att trädbeståndet utökas, vilket är bra i det fall träden är orsak till att marken dränerats ur.

Träden placeras med hänsyn till ursprungsförslaget. Flera av de större träden har gott om vattenskott på stammarna och vid stambaserna. Vattenskotten ger såväl träden som miljön ett risigt och ovårdat intryck, därför bör de hållas efter vart till vartannat år.

På äldre träd med stor produktion av vattenskott vid stambasen kan kronreduktion vara ett åtgärdsalternativ för att leda om trädens skottproduktion. Vid kronreduktion skärs kronans grenar in en till ett par meter. Viktigt här är att kronans grundform bibehålls. Eventuellt avlägsnar man också ett antal grenar i kronan. Åtgärden gör att trädet förflyttar sin skottproduktion till de beskurna delarna i kronan stället för stambasen. Åtgärden bör utföras av en expert för att säkra att trädets kondition eller estetiska värden inte äventyras.

Björkbeståndet bör ses över då flera av träden har olika typer av skador. De träd som uppvisar skador är främst de exemplar som är dåligt utvecklade och är dåligt klimatanpassade

(se bild 36-35 s.47). Träd med stamskador och knäckta grenar finns, men flera exemplar uppvisar även röthål vid gamla beskärningspunkter. Dåligt utvecklade träd som är tydligt dåligt klimatanpassade eller uppvisar stora skador bör ersättas. En viss komplettering av björkbeståndet bör också göras för att återta delar av gårdarnas ursprungskaraktär.

Huruvida det är björk som art som är orsak till att marken inom Brickbandet torkat utmed följd att hus har satt sig, kan stämma då de liksom popplar och *Salix*-arter är träd med starkväxande rotsystem. Faktum är dock, att stora träd oavsett art, suger mycket vatten och kan orsaka uttorkning som leder till sättningar i marken på styva lerjordar⁴. Mängden uppsuget vatten är proportionell mot den mängd vatten som avdunstar från trädets krona och trädets vattenavdunstning är proportionell mot kronans storlek. För mer information, se kap. 6.4 *Trädens inverkan på sättningarna i Brickbandets lerjordar*.

Ett alternativ för att på gårdarna återta och behålla den typiska karaktär som björken ger men ändå hålla vattenupptaget begränsat är att aldrig (förutom enstaka individer som sparas för höjdskalans skull) låta träden

Bild 51. Balsampoppel om vintern.

Bild 52. Vattenskott vid stambas samt nedfallen gren vid balsampoppel.

nå över ca: 15 meters höjd, varpå de avverkas och nya planteras⁵. Tätare grupper av träd måste också gallras med tiden så att träden kan utvecklas som relativt fria individer. På många bostadsgårdar från 1940-50-talen kan man se mycket täta grupper av uppvuxna, sannolikt ursprungliga björkar. De täta grupperna måste bero på felaktig skötsel, de är säkerligen planterade tätt för att ge en masseffekt som små, men att projektörens tanke varit att de skulle gallras efter tilltagande storlek. Något som kan ha glömts bort då tiden varit mogen för åtgärden.

Ulla Bodorff uttryckte själv behovet av åtgärden i sin bok: "Min trädgård" (3:e omarb.uppl. 1954):

"De friskaste och vackraste träden bevaras, och man bör gallra hårt om så behövs, så de kunna utvecklas fritt. En gallring blir aldrig färdig. Allt efter träden växa ut behöver de mer livsrum. Man kan börja med att ha 20 småbjörkar på en tomt och efter 20 år bara ha två. Gallringen sker därför succesivt."

Jämförelser kan göras med skogsbruket där gallringsåtgärder utförs vart 5-10:e år för att ge trädindividerna en dels välutvecklad krona och dels för att begränsa den enskilda individens möjliga närings- och vattenupptag. Vattenupptaget ökar mycket då träden tilltar i storlek.

Balsampopplarna utgör mäktiga inslag i bostadsområdet och de sprider sin karaktäristiska doft om våren. Vid deras framtida borttagande vore ett gott alternativ att ersätta dem med jämtlandspoppel (*Populus balsamifera 'Elongata'*) som har den karaktäristiska doften, men blir mindre än balsampoppeln till sin storlek. Popplar är tvåbyggare vilket betyder att man kan välja mellan hon- eller hanexemplar, genom att välja exemplar av ett kön undslipper man att de fröförökar sig. Genom att välja honexemplar slipper man hanexemplarens pollenproduktion. Balsampopplarna har under 2005 tappat stora grenar vilket lett till att åtminstone en bil, men inga levande varelser skadats⁶. Popplarna är stora och behöver en noggrann översyn av en arborist för att få sin status fastställd och för säker rådgivning. De fallna grenarna behöver inte betyda

att träden måste tas ned. För att minska belastningen på krongrenarna kan kronreducering göras med ungefär 8: års intervall⁷. Deras storlek och läge i bebyggelsen betyder dock att man måste ha dem under noggrann uppsikt. Kapade krongrenar har lett till stora snittytor där röta kan gå in och detta förstärker behovet eftersom popplar uppges vara rötksliga. De uppvisar en stor mängd vattenskott vid sina stambaser vilka utgör ett störande inslag i miljön och bör hållas efter. Utförs kronreduceringar kommer dessa att stimulera tillväxt i kronorna istället för på stammarna, varpå mängden vattenskott kommer att minska.

Oxlar finns på Braskuddens bostadsgård. Emedan ett exemplar (B10) är i dåligt skick och bör tas bort snarast är en annan (B12) infekterad av honungsskivling (*Armillaria sp.*). Svampen är aggressiv och angrepp kan leda till att trädet dör inom de närmaste åren. Dör den ska den ersättas med en ny oxel och artvalet är viktigt p.g.a. oxelns typiska uttryck som fullvuxet träd. Risken att det nyplanterade trädet ska drabbas av honungsskivling får betraktas som mycket liten⁸.

Bild 53. Oxel B11 vid Braskudden.

Bild 54. Praktrönn i gatumiljö, Dukvägen.

Praktrönn, som sedan parkeringarnas tillkomst utgör gatuträd har blivit ett positivt tillskott i miljön. En variation i trädens kondition och ålder finns. Några träd har ersatts, några ser mycket bra ut och ett mindre antal har både skador och döda partier i kronan och bör tas bort. Flera exemplar har skador vid stambasen. Önskvärt är att man inte omedelbart ersätter avverkade exemplar med nya utan att man väntar med detta till flera träd tagits bort för att göra ett större grepp och byta samtliga, eller åtminstone majoriteten av träden i ett gatuavsnitt samtidigt. På så vis uppnår man en mer enhetlig karaktär hos trädraden och gatumiljön. Samtidigt som träden byts ut kan man passa på att byta ut det buskmaterial som omgärdar träden. De nyplanterade buskarna och trädens rotsystem kan då utvecklas tillsammans vilket ger buskarna en större möjlighet till god utveckling då de inte behöver konkurrera med ett redan etablerat träd rotsystem. Vid nyplantering av träd i trädrader i gatumiljö får rönn och praktrönn ses som förstahandsval då deras storlek och proportioner är väl avstämda mot gatumiljön, gaturummets bredd och husens höjd.

Rosenhagtorn finns likt praktrönn planterat som gatuträd. De sitter

Bild 55. Stamskada på praktrönn i gatumiljö.

Bild 56. Skadade grenar på praktrönn.

dock inte likt praktrönn i rader utmed parkeringarna, utan har en friare placering i gatumiljöernas gräsytor. De är i god kondition med riklig livskraft. Dock har ett flertal beskurits illa, åtgärder som tillsammans med trädens genomgående goda växtkraft har resulterat i en riklig skottproduktion som gett upphov till mycket risiga kronor med stor mängd "rockhängare" och "flush cuts". Ett flertal hagtornsträd är därför i behov av kronrensning. Beskärningsåtgärder ger alltid, förutsatt att trädet är i god kondition, upphov till ökad skottproduktion då trädet försöker återta den förlorade grenmassan, eg. den förlorade mängden lövverk. Därför måste beskärningsåtgärder alltid följas upp.

Rysklönn och ginnalönn (*Acer ginnala*) återfinns vid flera husgavlar och som storvuxen häck på Braskuddens gård. De har ett unikt uttryck som bör bevaras så länge det är möjligt. Flera av dem har fläxskador, stamsprickor och många exemplar är angripna av svampar. Detta är dock inget som talar för att de omgående måste tas bort trots att det kan ha en begränsande effekt på livslängden hos de befintliga exemplaren. Rikligt med nya skott hos flera av exemplaren indikerar att livskraft finns och därför kan de klara av att förhindra spridning av de infekterande

Bild 57. Hägg som uppvisar tidig höstfärgning, Braskudden.

Bild 58. Stor rysklönn vid gården Brickbandet. Det starkt lutande växtsättet kan göra den känslig för stora snömängder och stark vind.

svamparna, samt valla över och läka skador och sprickor. De har en extrem uppbyggnad och de närmast vågräta stammarna gör dem känsliga för tung blötsnö och stark vind, då kan ytterligare fläxskador uppkomma. Flera exemplar kan därför behöva stöttas och kronreducering kan vara aktuellt i några fall. För närmare information om detta samt för hjälp med åtgärder bör en arborist kontaktas.

Vid trädens utgång finns två huvudsakliga alternativ vid nyplantering.

Det ena alternativet är att följa ursprungsförslaget och ersätta träden med nya buskplanteringar.

Det andra alternativet är att hålla kvar dagens uttryck av kraftiga trädformer av rysklönn. I sådant fall köper man in större solitära exemplar av företrädesvis rysklönn som planteras vid husens gavlar. För att uppnå en bättre effekt av storlek och volym kan man gärna plantera en grupp av två till fyra kraftiga exemplar. Det ger också en större valmöjlighet i framtiden då man kan gallra fram och spara det bäst utvecklade exemplaret för ett gott utseende på platsen. Genom att plantera en grupp av buskträd får man också en "backup-funktion" då man inte står med en tom yta om något av exemplaren dör eller skadas allvarligt.

Bild 59. Lönn B32 som uppvisar tidig höstfärgning, trädet har stora döda partier och kan klassas som farligt, trädet bör ersättas.

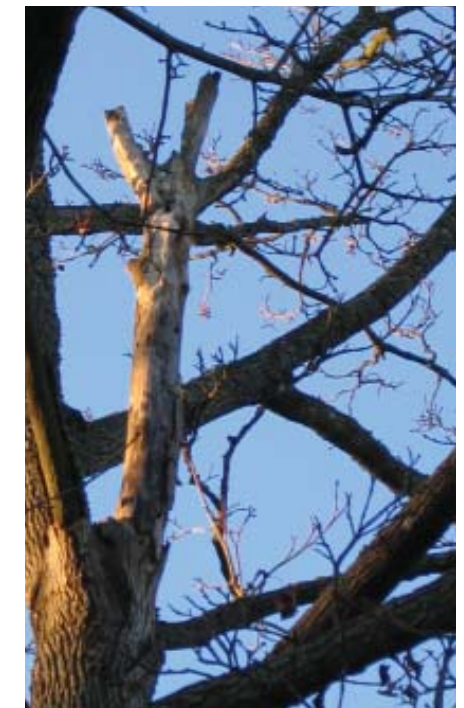

Bild 60. Död stam i kronan på lönn B32

Häggträden som suttit sedan gårdarnas anläggning börjar många att uppnå sin maximala livslängd. Tidig höstfärgning av löven tyder på försvagade individer. Som förstahandsval vid deras ersättning är nya exemplar av hägg p.g.a. artens karaktäristiska blomning, storlek, kronform och friska grönska. Alternativt kan man dra upp nya exemplar av rotskott från ursprungsträdet men då kräver det omsorg i uppbyggandet av den nya individen. Eftersom hägg doftar starkt kan andraträdval vara aktuella av allergiskäl med alternativa trädval. Förslagsvis fågelbär eftersom det är en vitblommig inhemsk *Prunus*-art med ett uttryck likt häggens. Även storvuxna päronträd såsom gråpäron (*Pyrus communis* 'Gråpäron'.) kan vara ett alternativ då de passar bra i storlek och bladverk samtidigt som de ger en vacker vit blomning. Negativt med dem kan vara fallfrukt som ruttar och trampas ut, men å andra sidan är det gott med päron. Prydnadskörbär (*Prunus 'Accolade'*) eller dylika träd med mer tydlig kulturväxtkaraktär bör inte väljas.

Frukträd har redan planterats på olika ställen på gårdarna och det är tänkbart att önskemål om flera exemplar kan komma. Vid eventuell plantering bör man försöka foga in träden i den ursprungliga gestaltungsstrukturen. En alternativ plats för plantering finns på Braskudden på den plats där det tidigare funnits en mindre dunge av praktönn, på denna plats skulle frukträd med fördel kunna planteras. Frukträden behåller karaktären av mindre, blommande träd med relativt samlad krona. Biggaråer är dock inget gott val, då de blir för stora, surkörbär är ett bättre alternativ.

Lönn B32 (se bild 59-60 s. 54) är i dålig kondition med många stora döda grenar och spricka finns mellan två av kronans huvudstammar. Trädet är att beteckna som farligt, dessutom uppvisade det en mycket kraftig tidig höstfärgning av lövverket, vilket tyder på att trädet är stressat. Därför är den bästa åtgärden att ta ned trädet. Lönnen utgör ett mycket viktigt inslag i den omgivande miljön, varför det ska ersättas med ett nytt exemplar.

Åtgärder

- Vattenskott ska tas bort för att behålla en städad karaktär hos träden och området. *Prioritet 1*
De bör avlägsnas innan de blivit årgamla, både för utseendets skull och för att snitten inte ska lämna stora ärr. Bästa tidpunkten är sent i augusti. Då är läkningsmöjligheterna goda samtidigt som man slipper återväxt. Skotten finns på flera stora träd t.ex. balsampoppel, alm och lönn, men även på hagtorn.
- Almar som drabbas av almsjuka tas bort omedelbart. *Prioritet 1*.
De får inte ersättas med nya almar.
- Balsampopplarna bör undersökas närmare av expert med hänsyn till under året nedfallna grenar och för att säkerställa om rötskador som följd av t.ex. nedfallna grenar finns i kronan. *Prioritet 1*.
Betäcknas de som riskträd ska de tas ned och ersättas med den mindre jämtlandspopplen.
- Vissa stora träd, behöver kronstabilisering och generell rensning från torra grenar. *Prioritet 1*.
Generellt sett bör man vara observant på stora träd med två eller flera huvudstammar med spetsiga vinklar mellan sig, eller med grova grenar med spetsiga grenvinklar, de kan behöva stabiliseringsåtgärder.
- Av de rönnar och praktrönnar som utgör gatuträd ska några exemplar tas ned. *Prioritet 1*.
Ersättning sker först vid senare tillfälle då helhetsgrepp görs och samtliga träd i ett gatuavsnitt byts ut.
- Flera rysklönnar och ginnalönnar kring piskplatser och vid husgavlar behöver åtgärder i form av kronreduktion och stötning. Kontakta arborist. *Prioritet 1*
- Lönn nr B32 skall ersättas med ett nytt exemplar eftersom den är att klassa som farlig. *Prioritet 1*.
- Dåliga björkar bör bytas ut. *Prioritet 2*.
En viss återplantering av björk bör ske för att delvis återskapa och förstärka den karaktär som avsågs för Brickbandets gårdar. Placering vid återplanteringen sker med hänsyn till ursprungsritningarna, samtidigt som hänsyn måste tas vid senare tillfällen planterade träd storlek

- Häggar som uppvisar tecken på försvagning bör ersättas.
Prioritet 2
Nya exemplar kan dras upp från stubbskott, alternativt fräses stubben bort och att nytt material planteras. De kan eventuellt ersättas med annat material såsom fågelbär eller päron.

6.4 Trädens inverkan på sättningarna i Brickbandets lerjordar.

Bakgrund

Inom Brickbandet har marken sjunkit på ett flertal platser med följden att flera huskroppar har satt sig. Därför låter bostadsrättsföreningen i skrivande stund dränera och stabilisera marken under samtliga hus. Inom bostadsrättsföreningen är man orolig för att sättningarna har orsakats av områdets björkar. Man misstänker att de har dränerat marken genom sitt vattenupptag⁵. Oron har lett till att ett antal björkar tagits ned under år 2005. Eftersom björk är ett viktigt trädslag inom gårdarna, likväl som det är viktigt att motverka sättningar i marken, måste saken undersökas närmre.

Jordarterna inom Brickbandet är åkerlera och krosstensgrus, berggrunden består av stockholmsgranit⁶. Åkerlera är en gammal benämning som är tämligen diffus. En åkerleras fysikaliska egenskaper kan variera tämligen kraftigt då begreppet åkerlera innefattar jordar som innehåller en stor spännvidd i partikelstorlek. En mycket fin åkerlera kan ha egenskaperna hos en styv lera, medan en grovkornigare (inom lersegmentet) åkerlera, har andra fysikaliska egenskaper⁷.

Lerjordar är känsliga för sättningar om de torkas ut, och särskilt känsliga är styva lerjordar. Känsligheten ligger i lerjordarnas höga vattenhållande förmåga. Dräneras vattnet, eller suges upp, så att grundvattennivån sjunker, kommer den styva leran att kompakteras och "sätta sig". Den höga vattenhållande förmågan gör också lerjordarna känsliga för belastning ovanifrån. Belastas en lerjord med ett högt tryck, såsom vid ett hus- eller vägbygge så kommer sannolikt vatten bundet mellan

lerpartiklarna att tryckas undan från platsen varpå marken på den specifika platsen sjunker, emedan marken ett stycke bort kan höja sig⁸.

Det är främst styva lerjordar som kan sätta sig till följd av stora trädsvattenupptag⁹. Noggranna undersökningar bör dock göras i varje enskilt fall av dränerade huskroppar, ty sällan är träden ensam orsak till företeelsen. Markarbeten som lett till sänkt grundvattennivå kan ha utförts i närheten av Brickbandet och trädbeståndet därför vara "oskyldigt".

De flesta husen ligger på lermark som skulle ha kunnat dräneras av trädbeståndet. Förutsatt att åkerleran har egenskaperna hos en styv lera. Lerjordens egenskaper måste alltså fastställas innan alltför långtgående slutsatser kan dras i fallet.

De träd som har störst (avgörande) dränerande effekt på marken är storvuxna trädarter som utvecklar stor kronvolym och stora rotsystem. Stora träd är exempelvis väl utvecklade exemplar av alm, lind, lönn, hästkastanj, björk, poppel samt pil, där främst björk, poppel och pil

Bild 561 Dagens tätortskarta ovanpå 1863 års jordartskarta visar ungefärligt jordartsförhållandena vid Brickbandet.

har starkväxande rotsystem. Mindre träd som hagtorn, hägg, körsbär och rönn utgör inga riskträd och ej heller buskarter som inte utvecklar tillräckligt stora rotsystem för att utgöra någon potentiell skada.

Det mest drabbade huset (Drottningholmsvägen 370-376) ligger med sin östra gavel direkt invid en höjd bestående av grövre fraktioner av sand, grus och block vilket betyder att det vilar på ett lerlager av ojämn tjocklek. Detta leder till att huset sjunker olika mycket i olika ändar.

Diskussion

Det kraftigast drabbade husets placering är i sig ett problem då det sannolikt ligger på ett lerlager med ojämn tjocklek. Lerlagret är tjockast i änden från höjden och ojämnheten i lerlagret gör att underlaget dräneras olika mycket och därför sjunker ihop olika mycket. Marken sätter sig således minst närmast höjden.

Då styva lerjordar har en mycket högre vattenhållande förmåga än jordarter bestående av grövre fraktioner, såsom t.ex. sandjordar, kan också större mängder vatten dräneras, eller pressas ur en lerjord än andra jordar. Det ojämna lerlagret under Drottningholmsvägen 370-376 betyder att huset löper stor risk att sjunka ojämnt, vilket också har skett.

En undersökning av lerjordens egenskaper måste utföras. Detta är mycket viktigt eftersom oro finns för att trädbeståndet kan ha dränerat marken. De jordar som löper risk sätta sig p.g.a. trädets uppsugningsförmåga är styva lerjordar. Även om träden tros vara orsak till dräneringen är det inte sannolikt att de ensamma står för den. Markarbeten kan ha utförts i närheten, vilket lett till att grundvattennivån sjunkit och marken satt sig.

Lerjordarnas egenskaper måste fastställas, för om en undersökning visar att lerjorden inte är att klassa som styv, är det inte sannolikt att trädbeståndet är orsak till sättningarna i marken¹⁰.

Vidare bör den dräneringsledning som med största sannolikhet finns

vid kullens fot, med syfte att förhindra att markvatten rinner utmed sluttningen mot huset, undersökas. Den behöver sannolikt rensas eller bytas ut (under förutsättning att detta inte skett nyligen). Åtgärden är nödvändig för att säkerställa att markvatten leds bort från huset som annars kan drabbas av fuktskador¹¹.

Vid undersökningen/rensningen är det mycket viktigt att se om dräneringsrören är igensatta av trädrötter. Dräneringsslangar och -rör ger mycket goda växtbetingelser för trädrötter i form av en god balans av syre och vattentillgång. En eventuell avsaknad av rötter i dräneringsrören skulle minska sannolikheten att dräneringen av, åtminstone det huset, beror på träden¹². Björkarna på kullen öster om huset skulle, om de växt in under huskroppen med största sannolikhet också ha växt in i dräneringsrören.

Risk finns att det dräneringsarbete som skett runt husen bidrar till att göra markmiljön syrerik och lämplig för rötter på en djupare nivå, och därmed också till en god plats för rotväxt. Rötter behöver syre för att kunna växa och utvecklas och då husgrunderna dräneras och fylls på med stenkross syresätts marken djupare vilket medför risken att trädens rötter kan växa under huskropparna och suga vatten ur lerjorden under det dränerade lagret. Uttorkningen, och sättningarna, av marken kan därför fortsätta i framtiden¹³.

Åtgärder kan dock vidtas för att minska risken att detta sker.

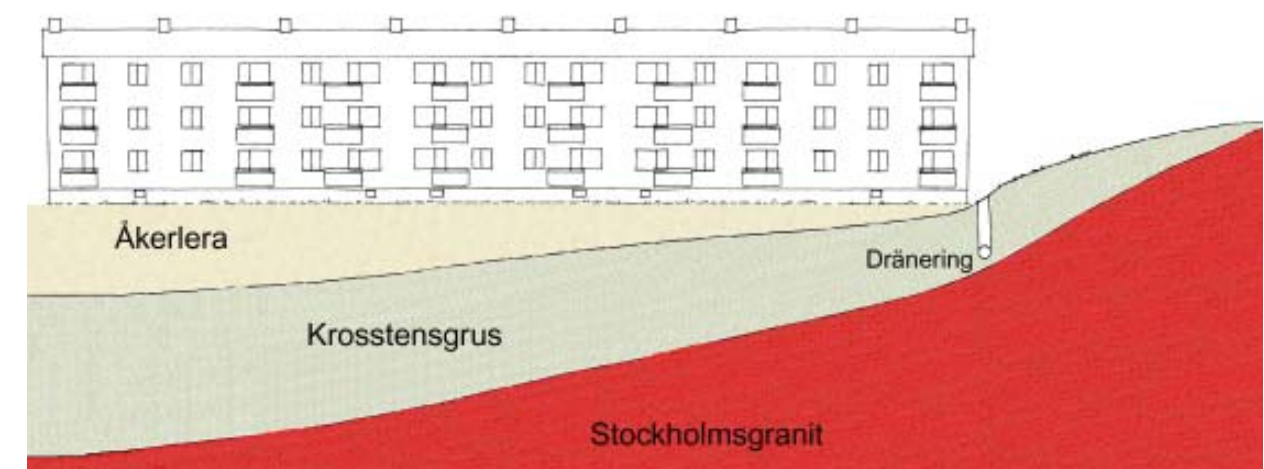

Bild 62. Schematisk illustration av jordartslagren under Drottningholmsvägen 370-376.

För att motverka att trädrötter växer in under huskroppar kan man bygga rotspärar som gör marken svår genomtränglig för rötterna och stänger dem ute från husgrunderna. Ett sätt att göra detta på är att packa marken runt husen så att rötterna får svårigheter att tränga igenom. Marken måste då packas till ett djup av ca: 1.5 meter för att försäkra sig om nå en syre- och näringsfattig nivå dit rötterna inte kan växa¹⁴. Åtgärden låter sig dock inte göras på den befintliga lerjorden då den höga vattenhållande förmågan gör den känslig för regn, torka och frostsprängning¹⁵.

Känsligheten gör att den snart återtar sin ursprungliga porositet varför packningen endast får ses som en kortvarig åtgärd på lerjordar. Bättre är att byta ut lerjorden i stråk mellan hus och planterade träd för ersättning med ett tättslutande blandning av en stor och en liten fraktion, förslagsvis grovt grus eller makadam och stenmjöl. Det grova gruset fungerar då som ett skelett med stor porvolym vars håligheter fylls upp av stenmjölet och bildar ett mycket tätt s.k. tvåfasset¹⁶.

Ett annat alternativ är att skapa en rotspär av kraftig plast som grävs ned vertikalt i jorden. Plåt kan också användas, men får ses som ett mer kortsiktigt alternativ eftersom plåt rostar även i marken. Plast däremot har en lång livslängd i jorden, (dräneringsslang ca: 50 år) varför plast borde vara att föredra. För att försäkra ett fungerande resultat borde de båda metoderna kunna kombineras¹⁷. Packar man marken är kanske det bästa alternativet att byta ut, och packa marken i stråk utmed, och under de befintliga gångvägarna. På så vis förstörs inte några planterings- eller gräsytor.

Den packade marken borde också motverka ett visst grundvattenläckage från husens lägen.

Åtgärder

- Fastställ egenskaperna hos lerjorden inom Brickbandet. *Prioritet 1.*
- Undersök om andra orsaker än träden kan finnas till sättningarna i marken. Leta bakåt i tiden till tiden före sättningarna började uppmärksammas. *Prioritet 1.*
- Undersök dränering vid gaveln av Drottningholmsvägen 370. *Prioritet 1.*
- Bygg rotspärar mellan större träd och huskropparna. Viktigast är där man kan misstänka att lerlager med ojämn tjocklek finns under husen. *Prioritet 2.*

1. Persson Agneta, Bengt, Svenska Bostadsgårdar 1930- 59, 1995.
2. <http://www.eplanta.com>
3. Bucht Eivor m.fl., Svenska Landskapsarkitekter, glimtar från branschen 1920-1960.
4. Ståhl Örjan, Träds inverkan på sättningar av byggnader, SWECO VBB AB
5. Schäfer Anitha, muntligen.
6. SGU, Jordartskarta 1863.
- 7,8 Persson Lave, Inst. för markvetenskap, SLU Uppsala.
- 9,10 Ståhl Örjan
- 11,12 Persson Lave
- 13,14 Lagerström Tomas, Inst. för stad och land, SLU Uppsala.
- 15,16,17 Persson Lave

6.5 Stomväxter- buskar och häckar

Bakgrund

Buskmaterialet inom Brickbandet valdes huvudsakligen med naturlig karaktär. Det består huvudsakligen av robusta arter vilket kan förklara varför en stor del av de ursprungliga växterna finns kvar idag. Lågmälda arter såsom bukettspirea och norskspirea sattes vid husens entréer, häckhagtorn (*Crataegus grayana*) bildade häckar vid flera gårdsentréer och häckar av buskrosor och ölandstok avgränsade mot gatan. I gårdarnas periferier utmed husfasaderna planterades långa häckar av buskrosor och ibland olvon eller rosenry (*Lonicera tatarica`Rosea`*). Grupper av blommande buskar, såsom rosor eller rosenry fick ibland markera gångvägskäl eller skapa kulissverkan vid en svängande gångväg. Över huvud taget har här funnits mycket buskrosor såsom dagros, vresros och stenros. Typiskt för placeringen av buskmaterialet var, liksom med träden, en lokalisering till funktionsytor och gångvägar eller till gårdarnas periferier. Så gott som varje gård, där topografin tillåter det, har planerats med en öppen gräsyta utan funktioner, träd eller buskar (se kap. 6.6 Öppna gräsytor). Kring tork- och piskplatser planterades främst getapel och rysklönn men även prakthäggmispel. Vid flera husgavlar sattes grupper av rysklönn eller ginnalalönn. När parkeringsplatserna anlades på 1960-talet sattes runt dessa främst olika typer av buskrosor. Det gällde både i gatumiljö och på Braskudden.

Under de uppskattningsvis senaste 20 åren har skötseln av buskmaterialet varit ojämn. Bitvis är buskar och häckar välskötta, främst i anknytning till gångvägar och platser där människor rör sig ofta. I gårdarnas periferier är skötselnivån ofta lägre. Den varierande skötselintensiteten har lett till att buskarna har olika utseenden och kondition idag. De storväxande arterna getapel, häggmispel och rysklönn har genomgående utvecklats till buskträd och träd. Slånet har spritt sig från sina ursprungsplatser. Det har även de vresrosor som Stockholms stad skött. Många av buskrosorna är idag i dåligt skick eller borta. En förklaring till att många försvunnit är det omfattande dräneringsarbetet av bostadshusen då buskar tagits bort utan att återplantering skett. Uppslag av lönn, hägg och fläder förekommer i många buskplanteringar. I

flera fall har de förbisetts eller skötts som en del av häckarna/buskytorna, vilket lett till att främst hägg bitvis konkurrerar med ursprungsväxterna.

Sammantaget finns majoriteten av alla de buskplanteringar som är centralt placerade, och/eller knutna till funktionsytor, kvar inom Brickbandet, både intakta i gott skick, eller som rester i form av enstaka skott. Tillskott har gjorts under åren, den största åtgärden är utbytet

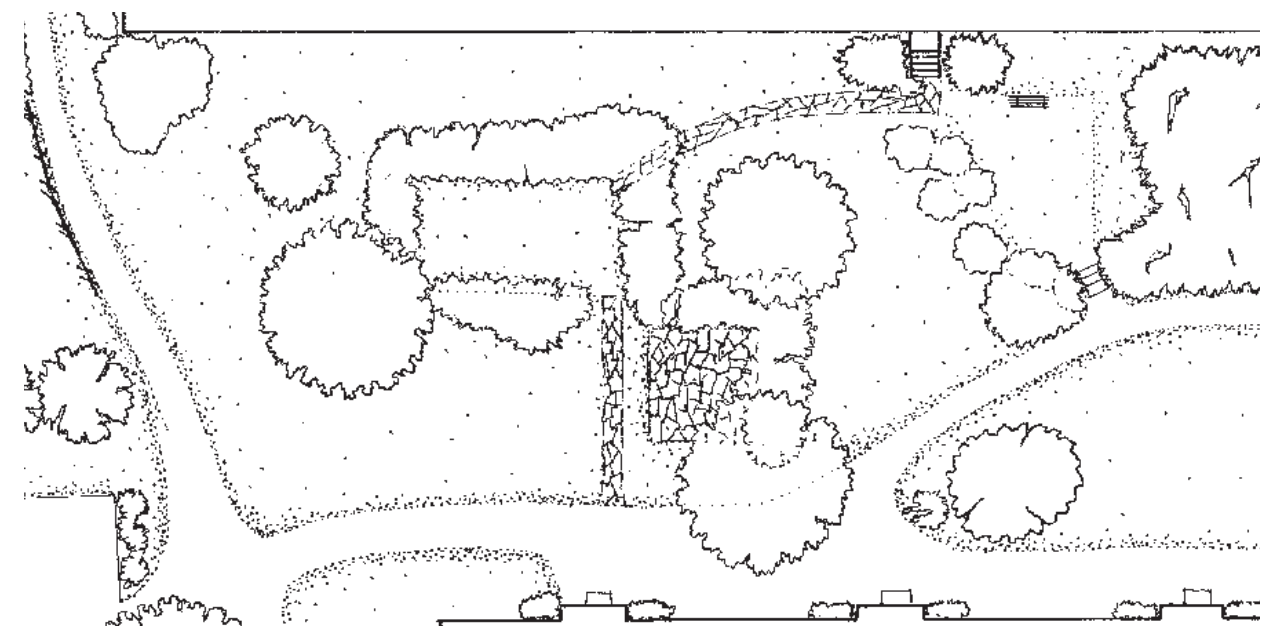
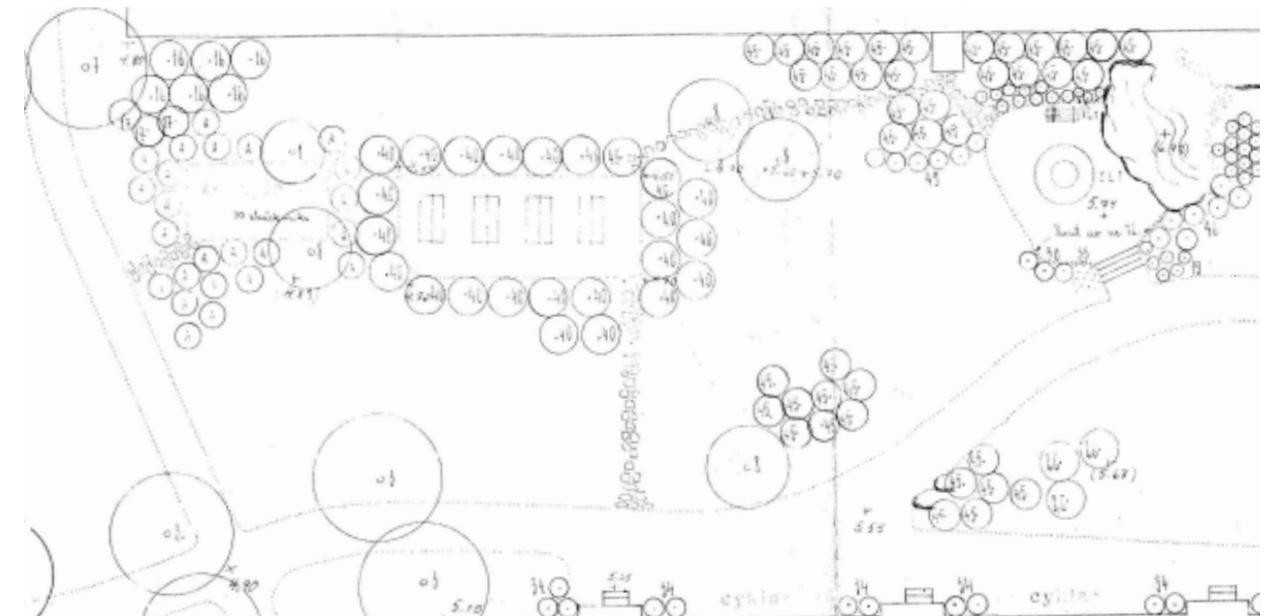

Bild 63, 64. Exempel som illustrerar hur buskmaterialet användes i ursprungsgestaltningen av bostadsgårdarna. Vid fasad kring källaringångarna, kring tork- pisk- och uteplatser samt vid gångvägar. Del av planteringsplan för Braskudden 1943.

av växtmaterial kring parkeringsplatserna i gatumiljön under 1980-talet. Då man inte längre ville ha rosor byttes dessa ut mot ölandstok, schersmin, måbär, norskspirea, rosenspirea, spärrgrenigt oxbär och parkrhododendron. Andra förändringar har också gjorts inom några gårdar, främst på Braskudden, där en lång roshäck tagits bort och delvis ersatts med bukettapel (*Malus toringo var. sargentii*). Ytor med bukettapel och parkrhododendron har också planterats på Braskudden och vid husens entréer har planteringarna bytts ut. Här har också en halvcirkelformad häck av syren nyligen planterats.

Marken omkring husen vid gården Brickbandet har i skrivande stund nyligen dränerats och buskar har inte återplanterats, en stor grupp ölandstokar fanns under några månader uppställda på en av gräsmattorna.

Roshäckarna i gatumiljö är i dag bitvis i dålig kondition och delvis i det närmaste utgångna.

Utmed husens fasader, mot gräsyterna, sattes olika typer av naturlika buskrosor samt olvon i långa häckar vilka förmodligen var friväxande. Buskar markerar också korsande vägar och skymmer ibland sikten. Sedan anläggandet har buskmaterialet utvecklats ganska olika som följd

Bild 65. Entréer vid gården Brickbandet efter utförd dräneringsarbete år 2005.

Bild 66. Buskmaterialet uppställt på gräsyta under dräneringsarbete på gården Brickbandet år 2005.

av varierande skötsel. Här finns planteringar som med stor sannolikhet är ursprungliga och som sköts regelbundet samtidigt som vissa troligen aldrig har sköts nämnvärt. Många av de häckliknande planteringarna utmed husfasaderna är borta, enstaka buskar eller rotskott återstår, många har försvunnit under det dräneringsarbete som gjorts under år 2005. Entréplanteringarna har i några fall ersatts i och med dräneringsarbetet, privata planteringar har också ersatt hela eller delar av ytorna.

De kraftigaste arterna och sorterna, buskträden, såsom rysklönn, getapel och syren finns huvudsakligen kvar. Även om vissa, och ibland många individer i de en gång planerade grupperna och häckarna har gått ut sig så skapar de ändå ett sammanhållet uttryck som fungerar. Av de halvstora typerna, såsom olvon, slån och stenros (*Rosa canina*) är utvecklingen annorlunda. Upplevelsen att på försommaren gå genom blommande rosenbuskage har gått förlorad. Samtidigt har vissa arter, främst slån, istället spridit sig och tagit utrymme många gånger det ursprungligen planerade i anspråk. Robusta arter som rosenstry, korallkornell och parkolvon (*Viburnum lantana*) finns i huvudsak kvar.

Ytorna på Stockholms stads mark har generellt sett lägre skötselnivå än bostadsrättsföreningens då ingreppen sannolikt görs mindre frekvent och i större skala vid varje tillfälle.

Bild 67. Delvis mycket gles roshäck mot Galonvägen vid gården Braskudden.

Bild 68. Korallkornell i behov av förnygringsbeskärning, Braskudden.

Diskussion

Stora delar av Brickbandets bestånd av buskar behandlas redan under andra rubriker i vårdplanen, då de, såsom skrivits i kap.6.2 är viktiga beståndsdelar i gårdarnas funktionsytor. Att Brickbandets buskvegetation ska hållas i god kondition som är tilltalande att se på krävs en regelbunden skötsel. I skötseln ingår att man vart till varannat år underhållsbeskär större buskar samt föryngringsbeskär dem vart 8-10 år, eller vid behov. Föryngringsbeskärning utförs även på mindre busktyper.

Underhållsbeskärning innebär en gallring av buskens skott, vid gallringen behålls skott ur alla åldrar utom de äldsta. Åtgärden motverkar att främst storvuxna buskar blir kala nedtill. Vid beskärningsarbetet strävar man efter att bibehålla buskens grundform.

Föryngringsbeskärning innebär att man tar ned busken till marken, till ca: 5-10 cm nivå. Åtgärden fungerar på de flesta typer av buskar såsom spireor, ölandstok, kornell, syren och snöbär. Solitärt placerade buskar kan man låta undgå denna typ av åtgärd eftersom man istället kan använda de grova stammarna för att skapa spännande buskträd. Till storvuxna buskarter som förvuxit sig kan ett alternativ till föryngringsbeskärning vara att rensa bort yngre skott vid basen, bygga vidare på deras grovstammighet och låta dem utvecklas till vackra buskträd.

Bild 69. Uppslag av slån, vilket troligen fått omvårdnad. Uteplats, gården Brickbandet.

Bild 70. Skötselmässigt eftersatt buskplantering vid braskuddens uteplats.

Buskmaterial som är mycket stort och placerat så att de skymmer fönster, entréer eller balkonger bör det hållas ned till storleken. Är de grovstammiga p.g.a. utebliven föryngringsbeskärning, så kan ett bättre alternativ vara att sätta ersätta dem med nya exemplar vilka genom den framtida skötseln begränsas i storlek. Alternativt kan man byta busksort. Sortalternativ mycket snarlika de gamla sorterna, men som utvecklar mindre format kan finnas och utgöra goda alternativ idag.

Eftersatts grupper av större buskar, särskilt exemplar som sitter nära fönster, balkonger eller entréer kan det få till följd att boende tröttnar på dess storlek och utseende och själva tar till åtgärder där negativa känslor finns inblandat. Sådant är aldrig bra och kan i dessa fall leda till mer skada än nytta för växterna och utemiljön.

Inom Brickbandets buskplanteringar finns på många platser gott om frösådda uppslag av arter som hägg, lönn, fläder, alm och slån. Hägg och slån förekommer också som rotskott. Dessa bör genomgående tas bort, när ett exemplar upptäcks bör det dras upp med rötterna så att det inte hinner etablera sig. De kan annars bli svåra konkurrenter till de befintliga växterna och mycket svåra att bli av med.

I många buskytor har individer dött och håligheter och tomma fläckar i

Bild 71, 72. Brutalt utförd beskärning av storvuxna trybuskar vid Drottningholmsvägen 370, Braskudden. Buskarna borde ha föryngringsbeskurits långt tidigare. I dag kan ett gott alternativ vara att byta ut dem.

planteringarna finns på flera platser, dessa bör kompletteras. Är buskytan i ett dåligt skick är det dock ett bättre alternativ att byta samtliga individer i ytan. Vid ersättning av buskmaterial bör man låta originalritningens art/sortförslag få företräde. Om ursprungsväxten inte är önskad bör man ändå ta hänsyn till, och följa dess uttryck vid val av nytt buskmaterial. Eftersom önskemål om begränsad användning av taggiga växter har framförts måste alternativa växter föreslås, växter som fångar upp deras karaktärer men som saknar taggar. Ett visst problem medför förhållningssättet eftersom Ulla Bodorff föreslog en stor mängd rosbuskar till Brickbandets gårdar. Tänkbart är att man inte planterar rosor nära där människor rör sig, utan låter dem få finnas (kvar eller återplanterade) ett stycke från gångvägarna, närmare husens fasader. Som ersättare kan väljas olika större spireabuskar med vildkaraktär såsom bukettspirea och möjligen bukettapel, även om den är något för grovgrenig för att fullgott ersätta rosor. Schersmin, rosenry eller fagertry och slån är tänkbara alternativ. Används slån måste man ge akt på rotskott, annars kan buskarna sprida sig och snart uppta en markant större yta än vad som är tänkt. Sorter av rosenspirea (*Spirea japonica*) är inte att rekommendera

Bild 73. Magnifik häckkaragan som bör förnygringsbeskäras. Dess extrema utförande gör den känslig för fläkskador.

Bild 74. Hög vuxen häckhagtorn som skymmer balkonger och fönster vid braskudden. Häcken bör förnygringsbeskäras.

då de har en alltför stark kulturväxtkaraktär.

Parkeringarna bör omgärdas av ett enhetligt, tåligt och tätväxande häckmaterial som klarar av konkurrensen med gatuträden utan att bli glest eller dö. Det får heller inte bilda för höga häckar. Exempel på detta är hur glesa och spretiga exemplar av spärrgrenigt oxbär växer upp framför fönstren på flera hus. Rhododendronbuskarna bör bytas ut. De är positiva eftersom de skänker vintergrönka, men de är inte att betrakta som en bra häckväxt. Detta syns också då de är förhållandevis små och glesa. Miljön är heller inte bra för dem. Måbär av klonen 'Schmidt' är ett gott alternativ, för en exklusivare framtoning kan liguster användas. Schersminer används där de är för stora, men mindre sorter kan användas där utrymme finns såsom mot husfasader. Det innebär alltid merarbete att försöka tvinga stora växter att hålla små format

Kring gravkullarna har olika arter, i huvudsak slån och rosor spridit sig och bildar naturlika snår. Dessa har en kvalitet i att de bidrar till områdets naturkaraktär och naturlikheten var, som tidigare nämnt, något som 1940-talets landskapsarkitekter värnade om. För mer information, se kapitel 6.15 Gravkullar, sid. 84.

Rysklönnarna, som tillhör det mest kraftigväxande buskmaterialet, har stammar som är mycket grova och gamla. Sannolikt har de aldrig förnygringsbeskurits. Ett odaterat flygfoto, troligen taget under sent -50-tal visar Braskuddens rysklönnar som stora friväxande exemplar. De bör, tillsammans med getaplar, storvuxna häggmisplar generellt skötas som träd, då deras karaktär som buskträd och träd är värd att bevara.

Stora exemplar av fläder behöver översyn, främst individ nr: 17G, se bild 75, sid 53. Hänsyn måste tas till dess kraftiga stambas som på ett mycket uttrycksfullt sätt visar områdets ålder. Dess stubbe är ett mycket viktigt inslag som har ett tydligt anekdotvärde.

Almhäcken kring piskplatsen på gården Brickbandet utgör ett, inte vackert, men mycket speciellt inslag. Den är ursprungligen planterad med material som var befintligt inom området. De grova stammarna och

stora snittyterna tyder på att den i ett tidigare skede tillåtit växa sig till en för hög höjd. Den skulle kunna bevaras genom hamling, men ett bättre alternativ är att byta ut den mot ett material som är bättre lämpat som häckväxt. För en fortsatt användning av en trädart som häckväxt är oxel ett gott alternativ.

Barrväxter bör inte planteras på gårdarna eftersom lövarter användes genomgående i ursprungsförslaget, dock med två undantag. Fyra exemplar av sävenbom (*Juniperus sabina*) föreslogs och planterades på Väggbonaden samt ytterligare två exemplar vid Galonens uteplats, och handen på hjärtat kan jag inte förstå vad Ulla Bodorff vann i det? Sävenbomen sticker ut inom hela Brickbandet. Troligen var hon mycket förtjust i växten eftersom hon nämner den i sin skrift: "Min trädgård, i skog, på äng, på berg" och menar att den passar i princip överallt.

Åtgärder

- Barrväxter bör inte planteras inom Brickbandet.
Prioritet 1

Bild 75. Gården Brickbandets almomgärdade piskplats. Almarna bör bytas mot häckplantor av t.ex. Oxel. Dessa bör klippas som häck.

Bild 76. Sävenbom på Väggbonaden. Buskträden är av arten prakthäggmispel.

Bild 77. Den enorma flädern 17G. Exemplet bör varsamt rensas från torra partier.

Bild 78. Stambas en hos fläder 17G.

- Störväxta rysklönnar sköts som träd. Stora förvuxna häckar av getapel och häggmispel som omgärdar piskplatser behålls och sköts efter sin storlek d.v.s. mer som träd än som buskar. *Prioritet 1*
- Kraftigare buskar såsom kornell, parkolvon och rosenry underhållsbeskärs och förnygras var 8-10 år eller efter behov. *Prioritet 1*
- Kompletteringsplantering är på flera platser aktuell för att bygga ut buskytor till forna storlekar eller för att sammanbinda dem. Där flera individer dött eller är i dålig kondition är nyplantering av hela ytan ett gott alternativ. *Prioritet 1*
- Ge akt på och ta bort uppslag av främmande växter i planteringsytorna. Lönn, fläder, alm och hägg är vanligast förekommande. *Prioritet 1*
- Fläder 17G rensas från torra grenar och förnygras varsamt. *Prioritet 1*
- Almhäcken på gården Brickbandet byts med fördel mot oxel. *Prioritet 1*

6.6 Öppna gräsytor

Bakgrund

De öppna gräsytorerna fungerar på flera gårdar som ett sammanhängande mjukt golv som binder ihop och förenar deras funktioner. De har lugnet hos en stilla vattenyta. De obrutna gräsrummen är strukturer som är typiska för 1940- talets bostadsgårdar och Ulla Bodorffs landskapsarkitektur¹. Gräset sluter alltid direkt an mot den hårdgjorda ytan och gränsbildande häckar däremellan förekommer inte². Som undantag finns Braskuddens innergård där häckar av vresros (*Rosa rugosa*) var planterade som en del av en inramning. Dessa var dock indragna ett stycke i gräset och lämnade ett avstånd mellan sig och den hårdgjorda ytan och gjordes på så vis till en del av gräsrummet och inte en avgränsande ram. Inom Brickbandet finns en överhuvudtaget, väldigt liten del hårdgjorda ytor. En övervägande majoritet av marken är klädd med gräs och annan vegetation. Sammantaget finns en renhet och enkelhet i gestaltningen och en ärlighet mot materialen, vilket också var ett av de mest typiska karaktärerna för funktionalismen.

Under den tid som passerat sedan gårdarna anlades har förändringar skett som börjat inkräkta på gräsytorernas renhet och öppenhet. Flera gårdar har på senare år bitvis fått staket och häckar uppsatta mellan gräs och gångyta för att förhindra att folk går över gräset i alltför stor utsträckning³. Med tiden har flera av gräsytorerna också börjat planteras igen då fruktträd har satts på några av gårdarna. Förklaringen till detta är troligen mycket enkel då det sannolikt gått till så att några boende har önskat ett fruktträd och sedermera fått lov att införskaffa det. De har därefter planterat det där plats har funnits, d.v.s. på gräset, relativt lättillgängligt, inte för långt ifrån gångvägen. Små, av boende anlagda rabatter har också tillkommit på flera av gräsytorerna, troligtvis under det senaste decenniet.

Gårdarna närmast utmed Drottningholmsvägen (de där gravkullar finns), var vid Brickbandets tillkomst öppna och gräsklädda men har med tiden förbuskats. Buskvegetationen berör främst gravkullarna men den sprider sig även därifrån.

På ett flertal gårdar samt vid några gårdsinfarter finns hjulspår i gräsytorernas kanter mot de hårdgjorda ytorna. Tydligast är det på Braskudden vid entrén till Drottningholmsvägen 380 där gräset har sett mycket illa ut. Även vid Bordlöparen och gården Brickbandets infarter från Hemslöjdsvägen finns tydliga hjulspår i gräset. Hjulspår förekommer även på andra platser än de nämnda, men dessa härör sannolikt från fordon som använts då dräneringsarbeten av husen gjorts.

Bland flera tillskott kan nämnas att en rektangulär rabatt med röda rabattrosor samt en grupp med hortensior (*Hydrangea* sp.) har tillkommit på Vägbonadens bostadsgård.

Skötseln av gräsytorerna är idag av karaktären bruksgräsmattor.

Diskussion

För att behålla gårdarna på ett stil- och tidstypiskt sätt bör gräsrummen lämnas öppna och tämligen orörda då de är mycket viktiga för en rättvis

Bild 79. Denna flygbild visar tydligt Brickbandets omfattande gräs- och grönytor. De hårdgjorda ytorna utgörs endast av gångvägar, funktionsytor och entréer.

upplevelse av gårdarna.

Viktigt är också gräsyornas anslutning till gångvägar och hårdgjorda ytor. Häckar bör inte planteras i gränzonerna då öppenheten ger vyer och siktlinjer som binder samman gårdarna visuellt. Öppenheten är en viktig karaktär som bör värnas om.

De träd, fruktträd och prydnadsbuskar som tillkommit under, uppskattningsvis, den senaste tjugoårsperioden, har planterats där plats funnits tillgänglig. Vad som då skett är att den viktiga karaktär som öppenheten utgör börjat tyna bort. Samma sak gäller de privata planteringar och rabatter som har tillkommit på några gårdars gräsytor. De motverkar den enkelhet som finns i grundidéns formspråk. Ur rent estetisk synpunkt bör de tas bort, men rabatterna bär också sociala värden som är positiva och som försvårar ställningstagandet till dem. De visar på ett engagemang och en omsorg för miljön i sig, och det är viktigt att de boende känner tillhörighet till platsen de bor på. En möjlighet är att tillåta rabatter dit de kan ha en mindre inverkan på formspråket, t.ex. mot fasader och i hörn mellan buskar och fasader. Möjligen kan det gå

Bild 80. Spireahäck och staket ramar in och sluter till den en gång mycket öppna gården Braskudden.

Bild 81. Exempel på inspringningsskydd vid Handduken.

att finna linjer mellan funktionsytor och fasader där små rabatter kan inkorporeras utan att grundidén i gestaltningen förändras avsevärt.

På senare tid har häckar planterats och staket satts upp på några gårdar, utmed gräsmattornas kanter men även för att komplettera gamla, dåliga häckars avgränsning mot gatorna. De nyplanterade häckarna och staketen motverkar öppenheten och stör siktlinjerna och bör därför tas bort. Deras syfte är att hindra gående från att passera och bilda stigar över gräsytorna men det tryckimpregnerade virket som staketen är konstruerade av passar inte in i miljön. De utgör därför ett negativt inslag och deras funktion kan uppnås på mer tilltalande sätt. Ett alternativ till det midjehöga trästaketet är låga järnstaket utmed gräsyornas kanter, detta bör vara indraget mellan 30- 40 cm in i gräsytan. Dyliga staket förekom ofta på bostadsgårdar från 1940-talet och kan därför ses som ett tidstypiskt tillskott. Gamla foton från Brickbandet visar att ett lågt staket har omgärdat gräsytorna. Bilderna är mycket tidiga (1943) och staketets syfte kan ha varit att hålla folk borta från det nysådda gräset.

Bild 82. Plommonträd nr: E8 på gräsyta, Bordlöparen.

Bild 83. Kraftiga hjulspår på Braskudden.

Ett lågt staket kan motverka problemet med vårdslös bilkörning som resulterar i hjulspår på gräsytor. Järnstaketet ska vara lågmålt och enkelt till sitt utförande för att passa in tidsmässigt. Staketet kan gärna målas i en grön färg då gröna eller blå färger var vanligare än svart⁴. Gröna detaljer finns redan inom Brickbandet, då de gamla fågelmatborden, piskställningarna och klädstrecken är gröna.

Skulle boende fortfarande gå frekvent över gräsytor kan det vara en indikation på att man bör anlägga nya plattgångar för att förhindra att gräset trampas sönder.

Dagens skötselnivå på gräsmattorna förefaller vara fullt tillräcklig varför den kan fortgå som tidigare.

Bild 83. Väggbonaden år 1943 visar en ganska öppen gård med bl.a två befintliga björkar. Den tydliga gränsen i gräset följer gränsen mellan den mark som sköts av bostadsrättsförening respektive kommunen.

Åtgärder/förslag

- Gräsyornas skötselnivå förblir oförändrad. *Prioritet 1.*
- Ta bort höga trästaket och senare tillkomna häckar som bildar gränser och blockerar vyer och siktlinjer. Sätt upp låga järnräcken mellan gräsytor och gång- och körvägar. *Prioritet 1.*
- Nyanläggning av plattgångar av kalksten. Om folk trots låga staket trampar upp stigar över gräsmattorna. Avsaknaden av gångväg kan då vara en brist. Breda, okänsliga grus- eller asfaltgångar får inte nyanläggas över gräsytor. *Prioritet 1.*
- Gräsytor bör öppnas upp för att förstärka deras ursprungliga karaktär. Detta görs genom att man tar bort eller flyttar fruktträd och små buskgrupper som på senare tid planterats på dem. Fruktträden kan flyttas för att skapa grupper av träd i ytornas periferi. De bör då kopplas till befintlig gårdsfunktion eller gångvägars korsning. *Prioritet 2.*

Bild 84. Väggbonaden år 2006. Gården är trevlig men mer igenväxt idag. En av de sparade björkarna (se bild 82 denna sida) finns kvar. Gårdens syrener, vilka omgärdar en f.d. piskplats har spridit sig och dominerar nu gården. Syrenbuskaget bör minskas avsevärt i sin utbredning.

6.7 Plattgångar i gräsytor

Bakgrund

De plattgångar som leder över delar av Brickbandets gräsytor är typiska inslag i 1940 talets bostadsgårdar. De sammanbinder, ofta med en lätt slingrande rörelse olika funktioner inom gårdarna. Utförandet är av kalkstensplattor, huvudsakligen i grått men i enstaka fall rött.

Diskussion

Även om en del av Brickbandets plattgångar har tagits bort så går de flesta fortfarande att finna i gräset. De är ett arv som är karaktärs-skapande och lätt att ta hand om. De befintliga gångarna bör lyftas fram och de borttagna bör återskapas. I vissa fall kan man behöva höja plattgången några centimeter för att den ska hamna i jämn nivå med gräsmattan.

Plattgångarna är viktiga för att sammanbinda gårdarnas funktionsytor. De blir då tillgängliga för både ögonen och fötterna. De knytes till det övriga nätet av gångvägar samt att blicken lättare leds till dem vilket är mycket viktigt.

Åtgärder

- Rensa fram de befintliga plattgångarna ur gräset. *Prioritet 1*
- Återskapa borttagna plattgångar. *Prioritet 2*
Materialet ska vara grå kalksten och gångarna ska följa ursprungsplanens sträckning.

Bild 86. Plattgång i gräsyta, Braskudden

Bild 87. Plattgång i gräsyta, Braskudden

6.8 Tork- och piskplatser

Bakgrund

Brickbandets piskplatser och platser för klädstretch gestaltades omgärdade av häckar av kraftfullt växtmaterial. Majoriteten av häckarna och buskarna finns kvar ännu idag och även om flera individer har dött så finns fortfarande strukturerna av dessa inramningar kvar. De robusta buskarna som bär tydlig vildkaraktär, såsom getapel (*Rhamnus cathartica*), rysklönn (*Acer tataricum*) och prakthäggmispel (*Amelanchier lamarckii*) har med tiden bl.a. tack vare ringa beskärning utvecklats till dungar av buskträd. Dessa är i sig mycket intressanta och har idag uppnått ett annat värde än det som sannolikt var tänkt ursprungligen. Rotskott, veka stamskott och olika uppslag av främmande arter förekommer bland buskträden vilket bitvis sänker platsernas helhetsintryck. Rysklönnarna på Braskudden har de senaste åren beskurits mycket olyckligt, sannolikt som följd av fläxskador. Felen i beskärning går dock att till stor del rätta till. På Handduken har en torkytas häckar sågats ned och gjorts om till en privat rabatt. Stubbarna återstår dock.

Markbeläggningen i tork- och piskplatserna varierar mellan olika gårdar. Ett par av dem har en beläggning av kalkstensplattor, både grå och röd beläggning finns. Andra har fint grus eller har vuxit igen med gräs. Vilken beklädnad som var den ursprungliga, och om den har skiljt mellan gårdar vet jag inte. Mycket troligt är dock att kalkstenen är ursprunglig. Gruset kan ha ersatt borttagna kalkstensplattor.

Diskussion

Ulla Bodorff hade en kluven inställning till piskplatser och klädstretch⁵. Hon var väl medveten om att de, och en rad andra funktioner, var nödvändiga att infoga på bostadsgårdarna. Hon tyckte dock inte om dem, eftersom fladdrande klädstretch, mattpiskning och soptunnor inte passade in de gårdsmiljöer hon ville skapa, gårdsmiljöer där avkoppling och harmoni stod i centrum. Således valde hon många gånger att omgärda tork- och piskplatserna med höga häckar och buskage trots att hon, mycket väl, insåg att det var motsägelsefullt att kapsla in en plats vars funktion är

beroende av luftighet.

Det öppnar för en diskussion om vilket angreppssätt man skall använda på dem idag, när majoriteten av dem förvandlats till dungar av buskträd. De väl uppvuxna växterna bär på ett stort anekdotvärde, de berättar områdets historia på ett mycket tydligt sätt, då bara tiden kan göra buskar så här stora. Vanligt växtval runt Brickbandets tork- och piskplatser är getapel. Enligt plan skall häckarna bestå av enbart getapel men under inventeringen framkom att hörnen verkar ha markerats med prakthäggmispel.

De fyller fortfarande sin funktion att inringa piskplatserna och skyla tvätten. Idag är det främst höga, smala, krokiga stammar som avgränsar och inte gren och bladverk. På en flygbild (bild 23 sid. 28) från 1950-talet kan man skymta Braskuddens rysklönnar som friväxande, vilket sannolikt var det uttryck som ursprungligen var tänkt för dem och de andra tork- och piskplatsernas häckar. Den friväxande karaktären har med tiden "tagits lite för bokstavligt" och det är anledningen till det utseende de har idag.

Det som talar emot att behålla dem i befintligt skick, är att deras karaktär

Bild 88. Braskuddens piskplats med storvuxna rysklönnar, år 2005.

blivit mycket olik den som ursprungligen var syftad dem och platsen. De har idag vad som måste vara mer än dubbla tänkta höjden, vilket förändrar rumskänslan. På samma gång är de karaktärer och kvaliteter som växterna här har uppnått något som man som landskapsarkitekt i princip inte kan förvänta sig eller planera in i en anläggning helt enkelt därför att karaktären tar mycket lång tid att uppnå.

De har med tidens hjälp tagit sig flera steg förbi vad man "kan" planera, vilket i sig är mycket intressant och värdefullt.

Bostadsrättsföreningen ser idag ett värde i att behålla de uppvuxna häckarna vilket gör deras bevarande självklart. Ett alternativ är att ta ned de minst intressanta exemplaren samt ta bort rotskott för att sedan komplettera dem på en lägre nivå, i buskskiktet. Detta kan göras genom att en ny häck av t.ex friväxande måbär planteras.

Vid ett mindre antal platser, exempelvis torkplatsen på bilden nedan, är dock den inringande häcken mycket gles med få kvarvarande individer. Vid dessa kan en nyplantering övervägas, en åtgärd som också kan bidra till en god växtodynamik inom gårdsmiljöerna vilket tas upp i diskussionen i kapitel 6.2.

I flera av häckarna finns uppslag av främmande arter såsom hägg, fläder, alm och lönn. Dessa kommer om de tillåts sitta kvar att konkurrera med ursprungsarterna samtidigt som bidrar till att häckarna får ett ojämnt intryck. Främmande busk- och trädarter måste därför rensas bort.

Flera av piskplatserna används idag och det finns boende som har tydliga önskemål att funktionen behålls. I framtiden kan man dock tänka sig att användningen av klädstreck och mattpiskplatser avtar vilket öppnar för om frågan vad man skall göra med de gamla funktionsytorna.

Både piskplatserna och klädstrecksplatserna är genom de volymer som de utgör mycket viktiga för gårdarnas rumsbildning. Det är viktigt att större grönskande volymer finns på deras platser. Beredskap bör finnas inför den dag då man måste påbörja en borttagning av buskträden. Avsaknaden av de halvhöga dungarna kommer att förändra gårdarna och göra dem mycket mer öppna och kala.

När Braskuddens rysklönnar i framtiden ersätts är det naturliga

förfarandet att man återplanterar hela eller delar av de ursprungligen avsedda, och idag försvunna, grupperna av praktrönn som föreslogs gården och vilkas storleksmässiga uttryck rysklönnarna nu övertagit. Tork- och piskplatsernas existens kan komma att ifrågasättas inom en inte allt för avlägsen framtid, om användandet av dem minskar. Jag upplever deras användning som en företeelse som hör till en äldre generation människor.

Det kan därför vara motiverat att ge platserna nya funktioner så att deras existens och det skötselarbete de kräver fortfarande har ett berättigande. Ett alternativ är att låta en eller flera fungera som uteplatser, bersåer för fika eller grillning. De kan utgöra komplement till de redan befintliga uteplatserna då de får olika lägen. Den ena blir soligare än den andra. Ett annat alternativ är att anlägga lekplats i någon av platserna, men vid en dylik åtgärd bör de höga buskträden bytas ut och nytt häckmaterial planteras så att föräldrar kan ha god uppsikt över platsen. För att visa platsens tidsdimension kan med fördel en av ursprungsindividerna i häcken sparas. Man väljer då det exemplar som är i bäst kondition,

Bild 89. Gården Brickbandets tork- och piskplats med rester av f.d. getapelhäck och almhäck. Röd kalksten täcker torkplatsens golv.

alternativt ett exemplar som kan skänka skugga under dagens varmaste timmar. Ovanstående resonemang är dock inte säkert, kanske kommer framtidens boende att förstå och värdesätta kvaliteten av att vädra mattor utomhus varpå användandet istället tilltar. Sker detta krävs främst att man restaurerar ytorna där piskställningar och klädstretch står, samt renoverar eller byter ut klädstretchen. Häckarna sköts vidare som stora buskar eller buskträd.

Ett möjligt alternativ är att restaurera en piskplats och en torkplats där också ursprungliga redskap renoveras och placeras ut för att ge ett exempel som visar hur platserna en gång sett ut. För att detta ska kännas relevant krävs att hela gårdsmiljön är tämligen oförändrad från ursprunget.

Åtgärder

- Man bör spara dessa unika element så länge de är i god kondition. Djupare skötselanvisning återfinns under rubrikerna buskar respektive träd. *Prioritet 1.* Eventuellt kan "buskskiktet" kompletteras med lägre häckar.
- Uppslag från främmande busk- och trädarter ska rensas bort. *Prioritet 1.*
- Vid eventuellt art-/sortbyte bör man tänka på att välja material som har naturligt utseende. Växter med exceptionell blomning bör bara användas som accenter och då inte kring tork- eller piskplatserna. *Prioritet 1.*
- Platser vars växtmaterial är i dålig kondition eller närmast obefintligt omplanteras, alternativt sparas storvuxna exemplar för att skänka sin tidsdimension och volym till miljön. *Prioritet 2.*

1. Persson Agneta, Bengt.
2. Persson Agneta, Bengt.
3. Pihl Ulf, muntligen.
4. Persson Agneta, Bengt.
5. Bucht Eivor m.fl., Svenska Landskapsarkitekter, glimtar från branschen 1920- 1960.

6.9 Uteplatser

Bakgrund

”Vi får inte bli så sociala att vi glömmer den skönhet som vackra blomsterarrangemang ge uttryck för och därför tror jag nog att alla vi som arbeta under ovan skisserade riktlinjer försöker göra ett litet blomsterhorn i varje anläggning vare sig det nu är en solhylla under bergväggen, en sunken garden, en idyllisk strandremsa, ett vackert parkflor eller intimare lekplats bland blommor.”

(Ulla Bodorff, Havekunst 1948¹)

Så uttryckte Ulla Bodorff sig angående användandet av prydnadsväxter. Just så som hon beskriver sitt förhållningssätt till dem i citatet har hon gjort på Brickbandets gårdar. Hon har fallit för frestelsen att använda prydnadsväxter, men de är uteslutande kopplade till gårdarnas uteplatser vilka fungerar som små medaljonger, en på varje gård.

Uteplatserna är enkelt men omsorgsfullt utformade och placerade i goda lägen. Som regel har de ett parti av halvhöga buskar som en skyddande fond på en sida samt är smyckade med olika arter av tok (*Potentilla*

Bild 90. Del av flygfoto ca. 1948 visar formerna hos några av Brickbandets uteplatser. Foto: Aerotransport.

fruticosa) och/eller rabattrosor på den sida som vetter ut mot gårdens öppna del. Träd fanns ofta i uteplatsernas närhet för att skänka en lätt skugga under dagarnas varmare timmar.

Varje uteplats var ursprungligen utrustad med leksandlåda som gav varje gård enklare lekmöjligheter, i några fall fanns även mer avancerad lekutrustning, för mer information om Brickbandets lekplatser, se kap. 6.10 *Lekplatser*.

Uteplatsernas markbeläggning var, av fotografier att döma, grus och de bands samman med områdets hus och system av gångvägar genom plattgångar av kalksten.

Som prydnadsväxter valdes rabattrosor av rödblommade sorter (se B1.2 Växtlista 1943) och inåt kantades de av mindre perenner av arterna vit fetknopp (*Sedum album*) och krypveronika (*Veronica repens*). Även gul daglilja (*Emmercallis lilioasphodelus*), silverarv (*Cerastium tomentosum*), hjärtbergenia (*Bergenia cordifolia*) och löjtnantshjärta (*Dicentra spectabilis*) användes i anslutning till uteplatserna.

Bild 91. Gården Brickbandets östra uteplats markeras fortfarande av ölandstok och rabattrosor, men det expanderande körsbärsträdet tar mycket plats.

Perennerna har med tiden försvunnit, men rabattrosor växer fortfarande här. Huruvida de är av de ursprungliga sorterna kan jag ej bedöma. Dock är rosorna huvudsakligen rödblommande så på så vis är karaktären rätt.

Brickbandets uteplatser känns idag, med något undantag, mindre tillgängliga än tidigare.

De till vilka gångstigarna tagits bort har förvandlats till isolerade små öar. Gräsväxten på deras golv gör att de känns odefinierade, de fasta bänkarna är i flera fall i dåligt skick och ibland delvis övervuxna av buskar så att lusten att sitta där förtas. Mina första intryck, innan jag fick tag i ursprungsritningarna, var att flera av uteplatserna kändes just som buskar och häckar som placerats lite konstigt i gräsyornas periferi. När jag närmade mig dem förstod jag deras tänkta funktion, men på avstånd var den oklar. I ett par av uteplatserna har träd planterats vilket förminskar den eventuella besökslusten. Träden kommer på sikt genom sin tilltagande storlek att tränga bort besökare. Sittplatsernas förfall illustreras också av att varje gård har en uppsättning utemöbler, dessa har vid mina besök, genomgående varit placerade på det öppna gräset och inte i någon av uteplatserna.

I några fall har plattgångarna tagits bort, eller blivit helt övervuxna av gräs. På 1980-talet togs sandlådorna bort då de var populära toaletter bland traktens katter². Synd, eftersom lekfunktionen hos gårdarna försvann, men likväl förståeligt. Gräs täcker nu marken på samtliga uteplatser och de fasta bänkarna som finns där idag är i flera fall i dålig kondition och har ibland integrerats i buskvegetationen. De anlagda uteplatserna på Braskudden och Väggbonaden har helt mist sin funktion. Braskuddens uteplats är idag endast ett avlagset och förbuskat hörn och Väggbonadens en stig. I ett par av uteplatserna har körsbärsträd planterats efter det att sandlådorna tagits bort.

Den ovala platsen som finns på

Bild 92. Grythyttans fåtölj A2 med bord.

Bordlöparen skapades 1950 i och med att gården blev omgestaltad. Dock frågar jag mig om detta förslag till fullo följts, då det växtmaterial som finns där idag bara delvis stämmer med förslaget. Det i planen föreslagna materialet är så pass robust och tåligt att rester av samtliga växter borde finnas idag.

Diskussion

Vid en upprustning av uteplatserna är det inte helt självklart att de åter får nya fasta bänkar. Lösa möbler kan vara att föredra, men p.g.a stöldrisk bör de förankras i marken. Detta kan götas genom att man gjuter ett fundament med en uppstickande ögla, möblerna förankras i ögla med hjälp av kedjor. Beslutar man att helt ta bort de fasta bänkarna är det en ide att återanlägga planteringsytor innanför vegetationskranen. Då själva avsaknaden av lekutrustning gör uteplatsens grusyta onödigt stor för placandet av en utemöbel kan man bredda rabattkranen och ge platserna mer blommande växter utan att deras huvudfunktion blir lidande.

Bild 93. Galonens uteplats, bitvis är de inringande växterna i dåligt skick och dess gräns är flytande.

Bostadsrättsföreningen skulle kunna köpa in utemöbler för också på så vis göra gårdsmiljöerna enhetligare. I sådant fall ser jag som ett alternativ att man väljer möbler med en 1940-50 talskaraktär, såsom Grythyttans fåtölj A2 och soffa 6 med passande bord. De är modeller med lång tillverkningstradition och därför inte "pastischer", d.v.s. "de försöker inte vara någonting som de inte är". Deras karaktär passar mycket bra in i Brickbandets miljö.

Som ett alternativ till 1940-50-talsmöbler kan man välja moderna utemöbler med ett modernt formspråk, dock inte plastmöbler. Viktigast är att man, för att uppnå ett gott helhetsintryck, väljer samma uttryck (ej nödvändigtvis samma modell) hos samtliga utemöbler inom området.

Prydnadsväxter hör gårdarna till, som russinen i en kaka om man så vill. De är accenter i den lågmälda blomsterprakt som buskar och träd ger. Det ursprungligen föreslagna perennmaterialets hållbarhet måste ibland ifrågasättas. Exempelvis föreslogs vit fetknopp som kantväxt vid flera uteplatser mellan funktionsytan och rabattsorna. Vit fetknopp känns som en väl ömtålig växt att sätta i sådana lägen, varför robustare arter såsom lavendel (*Lavandula angustifolia*) är bättre val.

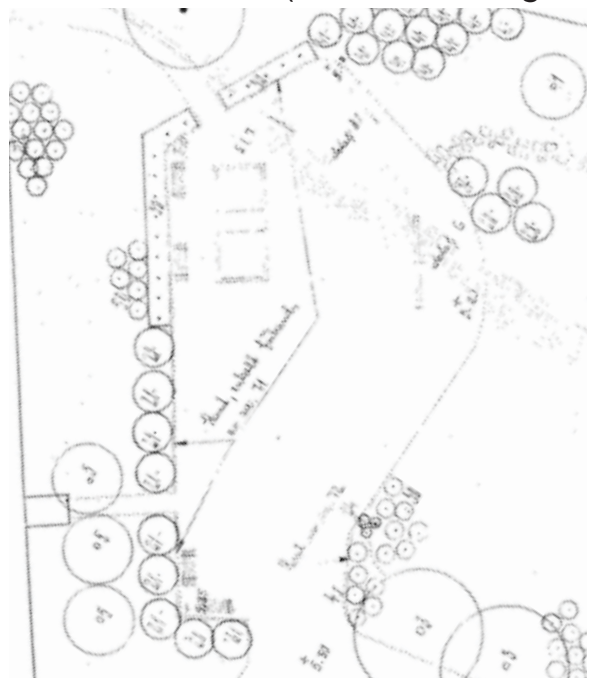

Bild 94. Braskuddens uteplats, del av ursprunglig planteringsplan.

Bild 95. Braskuddens uteplats år 2005, buskarna är förvuxna och körsbärsträdet är i dålig kondition.

Några av utplatserna är värda speciella omnämmanden:

-Braskudden A: Då denna uteplats ursprungligen var utrustad med flera lekredskap och därför ganska stor, finns ett alternativ att den vid en renovering kan omgestaltas och göras mindre, för att göra den till en mer ombonad och nära sittplats. Förslagsvis tar man upp den cirkelform som förekommer på så många andra gårdar inom Brickbandet. Anslutning mot huset med adress Riksbyvägen görs som grusgång.

Ett andra alternativ är att man återupptar lekfunktionen inom Brickbandet. Då är denna plats p.g.a sitt ursprung ett av förstahandsvalen för nyanläggning av lekplats. Ursprungsformen hos platsen kan då med fördel återupptas.

I båda fallen bör en anslutning mot Galonvägen skapas eftersom en stig finns där idag och en gångväg fanns där ursprungligen. Som material på gången läggs kalkstensplattor. Plattgången får bygga vidare på den ursprungliga gångväg som leder från gårdens tork- och piskplatser till den, före detta, uteplatsen.

-Täckets: Här bör man överväga att göra en renovering helt i linje med ursprungsförslaget, möjligen med visst undantag i växtvalet. Uteplatsen var mycket omsorgsfullt gestaltad med en liten mur och inramad växtbädd

Bild 96. Täckets uteplats, del av ursprunglig planteringsplan. Pilen visar varifrån bild 95 är tagen.

Bild 97. Täckets uteplats år 2005.

mot gårdens buskiga del. Muren och inramningen finns fortfarande kvar och gör därför renoveringen intressant. Det stora parti dagrosor (*Rosa glauca*) som ursprungligen fanns mot HSB-husen behöver inte storleks- eller artmässigt återskapas till fullo för att uteplatsen skall lyftas. Som alternativ kan istället en bred, inramande häck av friväxande karaktär planteras, vilken i så fall skall följa uteplatsens ursprungliga bågform och markera denna. Enligt ursprungsförslaget fanns en perennrabatt innanför buskplanteringen och detta initiativ kan med fördel tas upp igen. Karaktären i buskpartiet/häcken ska vara friväxande och blommande, ej över 1.5 meters höjd med en ganska fin och tät grenarkitektur. Dagros är förstahandsval, men taggigheten kräver andra alternativ, dels för att bostadsrättsföreningen vill hålla nere antalet taggiga buskar i området, och dels för att förenkla skötseln. Tänkbara alternativa arter/sorter är då: smultronschersmin (*Philadelphus 'Mont Blanc'*) eller slån, men då krävs att man vidtar åtgärder för att begränsa slånets aggressiva rotutveckling och förmåga att skjuta rotskott. Vill man, så är det möjligt att minska ned ytans format en aning, viktigt är dock att bågformen mot HSB-husen behålls. Den nyligen planterade häcken som här följer gångvägen bör i vid en restaurering tas bort, samtidigt som gårdens buskage röjs ur närmast

Bild 98. Väggbonadens uteplats, del av ursprunglig planeringsplan.

Bild 99. Väggbonadens uteplats år 2005. Av den ursprungligen ganska stora ytan återstår idag bara en gångstig.

uteplatsen för att göra den luftigare och mer inbjudande. Restaurering av denna uteplats skulle vara mycket positivt för gården. -Väggbonaden: Väggbonadens uteplats finns inte idag då den enbart består av en stig och en parksoffa vilken vänder ryggen mot gården. Ursprungligen var uteplatsen förhållandevis stor och innehöll ett flertal lekredskap. Beslutar man att återta lekfunktionen hos platsen bör ursprungets utformning ha företräde. Om en restaurering sker utan att lekredskap återinförs, kommer uteplatsens ursprungligen föreslagna yta att vara onödigt stor för sitt ändamål. Jag föreslår att man i så fall anlägger en uteplats som är mindre än ursprunget. I huvudsak tre alternativ till utformning är tänkbara:

Alternativ ett är en cirkelrund plats som tar upp temat från Brickbandets övriga cirkelrunda uteplatser.

Alternativ två är en oval plats som tillvaratar rörelsen som finns i dagens stig och utsträcktheten som fanns i den gamla ytan. Den utformas i linje med de cirkelrunda platserna vad gäller val av växttyper, deras inbördes placering, samt markbeläggningen.

Som tredje alternativ kan man göra en förminskad variant på ursprunget där man helt enkelt krymper ned dess format. Utförandet i växtmaterial

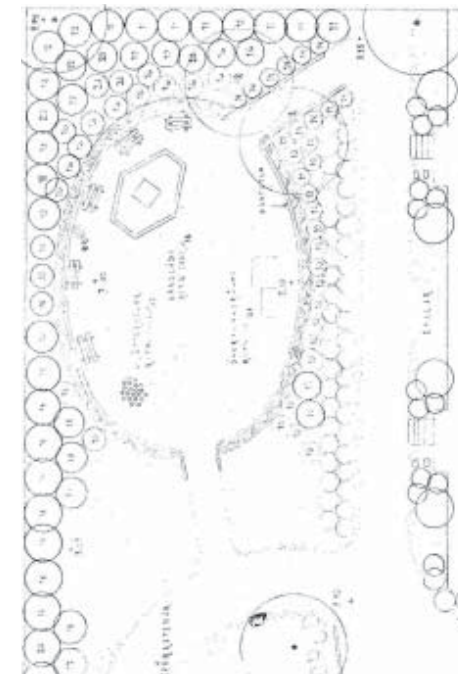

Bild 100. Bordlöparens uteplats, del av ursprunglig planeringsplan 1950.

Bild 101. Bordlöparens uteplats år 2005. Den är idag en lummig plats. Men gräset som idag täcker dess golv gör den ovala formen otydlig.

bör vara i linje med de övriga uteplatserna.

-Bordlöparen: Bordlöparens ovala plats är speciell på så vis att den är anlagd senare än de övriga uteplatserna. Detaljritningar och arbetsbeskrivningar finns bevarade och de är daterade 1950. En restaurering enligt detta förslag skulle kunna vara aktuellt i samband med att platsens åldersförsvagade häggar byts ut vilket troligen bör ske inom en 5-årsperiod.

Uteplatsernas rabatter är delar som med fördel kan skötas av trädgårdsintresserade boende. Här finns en möjlighet att skapa rabatter och blomsterprakt i en mindre skala.

Blomsterrabatterna är de mest skötselkrävande platserna och genom att engagera intresserade boende kan man hålla en hög skötselnivå utan att den belastar föreningens anställda personal.

Åtgärder

- Ersätt grässvålen med naturgrus eller stenmjöl. *Prioritet 1.* Åtgärden gör uteplatserna tydligare definierade då de inte längre blir delar av den grasmatta de finns i samtidigt som de omgärdande buskarnas funktion blir förtydligad.
- Träd som planterats i uteplatser tas bort omgående. *Prioritet 1.*
- Fasta bänkar i dåligt skick byts ut eller tas bort helt. *Prioritet 1.*
- Införskaffa utemöbler av tidstypiskt snitt eller med enhetligt formspråk för utplacering sommartid. *Prioritet 2.*
- I fallen Braskudden, Täcket och Väggbonaden vore mer omfattande restaureringar önskvärda. *Prioritet 3.*
- Uteplatsen i gården Brickbandets östra del bör få sitt växtmaterial (*Berberis thunbergii*) utbytt mot ett material i likhet med det ursprungliga och i linje med de övriga uteplatserna. *Prioritet 3.*

6.10 Lekplatser

Bakgrund

Brickbandet har ursprungligen haft 8 st. platser med lekmöjlighet. Samtliga var kopplade till uteplatser och 6 st. av dem var mycket enkla. De enkelt utformade hade endast en leksandlåda och fanns belägna i de cirkelrunda uteplatserna. De två mer avancerade lekplatserna, som förutom leksandlåda även innehöll ett mindre antal lekredskap fanns på de två större uteplatserna vid Braskudden och Väggbonaden. År 1950, då Bordlöparen delvis omgestaltades fick den då nyanlagda uteplatsen ett flertal lekredskap, Brickbandet hade då 9 st. lekplatser. Arbetsbeskrivningar och ritningar finns bevarade för dessa.

I dag är lekfunktionen borttagen hos samtliga av Brickbandets uteplatser. Vid vilken tid lekredskapen försvann är för mig okänt, men leksandlådorna togs bort under 1980-talets senare hälft som följd av att traktens katter använde dem som toaletter. Sannolikt hade lekredskapen då redan tagits bort.

År 2006 saknas således lekplatser och lekutrustning på Brickbandets bostadsgårdar.

Under nästan hela Brickbandets existens har en närliggande stor lekpark

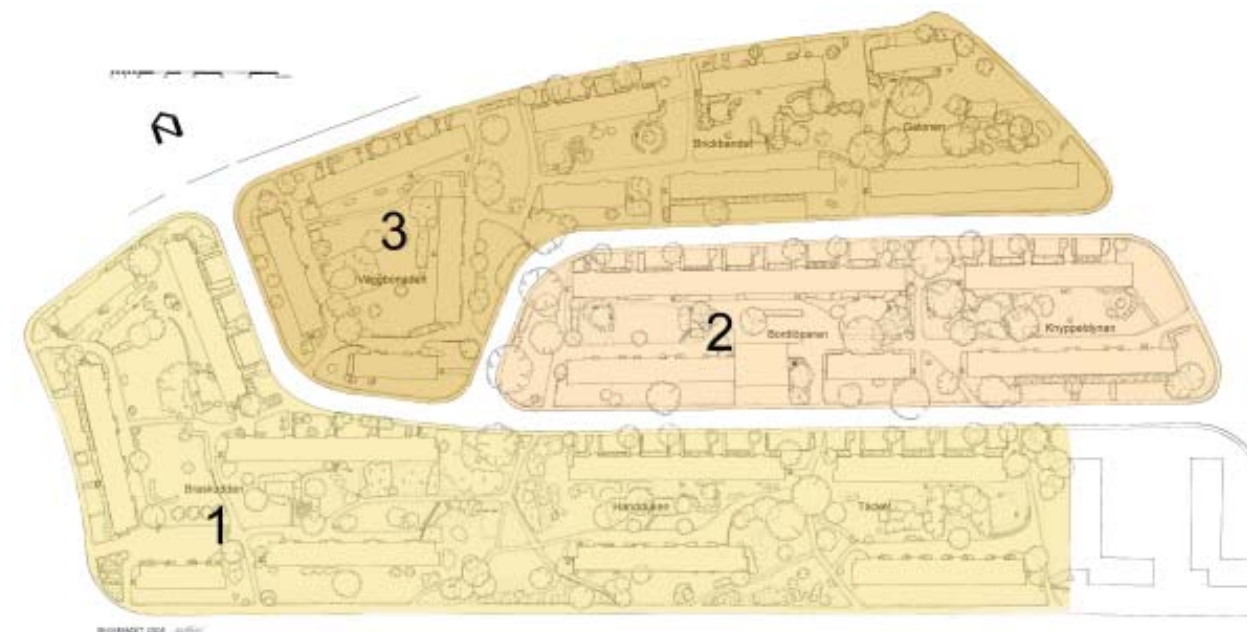

Bild 102. Brickbandet indelat i de "sektioner" som nämns i kapitlet 6.10 Lekplatser.

funnits tillgänglig strax söder om Norrby Båtsmanstorp, mellan huset Schalen, brf Norrby och Brickbandet. Den anlades kort efter det att Brickbandet byggts och täckte ett stort behov då hela Riksby beboddes av många barnfamiljer och antalet barn i området var mycket stort^{3,4}. Lekparken omgestaltades år 2004 och anpassades för syn- och hörselskadade barn. Dessvärre är gestaltningen utförd på ett vis som inte alls passar in i den omgivande 1940-talsmiljön och det gamla Norrby Båtsmanstorp.

Diskussion

Vid den närliggande lekparken vid Norrby Båtsmanstorp finns goda möjligheter för barn att leka, men att lekmöjligheter saknas inom Brickbandet måste ändå betraktas som en svaghet hos området. Avsaknaden av lekplatser inom Brickbandet tar bort möjligheten till "närlek", d.v.s. att barnen kan "gå ned på gården och leka" vilket är synd. För att ta sig till lekplatsen måste barn därför korsa minst en gata, Galonvägen vilket måste ses som negativt. Positivt är dock att Galonvägen är avstängd västerut vid den punkt den möter Dukvägen vilket gör den tämligen lågtrafikerad, eftersom genomfartstrafik inte kan ske på den utan endast trafik med koppling till Brickbandet. För att förhindra att barn måste korsa gator för att ta sig till lekplatser är en möjlighet alternativ att anlägga lekmöjligheter vid varje sammanhängande sektion av gårdar, d.v.s. 1) Braskudden, Handduken och Täckket, 2) Bordlöparen och Knypeldynan 3) Brickbandet och Galonen.

Beslutar man att återta lekfunktioner på gårdarna finns det flera saker att ta hänsyn till. Det är dels viktigt att man försöker knyta dem till gårdarnas redan befintliga funktionsytor och inte tar annan gårdsmark, eller så lite som möjligt av denna i anspråk.

Ett alternativ är att anlägga lekplatser på några av de större uteplatserna som ursprungligen var avsedda för flera lekredskap d.v.s. Braskudden, Bordlöparen och Väggbonaden, då kan även platsens ursprungliga utformning användas, och platsens funktioner återtas till fullo.

Ett annat alternativ är att använda den mest centralt placerade lekplatsen i varje "sektion" för att göra den lättillgänglig för flera gårdar. I "sektion 1" är ett alternativ att placera lekplatsen på Handduken i den tork- och piskplatsyta som gjorts om till privat trädgårdsland.

Ett tredje alternativ är att förlägga lekplatser på tork- och piskplatserna. De är funktionsytor som passar bra för mindre lekplatser. I samband med att de omgärdande buskträden byts ut planteras i så fall lägre häckar kring dem för att ge en god uppsikt in till lekplatsen utifrån. Men för att detta alternativ ska vara intressant krävs att de boende slutat använda pisk- och torkplatserna. Man måste också ha i åtanke att om tork- och piskfunktionen ersätts så blir den svår att återta.

Ett fjärde alternativ är att bygga ut uteplatser och utöka dem med en mer omfattande lekfunktion. Viktigt är då att lekytan ansluts tätt till den befintliga ytan för att i så stor grad som möjligt koppla den till det ursprungliga gestaltungsförslaget och inkräkta så lite som möjligt på det.

När lekutrustning väljs är det mycket viktigt att man visar omsorg i lekredskapens utseende. De färgstarka och moderna redskap som saluförs av exempelvis HAGS och Kompan passar inte i de lågmälda och försiktigt utformade miljöer som representeras av funktionalismens landskapsarkitektur. De blir till utropstecken som sticker ut och bidrar till en disharmoni bland gårdsmiljöerna och husen.

Om möjligt bör naturmaterial och pastellfärger väljas.

För att få lekredskap som harmonierar med miljön kan det vara nödvändigt att låta tillverka egna lekredskap, gärna med de ritningar som finns till Bordlöparen som inspiration.

Nödvändigt är dock att man beaktar att säkerhetskraven för lekredskap har höjts sedan 1940-talet och att det är viktigt att man bekantar sig med dessa och att kraven följs vid tillverkningen. Lekredskapen ska vara av ett enklare slag eftersom det finns en lekpark i närheten som erbjuder mer avancerade lekredskap. Enkla redskap gör det lättare att följa de säkerhetsbestämmelser som finns. Stora konstruktioner som rutschbanehus och klättertorn passar inte in på gårdarna.

För att slutligen komma undan problemet att katter brukar sandlådorna

som toaletter, kan man köpa, eller låta tillverka, lock att lägga över sandlådorna då de inte används. Det kräver ett visst ansvarstagande hos brukarna men är en fungerande möjlighet.

Åtgärder

- Ett mindre antal (ca.3 st) lekplatser bör anläggas inom Brickbandet. *Prioritet 1.*
- Lekplatserna anläggs i första hand i redan befintliga funktionsytor eller i direkt anslutning till sådana. Främst bör de för ändamålet ursprungligen avsedda platserna användas. De ska täcka behovet av "närlek" och en leksandlåda kan vara tillräcklig för ändamålet.
- Varsamhet krävs i valet av eventuella lekredskaps utformning, starka färger och plastmaterial bör undvikas. *Prioritet 1.*

6.11 Husens entréer

Bakgrund

Entréerna till Brickbandets hus har i huvudsak utformats på två olika vis beroende på deras respektive läge inom området. Entréerna i gatumiljö hade ursprungligen förgårdsmark och en, sannolikt grusad gång ut till gatan. Entréerna inne på gårdarna var generellt mycket enkelt utformade med ett par enkla buskar på vardera sidan. Ritningsmaterial som visar den ursprungliga utformningen för entréerna i gatumiljö finns inte att tillgå. Därför kan man endast med hjälp av flygfoton och en befintlig skiss till gatumiljöernas utformning (se bilaga B 2.5) anta, men inte på detaljnivå veta hur de sett ut. Skissen och flygfotona stämmer väl överens men exakt utförande och växtval är okänt. Säkert är dock att marken mellan hus och gator varit klädd med gräs. Utmed huskropparna har gångvägar löpt, vilka bundit ihop husens entréer med varandra. Gångarna har sannolikt varit grusgångar.

På grösytor, i anslutning till gångarna har grupper av buskar suttit. Art och sortval kopplades säkerligen till innergårdarnas arter och sorter, såsom korallkornell och solitärbuskar som doftschersmin eller ädelsyren (*Syringa sp.*) funnits, rester av dessa arter finns kvar utmed Dukvägen 39-47, de befintliga exemplaren är sannolikt ursprungliga. Utmed Galonvägen 25-31 samt Dukvägen 39-47 finns ursprungskaraktären till stor del bevarad. Trots att flera växter sannolikt har dött eller tagits bort, samt att entréerna vid Galonvägen fått sitt växtmaterial utbytt.

Bild 103. Flygbild som visar ursprungliga entréer i gatumiljö.

Foto: O. Bladh 1945.

Bild 104. "Intakt" entre, Galonvägen 1. År 2005

Entréerna inne på gårdarna gavs överlag mycket lågmälda och enhetliga uttryck, artvalet innefattade norsk brudspirea (*Spiraea x cinerea* 'Grefsheim') eller bukettspirea (*Spiraea x vanhouttei*). Undantag finns vid några huskroppar där grupper av prakthäggmispel satts. Vid Bordlöparen på Dukvägen 26-32 ingick både ginnalalönn och parkolvon tillsammans med norskspirea.

Kring huset med adresserna Stramaljvägen 32-38 (Väggbonaden) sitter rosa rabattrosor kring entréerna, rosornas historia där är minst 20 år⁵. Huruvida rosor funnits där sedan anläggningsskedet är okänt då plan över ytorna saknas. Cykelställ fanns, och finns fortfarande som utrustning vid varje entré men de ursprungliga har bytts ut.

Majoriteten av entréerna i gatumiljö omgestaltades under 1960-talet då parkeringsplatserna anlades, planer härifrån finns, vidare byttes växtmaterialet vid de entréerna ut under mitten av 1980-talet⁶.

Idag är de olika entréerna i ett varierande skick och några har fått planteringsytorna omformade. I flera av entréplanteringarna finns de ursprungliga arterna och sorterna kvar, vissa av dem är i gott skick, andra sämre. I flera ytor saknas enstaka till flera plantor och på deras plats finns ibland frösådda uppslag av främmande arter. Där buskar dött har ofta någon boende ersatt de utgångna exemplaren med egna växter och några fall har hela ytor ersatts med privata växter. Det rör sig då som regel om mindre perenner och lökväxter även om undantag finns.

Bild 105. Exempel på entréerna vid Galonvägen 25-31 år 2005.

Bild 106. Entréerna vid Dukvägen 39-47, år 2005.

Vid några hus har växtmaterialet mycket nyligen bytts ut, och detta har sannolikt skett efter att marken kring dem dränerats. Planteringarna består nu av kombinationer av två till tre busktyper per yta. Delar av växtmaterialet såsom rosenkvitten (*Chaenomeles sp.*) har klarat sig dåligt och idegran (*Taxus x media* 'Hicksii') kommer med tiden utvecklas till alltför stora individer för växtplatsen.

Diskussion

Ett flertal av gårdsmiljöernas entréplanteringar är i behov av upprustning. Många av dem behöver kompletteras eller få nytt växtmaterial.

Varje planteringsyta bör ha en typ av växt och varje enskild entré bör markeras med samma växttyp på vardera sidan. Är det väl motiverat kan avsteg från ursprungsplanen göras, men man bör ta hänsyn till ursprungsförslagets återhållsamhet i växtvalet samt göra ett enhetligt val. Variation i växtval för att skilja ut olika entréer kan tillåtas men för att värna om gårdarnas ursprungliga uttryck är det viktigt att den urskiljande karaktären inte är för iögonenfallande, såsom stark blomning, här måste subtilare egenskaper väljas och strävan mot ett enhetligt uttryck göras.

Bild 107- 110. Varierande skötselnivå på entréplanteringarna vid Riksbyvägen 2-6, Braskud-den.

Några hus hade ursprungligen blandplanteringar vid sina entréer och här är det gott om den karaktären efterföljs. De blandade planteringarna förekommer normalt där utrymme för större planteringsytor funnits eller där siktlinje till uteplats och dess prydnadsväxter saknats.

Vid några av de större ytorna har således större blommande buskar såsom prakthäggmispel föreslagits.

Några boende har uttryckt ett obehag inför stora och höga buskar nära sin ingång, speciellt när det är mörkt ute och människor kan gömma sig bakom dem. Detta problem förekommer främst vid entréerna i gatumiljö närmast husens gavlar, där långa buskantade gångar mot gatan finns och där breda planteringar tillåts. Därför bör man där välja buskar med maxhöjd av mellan 1-1.5 meter nära ingångarna.

Barrväxter är ursprungligen främmande inom området, med undantag från Sävenbom (*Juniperus sabina*) som förekom på två gårdar. Barrväxter bör därför inte förekomma alls vid entréerna. De idegranar som nu finns planterade inom Brickbandet bör av den anledningen tas bort. De är av sorten *Taxus x media 'Hicksii'* som utvecklar mycket stora och vida exemplar. Därför bör de tas bort även av storleksmässiga skäl eftersom

Bild 111. Ovan en några år gammal *Taxus x media 'Hicksii'*.

Bild 112. Nedan Entréplantering vid Drottningholmsvägen 380.

de blir mycket krävande att hålla i en för sina växtplatser passande storlek.

”Orörda” entréer i gatumiljö, d.v.s. de som inte innefattades av parkeringsbyggandet, bör även de hanteras varsamt och med gestaltningsmässig hänsyn till den kännedom som finns om deras ursprungsförande.

För synpunkter på entréerna som omgestaltades i samband med parkeringarnas tillkomst, se kapitel 6.9 *Parkeringsytor*.

Åtgärder

- Komplettering av planteringar där exemplar är i dålig kondition eller har dött. Är flera individer dåliga eller utgångna så är nyplantering av hela ytan att föredra, kanske av huskroppens samtliga entréer för att hålla ett enhetligt uttryck. Idegranar ska bytas ut. *Prioritet 1*.
- Växtvalet bör vara lågmäلت och storleksmässigt anpassat till platserna. *Prioritet 1*
- Uppslag av främmande busk- och trädarter ska rensas bort med rötterna. *Prioritet 1*

6.12 Hårdgjorda ytor

Beskrivning

De hårdgjorda ytorna har ursprungligen varit täckta med grus men är idag klädda med asfalt. Troligen tillkom asfalten i samband med att parkeringsplatser anlades under 1960-talet då området gjordes mer bilanpassat. Både de då nyanlagda parkeringarna liksom entréytor och hela Brickbandets system av gångvägar asfalterades. Studier av ritningsmaterial visar att man tog hänsyn till gångsystemens ursprungliga dragning vid asfalteringen, endast mindre upprätningar har gjorts på ett fåtal ställen och då i samband med att parkeringsplatserna stört den ursprungliga utformningen.

Några av gång- och cykelvägarna uppvisar ålderskrämpor och asfalten spricker upp, vidare finns några platser där skott från eftersatt buskvegetation börjat bryta upp gångvägar, exempelvis kring gaveln vid Galonvägen 41. Borttagning av gångvägarnas asfalt har påbörjats på Bordlöparen, det nya materialet är grus.

Diskussion

För att återskapa en mjukare framtoning på gårdarna är ett alternativ att avlägsna asfalten som täcker gångvägar och entréytor för att ersätta den med grus. Prioriteten på denna åtgärd är dock ganska låg då den inte är avgörande för hur gårdarna upplevs och därför att tid och pengar kan spenderas på viktigare saker först.

När man väljer grustyp skall man iaktta noggrannhet i valet av fraktion och se till att inte använda stenkross, som är ett modernare material. Fördelen med asfalt i jämförelse med grus är asfaltens beständighet och att den inte blir smutsig eller att man får med sig grus in i lägenheten. Asfalt är också beständigare mot bilars tyngd i och med att bilar ibland körs in på gårdarna.

En lösning är att ta bort asfalten på gångvägarna och spara asfalt framför entréer och på de ytor där bilar körs.

På flera gårdar har bilkörningen resulterat i hjulspår på grasmattorna, vilket sänker intrycket på gårdarna. Troligen beror spåren mer på

vårdslöshet än att asfaltsyterna är för smala för bilar. Ytorna framför entréerna på de gårdar där bilar kan köra in, och där problemen finns rymmer med marginal en bilbredd. Sätter man ett lågt räcke ett par decimeter in från gräsyntans kant måste bilförarna köra försiktigare vilket kan lösa problemet.

Man bör inte uppmuntra till bilkörning på bostadsgårdarna även om det förekommer tillfällen då det är nödvändigt t.ex. för färdtjänst och ambulanser, samt vid flytt.

Vill man bekläda ytor, t.ex. entréer, med plattor, bör man tänka på att Brickbandet av planer och bilder att döma aldrig har haft plattklädda ytor varför man bör undvika detta material.

Bestämmer man sig ändå för skapa plattytor bör man vara noggrann då man väljer plattornas dimensioner och färg. Traditionellt var plattorna under 1940-talet av betong och i ganska stora dimensioner, mellan 35x35 cm till 50x50 cm, färgerna var vanligtvis grå eller svagt röd⁷. För att behålla en tidsenlig karaktär bör man inte välja plattor av mindre dimensioner eller annan färg.

Exempel finns på Galonvägen nr: 25-31 där denna åtgärd gjorts. Man har tänkt på att stämma av stenens kulör mot husens fasader, men färgen och stenarnas små dimensioner gör att entréerna känns som en betydligt

Bild 113. Vresros som bryter genom asfalt, Galonvägen 41

Bild 114. Gångväg som nyligen fått asfaltsläggningen ersatt med grus, Braskudden.

modernare produkt. Framför Drottningholmsvägen 380 och 382 har också små stenlagda "dörrmattor" skapats ganska nyligen.

Åtgärder

- Vid val av grustyp krävs noggrannhet i valet av fraktion och typ så att exempelvis inte stenkross används eftersom det är ett modernare material. *Prioritet 1.*
- Avlägsna asfalten från gångvägar och entréer och ersätt den med grus. Åtgärden är inte avgörande för hur gårdarna upplevs. Tid och pengar kan spenderas på viktigare saker innan. *Prioritet 3.*

1. Bucht Eivor m.fl., Svenska Landskapsarkitekter, glimtar från branschen 1920-1960.
2. Schäfer Anitha, muntligen.
3. Sellmark Lars, muntligen.
4. Pihl Ulf, muntligen
5. Stockholms stadsmuseum, smalhusinventering 1985.
6. Pihl Ulf, muntligen
7. Persson Agneta, Bengt, Svenska Bostadsgårdar 1930- 59, 1995.

Bild 115. Nyligen anlagd entréyta av marksten framför Drottningholmsvägen 380.

Bild 116. Hjulspår i gräsyta, Dukvägen.

6.13 Parkeringsytor

Bakgrund

Som svar på 1950-talets ökande bilanvändning arbetades ett förslag fram för parkeringsplatser inom Brickbandet. Förslaget är daterat 1960 och godkänt 1964 av Stockholms stads fastighetskontor (se bild 115, denna sida).

Det utformades i tre steg, där de första två stegen främst koncentrerades till marken mellan entréer och gator, i det tredje steget föreslogs parkeringar på de större, öppnare bostadsgårdarna.

Förslaget utfördes aldrig i sin helhet, vilket var tur då några gårdars goda karaktärer annars hade förstörts. I huvudsak bestod förslaget i parkeringar vilka omgärdades på tre sidor av roshäckar, i vissa fall planterades häckoxbär mot fasaderna. Praktrönn sattes som gatuträd och på gårdarna rosenhagtorn placerade i roshäck framför bilarna. Förslaget är mycket schematiskt utfört och okänsligt mot ursprunget.

Under 1980-talets senare hälft byttes majoriteten av rosorna och häckoxbären ut mot olika andra busktyper och prydnadsbuskar¹, de som

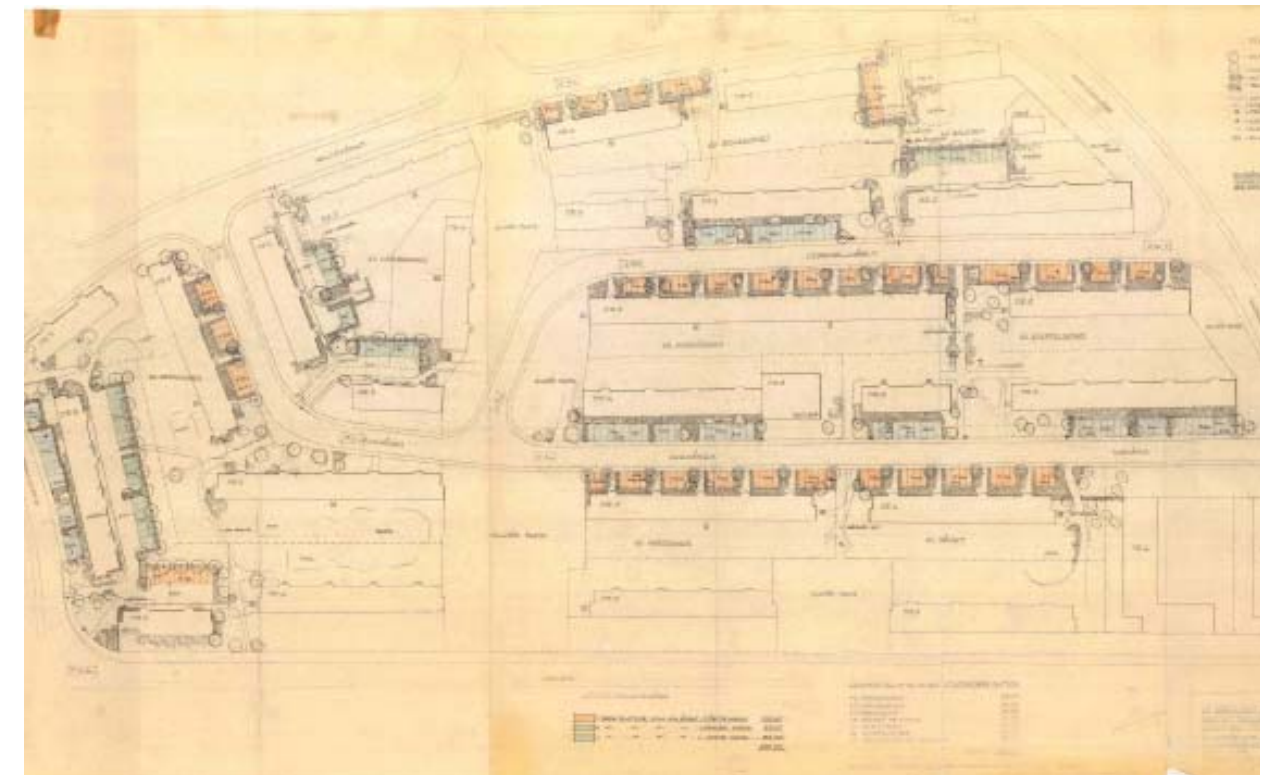

Bild 117. Förslag till parkeringsplatser utfört i tre steg, 1960. Rödmarkerade parkeringar är prioritet 1, blå är prioritet 2 och grön är prioritet 3. Se även bilaga B2.

växer där idag. Vid några entréer har buskar tagits bort och små privata rabatter infogats. En del av gatuträden är i dålig kondition, några har bytts ut och några är borttagna.

Diskussion

Det förslag för parkeringsplatser som togs fram under 1960-talet var tämligen okänsligt och känns som en "ingenjörprodukt" där funktion har gått före form. Gatumiljöerna i sig lämnade litet utrymme för formskön gestaltning och parkeringarna besitter därför inga gestaltningsmässiga värden som är särskilt viktiga att värna om, förutom de rönnar och praktrönnar som finns som gatuträd, och som ger Galonvägen, Stramaljvägen och Dukvägen en närmare och mer ombonad karaktär. Gatuträden är idag av varierande kondition, från friska, kraftfulla exemplar till döende. Flera tillhör parkeringsplatsernas ursprungsmaterial och några är tämligen nyplanterade. När träden blivit dåliga bör de ersättas för att gatumiljöernas goda skala ska behållas. Dåliga träd bör dock inte ersättas omgående efter att de tagits bort. Bättre är att vänta till dess att gatumiljön uppnått en slags bristningspunkt i hur den upplevs, för att

Bild 118. Braskuddens parkering år 2005.

då göra ett stort grepp och byta gatans samtliga rönnar, en reservation görs för träd i gatumiljön som ej ingår i rönnraderna, de undantas från åtgärden. Genom att göra helhetsgrepp blir miljön enhetligare i slutändan. Gör man inte på detta vis så uppnår man aldrig det enhetliga uttrycket, som är en av de viktigaste egenskaperna hos en trädrad i gatumiljö.

Tänkbart är dock att man sparar några fina välutvecklade exemplar och ersätter det övriga beståndet. Om man planterar stora storlekar så kommer det nya materialet snabbt ifatt de gamla träden och gatumiljön upplevs som homogen.

Vid kommande nyplantering av gatuträd kan man debattera om det är bra att använda träd som bär köttiga frukter, då dessa drar fåglar som solkar ned.

Buskmaterialet besitter heller inga särskilda gestaltningsmässiga värden. Flera av de växter som finns där idag fungerar av olika skäl dåligt och bör bytas ut såsom parkrhododendron (*Rhododendron catawbiense*

Bild 119. Praktrönn vid parkering i gatumiljö.

Bild 120. Dåligt utvecklade Spiraea japonica vid entré i gatumiljö.

`*Grandiflorum*'), spärrgrenigt oxbär (*Cotoneaster divaricatus*), spiraeor (*Spiraea sp.*) och ölandstok. Doftschersmin skall t.ex. inte klippas hårt som häck och är således inget bra val som häckväxt på ett begränsat utrymme. Spärrgrenigt oxbär är heller inget gott val där de placerats mot fasaderna, de är för glesa och spretiga i sitt växtsätt och ger ett risigt intryck. De är också för höga för platserna de sitter på och växer bitvis upp framför och skymmer bottenvåningens fönster.

På flera buskytor, troligen efter att exemplar har dött, har boende planterat egna växter, främst perenner och lökväxter.

Vid val av nya växter bör betoning läggas på enhetligt och robust material som i friväxande form ej utvecklar stora dimensioner. Genom att välja mindre växter slipper man mycket av det beskärningsarbete som krävs för större växter. En stor växt vill vara stor, det är genetiskt bestämt och då den skärs ned strävar den åter mot att uppnå sin fulla storlek. Maxhöjden för någon av växterna mot fasaderna bör därför ej överskrida 2 meter

Bild 121. Stor yta med ölandstok i gatumiljö, skulle kunna ersättas med gräs och enstaka grupp med buskar

och på flera ställen ej mer än 1.5 meter. De som sitter i häckarna vid entrégångarna inte bör bli högre än 1.5 meter i maxhöjd. Kan skötselarbete föras över från parkeringsplatserna till bostadsgårdarna utan att gatumiljöerna blir lidande, är detta enbart positivt.

Byte av häckväxter görs helst tillsammans med plantering av gatuträd. På så vis störs inte växtplatsen för någon befintlig växt samtidigt som buskarna och träden kan utveckla sina rotsystem tillsammans. För träden spelar det inte så stor roll då de har det konkurrensmässiga övertaget, men för en god utveckling av häckväxterna kan det vara betydande.

Måbär kan väljas, eller liguster (*Ligustrum vulgare*) för en mer exklusiv karaktär. Även olika spireor kan fungera, då de ger en enkel blomning som både kan vara trevlig och som knyter an till innergårdarna. Däribland kan exempelvis väljas norskspirea eller bukettspirea.

Åtgärder

- Byt häckväxter och träd vid samma tillfälle för att gynna en god utveckling hos främst häckväxterna. *Prioritet 1*
- Byt växtmaterial i häckarna. *Prioritet 2.*
Robusta, tätvuxna typer som storleksmässigt är lämpade för ändamålet bör väljas.
- Ta bort döende träd och byt ut hela avsnitt av gatuträd vid samma tillfälle för att få en enhetlig karaktär hos gatumiljön. *Prioritet 2.*

6.14 Övriga gatumiljöer

Bakgrund

Med övriga gatumiljöer menas främst de gräsytor som finns mellan gatorna och baksidorna på de hus som har sina entréer vända mot gården. Någon ursprunglig plan för dessa miljöer finns inte att tillgå i dagsläget eftersom de ursprungligen förvaltats av Stockholms stad, varför planerna för dem är separerade från planerna för innergårdarna och tyvärr försvunna i dagsläget. Aningar om hur de har sett ut kan endast fås från fotografier, flygfoton, en skiss till gatumiljöernas utformning, samt ursprungsförslagen till brf. Norrbys miljöer, där gatumiljöerna finns gestaltad. Brf. Norrbys gårdar är även de ritade av Ulla Bodorff.

Stråken var ursprungligen sannolikt planterade med grupper av buskar, både direkt mot husfasaderna och närmare gatan. Enstaka träd har också funnits vilka tillsammans med buskarna gett husen en mjuk förgrund. Buskmaterialet kan ha bestått av olika typer av buskrosor, schersmin, spireor, syren och kanske olvon eller häggmispel. Säkerligen har art/

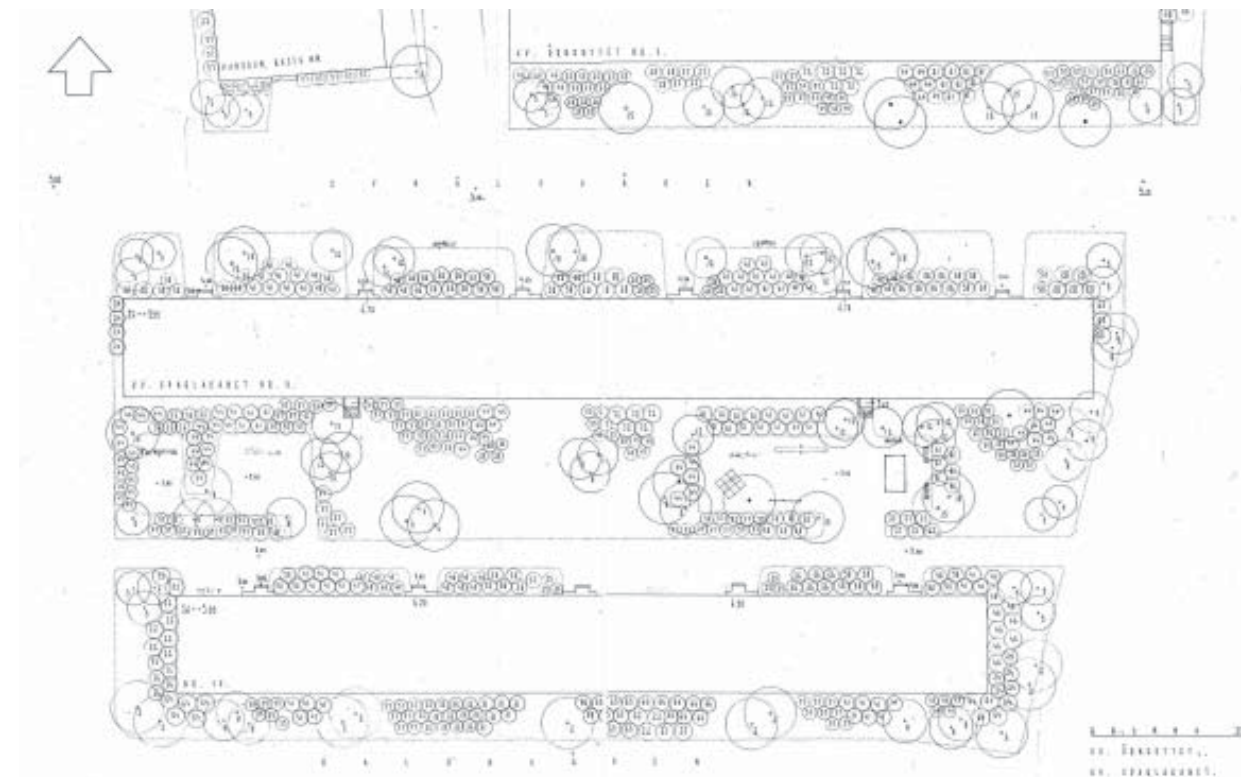

Bild 122. Ursprunglig planteringsplan för Norrby visar gatuplanteringar utmed Galonvägen. De kan ge en indikation på hur omfattande Brickbandets motsvarande planteringar varit tänkta.

sortvalet haft koppling till innergårdarnas växtval.

Ett flertal av miljöerna försvann under 1960-talet då parkeringsplatserna anlades och ett tänkbart förlopp är att ett flertal buskar också har dött av ålder. Under det att husen dränerats har också buskar grävts bort utan att tas omhand och sätts tillbaka. Idag är därför många av dessa ytor endast gräsytor med sparsam vegetation i form av enstaka träd och i något fall enstaka buskar eller skott av fläder, syren, snöbär (*Symphoricarpos albus* spp. *laevigatus*) och ros.

Nyttillskott har på några platser skett under de senaste åren, det rör sig då om fågelbärsträd som tillskott till trädskiktet.

Diskussion

Idag har gatumiljöerna mist mycket av sitt ursprungliga uttryck. För att återta detta uttryck och för att mjuka upp upplevelsen av husfasaderna mot gatan, bör man återplantera grupper av friväxande, blommande buskar av naturlig karaktär men även någon enstaka accent såsom ädelsyren, doftschersmin eller prakthäggmispel kan planteras. Artvalet bör

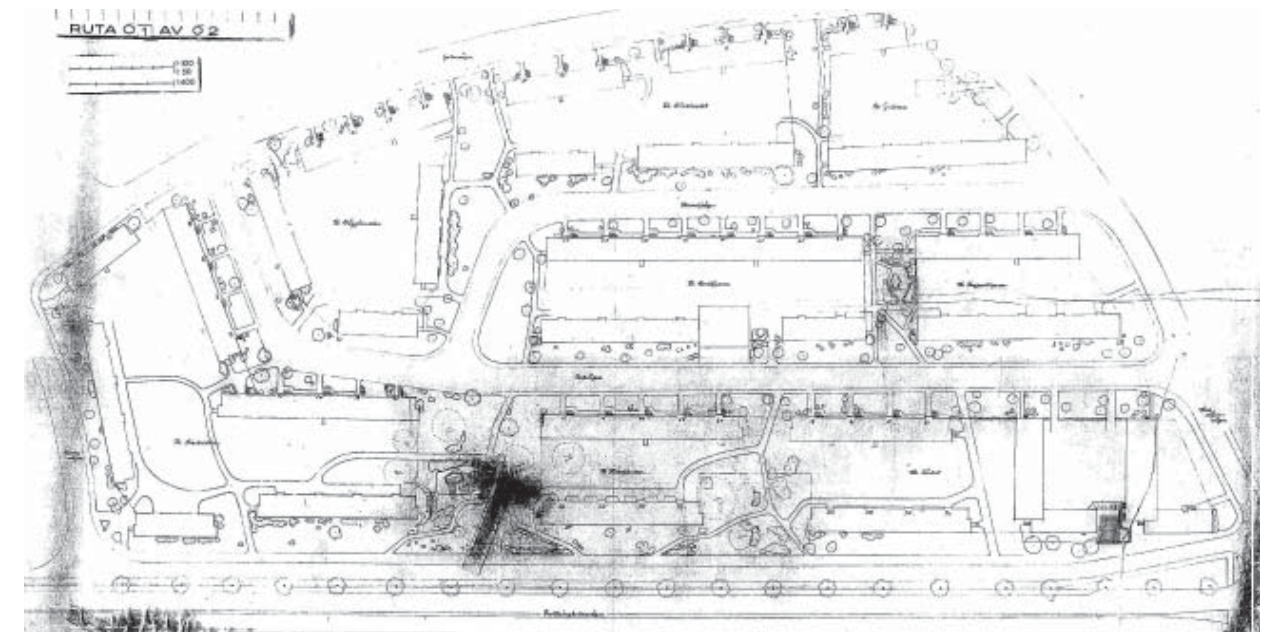

Bild 123. Skiss till utformning av gatumiljöer. Ulla Bodorff 1942. se även Bilaga B2.5.

stämmas av och harmoniera med arterna/sorterna vid parkeringsytorna och på innergårdarna. De planterade buskgrupperna bör variera i storlek och placeras omväxlande nära husfasaderna eller nära trottoarerna och allt däremellan. Omtanke måste finnas i de valda växternas storlek så att de som placeras nära fasad inte växer upp och skymmer fönstren. Höga buskar intill balkonger kan också tjäna som gömsle för inbrottstjuvar varför höga buskar inte bör sättas där. Förslagsvis skall endast de buskar som väljs som accenter, i sådana fall, uppnå en höjd över 1.5 meter.

Inom trädbeståndet är några av hagtornsträden i behov av mer omfattande beskärningsåtgärder, dels för att återställa tidigare, mindre lyckade beskärningsåtgärder. I övrigt krävs i nuläget inga särskilda åtgärder i trädbeståndet förutom normal översyn och skötsel. Dock måste beredskap på förnygring och ersättning av åldrande exemplar finnas.

Åtgärder

- Återplantering av buskar bör ske. *Prioritet 2.*
Detta görs för att mjuka upp intrycket av husfasaderna. Buskarna ska vara av friväxande blommande typ och omtanke ska finnas i, förutom växternas uttryck, även höjd och storlek.

Bild 124. Gatumiljö utmed Dukvägen, år 2005.

6.15 Gravkullar

Bakgrund

Gravkullarna härstammar från yngre järnåldern och återfinns på gårdarna Braskudden Handduken och Täckket, d.v.s. gårdarna som ligger närmast Drottningholmsvägen. Gravkullarna finns utmärkta som fornlämningar i detaljplan och har med all sannolikhet styrt huskropparnas placering och gårdarnas utformning.

Idag är de till stor del övervuxna med snår av buskrosor och slån.

Diskussion

Gravkullarna har ett historiskt värde som visar att människor vistats på platsen i 1000 år eller mer. De bör i huvudsak hållas fria från buskvegetation så att de är synliga och kan skänka sin historiska dimension till platsen. Alternativt kan man plantera vårblommor över gravkullarna finns även här en vikt i att välja växter med naturlig karaktär såsom gullvivor (*Primula veris*) och liknande vilda blommor. Inte kulturväxter som påskliljor (*Narcissus pseudonarcissus*), tulpaner (*Tulipa sp.*) eller pärlhyacinter (*Muscari botryoides*).

Åtgärder

- Visa det kulturarv gravkullarna utgör genom att ta bort all buskvegetation *Prioritet 2.*
Förhindra att de ånyo växer igen med buskar och träd.

Bild 125. Gatumiljöbild 1960, visar en ganska öppen gravkulle vid Braskudden.

Bild 126. År 2005 är samma gravkulle täckt med buskrosor.

6.16 Övrig utrustning

Bakgrund

Med övrig utrustning menas olika typer av både nya och gamla funktionsrelaterade föremål som finns i gårdsmiljöerna. Det kan vara belysningsstolpar, soptunnor, skyltar med husnummer, gamla postlådor, bänkar och liknande. Även de fasta vattenrännor som finns vid Dukvägen 39-47 och leder vatten från huskroppen ut mot gatan kan räknas hit.

Den äldre utrustningen har särskilda värden eftersom den kan tillskrivas ett visst historiskt värde. Den representerar kunskapsvärden eller anekdotvärden och föremålen bidrar genom sin existens till att visa upp Brickbandets ålder. De gamla fågelmatborden som finns på flera ställen är tillverkade av en f.d. boende vid Brickbandet ².

Några gamla postlådor finns exempelvis i buskaget 19B vid Dukvägen.

Brickbandets ursprungliga belysningsarmaturer är utbytta och två typer av belysningsstolpar förekommer på gårdarna, en variant på Brickbandets mark och en annan på den mark som förvaltas av Stockholms stad.

Bild 127. Gammalt fågelmatbord, flera finns inom området. De lär ha tillverkats av en f.d.boende.

Bild 128. Gamla postlådor i funkisdesign. De bör omhändertas.

Gatubelysningen är av en tredje typ.

Fasta bänkar inom är av samma typ inom området, både vid uteplatser och vid gångvägar. Ett antagande är att de flesta är tillkomna under 1980-talet som ersättning för en äldre generation bänkar.

De är idag i varierande kondition, några i mycket gott skick och skulle kunna vara nyligen utbytta, andra är sämre och ett mindre antal är vandaliserade.

Materialval som disharmonierar går också att finna inom området, hit hör staket av bl.a. tryckimpregnerat virke samt soptunnor av olika typ och material.

Diskussion

För att ge området ett gott intryck är det även viktigt att den s.k. övriga utrustningen hålls i ett gott skick. Den bör vara i en kondition så att den är hel och fri från yttre åverkan.

Att välja utrustningsdetaljer med omsorg är viktigt. De typer av uttryck man bör leta efter vid nyinköp av sådana detaljer är dels funktionalistiska uttryck, eftersom gårdsmiljöerna och husen är sprungna ur denna epok. Utrustning med funktionalistiskt uttryck bidrar således till att miljön känns enhetlig. Kan man inte finna tillägg med funktionalistiskt uttryck bör man istället hålla sig till moderna formspråk. Även där kan en viss anpassning till Brickbandets miljöer göras genom färgval. Det finns en mycket stor poäng i att vara ärlig mot samtiden.

För varje tillskott som görs, eller föremål som byts ut, görs ett avtryck i anläggningen och på platsen. Det är gott om avtrycket tillåts spegla

Bild 129-130. De två typerna av belysningsstolpar som förekommer på Brickbandets gårdar.

den tid då det utförts, samtidigt som det självklart måste fogas in i den befintliga miljön på ett bra sätt. Att välja föremål som är tillverkade för att "se gamla ut" är därför inte att rekommendera. Ärlighet varar, som uttrycket säger, längst även inom landskapsarkitekturen, och en ärlighet mot material och platsens förutsättningar var som tidigare nämnt en av funktionalismens hörnstenar.

Den äldre utrustningen inom Brickbandet är värd att vara rädd om då den bidrar till att visa områdets ålder. Sköts den om illustrerar den på ett tydligt sätt platsens ålder även efter det att allt träd- och buskmaterial bytts ut. Skötseln av dessa "detaljer" behöver inte heller vara särdeles omfattande, årlig rengöring kan räcka. Äldre utrustning bör ses som detaljer som berättar tidens gång till miljön genom materialval, färgsättning och formspråk. Denna typ av utrustning och detaljer har ingen avgörande betydelse för upplevelsen av gårdarna, men den utgör ett tillskott som är värdefullt och bör därför visas omtanke och bevaras.

Ett gott alternativ för de gamla postlådorna är att renovera dem. I vart fall kan man rengöra dem samt flytta dem till en plats där de syns bättre. Dagens undanskymda placering gör dem ingen rättvisa. En möjlighet vore att ge dem ett användningsområde, förslagsvis som postlådor vid bostadsrättsföreningens kvarterslokal eller vid expeditionen. De är värda att få en plats där de kan ses och uppskattas som en del av Brickbandets och postens historia.

I brist på tid och idéer, bör man annars montera ned dem och ta dem inomhus. På så vis förhindrar man risken att de vandaliseras eller förfaller bortom räddning. Man öppnar således för möjligheten att vidta åtgärder för dem i framtiden.

En annan detalj ha i åtanke är många av de skyltar med husnummer och gatunamn som sitter på husens väggar. De är av en gammal emaljerad typ och då de befintliga blivit uttjänta finns det en stor fördel i att ersätta dem med likadana. Eftersom det fortfarande finns tillverkning av sådana som sker på gammalt vis.

Brickbandets utomhusbelysning består av två olika typer vilket är olyckligt. Eftersom miljön är densamma inom hela Brickbandet borde också belysningsstolparna vara av en typ. Vid eventuellt byte av stolparna på bostadsrättsföreningens mark ser jag främst två alternativ. Alternativen följer det tidigare resonemanget som förts i den här diskussionen och är följande.

Det ena alternativet är att byta till armaturer med funktionalistisk design. Eftersom Brickbandet är ett funkisområde bör självklart belysningsstolparna och –armaturerna ha funkisdesign eller åtminstone en design som är sparsmakad och enkel.

Ett andra alternativ är att byta till den typ av armatur som Stockholms stad använder på sin mark, för att enhetlighet ska uppnås inom området. Prioriteten för att byta utomhusbelysningen anser jag dock vara tämligen låg då ett byte medför en ganska stor investering som gör större nytta om den istället spenderas på gårdarnas skötsel.

Bild 131. Stort antal olika material i korsningen mellan Dukvägen och Galonvägen. Före-elsen bör åtgärdas för att ge platsen harmoni.

Brickbandets soptunnor är idag av flera olika modeller, ofta placerade tillsammans en uppstramning och enhetlighet även bland dessa vore gott, om än inte akut. Att i framtiden satsa på ett utbyte till en gemensam modell för samtliga gårdar vore mycket positivt. Men viktigare är att de tillskänks specifika platser som avses för dem. Det är gott om man koppla dem till en struktur så att de känns som en del av området.

Åtgärder/förslag

- Bevara och underhåll gammal utrustning så att de kan finnas kvar och skänka sina kunskapsvärde, eller anekdotvärden, till Brickbandet. *Prioritet 1*
- Utrustningen får inte förfalla. Vandaliseras utrustningsdetaljer såsom soffor och liknande är det bättre att ta bort dem än att trasiga/förstörda exemplar finns synliga. *Prioritet 1*
- Vid ersättning av utrustningsdetaljer inom området bör omsorg visas vid valet av de specifika föremålen. Föremålen bör ha ett formspråk som är antingen funktionalistiskt eller modernt eller båda delarna. Valen ska bidra till att upprätthålla en enhetlig karaktär inom Brickbandet. *Prioritet 1*.

6.17 Tillägg

Bakgrund

Tillägg är tänkta nytillskott eller förändringar som kan eller bör göras inom gårdsmiljöerna och som förhöjer gårdarnas utseende eller tillgodoser olika behov inom området. Främst tre olika tillägg finns i åtanke.

En plats som behöver förändras är Braskuddens västra entré mot Brommaplan. Den innehöll ursprungligen en gångväg vilken angjorde mot den gång- och cykelväg som leder från Brommaplan mot Braskuddens gård. Med tiden har gången försvunnit och ytan förvandlats till en låg busktyta. Dess befintliga utförande känns som ett stopp för gående som anländer från centrala Bromma.

Områdets soptunnor saknar står idag mycket löst utplacerade i anslutning till gångvägar eller gator. De är inte kopplade till någon struktur. Om särskilda ytor skapades för dem skulle det kunna bli en vinst för den omgivande miljön.

På senare tid har man inom Brickbandet funderat på att skapa grillplatser. Detta borde kunna göras utan att stora förändringar sker i gårdarnas grundutförande.

Bild 132 -133. Olika typer av soptunnor, typen i bilden till vänster ger ett mycket gediget intryck.

Diskussion

Infarten till Braskudden har idag en olycklig utformning. Ursprungligen bestod den i två triangelformade gräs- eller buskytor som mellan sig hade en gångväg riktad mot den gång- och cykelväg som leder till och från Brommaplan. I samband med att parkeringsplatserna anlades, eller möjligen någon gång senare, försvann gångvägen och ersattes med en yta av vresros (Rosa rugosa). För gående till och från Brommaplan utgör nu denna buskyta ett stopp. Detta är olyckligt i och med att

platsen är Brickbandets huvudentré för gående från Brommaplan. Ytan behöver därför omgestaltas med en gångväg i riktning mot gångvägen mot Brommaplan. Behovet syns i att en stig håller på att trampas upp i denna riktningen.

Ett alternativ för anläggning av grillplatser är att koppla dem till de redan befintliga uteplatserna. På så vis förstärks intresset för, och behovet av, att restaurera uteplatserna.

Andra alternativa platser för grillning är tork- och piskplatserna. Här finns redan karaktären av berså, om än något överdriven storleksmässigt. De kan förvandlas skyddade mysiga sittplatser om sommarkvällarna. Detta

Bild 1324 Ovan: skiss till förslag för soptunneplats vid Braskudden, mot Dukvägen.

Bild 135. Nedan: Platsen som den ser ut idag.

skulle ge ytorna ett ytorna liv och en funktion som gör deras existens berättigad från mer än bara det gestaltningsmässiga perspektivet. Bäst är kanske en kombination av de båda alternativen beroende på funktionsytornas utseende på respektive gård.

För att passas soptunnorna i gårdsmiljöerna på ett gott sätt så att de inte och inte sticker ut och stör upplevelsen av gårdarna bör man skapa särskilda platser för dem. Det är då en fördel om dessa, särskilda ytor kan bör kopplas till befintliga strukturer. Lämpliga strukturer är huskroppar och befintliga buskage eller häckar. Soptunneytorna bör omgärdas alternativt friväxande buskar såsom smultronschersmin, norsk brudspirea, bukettspirea, måbär eller liknande. Kombinerat med en stomme av någon av dessa arter kan gärna en större accent planteras såsom rosentry eller syren, ädelsyren eller doftschersmin. Buskarna bör ges en friväxande karaktär och klipps endast mot tunnorna till.

Som alternativ till denna uppbyggnad kan man också tänka sig en enkel inramande häck av spirea (friväxande), måbär eller liguster(klippt).

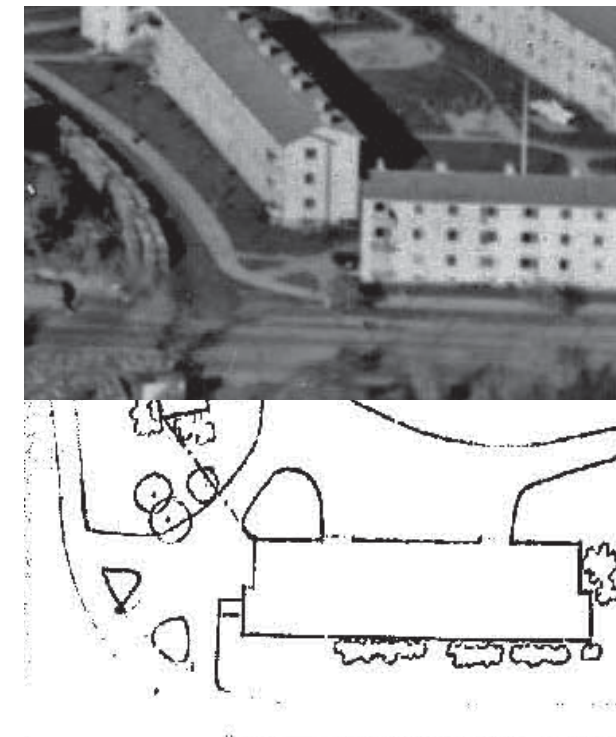

Bild 136-137. Braskuddens sydvästra entre såsom den ursprungligen sett ut. Flygbild Aerotransport 1948 samt Skiss till gestaltning av gatumiljöer 1942.

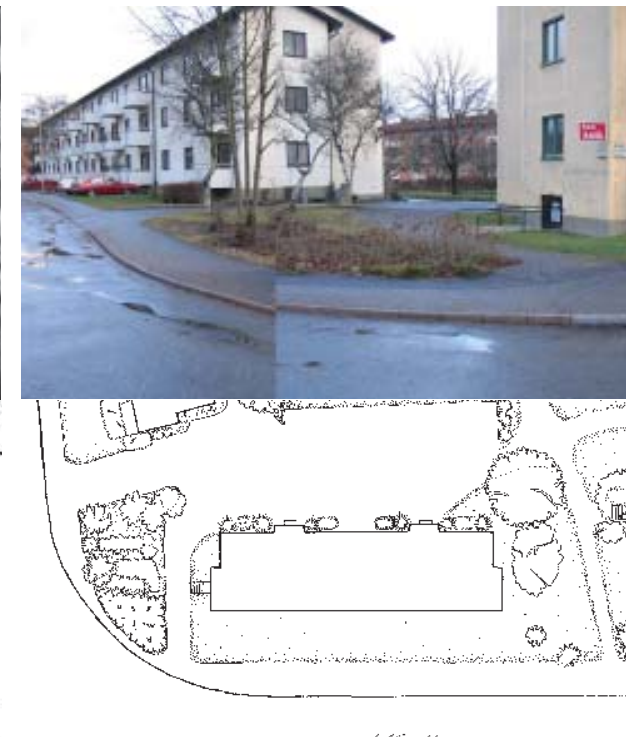

Bild 138-139. Braskuddens sydvästra entré idag. Avsaknaden av gångväg gör att den fungerar som ett stopp för gående till och från Brommaplan.

Åtgärder/förslag

- Braskuddens sydvästra entré bör öppnas upp och få en gångväg som ansluter till gångvägen från Brommaplan. *Prioritet 1*
- Särskilda platser för soptunnor anläggs, de kopplas om möjligt till befintliga strukturer och mjukas upp med buskar. *Prioritet 2*

1. Pihl Ulf, muntligen
2. Schäfer Anitha, muntligen

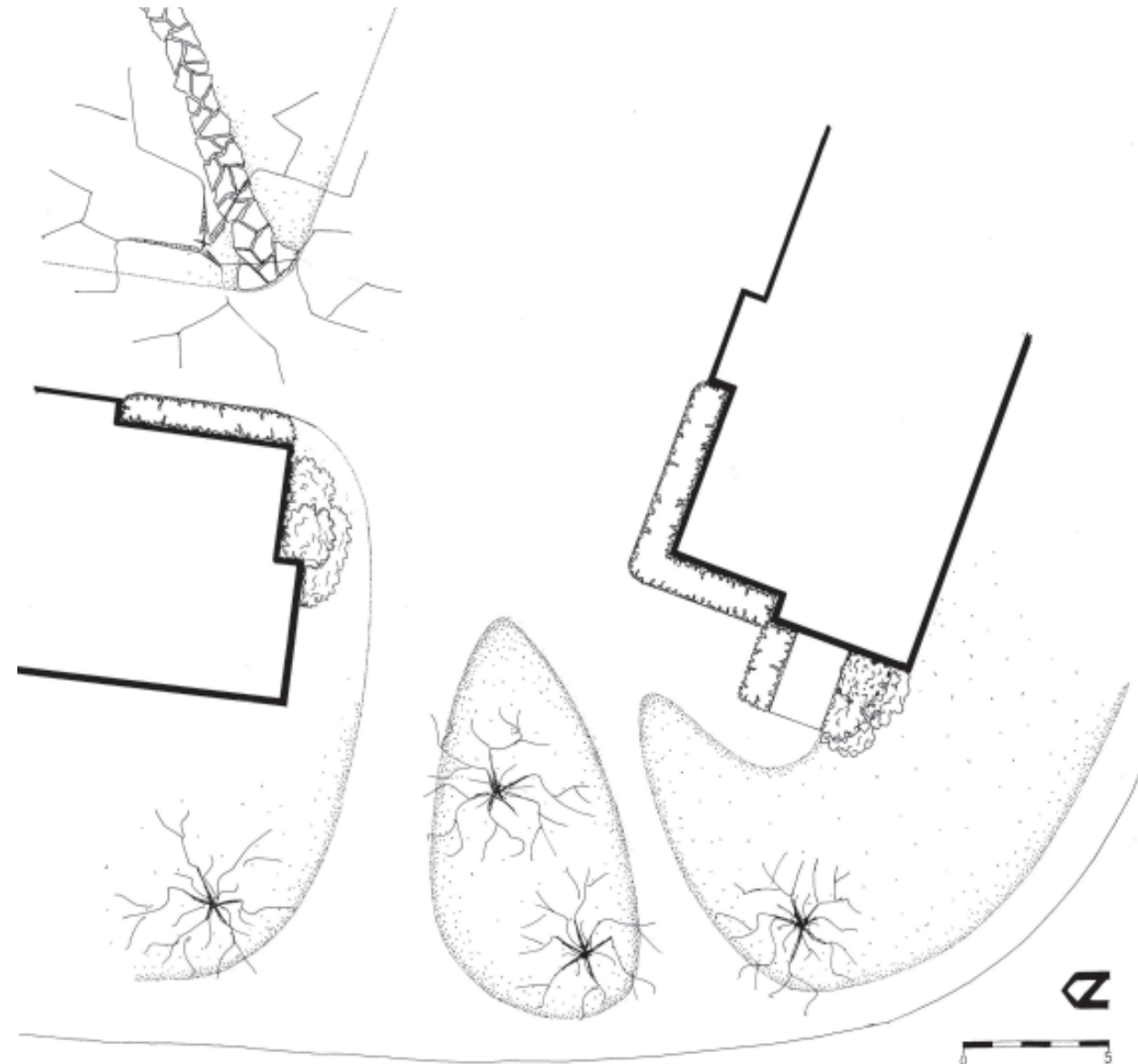

Bild 140. Planskiss för förslag till omgestaltning av Braskuddens entré mot Brommaplan. Förslaget är enkelt, En gångväg anläggs i riktning mot Brommaplan. Grönytorna täcks av gräs. Trädslaget är björk. För att förhöja intrycket kan vårbloommande lökväxter planteras i gräset. Del av en plattgång över Braskuddens gräsyta syns också. Anläggande av sådan bör endast ske vid behov om många människor "genar" över gräsytan.

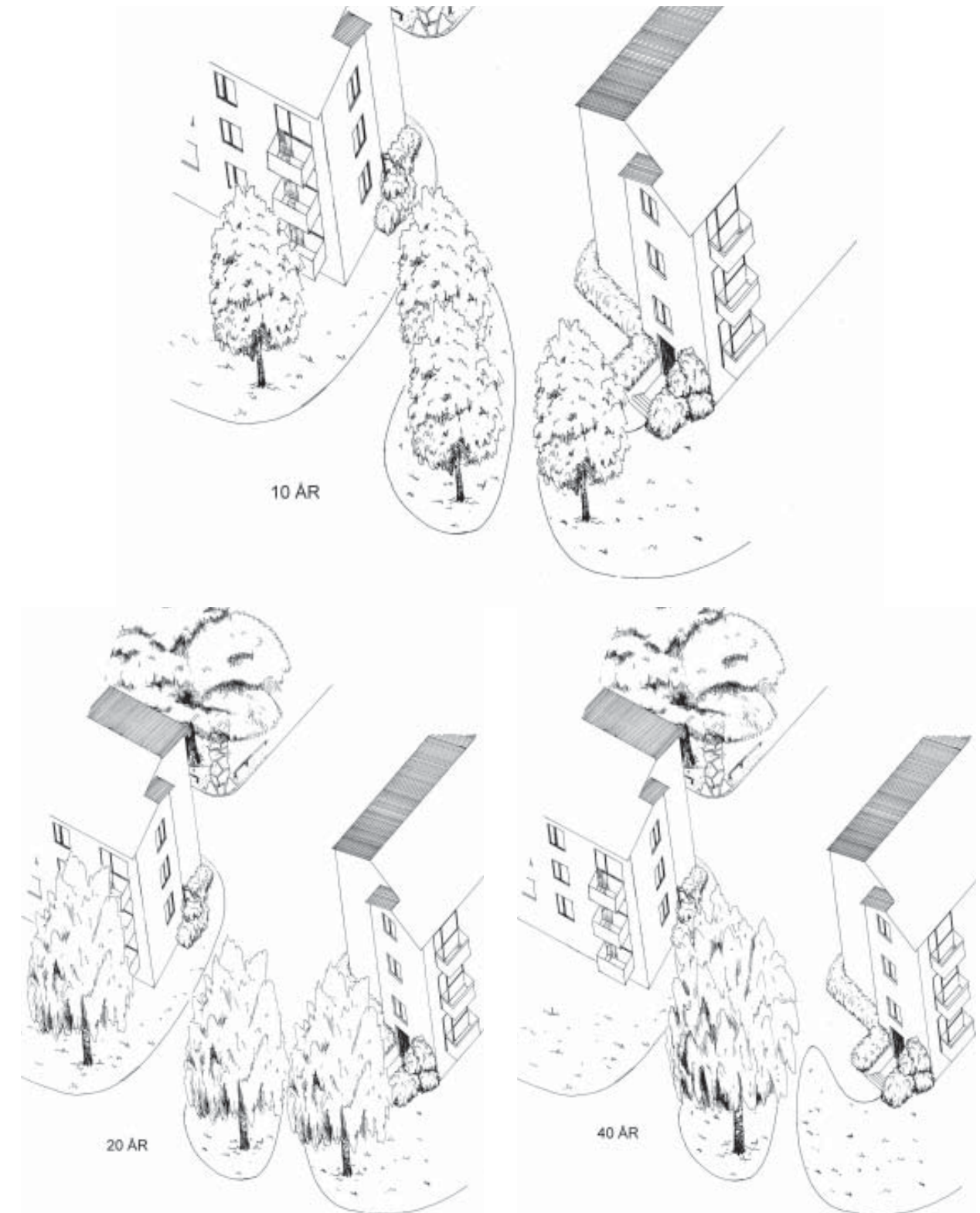

Bild 141- 142. Förslag till omgestaltning av Braskuddens entré mot Brommaplan. Föreslaget trädslag är björk. Bilderna visar hur träden gallras bort efter tilltagen storlek. Årtalen i bilderna anger ungefärlig tidpunkt efter plantering.

7. SLUTDISKUSSION

7 Slutdiskussion

Här vill jag passa på att föra en avslutande diskussion rörande Brickbandets framtid och vilket förhållningssätt bostadsrättsföreningen bör ha till vårdplanens åtgärdsförslag. Det gör jag dels för att väcka tankar hos läsarna av denna rapport och självklart Brickbandets styrelse.

Brickbandet är ur en landskapsarkitekts synvinkel ett intressant område, vilket redan framhållits i kapitlen 4. *Värdebeskrivning* och 5. *Målsättningsdiskussion*. Gårdarna utgör en förhållandevis intakt, 60 år gammal miljö utformad av en av Sveriges mest intressanta landskapsarkitekter. De är därmed något väldigt "fint" som är värt att bevara. Det är därför jag valt en ganska försiktig och omvårdande linjen i arbetet. Om man väljer att följa förslagets riktlinjer bör man ha som mål att en person som är insatt i Ulla Bodorffs landskapsarkitektur och som besöker Brickbandet, ska kunna känna igen gestaltningsmässiga drag som kännetecknar hennes arbeten.

Avlägsnas tillräckligt många sådana drag så tappar Brickbandet sin karaktär som "Ulla Bodorffarbete" (det kanske inte ens går att känna igen som funktionalistisk landskapsarkitektur) och då har Brickbandet förvandlats till något som varit ett "Bodorffarbete" och är därför inte längre intressant ur ett landskapsarkitekturhistoriskt perspektiv (såvida man inte beslutar att göra en fullständig restaurering). En sådan förändring vill jag försöka förhindra i och med vårdprogrammets åtgärdsförslag.

För att områdets befintliga värden ska kunna behållas är det viktigt att man inte gör förhastade insatser utan noggrant identifierar problem och behov varefter de dyker upp. Man bör försöka finna olika alternativa lösningar till varje specifikt problem och välja åtgärder som har en låg inverkan på, eller om möjligt, förstärker gårdarnas befintliga kvaliteter. Därför blir det viktigt att se till så förändringar sker på ett sätt som är gott, inte enbart ur ett funktionsmässigt perspektiv. Det bör också ha en oförändrad eller positiv effekt på gårdarnas estetiska värden. Det viktiga är därför *hur* förändringarna sker och att de sker med hänsyn, omtanke och en ärlighet mot ursprunget samt att man försöker knyta

dem till befintliga strukturer. Sker förändringar med omsorg så kan de gestaltningsmässiga karaktärsdragen och värdena behållas och eventuellt förstärkas trots att förändringar sker inom Brickbandet.

Man måste utgå från att förändringar kommer att ske inom gårdarna, eftersom de är levande miljöer. De är levande både i sig själva och därför människor bor i dem. Därför måste man tillåta att förändringar sker inom dem varefter behov av förändringar och tillskott uppkommer.

Det är viktigt att bostadsrättsföreningens styrelse känner till vilka värden som finns inom Brickbandet och kan övervaka eventuella förändringar på gårdarna. Styrelsen ska också ha en möjlighet att godkänna eller avvisa förslag på förändringar. Detta är viktigt för att motverka att förändringar görs som förtar helhetsintrycket inom gårdarna. Samt att de åtgärder och eventuella förändringar som kommer att ske, så långt det är möjligt, utförs i samklang med ursprungsförslaget. När förändringar sker, så väl nytillskott som borttagning/ersättning av befintliga element, bör de ske genom bostadsrättsföreningens styrelses godkännande. Ett av vårdprogrammets syften är att belysa Brickbandets värden för att underlätta denna uppgift för styrelsens medlemmar.

För att underlätta valet av vilka åtgärder som kan/bör utföras inom Brickbandets utemiljöer, och för att visa i vilken ordning dessa bör utföras, har en prioritetsordning för åtgärder och förslag upprättats. Den skiljer ut de viktigaste åtgärderna från de mindre akuta. Men även bland de enskilda prioriteten finns en inbördes prioritetsordning. Generellt sett är det bäst att inleda arbetet med att göra enkla men övergripande åtgärder som kan få effekt inom stora delar av området. Att jobba med områdets helhetsintryck är viktigare än att göra punktvisa åtgärder som berör enstaka gårdar. Punktvisa åtgärder kan också bidra till att området eller gården, på vilken de/den utförs, får ett ojämnt intryck.

Ett exempel på en enkel övergripande åtgärd kan vara att byta ut de trästaket som idag finns på flera gårdar. De bidrar till att gårdarna känns oharmoniska. Man kan också satsa på att sätta mycket vårblommande lökväxter som får krypa ut från buskagen på gräsmattorna. Det är en mycket tydlig åtgärd som förhöjer intrycket och sprider glädje om våren.

En restaurering/ nyanläggning av buskmaterialet kring husens entréer är också exempel på en åtgärd som markant höjer kvalitetsintrycket inom området. Entréplanteringarna är viktiga på så sätt att de passeras och därför upplevs av många människor dagligen. Entréer i gott skick samt med en enhetlig jämnt utförd skötsel är sammantaget en viktig åtgärds punkt.

Skötseln är en mycket viktig punkt, möjligen den viktigaste att ta hänsyn till. Idag finns det flera platser inom Brickbandet som är skötselmässigt eftersatta, vilket ger en indikation på att ett behov av ökade skötselresurser finns. Vid förfrågan under våren 2005 önskade personalen ytterligare en anställd, helst då någon som var kunnig inom växtskötsel. Denna önskan styrks också av det intryck som flera av de utförda beskärningsåtgärderna ger. Huruvida de är utförda av boende eller anställd personal är för mig dock okänt, men flera beskärningsåtgärder behöver göras om för att säkerställa en god utveckling av de berörda växterna.

Som nämnt i kapitel 6.3 *Brickbandets trädbestånd*, så är det minst lika viktigt *hur* man beskär träd och buskar som *att* man beskär dem. En felaktig beskärning som temporärt löser ett problem kan med tiden ge upphov till andra problem som är svårare att åtgärda. Beskärningsarbeten måste utföras av, eller under ledning av, någon som har kunskap om skötsel av träd och buskar.

En majoritet av de tillfrågade boende jag mött under besöken på gårdarna har sagt sig vara positiva till en lättare hyreshöjning för att öka skötselinsatserna inom Brickbandet. Frågorna ställdes förvisso något ledande, men som jag ser det är det en möjlighet som är värd att följa upp.

Avslutningsvis vill jag trycka på *varsamhet* och *omtanke* ännu en gång och hoppas att vårdprogrammet skall komma bostadsrättsföreningen till nytta.

8. KÄLLFÖRTECKNING

8 Förteckning över källor och referenslitteratur.

8.1 Skriftliga källor

		Bodorff, U. 1954	Min trädgård, i skog, på äng, på berg. 3:e omarbetade upplagan, 1954.
	brf. Brickbandets hemsida: http://brickbandet.se	Bromma Hembygdsförening	Bromma Hembygdsförenings årsskrift 1933 årg. 4
	Svensk kulturväxtdatabas. http://skud.ngb.se		Bromma Hembygdsförenings årsskrift 1942 årg. 13
	Stockholms Byggnadsordning, utdrag ur Stockholms ÖP 1999.		Bromma Hembygdsförenings årsskrift 1943 årg. 14
Aldén, B. m.fl. 1998	Kulturväxtlexikon, Natur och Kultur, LT förlag, Lund 1998. ISBN 91-27-33907-6		Bromma Hembygdsförenings årsskrift 1944 årg. 15
Andersson, M. 1997	Stockholms Årsringar- en inblick i stadens framväxt. Stockholmia Förlag 1997 ISBN 91-7031-068-8		Bromma Hembygdsförenings årsskrift 1945 årg. 16
Asplund, H. 1980	Farväl till funktionalismen! Atlantis, 1980, Stockholm.		Bromma Hembygdsförenings årsskrift 1950 årg. 21
Bauer, W., Hermelin, S. A. m.fl. 1948	Hantverkets bok 3:2 Trädgårdskonst, 1948.		Bromma Hembygdsförenings årsskrift 1958 årg. 29
Bernard, C., Daggfeldt, D. Webb, J. 2002	Trädvårdsguiden, Trädmästarna 2002 www.tradmastarna.se		Bromma Hembygdsförenings årsskrift 1981 årg. 52
Blom, H.	Ulla Bodorff död. tidningsurklipp, härkomst okänd. SLU Alnarp.		Brommaboken 1985, Spånga Tryckeri AB Stockholm 1985

- Eriksson, E. 1990
Den moderna stadens födelse-
Svensk arkitektur 1890-1920.
Ordfronts förlag 1990.
ISBN 91-7324-322-1
- Flinck, M. 2000
Historiska trädgårdar i Stockholm-
Beskrivning av en inventering.
KmV nr:2 2000
s.48-59
- Hermelin, S. A.
Ulla Bodorff- Gyllenhaal död.
Tidningsurklipp, härkomst okänd.
SLU Alnarp.
- Hidemark, O., SLU 2003
Sätra Brunn, Vårdplan för parker
och utemiljöer. 2003
- Hoff, V. 2002
Vårdprogram för Mälsåker
(examensarbete), SLU 2002.
- Hultin, O. m.fl.
Guide till Stockholms Arkitektur.
Arkitektur Förlag AB
ISBN 91 86050-58-3
- Jonstoj, T. 1998
Utblick Landskap 1-1998
s 18-25
- Lagerström, T., Suneson, T.,
Tandre, A. 1998
Ekolsunds parkanläggning,
historik och vårdplan. SLU
Uppsala 1998.
- Lagerström, T., Suneson, T.,
Tandre, A. 1999
Örbyhus park, historik och
vårdplan. SLU Uppsala 1999.
- Lundquist, K. 1992
Till parkens försvar. (Florens-
dokumentet med kommentarer).
Utblick Landskap 3-1992.
- Murray, M.
Ulla Bodorff- Gyllenhaal till
minne. Tidningsurklipp, härkomst
okänd, SLU Alnarp.
- Pettersson, M-L., Åkesson, I.
Växtskydd i trädgård. Natur och
Kultur, LT förlag.
ISBN 91-27-35454-7
- Riksantikvarieämbetet 2005
Visingsborgs slottsruin,
förvaltningsplan.
Arbetskopia 2005-01-31
- Sellmark, L.
Jubileumsskrift Brickbandet/
Norrby 50år.
- SLU Inst. för stad och land
Ultuna
Gimo alléer Vårdprogram,
vårdplan 2000-2005.
- Stockholms Stadsmuseum 1985
Smalhusinventering 1985
- Stritzke, K. 2005
Gunnebo park, rester av den
”engelska parken”. Sven A
Hermelin AB, Januari 2005.
- Stugart, M. 2004
”Varifrån har Valdmalsvägen,
Dukvägen m fl i Riksby fått sina
namn?”
DN nätupplaga 12 januari 2004.
- Stålj Ö. 2004
Träds inverkan på sättningar av
byggnader
PM 2004-12-17 Kv Bronskniven
Norra Ängby. SWECO VBB AB

Sven A. Hermelin AB 1996	Parken vid Ängsö slott, Parkskötseldokument del 1. Stockholm 1996-03-29.
Persson, A., Persson, B. 1995	Svenska Bostadsgårdar 1930- 1959. Byggforskningsrådet Stockholm 1995. ISBN 91-540-5683-7
Persson, B., Bucht, E., Melin, P.	Svenska Landskapsarkitekter, glimtar från branschen 1920-1960. Arkus småskrift nr:12, ISSN 0284-7809.
Persson, B., Nowotny, C.	Ulla Bodorff Landskapsarkitekt 1913-1982 Arkus småskrift nr: 6. ISSN 0284-7809
Sunesson, T., Tandre, A. 1998	Skytteanums trädgård, SLU 1998
Unnerbäck, A. 2002	Kulturhistorisk värdering av bebyggelse. Riksantikvarie ämbetets förlag 2002. ISBN 91-7209-251 3

8.2 Muntliga källor

Gustavsson Eva	Universitetslektor SLU Alnarp, per telefon.
Gustavsson Pär	Professor, SLU Alnarp

Lagerström Tomas	Landskapsarkitekt LAR/ MSA, SLU Ultuna.
Laine Christian	Föreläsning SLU, 2003.
Lüüs Hele	Landskapsarkitekt, f.d. anställd av Ulla Bodorff.
Persson Lave	Inst. för markvetenskap, SLU Ultuna.
Pihl Ulf	Arbetande förman, brf. Brickbandet.
Sellmark Lars	Boende, uppvuxen inom Brickbandet.
Schäfer Anitha	Vice ordf. brf. Brick- bandets styrelse samt ordf. Brickbandets trädgårdsgrupp
Vollbrecht Klaus	Samtal per telefon.

8.3 Fotografier

Jubileumsskrift Brickbandet/Norrby 50 år.	Flygfoto O. Bladh s.
Bromma Hembygdsförening	Flygfotografierbilder tagna före 1960.
Stockholms Stadsmuseum, Faktarummet	Smalhusinventering 1985
Ekroth Fredrik	Övriga fotografier

8.4 Illustrationer

Brf Brickbandet-Norrby arkiv

Odaterat
militärperspektiv över
Brickbandet.Stockholms Stadsbyggnadskontor
Stockholms Byggnadsordning,
utdrag ur Stockholms ÖP 1999 s. 89-90.Smalhusområde:
Smalhusstad samt
Grannskapsenhet s. 12.

Ekroth Fredrik

Övriga illustrationer.

8.5 Ritningar/kartor

Brf Brickbandet-Norrby arkiv

Ritning för bostadsgård:
Bordlöparen/
Knypeldynan,
Braskudden,
Brickbandet/Galonen,
Handduken/Täcket,
Väggbonaden
Ulla Bodorff 1943

SLU Alnarp Ritningsarkiv

Nynäshamnsområdet i
Nynäshamn, s.12
Kolonistuga, s.12

Stockholms Gatu- och Fastighetskontor Arkivkort:

277.3

277.4

1043.8

1043.19

1043.23 1/2 & 2/2

1043.30

1043.31

Stockholms Stadsbyggnadskontor

CAD-fil (dwg) över
Brickbandet/Norrby.

Ekroth Fredrik

Brickbandet 2005

B 1. I N V E N T E R I N G

B 1 Inventering av träd och buskar

B 1.1 Inledning

Bilagorna B 1.2-4 innehåller växtlistor för Brickbandets träd och buskbestånd enligt, dels ursprungsförslaget 1943, dels omgestaltning av Bordlöparen 1950 samt aktuell situation år 2005. I ursprungsförslagets lista ingår även föreslagna perenner. I växtlistorna från 1943 och 1950 har växternas vetenskapliga namn uppdaterats till de idag aktuella. Listorna har också kompletterats med svenska namn. Till min hjälp har jag använt Kulturväxtlexikon och Svensk kulturväxtdatabas:

<http://skud.ngb.se>. Växter vars namn är hämtade från Svensk kulturväxtdatabas är markerade med en asterisk (*) efter det vetenskapliga namnet. Då en parentes med en anteckning likt "3m stamhöjd", eller "4 egna" finns bakom en växts vetenskapliga namn är detta en anteckning som finns i förslagets ursprungliga växtlista. Tre rabattrosor stod ej att finna i nämnda källor. Deras färger kommenteras dock i åtgärdsförslag 6.9 Uteplatser. Kommentarer baseras på sökningar på internet, namnen är dock de som angivits den ursprungliga listan, då privatpersoners och plantskolors hemsidor inte kan ses som säkra källor för vetenskapliga namn.

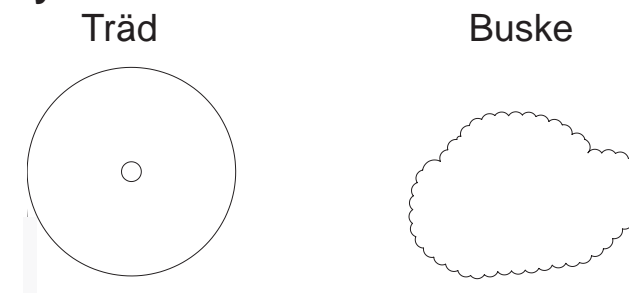
Nämnas bör att förändringar skett under 2005 i samband med det pågående dräneringsarbetet. Därför innehåller inventeringslistor och -kartor några individer som i skrivande stund är borttagna. I de fall detta uppmärksammats finns det angivet i listorna.

I bilaga B 1.5-8 visas inventeringskartor över Brickbandets olika gårdar. Varje trädindivid och buske, solitär, eller grupp har givits en kod. Varje kod består av en bokstav som betecknar vilken gård individen/gruppen växer på, samt ett löpande individnummer. I trädens fall anges gårdsbokstaven först, följt av individnumret, och i buskarnas fall, tvärtom. I inventeringslistorna betecknas dock även buskarna med gårdsbokstaven först, läsaren ombedes därför kasta om bokstäver och

siffror vid jämförelser mellan busklistor och karta. I några stora, täta eller allmänt svåröverblickbara buskgrupper innehåller varje kod flera arter och antalet individer av respektive art kan vara osäkert, antalet är därför ibland inte utskrivet. B 1.9 är en förklaring till de punkter som undersökts vid inventeringen. I B 1.10-11 redovisas inventeringslistorna för träd och buskar.

Bilder på de olika träd- respektive buskindividerna finns på CD-romskivorna B3.1 Träd och B3.2 Buskar.

Symboler som används i inventeringskartan:

B 1.2 Växtlista 1943

Träd

1. Acer ginnala	Ginnalalönn
2. Acer platanoides 'Schwedleri'	Sort av blodlönn
3. Betula pendula	Vårtbjörk
4. Malus 'John Downie'	Prydnadsapel
5. Prunus padus	Hägg
6. Salix x pendulina 'Elegantissima'	Fontänpil
7. Sorbus aucuparia	Rönn
8. Sorbus intermedia	Oxel
9. Tilia x vulgaris (3m stamhöjd)	Parklind
10. Acer platanoides (1 egen)	Skogslönn
11. Fraxinus excelsior (4 egna)	Ask
12. Sorbus decora	Praktrönn
13. Aesculus hippocastanum	Hästkastanj

Buskar

15. Acer tataricum	Rysklönn	49. Rosa pimpinellifolia var altaica	Stor pimpinellros
16. Acer ginnala	Ginnalalönn	50. Symphoricarpos albus	Snöbär
17. Amelanchier lamarckii	Prakthäggmispel	51. Prunus spinosa (stora ex)	Slån
18. Berberis thunbergii	Häckberberis	52. Rosa `Parkfeuer´	Sort av turkisk ros
19. Berberis thunbergii f. Atropurpurea	Röd häckberberis	53. -	-
20. Crataegus arborescens (25 egna)	Häckkaragan	54. Ribes alpinum	Måbär
21. Cornus alba `Sibirica´	Korallkornell	55. Cotoneaster divaricatus	Spärrgrenigt oxbär
22. Crataegus grayana	Häckhagtorn	56. Potentilla fruticosa var. veitchii	Kinesisk vittok
23. Chamaecytisus versicolor	Brokginst		
24. Daphne mezereum	Tibast	Klängväxter	
25. Eleagnus commutata	Silverbuske	60. Parthenocissus quinquefolia var. engelmanni	Engelmannsvin
26. Lonicera tatarica	Rosentry	61. –	
27. Lonicera xylosteum	Skogstry		
28. Philadelphus coronarius	Doftschersmin	Perenner	
29. Potentilla `Friedrichseni´	Sort av ölandstok	71. Veronica repens	Krypveronica
30. Potentilla fruticosa	Tok	72. Dianthus deltoides	Backnejlika
31. Sambucus racemosa (10 egna)	Druvfläder	73. Sedum album	Vit fetknopp
32. Spiraea japonica	Rosenspirea	74. Sedum kamtschaticum var. ellacombianum	Japanskt fetblad
33. Spiraea x arguta	Brudspirea	75. Hemerocallis lilioasphodelus	Gul daglilja
34. Spiraea x vanhouttei	Bukettspirea	76. Cerastium tomentosum	Silverarv
35. Spiraea japonica x `Anthony Waterer´	Praktspirea	77. Dicentra spectabilis	Löjtnantshjärta
36. Syringa x chinensis	Parksyren	78. Bergenia cordifolia	Hjärtbergenia
37. Syringa vulgaris (50 egna)	Syren		
38. Syringa reflexa	Hängsyren	Rosor	
39. Fallopia japonica (10 egna)	Parkslide	90. Rosa `Gruss an Aachen´	Rabattros
40. Viburnum lantana	Parkolvon	(ej förekommande i Kulturväxtläxikon eller SKuD).	
41. Viburnum opulus	Olvon	91. Rosa `Joseph Guy´	Rabattros
42. Prunus padus	Hägg	(ej förekommande i Kulturväxtläxikon eller SKuD).	
43. Ulmus glabra	Alm	92. Rosa `Kronprinsessan Ingrid´	Rabattros
44. Rosa glauca	Daggros	(ej förekommande i Kulturväxtläxikon eller SKuD).	
45. Rosa canina	Stenros	93. Rosa `Heidekind´	Rabattros
46. Rosa (Arvensis-gruppen) `Capreolata´*	Ayrshireros		
47. Rosa foetida `Persiana´	Persisk gulros	Barrväxter	
48. Rosa rugosa	Vresros	100. Juniperus sabina	Sävenbom

B 1.3 Växtlista Bordlöparen 1950**Träd**

1. Acer platanoides
2. Prunus padus

Skogslönn
Hägg

Buskar

9. Berberis thunbergii
10. Cotoneaster lucidus
11. Crataegus grayana
12. Lonicera tatarica
13. Potentilla fruticosa
14. Laburnum alpinum
15. Rosa sericea ssp. omeiensis f. pteracantha
16. Rosa rugosa regeliana
17. Ribes sanguineum
18. Spirea x vanhouttei
19. Syringa vulgaris f. alba 'Marie Legraye'
20. Syringa vulgaris 'Rhum von Horstenstein'*

Häckberberis
Häckoxbär
Häckhagtorn
Rosentry
Ölandstok
Alpgullregn
Vingros
Okänd vresros
Rosenrips
Bukettspirea
Vit syren
Purpurröd syren

B 1.4 Växtlista 2005**Träd:**

1. Acer platanoides
2. Acer tataricum
3. Aesculus hippocastanum
4. Betula pendula
5. Betula pubescens
6. Crataegus monogyna
7. Crataegus x media 'Paul's Scarlet'
8. Fraxinus excelsior
9. Magnolia kobus
10. Malus x domestica

Lönn
Rysk lönn
Hästkastanj
Vårtbjörk
Glasbjörk
Trubbhagtorn
Rosenhagtorn
Ask
Japansk magnolia
Apel (fruktträd)

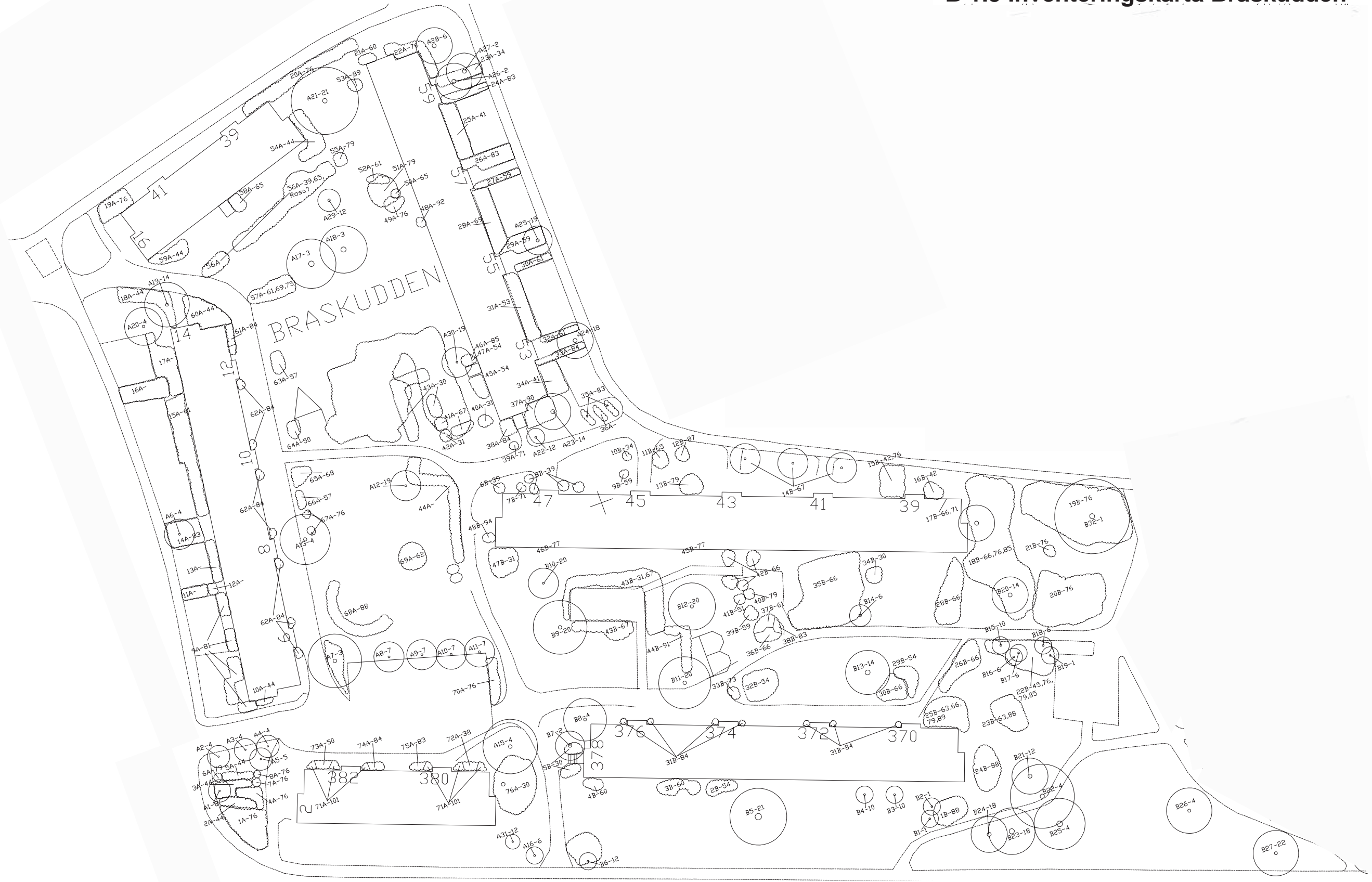
11. Populus balsamifera Balsampoppel
12. Prunus avium Fågelbär
13. Prunus x domestica Plommon
14. Prunus padus Hägg
15. Quercus robur Ek
16. Salix caprea Säl
17. Salix fragilis 'Bullata' Klotpil
18. Sorbus aucuparia Rönn
19. Sorbus decora Praktrönn
20. Sorbus intermedia Oxel
21. Tilia cordata Skogslind
22. Ulmus glabra Skogsalm
23. Malus (Prunifolia-gruppen) 'John Downie' Prydnadsapel
24. Salix sp. Pilträäd, okänd art
25. Acer ginnala Ginnalalönn

Buskar:

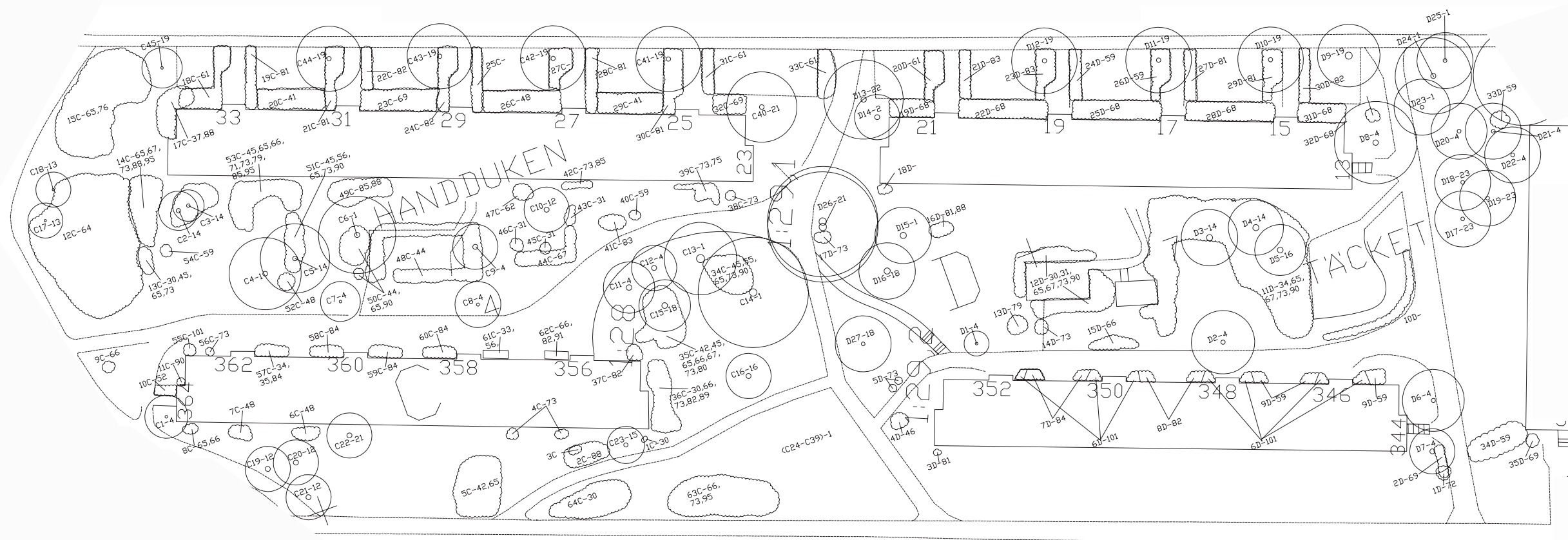
30. Acer tataricum Rysklönn
31. Amelanchier lamarckii Prakthäggmispel
32. Amelanchier spicata Häggmispel
33. Aronia melanocarpa Svartaronia
34. Berberis thunbergii Häckberberis
35. Berberis thunbergii 'Atropurpurea' Röd häckberberis
36. Buxus sempervirens Buxbom
37. Caragana arborescens Häckkaragan
38. Chaenomales japonica Rosenkvitten
39. Cornus alba 'Sibirica' Korallkornell
40. Cotoneaster dielsianus Rosenoxbär
41. Cotoneaster divaricatus Spärrgrenigt oxbär
42. Cotoneaster lucidus Häckoxbär
43. Crataegus rhipidophylla var. lindmanii Korallhagtorn
44. Crataegus grayana Häckhagtorn
45. Crataegus monogyna Trubbhagtorn
46. Euonymus europaeus Benved

47.	<i>Fallopia japonica</i>	Parkslide (eg. perenn)	81.	<i>Spiraea cinerea</i> 'Grefsheim'	Norskspirea
48.	<i>Forsythia x intermedia</i>	Hybridforsythia	82.	<i>Spiraea japonica</i> 'Froebelli'	Sort av praktspirea
49.	<i>Hydrangea arborescens</i> 'Annabelle'	Fyllid vidjehortensia	83.	<i>Spiraea japonica</i> 'Little Princess'	Sort av praktspirea
50.	<i>Hydrangea paniculata</i> 'Grandiflora'	Hortensia	84.	<i>Spiraea vanhouttei</i>	Bukettspirea
51.	<i>Kolkwitzia amabilis</i>	Paradisbuske	85.	<i>Symphoricarpos albus</i> ssp. <i>laevigatus</i>	Snöbär
52.	<i>Ligustrum vulgare</i>	Liguster	86.	<i>Syringa x chinensis</i>	Parksyren
53.	<i>Lonicera coerulea</i>	Blåtry	87.	<i>Syringa reflexa</i>	Hängsyren
54.	<i>Lonicera tatarica</i>	Rosentry	88.	<i>Syringa vulgaris</i>	Syren
55.	<i>Lonicera xylosteum</i>	Skogstry	89.	<i>Tilia cordata</i>	Skogslind
56.	<i>Mahonia aquifolium</i>	Mahonia	90.	<i>Ulmus glabra</i>	Skogsalm
57.	<i>Malus sargentii</i>	Bukettapel	91.	<i>Viburnum lantana</i>	Parkolvon
58.	<i>Malus sylvestris</i>	Vildapel	92.	<i>Viburnum opulus</i>	Olvon
59.	<i>Philadelphus coronarius</i>	Doftschersmin	93.	<i>Weigela florida</i>	Rosenpraktry
60.	<i>Physocarpus opulifolius</i>	Smällspirea	94.	<i>Ribes rubrum</i>	Röd vinbär
61.	<i>Potentilla fruticosa</i>	Tok	95.	<i>Acer platanoides</i>	Skogslönn
62.	<i>Prunus avium</i>	Fågelbär	96.	<i>Spiraea x billardi</i>	Sort av klasespirea
63.	<i>Prunus cerasus</i>	Surkörsbär	96.	<i>Syringa vulgaris</i> f. <i>alba</i> 'Marie Legraye'	Vit syren
64.	<i>Prunus x domestica</i>	Plommon	97.	<i>Syringa</i> 'Rhum von Horstenstein'	Purpurröd syren
65.	<i>Prunus padus</i>	Hägg	98.	<i>Laburnum alpinum</i>	Alpgullregn
66.	<i>Prunus spinosa</i>	Slån	99.	<i>Rosa foetida</i> 'Parkfeuer'	Sort av turkisk ros
67.	<i>Rhamnus cathartica</i>	Getapel			
68.	<i>Rhododendron catawbiense</i> 'Grandiflorum'	Parkrhododendron	Barrväxter:		
69.	<i>Ribes alpinum</i>	Måbär	100.	<i>Juniperus sabina</i>	Sävenbom
70.	<i>Ribes sanguineum</i>	Rosenrips	101.	<i>Taxus x media</i> 'Hicksii'	Sort av hybrididegran
71.	<i>Ribes nigrum</i>	Svart vinbär	102.	<i>Juniperus</i> sp.	Krypande en, okänd art.
72.	<i>Rosa dumalis</i>	Nyponros			
73.	<i>Rosa canina</i>	Stenros			
74.	<i>Rosa glauca</i>	Daggros			
75.	<i>Rosa pimpinellifolia</i> var. <i>altaica</i>	Stor pimpinellros			
76.	<i>Rosa rugosa</i>	Vresros			
77.	<i>Rosa</i> cv.	Rabattros			
78.	<i>Salix purpurea</i>	Rödvide			
79.	<i>Sambucus nigra</i>	Fläder			
80.	<i>Sorbus aucuparia</i>	Rönn			

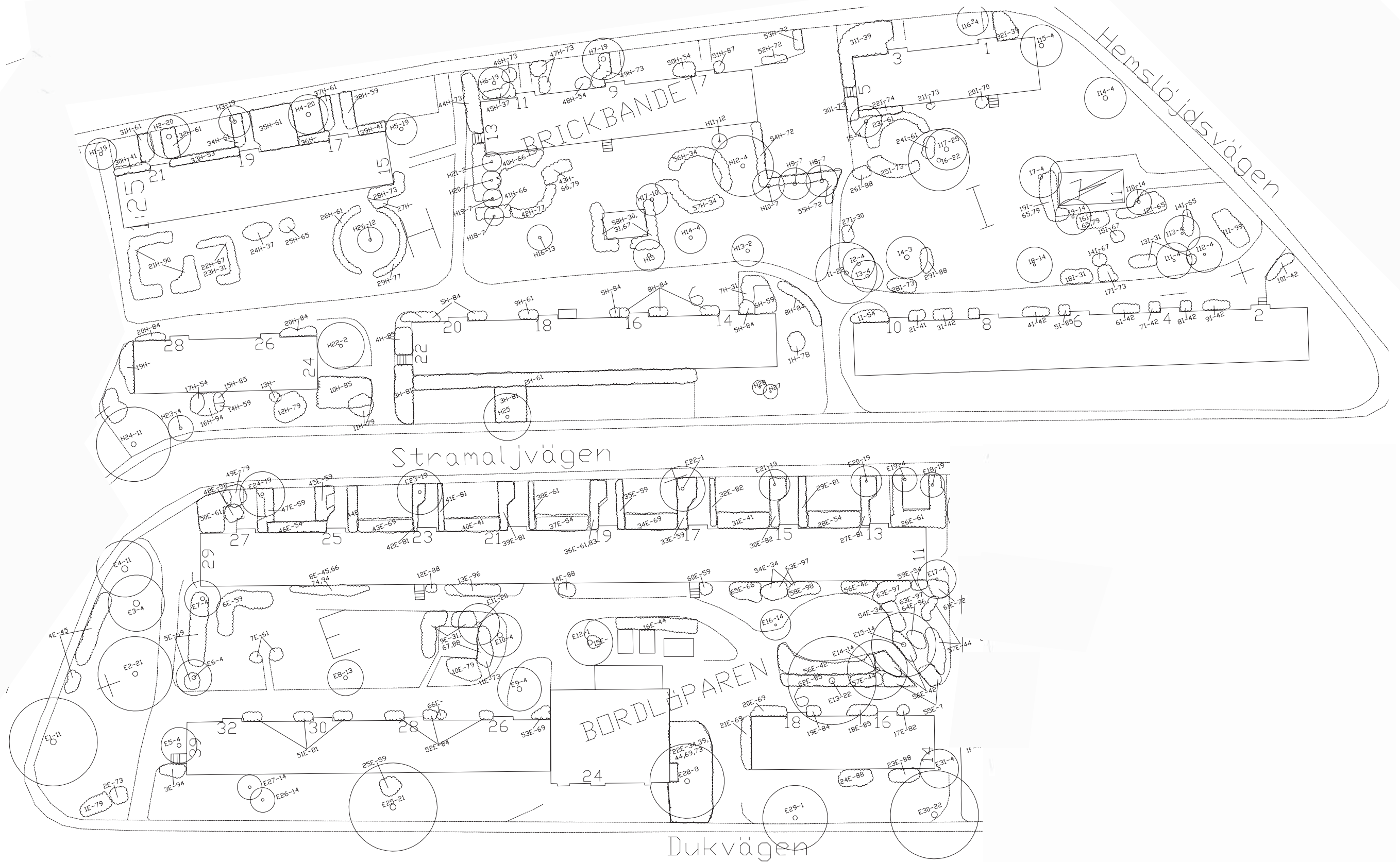
B 1.5 Inventeringskarta Braskudden

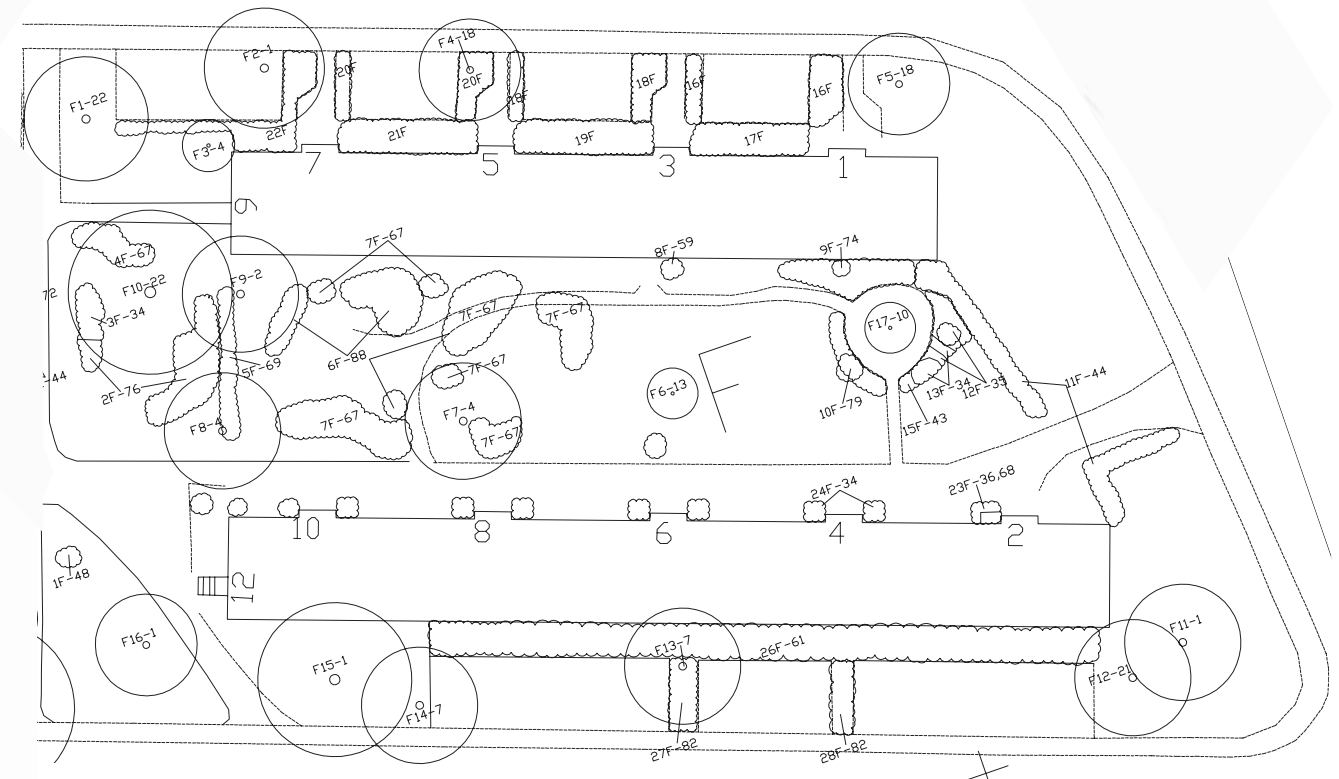
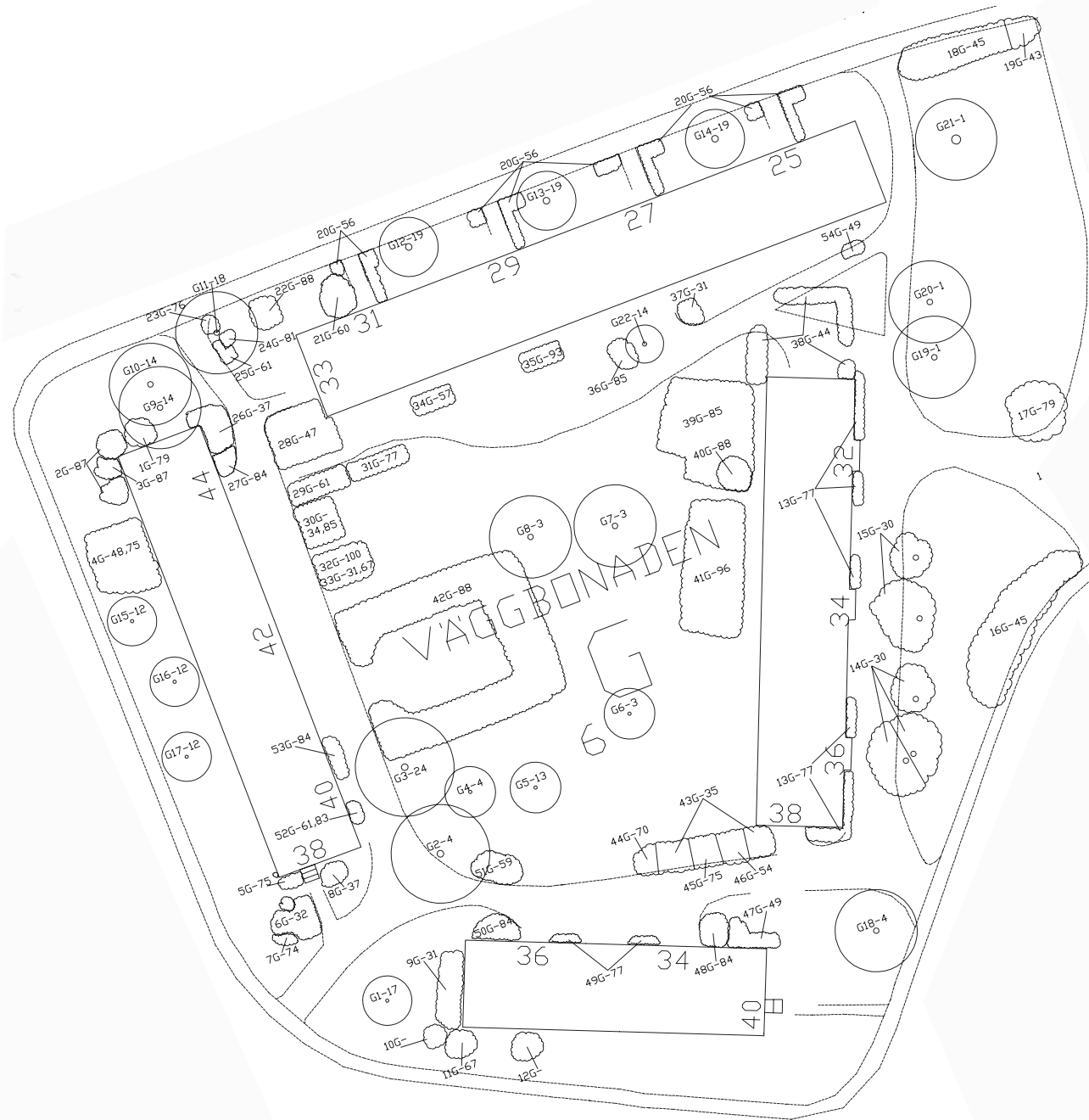
B 1.6 Inventeringskarta Handduken och Täcket

B 1.7 Inventeringskarta Bordlöparen, Brickbandet och Galonen

B 1.8 Inventeringskarta Väggbonaden och Knippeldynan

B 1.9 Förklaringar till inventeringslistorna

Träd/Buske nr:	De enskilda träden och buskarna är givna en kod. Koden består av dels en bokstav som markerar vilken gård individen/ gruppen växer på, samt ett löpnummer som för varje gård börjar med 1 och går uppåt. På inventeringskartorna inleds trädens respektive kod med gårdsbokstaven och medan buskarnas koder inleds med löpnumret.
Art/sort:	Växtens vetenskapliga namn.
Stam O i cm:	Stammens omkrets i cm, mätt med måttband en meter ovan markytan. På individer med två eller flera, från låg punkt utgående, huvudstammar kan stamomkretsen vara mätt på en höjd lägre än en meter ovan mark. Vid tvåstammiga individer har anges båda stammarnas omkrets, och vid flerstammiga, den smalaste respektive tjockaste stammen.
Bredd i m:	Trädets kronbredd eller buskens/ buskagets bredd mätt i meter.
Höjd i cm/m:	Trädets uppskattade höjd i meter eller busken/buskagets höjd mätt i cm.
Plantavst. i cm:	Avståndet mellan plantorna (c-c avst.) i en häck eller ett buskage mätt i cm.

Ålder:	Individens/-ernas uppskattade ålder, indelad i fyra kategorier: U= troligen ursprunglig G= gammal (äldre än 20 år) Y= yngre (2- ca:20 år) N= nyplanterad (2 år eller yngre)
	Anledningen till att gränsen mellan G och Y är satt vid 20 år är att Stockholms stadsmuseums smalhusinventering innehåller många bilder över utemiljöerna och ger en bra bild över deras växtbestånd. Inventeringen är utförd 1985.
Uppbyggnad:	Trädet/kronans respektive buskens uppbyggnad.
Sprickor/stamskada:	Skador och sprickor på stam.
Svamp:	Påväxt av svamp, synliga fruktkroppar eller mycel synligt på bar ved vid stamskada eller vid snitt.
Röthål:	Röthål i stam eller grova grenar.
Torrgren/-skott:	Förekomst av torra grenar eller torra skott.
Övrigt:	Övriga kommentarer.
Åtgärd:	Föreslagna åtgärder.

Omr	Träd	Art/sort	Stam O	Bredd	Höjd	Ålder	Uppbyggnad	Sprickor/ stamskada	Svamp	Röthål	Torr	Övrigt	Åtgärd
åde	nr		i cm	i m	i m						gren		
A	1	Fraxinus excelsior	32till43	6	7	Y	Flerst.					Spets. grenv.	
A	2	Betula pendula	64	4	6	U		Ja		Ja	Ja	Döende, dåligt mtrl.	Byt ut.
A	3	Betula pendula	45	4	5	U		Ja		Ja	Ja	Döende, dåligt mtrl.	Byt ut.
A	4	Betula pendula	58	4	6	U	2 hst i kr	Ja		Ja	Ja	Slagskador	Byt ut.
A	5	Betula pendula	56	3	6	U	2 hst i kr	Stor		Ja	Ja	Döende, dåligt mtrl.	Byt ut.
A	6	Betula pendula	75	7	9	U	Jämn, lutar	Ja				Grenst.	
A	7	Aesculus hippocastanum	154	8	11	G	Klykor						
A	8	Crataegus `Pauls Scarlet´	91	6	6	G	Jämn	Små				Ngt ris. Unga skott	Utgl. av kr
A	9	Crataegus `Pauls Scarlet´	92	6	6	G	Jämn					Ngt ris. Unga skott	Utgl. av kr
A	10	Crataegus `Pauls Scarlet´	92	6	6	G	Jämn					Ris. Grh. m. larvgång	Utgl. av kr
A	11	Crataegus `Pauls Scarlet´	98	6	6	G	Jämn	Vid stamb				Ris. mkt. nya skott	Utgl. av kr
A	12	Sorbus aucuparia	94	4	5	G	Jämn	Stora		Ja	Ja	Bar ved, insekt, döende	Ersätt
A	13	Betula pendula	150	7	20	U	Jämn			Ja		Röthål i gren	Ta gren m. hål
A	14	Acer tataricum	134	7	8	U	Ens. 2hst i kr	Flera stora	Ja	Ja	Ja	Vacker	Stötta, kr.stbl
A	15	Betula pendula	117	9	18	U	Jämn	Ja+Stamb		Ja	Ja		Kronrens.
A	16	Crataegus	13	4	6	N	Jämn				Ja	Mkt skott, fult ärr stamb	Kronrens+skott
A	17	Aesculus hippocastanum	121	6	11	G	Jämn 2st i kr						Uppst.Framtida kr.stbl
A	18	Aesculus hippocastanum	134	6	11	G	Jämn	Små			Ja		Uppst.
A	19	Prunus padus	156	8	14	U	4 hst i kr					Fult besk. Mkt.skott	Kronrens+ skott
A	20	Betula pendula	72	5	10	U	2 hst i kr	Vid stamb				Fult besk	Ta rockhängare
A	21	Tilia cordata	170	12	16	U	2 hst i kr					Vattensk.	Ta vattensk.
A	22	Prunus avium `Colt´	43	1	2	N	Jämn	I topp				Nypl.	Uppbyggn.
A	23	Prunus padus	150	11		U	2 hst i kr	Ja, lång				Fult grsår. vattsk.	Ta vattsk. Kolla röta
A	24	Sorbus aucuparia	34till73	6	7	U	Flerst.	Ja			Ja	Insektshål	Kronrens
A	25	Sorbus decora	59	6	5	U	Platt bred	små			Ja	Ngt ris	Kronrens
A	26	Acer tataricum	91	5	7	U	Ens. Lutar	Ja flera			Ja	Fula snitt	Ta torrt, stötta+stab
A	27	Acer tataricum	90	7	7	U	Ens. Lutar	Ja			Ja	Fult snitt	Ta torrt +ev stab
A	28	Crataegus monogyna	91	5	7	U	Flera hgr i kr	Ja				Låg tillv. Fult ärr v bas	Kronrens
A	29	Prunus avium		3.0	4.0	N	Flerst. Kr.	Ja, fläk				Mkt.fläk,sav, uppsl, plac	Ta ned
A	30	Sorbus decora	~95	4.5	5.0	U	Flerst.kr. lut.	Ja					

Omr	Träd	Art/sort	Stam O	Bredd	Höjd	Ålder	Uppbyggnad	Sprickor/ stamskada	Svamp	Röthål	Torr	Övrigt	Åtgärd
åde	nr		i cm	i m	i m						gren		
A	31	Prunus avium	21	1.5	4.5	N	Alleträd					Planterat sommaren -05	
B	1	Acer platanoides	52	4	8	G	Jämn					Uppsl. i Syren	Ta ned
B	2	Acer platanoides	33	3	7	G	Lutar					Uppsl. i Syren	Ta ned
B	3	Crataegus monogyna	72	4	5	U	Lutar	Ja, besk.				Risig. Skott v. bas	Kronrens+stamsk.
B	4	Crataegus monogyna	84	5	6	U	Jämn					Stamsk. Lönnuppsl.	Ta stamsk.+ Lönn
B	5	Tilia cordata	184	11	13	U	Jämn.Träd i tr					Stamsk	Ta stamsk.+kronbesk..
B	6	Prunus avium	47	4	6	G	Ens.kr.					I busk.	Uppb. el. ta ned
B	7	Acer tataricum	111	10	6	U	Bonsai	Ja flera	Ja		Ja	Värdefull, stamsk	Kornrens+stamsk
B	8	Betula pendula		8	12	U	Låg kr.	Ja	Ev.			Mulm	Nedsågad hösten -05
B	9	Sorbus intermedia	199	10	8	U	Jämn		Ja		Ja	Hon.skivl.ev död snart	
B	10	Sorbus intermedia	88	7	6	G	Ens.kr.				JA!	Röta, Insekt(besk.rel?)	Kronrens. Ev. ta ned.
B	11	Sorbus intermedia	191	8	10	U	Jämn			Ev.			
B	12	Sorbus intermedia	170	10	9	U	Gr.mot balk.				Ja	Grenst. av besk,stamsk.	Gr. mot balk. Grst. Stamsk.
B	13	Prunus padus	102	8	9	U	Häng. 2h.st.	Ja, besk.		Ev.	Ja	Grenst. av besk,stamsk.	Kronrens.Stamsk.
B	14	Crataegus monogyna		4	6	U	2h.st. ris				Ja		Kronrens
B	15	Malus x domestica	77	6-8	8	U	2 st. ris	Ja		ja	Ja	Vita,I Lönnar	Kronrens.+lönnar
B	16	Crataegus monogyna	57	3	7	U		Avbruten			Ja	Liv	Ta bort, ev ny av rotsk.
B	17	Crataegus monogyna	41		3	U	Lutar mkt	Ja		Ja	Ja		Ta ned för Malus
B	18	Crataegus monogyna	60				2h.st. lutar		Ja		Ja	Avst tillv.i kr. Stamsk	Kronred. Ta stamsk.
B	19	Acer platanoides	46	6	7	N	4h.st.i kr					Frös. i busk.	Ta ned
B	20	Prunus padus		6	7	G-U	Flerst.					Lönnuppsl.	Kronrens. Lönnar
B	21	Prunus avium	83	5-6	7	U	2h.st.i.kr						Ev. kronrens.
B	22	Betula pendula	183	10	18-20	U	Jämn					Mkt. Fin	Ev. kronrens.
B	23	Sorbus aucuparia	8-10	6	8-10	U	2 med 2h.st.	Ja, besk.			Ja	Rotsk.	Kronrens+stamsk.
B	24	Sorbus aucuparia	30-50	8-10	6-8	U	Busktr. grupp	Ja, besk.		Ja	Ja	Rötade stubbar, Uppsl.	Uppsl.
B	25	Betula pendula	94+98	8-10	18-20	U	2st.				Ja	Lönnuppsl.	Kronrens.+lönn
B	26	Betula pendula	125+185	8-10	16-18	U	Grupp, jämna	Ja, på en		Ja			Kronrens. Ta ned minsta
B	27	Ulmus glabra	130	10	14-16	U	2h.st. i kr.				Ja	I buskage	ev Kronrens
B	28	Crataegus monogyna	91	6	6-8	U	2h.st.i.kr lutar					Avst.tillv. Nya skott	Kronrens+ ev. -red
B	29	Prunus avium	61	4	6	N	2h.st.i kr.	Ja, fläk				Fläderuppsl. Fel plac.	Ta ned

Omr	Träd	Art/sort	Stam O	Bredd	Höjd	Ålder	Uppbyggnad	Sprickor/ stamskada	Svamp	Röthål	Torr	Övrigt	Åtgärd
åde	nr		i cm	i m	i m						gren		
B	30	Sorbus aucuparia	71	4	6	U	2h.st. i kr. lutar	Ja , fläk	Ja	Ja		Nya skott	Kronred. +besk. Ev ta bort
B	31	Sorbus intermedia	93	6	6	G	Jämn						
B	32	Acer platanoides		16	14	U	2h.st. i.kr.	Ja		Ja	Ja	St. stam fläkrisk	Kronred.rens +Omg. Kronst!
C	1	Betula pubescens	107	8	10-12	U	Lutar				Ja	Avst.tillv. Ris. Stamsk.	Stamsk + L. Kronrens
C	2	Prunus padus	73	6	8-10	U	Lutar	Ja, besk				Avst tillv Stamsk. Uppsl.	Kronrens+stamsk. 5år ta ned
C	3	Prunus padus	59	4	5	U	Lutar	Toppbrott				Uppsl.	Ta bort+ uppsl.
C	4	Acer platanoides	100	9	12-14	U	Flera st. i kr.						Framtida kr.stab
C	5	Prunus padus	68	10	12-14	U	2h.st.i.kr. lutar	Ja, fläk	Ja		Ja	Uppsl.	Kronrens
C	6	Acer platanoides	113	11	14-16	U	4h.st.i.kr.				Ja	H.st. sitter tätt	Kronrens, framtida kr.stab
C	7	Betula pendula	65	5	10-12	U	Krum	Hål v. bas		Ja	Ja	Avst.tillv, gräs i stamhåll	Kronrens
C	8	Betula pendula	100	7	16-18	U	Jämn			Trol.	Ja	Avst.tillv	Kronrens, uppst.
C	9	Betula pendula	91	7	16-18	U	Lutar					Haft kompis, stamsk	Kronrens+stamsk.
C	10	Prunus avium	75	6	10-12	G-U	Lutar	Ja		Ja		Mkt stam&rotsk.	Kronred, uppst, ev.ta bort
C	11	Betula pendula	103	7	16-18	U	Jämn,dub.topp					Låg kr. stamsk.	Uppst.
C	12	Betula pendula	70	6	16-18	U	Jämn,dub.topp			Ja			Ev.kr.stab. Kontr.
C	13	Acer platanoides	134+65	10	18-20	U	2h.st.				Ja		Kronrens. Framt.kr.stab.
C	14	Acer platanoides	100-125	14	18-20	U	Flerst.	Ja			Ja	Uppsl. Stamsk.	Kronrens.+Stamsk.
C	15	Sorbus aucuparia	101	7	10-12	U						Fallen	
C	16	Ulmus glabra	46-57			G	Flerst.	Ja			Ja	Typisk	Kronrens+uppst.
C	17	Prunus x domestica	45	6till8	6	U	Flerst kr.		Ja	Ev	Ja	I snår, koloni.rest.	Friställ+ besk.
C	18	Prunus x domestica	40	4till6	6	G	2h.st. i.kr.				Ja	I snår	Friställ
C	19	Prunus avium	72	4till6	10	G	Jämn				Ja		Kronrens. L.uppst
C	20	Prunus avium	152	6till8	14	U	Ens.kr. rak st.	Ja, st.bas			Ja	Trol. Fd.2h.st.i.kr.	kronrens
C	21	Prunus avium	142	6till8	14	U	Rak st. ens.kr.	Stor, läker				Ris.	Kronrens
C	22	Tilia cordata	109	6till8	14till16	U	2h.st.i.ens.kr					Avst.tillv. Nära hus	
C	23	Quercus robur	131	8till10	14till16	G	2h.st.i.kr.					Nära hus, Stamsk.	L.kronrens.stamsk.
C	24	Acer platanoides		4till6	8till10	N	2h.st.i kr.					Frös. Bra	Bygg upp
C	25			4-6	8-10	N	2h.st.i kr.	Ja				Frös.	Ta ned
C	26-39	Acer platanoides	20-40	2-6	4-8	N						Frös ungräd	Gallring för framtida träd

Omr	Träd	Art/sort	Stam O	Bredd	Höjd	Ålder	Uppbyggnad	Sprickor/ stamskada	Svamp	Röthål	Torr	Övrigt	Åtgärd
åde	nr		i cm	i m	i m						gren		
C	40	Tilia cordata	217	8-10	16-18	U	Flera h.st i kr.					Stamsk.	Stamsk.
C	41	Sorbus decora	68	4-6	6-8	G	Jämn	Ja+st.bas				Mkt ungs.	Kronrens
C	42	Sorbus decora	74	4-6	6-8	G	Jämn						
C	43	Sorbus decora	110	8	8-10	G	Jämn, lutar ngt.						L.kronrens
C	44	Sorbus decora	108	8	8-10	G	Jämn						L.kronrens
C	45	Sorbus decora	77	4-6	6-8	G	Jämn	Ja.st.bas					L.kronrens
D	1	Betula pendula		3	7	U	L. Lutar	Ja	Ja		Ja	Låg tillv. Stamsk.	Borttagen hösten -05
D	2	Betula pendula	116	8	14	U	Jämn						
D	3	Prunus padus	45-63	7	10	U	Flerst.						
D	4	Prunus padus	81	7	10	U	2h.st.i.kr. Lutar	Ja		Ev.		grenar mot balk.	Gren mot balk
D	5	Salix caprea	69	6	11	G	2h.st.i.kr.					Ful torrgr.	Torrgr
D	6	Betula pendula	175	11	15	U	2h.st.i kr.	Ja, fläk			Ja		Kronrens.
D	7	Betula pendula	92	7	9	G	2h.st.i kr.					Fula gr.+låg gr. mot trapp	Kronrens + Uppst mot trapp
D	8	Betula pendula	126	9	14	U	Flera h.st.i.kr.	Vall+fläk			Ja		Borttagen hösten -05
D	9	Sorbus decora		8	10	G	Jämn	Ja			Ja	Sår efter flerst.	Kronrens. stor ev. ta ned
D	10	Sorbus decora	86	7	8	G	Jämn, träd i tr.				Ja		Kronrens +träd i tr.
D	11	Sorbus decora	61	6	7	G	Jämn. träd i tr.				Ja	Knäckta gr. Ungsk.	Kronrens +träd i tr.
D	12	Sorbus decora	82	7	8	G	Jämn, träd i tr.						
D	13	Ulmus glabra		16	20	U	Jämn				Ev.	Mkt. Stamsk	Borttagen hösten -05.
D	14	Acer tataricum	93	6	5	U	2h.st. i kr.	Vall+fläk		Ja		Mkt.stamsk, stumpar	Stamsk.stumpar
D	15	Acer platanoides	166	15	16	U	2h.st. i kr.	Ja, vall		Ja		Låg tillv. Röthål=lagrplats	Stor gr. mot hus=uppsikt
D	16	Sorbus aucuparia	~56	9	10	G	Flerst.				Ja	Stamsk. stubbar	Stamsk.+ stubbar, ev. ersätt
D	17	Malus` John Downie´	98	5	5	U	Äppeltr.			Ja			
D	18	Malus` John Downie´	88	5	5	U	Äppeltr.Lutar	Ja					
D	19	Malus` John Downie´	67	5	5	U	Äppeltr.Lutar	Ja					
D	20	Betula pendula	82	5	13	U	2h.st fr.8m	Ja vall					
D	21	Betula pendula	82	5	13	U	Ngt krum	J bark				Fläderuppsl.	Uppsl.
D	22	Betula pendula	85	5	13	U	Lutar						
D	23	Acer platanoides	61	5	11	N	Ens.2hst.i.kr.					Frös.?	Uppb.
D	24	Acer platanoides	144	9	15	U	2hst.i kr.				Ja		Kronrens.

Omr	Träd	Art/sort	Stam O	Bredd	Höjd	Ålder	Uppbyggnad	Sprickor/ stamskada	Svamp	Röthål	Torr	Övrigt	Åtgärd
åde	nr		i cm	i m	i m						gren		
D	25	Acer platanoides	88	7	9	U	Krum, jämn	Ja, vall			Ja	Avst. Tillv.	Kronrens.
D	26	Tilia cordata	102+111	10	17	U	2 st. isärlut.				Ja	2 tätt stående träd, rockh.	Stab. ta låg gr.+ rockh.
D	27	Sorbus aucuparia	~56	9	10	G	Flerst.				Ja	Stamsk. stubbar	Stamsk.+ stubbar, ev. ersätt
E	1	Populus balsamifera		18	22	G	Jämn, grova gr.				Ja	Mkt. vattsk.	Torrgr.+ stamsk.
E	2	Tilia cordata	172	12	14	U	Jämn				Ja	Vattsk.	Kronrens. Stamsk.
E	3	Betula pendula	117	9	16	U	Jämn	Ja vall.			Ja	Häxkvast	Kronrens.
E	4	Populus balsamifera	315	16	22	G	Jämn grova gr	Ja snitt				Gren mot hus	Stamsk. Avl. gren m.hus
E	5	Betula pendula	82	5	12	U	Lutar			Snitt			
E	6	Betula pendula	84	5	12	U	Jämn		ev.			Avst. Tillv Sprängticka?	Kronrens.
E	7	Betula pendula	92	5	12	U	2h.st. i kr.			Ja, klyka			Kronrens. Av stumpar
E	8	Prunus x domestica	69	6	6	G	Jämn	Ja				Stam-O mätt vid 50cm	
E	9	Betula pendula	80	6	9	U	Jämn	Ja, nedtill				Låg tillv.	
E	10	Betula pendula	42+47	6	6	U	2st.	Ja		Ja		Låg tillv.	
E	11	Sorbus intermedia	167	9	12	U	Jämn	Ja					
E	12	Acer platanoides	137	10	15	G	2h.st.i kr.			Ja	Ja		Kronrens. Framt. Stamstab
E	13	Ulmus glabra	250+	15	20	U	2h.st. i.kr					Vattsk.	Stamsk. Almsjuka?
E	14	Prunus padus	111	7	8	U	Jämn	Ja				Vattsk, grenst.	stamsk + grenst.
E	15	Prunus padus	137	7	11	G	Jämn	Ja			Ja	Vattsk.	Ta ned
E	16	Prunus padus	47+53	6	7	G	Flerst. Busktr.					Vattsk., Stubbar	Kronrens. + stubbar
E	17	Betula pendula	67	4	8	U	Krum	Ja, vall		Ja	Ja		Avl. toppen
E	18	Sorbus aucuparia	68	5	5	U	Jämn	Ja, snitt			Ja	Fläxsk.i kr.	Kronrens. Ev ta ned
E	19	Betula pendula	61	6	7	U	2h.st.i.kr	Ja		Snitt		Låg tillv.	Kronrens.
E	20	Sorbus aucuparia	83	7	8	G	2h.st.i.kr	Ja, st.bas				Mkt skott st.bas	Skott v. st.bas
E	21	Sorbus aucuparia	103	8	8	G	Jämn			Ev.		Stamsk	Stamsk.
E	22	Acer platanoides	154	9	14	U	2h.st.i kr.	Ja, st.bas		Ja	Ev.	Hål v st.bas. Låg tillv.	
E	23	Sorbus aucuparia	94	7	7	G	Jämn	Ja		Ja	Ja		Kronrens.
E	24	Sorbus aucuparia	101	8	7	G	Jämn	Ja ,st.bas				Grova barksprickor	
E	25	Ulmus glabra	?	12	23	U	3hst.i kr	Ja.rot			Ja	Vattsk. Fläderuppsl	Kronrens. Vattsk. Uppsl. Alm?
EE	26	Prunus avium	13	2	2.5	N	Flerst. kr					Ris.	Uppbygg.

Omr	Träd	Art/sort	Stam O	Bredd	Höjd	Ålder	Uppbyggnad	Sprickor/ stamskada	Svamp	Röthål	Torr	Övrigt	Åtgärd
åde	nr		i cm	i m	i m						gren		
E	27	Prunus avium	13	2	2.5	N	Flerst.kr					Ris.	Uppbygg.
E	28	Prunus avium	13	2	2.5	N	Flerst. låg kr					Ris.	Uppbygg.
E	29	Fraxinus excelsior	130	9	13	G	Jämn.L lutar						
E	30	Acer platanoides	165	9	13	U	2hst.i kr.	Ja, vall			Ja	Vattsk.	Vattsk.
E	31	Ulmus glabra	266	16	25	U	2hst.i kr+3st.	Ev.		Ev.		Vattsk. Lös bark?	Vattsk Almsjuka?
E	32	Betula pendula	81	11	11	U	Lutar	Ja		Ja		Låg tillv.	
F	1	Ulmus glabra	302	16	22	U	Jämn, hög st.					Stamsk.	Stamsk.
F	2	Acer platanoides	182	11	18	U	2h.st.i.kr.	Ja, snitt	Ja,snitt				Kornstab.
F	3	Betula pendula	49	5	6	U	Jämn, ngt. krum	Ja, snitt					
F	4	Sorbus aucuparia	115	7	8	U	Jämn				Ja	Rötkvist	Kronrens. Torrt
F	5	Sorbus aucuparia	80	6	6	U	Jämn					Stamsk.	Stamsk.
F	6	Prunus x domestica		1	1.5	N	Jämn					2 toppar	Uppbyggn.
F	7	Betula pendula	186	14	15	U	Lutar						
F	8	Betula pendula	119	9	12	U	Flera h.st.i kr.				Ja	Lutar, fin	
F	9	Acer tataricum	108	8	7	U	Jämn	Ja, mindre				Stamsk. Fläk gr.	Stamsk. Fixa fläk gr.
F	10	Ulmus glabra	238	15	18	U	3h.st.i kr.				ev.		Kronstab, ev röta? Almsjuka?
F	11	Acer platanoides	172	11	15	U	3h.st.i kr. Jämn				Ja	låg tillv i topp	Kronrens.
F	12	Tilia cordata	114	11	15	U	Jämn				Ev.	Vattsk. grstu.	Vattsk. Kronrens. Stumpar
F	13	Crataegus `Pauls scarlet`	96	7	7	G	2h.st. ens.					ris. Vattsk. SO v.50cm	Kronrens. Vattsk.
F	14	Crataegus `Pauls scarlet`	104	7	7	G	Flerst, Jämn				Ev.	Ris. mkt vattsk. Grstu	Kronrens. Vattsk.
F	15	Acer platanoides	189	12	19	U	2h.st.i kr.+2 till				Ja	Vattsk jämn kr.	Vattsk. Kronrens.
F	16	Acer platanoides	116	9	15	U	En.s kr.	Ja				Grstu. Avst.tillv Bra form	
F	17	Malus x domestica		3.5	4	Y	Norm frukttr.					Plac. i utepl.	Flytta
G	1	Salix fragilis `Bullata`	26	2	4	N	Jämn						Uppb.
G	2	Betula pendula	173	13	15	U	Jämn			Ja			
G	3	Salix	154	9	8	U	Jämn	Ja mkt.		Flera	Ja	döende	Ta ned
G	4	Betula pendula	22	2	4	N	Slapp	Ja				Nypl. Dåligt ex.	Ta bort
G	5	Prunus x domestica	69	5	4	G	Jämn, låg st.					Risig,SO mätt vid 50 cm	Beskär +uppst
G	6	Aesculus hippocastanum	83	4	5	G	Hamlad	Ja, vall.				Speciell historia	Hamla

Omr	Träd	Art/sort	Stam O	Bredd	Höjd	Ålder	Uppbyggnad	Sprickor/ stamskada	Svamp	Röthål	Torr	Övrigt	Åtgärd
åde	nr		i cm	i m	i m						gren		
G	7	Aesculus hippocastanum	186	12	14	U	3hst. I kr.	Ja				Vridet växtsätt	Framt. Kronstab.
G	8	Aesculus hippocastanum	163	11	13	U	Jämn	Ja, v. Bas				Vridet växtsätt	
G	9	Prunus padus	95	7	9	U	2hst i kr.					Stamsk.	Ta stamsk.
G	10	Prunus padus	78	5	8	U	Lutar	Ev.		Ja		Stamsk.	Ta stamsk
G	11	Sorbus aucuparia	118	7	9	U	3hst. I kr.	Ja			Ja	Vattsk.	Kronrens. Vattsk.
G	12	Sorbus decora	21	2	4	N	Jämn						Uppb.
G	13	Sorbus decora	98	8	10	U	2hst. I kr.	Ja		Ja			Kronrens
G	14	Sorbus decora	113	8	10	U	Jämn	Ja v. Bas				Äldre vattsk.	Vattsk
G	15	Prunus avium	43	6	6	G	3hst. I kr.	Ja, blöder					Framt. Uppb.
G	16	Prunus avium	50+53	6	6	G	2hst i kr.	Ja					Rockh.
G	17	Prunus avium	36	6	6	G	2hst. i kr.	Ja blöder					Ev. byte
G	18	Betula pendula	114	10	12	U	2hst. I kr.			Ja	Ja		Kronrens.
G	19	Acer platanoides	189	11	15	U	2hst. i kr. ens.	Ja, snitt				Vattsk. Låg. Tillv.	Kronrens.
G	20	Acer platanoides	144	11	14	U	Flerst. Kr.	Ja			Ja	Låg tillv.	Kronrens.
G	21	Betula pendula	168	11	17	U	Jämn, L. Lut				Ja	Uppsl.	Uppsl. Kronrens.
G	22	Prunus padus	24+24	3.5	5.0	Y	2st. busktr.					Stubbsk. av urspr. pl.	Lätt uppst.
H	1	Sorbus decora	71	7	7	G	4hst. i kr.	Ja			Ja	Låg tillv. Vattsk. Ful st.	Kronrens.- Ful st.
H	2	Sorbus intermedia	119	10	10	U	Jämn					knölig stb.	Kronrens
H	3	Sorbus decora	54	4	6	U	Jämn	Ja v bas					
H	4	Sorbus intermedia	135	10	10	G		Stor v bas			Ja	döende	Ta ned
H	5	Sorbus decora	52	4	5	U	Jämn, ris					Rockh. Ins.hål vattsk.	Kronrens. vattsk
H	6	Sorbus decora	52	2	5	G	Jämn, ris					Låg tillv i äldre gr.	Kronrens.
H	7	Crataegus `Paul's Scarlet`	85	5	6	G	Jämn, ris						Kronrens.
H	8	Crataegus `Paul's Scarlet`	90	5	7	U	Jämn, ris						Kronrens.
H	9	Crataegus `Paul's Scarlet`	79	4	8	G	Jämn, ris						Kronrens.
H	10	Crataegus `Paul's Scarlet`	62	4	7	G	Jämn, ris						Kronrens.
H	11	Prunus avium	so 6-8	2	2	G	?	Ja, savar				Udda besk. Nära balk	Ta ned
H	12	Betula pendula	142	9	16	N	Jämn, lutar						
H	13	Betula pendula	90	8	9	U	2hst. i kr. ris			Ja	Ja	Låg tillv.	Kronrens.
H	14	Betula pendula	138	10	13	U	jämn	Ja, rot			Ja		Uppsikt. Större gr.

Omr	Träd	Art/sort	Stam O	Bredd	Höjd	Ålder	Uppbyggnad	Sprickor/ stamskada	Svamp	Röthål	Torr	Övrigt	Åtgärd
åde	nr		i cm	i m	i m						gren		
H	15	Betula pendula	69	7	13	U	Lutar				Ja	Lönnuppsl.	Uppsl.
H	16	Prunus avium		3	4	N	Flera st. i kr	Ja v bas				Ris, grentorka?	Besk.
H	17	Malus		4	4	N	Flerst.						
H	18	Crataegus `Paul's Scarlet`	40	4	4	G	Jämn, ris					Nya sk. i kr.	Kronrens.
H	19	Crataegus `Paul's Scarlet`	40	4	4	G	Jämn, ris					Nya sk. i kr.	Kronrens.
H	20	Crataegus `Paul's Scarlet`	40	4	4	G	Jämn, ris					Nya sk. i kr.	Kronrens.
H	21	Acer tataricum	40	4	4	G	Jämn, ris					Nya sk. i kr	Kronrens
H	22	Acer tataricum	135	10	8	U	Bonsai, lutar	Ja, fläk	Ja		Ja	Vattsk. Röta?	kronrens. Vattsk.
H	23	Prunus x domestica	38			N	2st. i kr. ris	Ja, fläk				Brustna gr.	Besk. !
H	24	Betula pendula	80	7	12	G	2st. Träd						Rens. Skav.gr. Ev. stab.bind.
H	25	Ulmus glabra	365	17	30	U	Jämn stora gr.	Ja påkörd			ev.	Vattsk.	Vattsk. Kolla torrgr. Almsjuka?
H	26	Acer platanoides	126	9	12	G	2hst. i kr. ris	Ja, snitt				Vattsk. Skavgr.	Kronrens. Uppst.
H	27	Prunus avium	60 v 40	5.0	5.0	Y	2h.st.i kr.				Ja	I uteplats. Ful låg gr. rockh.	Ta ned
H	28	Prunus avium		2.0	2.5	Y	Flerst. kr.					Vattsk. ris. stötta skadar	Rens. uppst. ta bort stötta
H	29	Prunus avium		2.0	2.5	Y	Flerst. kr.	Ja, fläk				Fläkta gr.+ topp, ris.	Ta bort
I	1	Ulmus glabra	330	16	20	U	3hst. i kr					Vattsk.	Vattsk. Gr.? Almsjuka?
I	2	Betula pendula	75	7	9	U	2st i kr. Lutar			Ja	Ja	Ris	Kronrens.
I	3	Betula pendula	60	5	6	U	lutar	Ja, bas		Ja	Ja		Ta ned
I	4	Aesculus hippocastanum	128	10	13	G	Flerst. Kr.						Framt. Kronstab.
I	5	Betula pendula	70	5	9	U	Lutar, krum	Ja		Ja		Ris, rockh.	Kronrens.
I	6	Ulmus glabra	300+	15	20	U	Flerst. Kr.					Vattsk.	Vattsk.
I	7	Betula pendula	101	10	13	U	2 st. i kr.				Ja		Kronrens.
I	8	Prunus padus	116	15	11	U	Lutar	Fläk+snitt	Ja	Ja		Avst. Tillv.	Ta bort
I	9	Prunus padus	79	12	11	G	Jämn					Vatt+ bassk.	Vatt+ bassk.
I	10	Prunus padus	97	12	13	G	Jämn, mkt ris.					Mkt skott v bas	Frist. Kronrens
I	11	Betula pendula	67 x 2	7	13	U	2 st, ris	Ja liten					Framt. Stamstab. Kronrens.
I	12	Betula pendula	57	4	11	U	Lutar, ris.	Ja bas		Ja			Kronrens.
I	13	Betula pendula	117	9	15	U	jämn	Ja bas					
I	14	Betula pendula	68	5	9	G	Krum	Ja bas		Ja	Ja		Kronrens. 5 år Ta ned?

Omr	Träd	Art/sort	Stam O	Bredd	Höjd	Ålder	Uppbyggnad	Sprickor/ stamskada	Svamp	Röthål	Torr	Övrigt	Åtgärd
åde	nr		i cm	i m	i m						gren		
I	15	Betula pendula	126	8	16	U	Jämn, L.Lutar					Vacker	
I	16	Betula pendula	94	8	13	U	Flerst kr. ris						Kronrens.
I	17	Acer ginnala	42-46	7	5.5	U	Flerst. busktr.	Ja	Ja	Ja	Ja	Fin,svulst,låg tillv.rockh.	L. rens.

Omr	Busk	Art/sort	Bredd	Höjd	c-c	Stam	Ant	Åld.	Uppbyggn	Svamp	Röthål	Torrgr/ skott	Övrigt	Åtgärd
åde	nr		i m	i m	i cm	i cm								
A	1	Rosa rugosa	6 x 5	0.6	35fb		4	U	Nedklippt				Nya sk. Uppsl.	Ta uppsl. Ev ompl.
A	2	Crataegus grayana	5 x 2	1	40fb			U	Häckkl.				Nya sk.	Låt sluta sig
A	3	Crataegus grayana		0.6	40fb			U	Häckkl.				Nya sk.	Låt sluta sig. Kompl.
A	4	Rosa rugosa	4 x 2	0.3	40fb			U	Nedklippt				Nya sk.	Låt sluta sig. Kompl.
A	5	Crataegus grayana						U	Häckkl.				Nya sk.	Låt sluta sig. Kompl.
A	6	Sambucus nigra	1.5	1.5			1	Y	Solbusk			Ngt	Frös.	Ta bort
A	7	Rosa rugosa	0.4	0.3			1	U	Nedklippt				Nya sk.	Låt sluta sig
A	8	Rosa rugosa	0.3	0.3			1	U	Nedklippt				Nya sk.	Låt sluta sig
A	9	Spiraea cinerea`Grefsheim`	1.0	1	50fb		12	U	Häck				Gles. Ex. dött	Kompl. Håll ned höjd
A	10	Crataegus grayana	0.7	0.8	90		2	U	Nedklippt				Rest. Nu i rabatt	Låt sluta sig. Kompl.
A	11	Spiraea sp.	3.5x1.5	0.4	80fb		10	Y	Nedklippt				Glest pl.	Kompl.
A	12	Juniperus sp.	0.8	0.3	70			N	Krypande				Udda mtrl.	Ta bort
A	13	Spiraea sp.			90fb		8	Y	Nedklippt				dött ex	kompl.
A	14	Spiraea japonica `L. Princess`			100fb		25	Y	Nedklippt				3st. Ej kl. dål.kond.	Låt sluta sig
A	15	Potentilla fruticosa	3.0		100fb		43	G	Nedklippt				Ogräs	
A	16	Spiraea sp.			120fb		18		Nedklippt				Hårt kl. av boende	Låt sluta sig
A	17	Spiraea sp.			100fb		25	G	Nedklippt				Hårt kl. av boende	
A	18	Crataegus grayana	2.0	1.6	100fb		14	U	Gles kl.häck				Rosor+uppsl. av hägg	Föryngr.besk, ta uppsl.
A	19	Rosa rugosa	2.5	2	40fb			G	Fri häck				För stort, rotsk.	Klipp in, föryngra
A	20	Rosa rugosa		1.6	40fb		45	G	Fri häck				Rotsk tagit över?	Ta bort, Ompl.
A	21	Physocarpus opulifolius		2.5	150		2	G	Sol busk				Inkl.	
A	22	Rosa rugosa			40fb		~55	G	Nedklippt				Ex har dött	
A	23	Berberis thunbergii		1.2	60fb		16	G	Kl. häck				Var storl. Ex dött	Kompl.
A	24	Spiraea japonica `L. Princess`		1	60fb		18	Y	Häck				Risiga ex	Enhetl. Besk. Ev.kompl.
A	25	Cotoneaster divaricatus		2	100fb		21	Y	Fri häck				Delv skym.fönst.	Byt ut
A	26	Spiraea japonica `L. Princess`			60		6	Y	Fri häck				delv rabatt	
A	27	Philadelphus coronarius	1.3	1.6	80		10	Y	Kl. häck				vital	
A	28	Ribes alpinum			80fb		~30	Y	Fri häck			Ja	Ej skött, mkt uppsl.	Föryngr.besk.
A	29	Philadelphus coronarius	0.7	1.6	60fb		31	Y	Kl. häck				vital	
A	30	Potentilla fruticosa	1.0	1.1	70		9	G	Fri häck				Delv besk, ful	
A	31	Lonicera coerulea		1.8	90fb		~20	Y	Häck				För stor växt	Byt ut
A	32	Potentilla fruticosa	1.4	1.1	70fb		15	Y	Häck				Delv.Klippt, döda ex+rabatt	

Omr	Busk	Art/sort	Bredd	Höjd	c-c	Stam	Ant	Åld.	Uppbyggn	Svamp	Röthål	Torrgr/ skott	Övrigt	Åtgärd
åde	nr		i m	i m	i cm	i cm								
A	33	Spiraea vanhouttei	1.4	1.5	50fb		6	U	Häck h				Döda ex uppsl.ros	Byt ut, för stor
A	34	Cotoneaster divaricatus		1.8	60fb		18	Y	Häck h				För stor, gles, skym. fönst	Byt ut
A	35	Spiraea japonica `L. Princess`	0.6	0.3	40		7	Y	Häck pr					Ta bort
A	36	Spiraea sp	0.6	0.7	40		4	Y	Häck pr					
A	37	Ulmus glabra		3.5			10		Fri busk					Ta bort
A	38	Spiraea vanhouttei	2.0	0.8	60fb		7	U	kl häck				Var. kond. 2 dött	Kompl.
A	39	Ribes nigrum	1.0	1.2			1	Y	Busk				Ris. G.skott	Föryngr besk.
A	40	Amelanchier lamarckii		2.5			1	U	Rotsk.				Uppsl. Lönn+R.lönn	Ta fram ny av sk. el bort
A	41	Rhamnus cathartica	3.0	5.5	120	~35	4	U	Fri st häck			Ja	Fläk	
A	42	Amelanchier lamarckii	3.5	5.5			1	U	Fri st häck			Ja		Kronrens.
A	43	Acer tataricum	5 till 10	7.0	120	~90	12	U	Fri st häck		Delv.	Flera	Låg tillv i kr. Vattsk. Vackra	Kronrens. Ta rockh.+vattsk.
A	44	Spiraea sp.	1.0				32	Y	Nedklippt					
A	45	Lonicera tatarica	2.5	2.5	70fb		7	U	Fri busk			Ja	Rest.	
A	46	Symphoricarpos albus `L`		0.4			1	G	Skott				Rest.	Ta bort
A	47	Lonicera tatarica					1	U	Skott				Rest.	Bygg upp el. ta bort
A	48	Viburnum opulus	2.0	1.0			1	U	Skott				Rest.	Ta bort.
A	49	Rosa rugosa	3.0	2.5			1	G	Fri busk					Ta bort
A	50	Prunus padus	2.0	2.5			1	G	Fri busk				Sk. fr. stor rot	ta bort
A	51	Sambucus nigra	5.5	6		~90	1	G	Sol busktr			Ja		Kronrens
A	52	Potentilla fruticosa		0.8			4	U	Fri			Ja	Rest, dål.kond.	
A	53	Tilia cordata		3.0			1	U	Rotsk.				ex träd	Ta bort, stubbfräsn
A	54	Crataegus grayana		3.5	80fb		21	U	Fri busk			Ja	Ris. Upp i balk.	Föryngr.besk
A	55	Sambucus nigra	3.0	2.5			1	Y	Sol busk				Frösådd?	Ta bort
A	56a	Cornus alba `Sibirica`	3.0	2.5			6	U	Fri häck			Ja	Eftersatt, st.uppsl hägg	Föryngr.besk,ev. kompl.
A	56b	Prunus padus	4.0	5.0			2	G	Busktr				Uppsl	Ta bort
A	56c	Rosa sp.	2.5	2.5			1	G	Fri häck				Grundstam Rosa multiflora?	Ta bort
A	56d	Symphoricarpos albus `L`	4.0	2.5			6	U	Fri häck			Ja, flera	Eftersatt mkt utbredd	Föryngr.besk, minska ned
A	57a	Ribes alpinum	3.0	2.0			1	G	Fri busk			Ja, flera	Eftersatt. Ris.	Föryngr.besk. el byt ut
A	57b	Rosa pimpinellifolia		1.3			6	U	Fri busk				Eftersatt, rotsk.mkt.dött Ful!	Föryngr.besk. el byt ut
A	57c	Potentilla fruticosa		1.3			1	U	Fri busk				Eftersatt, ris	Föryngr.besk. el byt ut
A	58	Prunus padus	2.5	3.5			1	Y	Busktr				Rotsk fr urspr. Hägg	Ta bort

Omr	Busk	Art/sort	Bredd	Höjd	c-c	Stam	Ant	Åld.	Uppbyggn	Svamp	Röthål	Torrgr/ skott	Övrigt	Åtgärd
åde	nr		i m	i m	i cm	i cm								
A	59	Crataegus grayana		4.0	80fb		14	U	Fri häck				Hög, upp i balk.	Föryngr.besk
A	60	Crataegus grayana		2.0	80fb		14	U	Häck				Toppkl. För hög	Bygg upp som häck
A	61	Spiraea vanhouttei		2.0	60fb		8	U	Häck				Ok. Ex sakn.	
A	62	Spiraea vanhouttei		<1.5	60fb			U	Häck				Var. skötsel	Enhetl. Skötsel. Kompl.
A	63	Malus sargentii		1.5	60fb		15	N	Fri grupp				Tät pl. Plac.?	Ta bort 50%
A	64	Hydrangea p. `Grandiflora`	1.0	1.0	60		13	N	Fri grupp				Tät pl.	Ta bort 50%
A	65	Rhododendron catawbiense		0.9	60		15	Y	Fri grupp				Ljusa blad, plac?	
A	66	Malus sargentii	1.0	1.0			2	N	Fri grupp				Pl. Av man i 8:an	
A	67	Rosa rugosa	1.0	1.0			2	U	Skott					Ta bort
A	68	Syringa vulgaris	1.0	1.5	140fb		59	N	Berså					
A	69	Prunus avium	5.5	7.0		54	1	Y	Sol busktr			Ja skott	Ris, Gren & Topptorka, placerin?	Beskär, hjälper det ej, ta bort
A	70	Rosa rugosa	1.0	1.5	45fb		12	U	Fri häck			Ja	Rest. Dål. Kond, döda ex	Ta bort
A	71	Taxus media `Hicksii`		0.8	70			N	Del av häck				För stor sort	Ta bort
A	72	Chaenomales japonica		0.6	40fb		20	N	Stomme				Döda/döende ex. finns	kompl
A	73	Hydrangea p. `Grandiflora`	1.4	0.9	50fb		18	N	Del av häck				Växtval?	Ev. borttagning
A	74	Spiraea vanhouttei	1.4	0.8	30fb		24	U	Del av häck				Tät plantering	
A	75	Spiraea japonica `L. Princess`	1.4	0.4	30fb		24	N	Del av häck				utgågna ex. Ogräs	
A	76	Acer tataricum	5 till 10	8			1	U	Träd		Ja	Ja		Sköt som träd
B	1	Syringa vulgaris	7.0	4.0			1	G	Fri busk			Ja	Eftersatt, uppsl.lönn	
B	2	Lonicera tatarica	2.0	2.5	120		4	G	fri buskgrp.			Ja	Var.kond. Under balk	
B	3	Physocarpus opulifolius	2.5	2.5	100		6	Y	fri buskgrp				Uppsl. Lönn+ros	
B	4	Physocarpus opulifolius	1.5	2.0	120		3	Y	Fri buskgrp				Delv besk. Illa	
B	5	Acer tataricum	2till10	3till8	100		4	U	Fri busk				St sk. Uppsl. Lönn	Bygg upp, ta uppsl.
B	6	Cornus alba `Sibirica`	2.5	4.0			1	U	Sol busk			Ja	Besk i toppar	Föryngr.besk
B	7	Ribes nigrum	1.0	1.0			1	Y	Bärbusk				Boende	
B	8	Cornus alba `Sibirica`	2.0	3.5	120		4	U	Grp				som 6B	se 6B
B	9	Philadelphus coronarius	1.3	1.5			1	U	sol busk			Ja		Föryngr. Uppbyggn.
B	10	Berberis thunbergii	1.5	1.5			1	U?	Sol busk				Nya sk. konk.	
B	11	Prunus padus	3.5	5.0			1	Y	Sol busk				Skada-lackbalsam, uppsl?	Ta bort
B	12	Syringa vulgaris	4.5	2.5			1	G	Sol busk				Eftersatt, Ris.	Föryngr.
B	13	Sambucus nigra		4.0		32	1	G	Sol busk.			Ja	Ris.	Föryngr+ rens.

Omr	Busk	Art/sort	Bredd	Höjd	c-c	Stam	Ant.	Åld.	Uppbyggn.	Svamp	Röthål	Torrgr/ skott	Övrigt	Åtgärd
åde	nr		i m	i m	i cm	i cm								
B	14	Rhamnus cathartica			80			U	Uppst. busktr				1m.rödv.sjuk. Uppsl.	Kr.rens, uppsl.
B	15a	Cotoneaster lucidus		2.5	50		5	U	Fri Grp				Ngt. ris	Rens
B	15b	Rosa rugosa		2.5	80		4	U	Fri Grp					
B	16	Cotoneaster lucidus		2.0	100		5	U	Fri grp					
B	17a	Prunus spinosa		1.5			2	Y	Skott					Ta bort
B	17b	Ribes sp.		1.0			1	Y	Fri					Ta bort
B	18a	Symphoricarpos a. ssp. Laevigatus		2.0				U	Fri				Naturlikt buskage	Förhindra
B	18b	Prunus spinosa		2.0				U	Fri				som	ytterligare
B	18c	Rosa rugosa		2.0				U	Fri				spritt sig	spridning.
B	19	Rosa rugosa		2.0				U	Fri				se 18B	se 18B
B	20	Rosa rugosa		2,5				U	fri			Ja	Ris mkt sk.	Föryngr.+ se 18B
B	21	Rosa rugosa	2.0	2.5				G	Sol. Busk				Rest?	Utv.
B	22a	Rosa rugosa		2.5				G	Nat.busk			Ja	Uppsl. Hägg,lönn,olvon,	Föryngr.
B	22b	Crataegus monogyna		2.5				U				Ja	död hagtorn	Uppsl.
B	22c	Symphoricarpos a. ssp. Laevigatus		2.5				U				Ja		Spara Olvon
B	22d	Sambucus nigra		5.0				G				Ja		
B	23a	Syringa vulgaris		5.0				U	St.fri.grp			Ja	Surkörs =uppsl.?	Rens. Lönnuppsl.
B	23b	Prunus cerasus		5.0				G	St.fri.grp			Ja	Uppsl.lönn	
B	24a	Syringa vulgaris		5.0				U	St.fri.grp			Ja	Ris	Rens.
B	24b	Syringa vulgaris		5.0				U	St.fri.grp			Ja	Ris	Rens
B	25a	Prunus cerasus		7.0				G	Nat.busk			Ja	Förvildat,	Rens. Håll lågt
B	25b	Prunus spinosa		3.5				U				Ja	skuggar	
B	25c	Sambucus nigra	7.0	7.0				G				Ja		
B	25d	Tilia cordata		5.0				U	Stubbsk.			Ja		
B	26	Prunus spinosa	1.5	2.0	40fb		26	G	Kl.häck			Ja		
B	27	Spiraea vanhouttei		2.0	100fb		10	U	Fri busk. grp.			Ja		
B	28	Prunus spinosa		2.0				U	Nat.busk.				Uppsl. Hägg,ros,lönn	Hindra spridn, uppsl.
B	29	Lonicera tatarica		2.0(5)				U	St. fri busk			Ja mkt.	Mkt. hård besk. (5)= ett ex. höjd	Föryngr., rens. + upp.
B	30	Prunus spinosa		2.0(4)				U	Busk.+träd				Kraft besk, rest. ris (4)= ett ex.	Föryngr. Sköt buskträdet
B	31	Spiraea vanhouttei	1.0	1.0			6	U	Kl.busk					

Omr	Busk	Art/sort	Bredd	Höjd	c-c	Stam	Ant	Åld.	Uppbyggn	Svamp	Röthål	Torrgr/ skott	Övrigt	Åtgärd
åde	nr		i m	i m	i cm	i cm								
B	32	Lonicera tatarica	3.5	3.0			3	U	Fri busk. grp.			Ja	Ngt ris	Rens
B	33	Rosa canina	1.5	2.0				U	Del av 32B			Ja	Påk. Av bil	Föryngr
B	34	Acer tataricum	3.5	4.0			1	Y	sol busktr.				Uppsl?	Uppb.
B	35	Prunus spinosa		3.0				U	Nat. Busk				Väl sprid. Mkt uppsl	Hindra sprid. Uppsl.
B	36	Prunus spinosa		3.5				G	Nat. Busk				Uppsl?	
B	37	Potentilla fruticosa	1.5	1.0			2	U	Ris				Mktt.konk	Föryngr. Ge plats
B	38	Spiraea japonica	1.0	1.0			3	Y	Svag				Mkt konk	Ta bort
B	39	Philadelphus coronarius	1.5	2.5			1	G	Svag					Rens
B	40	Sambucus nigra	2.0	2.5			1	Y	Del av pl				Uppsl.	Ta bort
B	41	Kolkwitzia amabilis	2.0	2.0			1	Y	Del av pl					
B	42	Prunus spinosa		3.0				G	Fri busk 1träd				Uppsl fr. snår.	Hindra spridn, stötta "trädet"
B	43a	Amelanchier lamarckii	3.0	5.0			5	U	Busktr.				Ex häck	
B	43b	Rhamnus cathartica	3.0	5.0			7	U	Busktr.				Ex häck.Mkt uppsl fläder	Uppsl.
B	44	Viburnum lantana	3.0	3.5			20	U	Busktr.				Ex häck. Mkt uppsl.	Uppsl.
B	45	Rosa cv.						Y					Privat plantering	
B	46	Rosa cv.						Y					Privat plantering	
B	47	Amelanchier lamarckii	2.5	7.0	120		3	U	Fri st busk			Ja	Uppsl. Hägg+ fläder	Rens, uppsl
B	48	Ribes rubrum	1.0	1.0	80		2	Y	Bärbusk					
C	1	Acer tataricum							Skott					
C	2	Syringa vulgaris	7.0	7.0			1	U	St. fri busk			Ja	Vattsk. rockh.	Rens.+ge rum åt 2C.
C	3	Syringa vulgaris	3.5	3.5			1	G	Fri busk				Trängd av 2C, uppsl.	Uppsl.
C	4	Rosa canina	2.5	2.5			3	G	Fri busk				Under balk.rotsk. uppsl.lönn	Ta efter balk. uppsl.
C	5a	Cotoneaster lucidus	5.5	2.5			4	G	Fri busk				Konk., st. rotsk., uppsl. lönn	Rens.,Uppsl
C	5b	Prunus padus	7.0	9.0			1	G	Flerst. busktr			Ja 1stam	Mkt rotsk.	Rens. +rotsk.
C	5c	Prunus padus	2.5	5.0				Y	fri busk				Konk. m. oxbär	Gräv bort
C	6	Forsythia x intermedia	2.5	1.5				G	Fri busk				Gles, uppsl. lönn+hägg	Uppsl.
C	7	Forsythia x intermedia	2.5	1.5				G	Fri busk		Ja		Svag, uppsl.Hagtorn mm	Uppsl.
C	8a	Prunus padus					1	G	Stubbsk.				Nära fasad, rotsk.	Dra upp träd el. ta bort
C	8b	Prunus spinosa	1.5	1.5			~5	Y	L.snår				Trol. ex.uppsl.	ev. Skapa snår 3x4 m

Omr	Busk	Art/sort	Bredd	Höjd	c-c	Stam	Ant	Åld.	Uppbyggn	Svamp	Röthål	Torrgr/ skott	Övrigt	Åtgärd
åde	nr		i m	i m	i cm	i cm								
C	9	Prunus spinosa	2.5	2.5			1	Y	Sol.busk				Rest.?	Ta ev rotsk. behåll karaktären
C	10	Ligustrum vulgare	1.0	1.0	30		1	Y	Kl. häck					
C	11	Ulmus glabra		1.5			~10	Y	Skott				Uppslag	Ta bort
C	12	Prunus x domestica					1	U	Snår				Stort, av rotsk. fr. träd.	Bromsa utbr., friställ träden.
C	13a	Acer tataricum	3.5	3.5				Y	Flerst busktr.				Glest	Sköt
C	13b	Crataegus monogyna		3.5				Y	Busktr.				bevuxen	busktr.
C	13c	Prunus padus		3.5				G	Flerst. busktr				yta över	hindra
C	13d	Rosa canina		3.5				G	Fri busk.				gravkulle.	igenväxn
C	14a	Acer platanoides	5.0	3.5			2	Y	Ungtr.				Uppsl.	Ta bort
C	14b	Prunus padus	7.0	9.0			5	G	Busktr.				Ex. uppsl?	Uppst.+rens
C	14c	Rhamnus cathartica	2.5	3.5				Y	Flerst busktr.					
C	14d	Rosa canina	2.5	3.5			~4	Y	Fri busk-häck			Ja mkt.	> 50% dött, hägg kväver	Föryngr, Ta mindre häggar
C	14e	Syringa vulgaris	4.5	3.5				G	Fri busk				Rotsk. delv brutalt nedsågad	Föryngr. + rotsk
C	16	Rosa canina	2.5	2.5	60		5	G	Fri grupp			Ja	Uppsl. hägg+snöbär	Rens + uppsl
C	17a	Caragana arborescens	5.0	5.0			2	U	St.fri busk		Fläk.		Enorm! Syren konk.uppsl.lönn	Uppsl. syren+lönn
C	17b	Syringa vulgaris	3.5	4.5				U	Fri busk			Ja	Ris	Rensa rotsk.
C	18	Potentilla fruticosa	1.5	1.0			16	G	Norm				Ris	Föryngr.
C	19	Spiraea x cinerea `Grefsheim`	1.0	1.0	130		5	G	Häck				Nykl. ex. saknas (dött?)	
C	20	Cotoneaster divaricatus	1.5	2.5	120fb		12	G	Häck				Gles., i fönster. rödv.svamp	Håll ned, växtbyte?
C	21	Spiraea x cinerea `Grefsheim`	1.0	1.2	100fb		9	G	Häck			Ja	Gles, ris.	
C	22	Spiraea japonica	1.0	1.1	100		5	G	Nedkl.				Nedkl, utom 1ex. m enst.skott	
C	23	Ribes alpinum	2.5	2.5	?			G	Friv. häck				Utbredd, uppsl.	Uppsl.
C	24	Spiraea japonica	1.0	1.0	100fb			G						
C	25	Aronia melanocarpa	1.0	1.8	100		6	G	Häck				Art? Uppsl. alm, getapel,rönn	Ta uppsl. ev. byt art
C	26	Forsythia x intermedia	2.5	3.0	140fb		12	G	Häck				Vid fasad, upp i fönst.	Besk, byt ut?
C	27	Aronia melanocarpa	1.5	1.5	100		6	G	Häck				Döende	Ta bort
C	28	Spiraea x cinerea `Grefsheim`	1.0	1.2	100		7	G	Fri häck					
C	29	Cotoneaster divaricatus	2.5	2.0	120fb		12	G	Häck				För utbr.+ hög	Besk, ev byt
C	30	Spiraea x cinerea `Grefsheim`	1.5	1.2	100fb		12	G	Fri häck				Priv.pl. uppsl. rönn mm	Uppsl.

Omr	Busk	Art/sort	Bredd	Höjd	c-c	Stam	Ant	Åld	Uppbyggn	Svamp	Röthål	Torrgr/ skott	Övrigt	Åtgärd
åde	nr		i m	i m	i cm	i cm								
C	31	Potentilla fruticosa	1.0	1.0	100		5	G	Fri häck				Ris	Föryngr.
C	32	Ribes alpinum	2.0	1.5	120		3	G	Fri häck				Ris	
C	33	Potentilla fruticosa	1.0	1.0	120fb		7	G	Fri häck				Ris, uppsl. hagtorn, rönn	Föryngr, uppsl.
C	34a	Crataegus monogyna	1.0	1.0			1	G	Uppsl				Bildar	hindra
C	34b	Lonicera xylosteum	2.5	1.5			2	Y	Fri busk				natur-	ytterligare
C	34c	Prunus padus					2	G	Uppsl				likt	utbredning
C	34d	Rosa canina					2	Y	Fri busk				buskage.	ta
C	34e	Ulmus glabra	2.5	2.5			1	Y	Uppsl					alm och hägg.
C	35a	Acer platanoides						Y					Yngre	Hindra
C	35b	Cotoneaster lucidus					2	Y					plantor	det
C	35c	Crataegus monogyna					5	Y					i	från
C	35d	Prunus padus					2	Y					natur-	att
C	35e	Prunus spinosa					1	Y					likt	bli mer
C	35f	Rhamnus cathartica					2	Y					glest	utbrett
C	35g	Rosa canina					4	G					buskage	och
C	35h	Sorbus aucuparia					1	Y						tätt.
C	36a	Acer tataricum					2	Y	Uppsl				Ger	Hindra
C	36b	Prunus spinosa					2	Y	Fri busk				tillsammans	
C	36c	Rosa canina					7	G	Fri busk				glest buskage	igenväxning.
C	36d	Spiraea japonica					1	U	Fri busk				med	
C	36e	Tilia cordata					2	U	Stubbsk- busk				hagmarkskaraktär.	Håll efter lind.
C	37	Spiraea japonica					2	U	FriHäck				Delv ersatt av priv.uteplats.	Bevara
C	38	Rosa canina	1.0	1.5			1	U	Kl busk				Rest. Gles	Föryngra
C	39a	Rosa canina	1.0	1.3				U	Kl busk				Gles nedtill. mkt konk.gräs.	Föryngr. rensa fram.
C	39b	Rosa pimpinellifolia	0.8	0.8				U	Busk				Kvävs av gräs, uppsl.alm.	Rensa fram, föryngr, ta uppsl.
C	40	Philadelphus coronarius	1.5	1.5			1	Y	Sol.busk				Priv pl.	
C	41	Spiraea japonica `Little Princess`	0.5	0.8	60		5	Y	Grupp				Priv pl. uppsl. ros	Ta ev. bort
C	42a	Rosa sp.	0.5	1.0				Y	Uppsl				Klippt (av boende)	
C	42b	Symphoricarpos a. `Laevigatus`	0.5	1.0				Y	Uppsl				Klippt (av boende)	
C	43	Amelanchier lamarckii	1.5	3.0	100		2	U	Häck			Ja. stubb	Ris, uppsl. hägg, lönn.	Rens, uppsl.

Omr	Busk	Art/sort	Bredd	Höjd	c-c	Stam	Ant	Åld	Uppbyggn	Svamp	Röthål	Torrgr/ skott	Övrigt	Åtgärd
åde	nr		i m	i m	i cm	i cm								
C	44	Rhamnus cathartica	1.5	3.0	100		10	U	Häck			Ja	Uppsl. fl.arter.	Uppsl.
C	45	Amelanchier lamarckii	1.5	3.0			1	U	Häck			Ja	Uppsl. hägg	Uppsl.
C	46	Amelanchier lamarckii		2.5				U	Häck					
C	47	Prunus avium						Y	Grupp				Rotsk.	
C	48	Crataegus grayana			100			U	Stubbar				Nedsågat, nu priv rabatt.	
C	49a	Symphoricarpos a. 'Laevigatus'		1.3	100		3	G	Fri häck				Syringa och Symphoricarpos	Rensa skott.
C	49b	Syringa vulgaris		2.5				Y	Fri häck				växer tillsammans.	
C	50a	Crataegus grayana					1	Y	Uppsl				Gles, buskig	Skapa litet
C	50b	Prunus padus						Y	Uppsl				yta runt	buskage,
C	50c	Ulmus glabra					3	Y	Uppsl				stor sten.	ta alm
C	51a	Crataegus monogyna		3.5			1	Y	Busktr.				Bildar tillsammans	föryngra rosen
C	51b	Mahonia aquifolium		3.5			1	Y	Uppsl				naturligt buskage	och ta almarna,
C	51c	Prunus padus		1.5			3	Y	Uppsl				Mahonian är	hindra utbredn.
C	51d	Rosa canina		1.0			2	U	Fri busk			Ja mkt.	privat	och höjd.
C	51e	Ulmus glabra		3.5			2	Y	Uppsl				plantering	
C	52	Forsythia x intermedia	2.5	1.5			1	Y	Sol.busk				Privat pl.	
C	53a	Acer platanoides						Y					Friväxande	Hindra
C	53b	Crataegus monogyna						Y						
C	53c	Prunus padus						Y						buskagets
C	53d	Prunus spinosa						Y					naturligt	
C	53e	Rosa canina						G						vidare
C	53f	Rubus nigrum						Y						
C	53g	Sambucus nigrum						Y					snår/ buskage.	utbredning.
C	53h	Symphoricarpos a. 'Laevigatus'						Y						
C	54	Philadelphus coronarius	1.0	1.5			1	Y	Sol. busk				Priv. pl.?	
C	55	Taxus x media 'Hicksii'	2.0	2.0			1	Y	Sol busk				Art/sortval?(stor) uppsl.	Ta bort, + uppsl.
C	56	Rosa canina	1.0	1.0			1	Y	Sol busk			Ja	Gles	Föryngr.
C	57a	Berberis thunbergii	1.0	1.8			1	G	Häck					
C	57b	Berberis t. 'Atropurpureum'	1.0	1.8			1	G	Häck					
C	57c	Spiraea vanhouttei	1.0	1.8			2	U	Häck					
C	58	Spiraea vanhouttei	1.0	1.2	60		4	U	Häck				Ett ex saknas, ogräs	Kompl.
C	59	Spiraea vanhouttei	1.5	2.0			1	U	Häck				Ensam, yta nu rabatt	Ev. kompl.

Omr	Busk	Art/sort	Bredd	Höjd	c-c	Stam	Ant	Åld.	Uppbyggn	Svamp	Röthål	Torrgr/ skott	Övrigt	Åtgärd
åde	nr		i m	i m	i cm	i cm								
C	60	Spiraea vanhouttei	1.0	1.4	60		3	U	Häck			Ja	1ex. dött, ojämnt kl., uppsl.	Rens. kompl. uppsl.
C	61a	Aronia melanocarpa	1.0	1.4			1	Y	Häck					Nypl.
C	61b	Mahonia aquifolium	1.0	1.4			1	Y	Häck					
C	61c	Spiraea vanhouttei	1.0	1.4			1	U	Häck					
C	62a	Prunus spinosa	2.0	2.0			1	Y	Sol. busk				Vid vägg	Ta bort
C	62b	Spiraea japonica	2.0	1.0			1	Y	Sol. busk					Priv. i rabatt
C	62c	Viburnum lantana	1.5	1.5			1	Y	Fri busk				I rabattyta vid entré.	Ta bort
C	63a	Acer platanoides	2.5					Y					Friväxande	Begränsa
C	63b	Prunus spinosa						G					naturlik	deras
C	63c	Rosa canina						G					plantering	utbredning.
C	64	Acer tataricum	4-8	7.0				U	Busktr.				Vacker	
D	1	Rosa dumalis	1.5	1.5			1	G	Sol. busk			Ja mkt.	Grönt endast i skottspetsar.	Föryngr. el. ta bort.
D	2	Ribes alpinum			30		9	Y	Häck			Ja	Nypl.	
D	3	Spiraea x cinerea 'Grefsheim'	2.0	2.0			1	U	Sol. busk				Gles nedtill, få skott.	Föryngr.
D	4	Euonymus europaeus	4.0	5.0			1	U	Sol. busk			Ja, fläk.	Låg tillv i kr. Uppsl. ros	Rens. +uppsl
D	5	Rosa canina	2.0	1.8			2	U	Sol. buskar				Klippta. nya l. skott	Rens. Klipp in.
D	6	Taxus x media 'Hicksii'	1.0	0.5	50		4	N	Grupp				Dött ex.	Ta bort
D	7	Spiraea vanhouttei		1.0	35		60	N	Kl. häck					
D	8	Spiraea japonica		1.0	30		30	N	Häck				Ogräs	
D	9	Philadelphus coronarius		1.0	50		~17	N	Kl. häck				Tät, bra.	
D	10	Forsythia sp.	0.8	1.4	30		50	N	Häck				Under uppbygg.	Uppbyggnad, ta bort vid ev. omgest
D	11a	Acer platanoides		1-8				G	Bland-					Måste
D	11b	Berberis thunbergii							buskage					röjas/gallras.
D	11c	Prunus padus							gravkulle					Balkonger i
D	11d	Sorbus aucuparia							vilket					svår
D	11e	Syringa vulgaris							sprider sig.					skugga.
D	12a	Acer tataricum					16	U	Blandbusk.				Plantering	
D	12b	Amelanchier lamarckii							i olika				kring	
D	12c	Prunus padus							höjd				klädstretch	
D	12d	Rhamnus cathartica					2	U					och	
D	12e	Rosa canina											piskplats	
D	12f	Ulmus glabra												

Omr	Busk	Art/sort	Bredd	Höjd	c-c	Stam	Ant	Åld	Uppbyggn	Svamp	Röthål	Torrgr/ skott	Övrigt	Åtgärd
åde	nr		i m	i m	i cm	i cm								
D	13	Sambucus racemosa	1.0	1.5			1	N	Sol. busk				Uppsl.	Ta bort
D	14	Rosa canina	2.0	1.3			1	N	Sol. busk				Uppsl. ger brynkaraktär	
D	15	Prunus spinosa		1.3					Snår				Uppsl. ger brynkaraktär	Ge akt på utbredn. (ta bort).
D	16a	Spiraea x cinerea `Grefsheim`						G	Fri busk					
D	16b	Syringa sp.	2.5	1.0			3	N	Fri busk					
D	17a	Rosa canina	2.5	2.0			1	G	Sol busk			Ja	Uppsl. alm	Uppsl.
D														
D	18	Rhododendron c. `Grandiflorum`	1.0	1.0	60fb		13	G	Fri busk					Byt ut.
D	19	Potentilla fruticosa			60		17	G	Nedkl.					
D	20	Spiraea japonica `Little Princess`	0.6	0.6	45fb		11	G	Kl. häck					
D	21	Rhododendron c. `Grandiflorum`	1.0	1.0	60fb		24	G	Fri häck					Byt ut
D	22	Spiraea japonica `Little Princess`		0.6	45fb			G	Fri häck					
D	23	Philadelphus coronarius	1.3	1.5	80fb			G	Kl. häck				Uppsl. alm	Uppsl.
D	24	Rhododendron c. `Grandiflorum`		1.0	60fb		25	G	Fri häck					Byt ut
D	25	Philadelphus coronarius	1.2	1.4	80fb			G	Kl. häck				Uppsl. alm	Uppsl.
D	26	Spiraea x cinerea `Grefsheim`	1.0	1.0	45		13	G	Fri häck				Ngt. gles.	
D	27	Rhododendron c. `Grandiflorum`	1.0	1.0	60fb		23	G	Fri häck				Uppsl. ask	Uppsl. Byt ut
D	28	Spiraea x cinerea `Grefsheim`		1.6	65		12	G	Fri häck				Gles	
D	29	Spiraea japonica `Froebelli`		1.6	65fb		5	G	Fri häck				Gles, ogräs	Byt ut
D	30	Spiraea japonica *Froebelli`	0.7	0.8	45fb		18	G	Fri häck				låg, gles, uppsl. alm	Uppsl., kompl.
D	31	Rhododendron c. `Grandiflorum`	1.0	1.0			13	G	Fri häck					Byt ut
D	32	Rosa canina	0.5	1.6			1	G	Fri busk				Uppsl.?	Ta bort
D	33	Philadelphus coronarius	6.0	6.0			1	U	Sol busk				Ris.	Rens.
D	34	Philadelphus coronarius	3.5	3.5	80		10	U	Fri häck			Ja	Ris. mkt. nya skott	Föryngr.
D	35	Spiraea vanhouttei	1.5	1.2			1	U	Häck			Ja	Ris	Föryngr.
E	1	Sambucus nigra	2.5	3.0			1	G	Sol.busk			Ja	Ex. uppsl.?	Ta bort
E	2	Rosa canina			45		?	U	Nedkl.			Ja	Rest häck. Uppsl.lönn,hägg	Uppsl.
E	3	Ribes rubrum	2.0	1.5			1	N	Jämn			ja.ngt	Priv. pl.	Ev. bort
E	4	Crataegus monogyna	6.0	6.0	60		15	G	Häck			Ja ngt.	Förvuxen.+ Uppsl.	Skär ned format, uppsl.
E	5	Ribes alpinum	1.7	1.5			?	U	Fri häck				Uppsl.	Uppsl. ev. kompl.
E	6	Philadelphus coronarius	2.0	2.5	150		7	U	Fri häck				Fin, för stor, över soffa	Skär in

Omr	Busk	Art/sort	Bredd	Höjd	c-c	Stam	Ant	Åld	Uppbyggn	Svamp	Röthål	Torrgr/ skott	Övrigt	Åtgärd
åde	nr		i m	i m	i cm	i cm								
E	7	Potentilla fruticosa			75		6	U	Olika			Ja	3 klippta, 3 risiga	Föryngr.
E	8a	Crataegus monogyna	1.5	2.5			3	N	Fri busk				Blandyta m. gammalt och	Uppsl.
E	8b	Prunus spinosa	1.5	2.5			1	N	Fri busk				nytt. Dränerat?	
E	8c	Ribes rubrum					2	N	Fri busk				Daggrosorna är gamla.	
E	8d	Rosa glauca					1	U	Fri busk				Uppsl. Hagtorn, slån, lönn	
E	9a	Amelanchier lamarckii					5	U	Förv. häck					Ta bort samtliga uppslag
E	9b	Rhamnus cathartica	5.0	5.0			4	U	Förv häck					
E	9c	Syringa vulgaris	2.0	2.0			2	G	Fri busk					
E	10a	Lonicera tatarica	3.0	3.5			2	U	fri busk					inom ytan: hägg, ask, lönn,
E	10b	Lonicera xylosteum	1.5	1.5			2	N	Fri busk					fläder, rönn.
E	10c	Sambucus nigra	3.5	3.5			2	Y	Fri busk				Uppsl.	Byt mot Rosentry
E	11	Rosa canina	1.0	1.0			1	N	Fri busk				Uppsl.	
E	12	Syringa vulgaris	3.0	3.5			1	G	Fri busk				Nyl. nedkl. Nya skott. Uppsl.	Uppsl.
E	13	Spiraea sp.		1.7	40		?	N	Fri busk				Toppspirea, nypl.	uppsl. sortval?
E	14	Syringa vulgaris	2.5	3.0			2	G	Fri busk				se 10E	se 10E, får ej bli större!
E	15	Spiraea sp.		1.2	30fb		6	N	Fri busk					
E	16	Crataegus grayana	2.5	4.0	75fb		52	U	Förv. häck					Skär ned format.
E	17	Spiraea japonica	3.0	1.0			7	N	Skott				Nedkl. konk. m. perenner.	Ta bort
E	18	Symphoricarpos a. 'Laevigatus'		2.0	40fb		12	G	Häck					
E	19	Spiraea x vanhouttei		1.5			2	U	Fri häck				1stor+1liten. Uppsl. alm	Kompl. + uppsl.
E	20	Ribes alpinum		1.5			~6	U	Fri häck				Uppsl.alm	Föryngr. kompl. uppsl.
E	21	Ribes alpinum		1.5			?	U	Fri häck				uppsl. alm,ros	Uppsl.
E	22a	Berberis thunbergii		2-6			1	U	Delv klippt				Fin. uppsl.	
E	22b	Cornus alba 'Sibirica'	1.5	1.3			1	U	Fri busk				undertryckt	ge plats
E	22c	Crataegus grayana		1.5			~5	U	Olika			Ja		
E	22d	Ribes alpinum		1.5	100		7	G	Fri			Ja	glesa, konk.	byt ut
E	22e	Rosa canina		1.5			10	G	Fri				Höga, glesa	Föryngr.
E	23	Syringa vulgaris		3.5			4	U	Fri busk			Ja		Rens.
E	24	Syringa vulgaris		2.5			?	U	Fri busk				Mkt. nya skott. uppsl.	Rensa skott + uppsl.
E	25	Philadelphus coronarius	2.3	1.0			1	U	Sol busk				Undertryckt av fläder	Fläder bort+ev. ny Schersmin
E	26	Potentilla fruticosa	1.0	0.7	70		28	G	Fri busk				Små ex nära rönn	
E	27	Spiraea x cinerea 'Grefsheim'	1.0	1.0	80		14	Y	Kl. häck					

Omr	Busk	Art/sort	Bredd	Höjd	c-c	Stam	Ant	Åld.	Uppbyggn	Svamp	Röthål	Torrgr/ skott	Övrigt	Åtgärd
åde	nr		i m	i m	i cm	i cm								
E	28	Lonicera tatarica	1.5	2.5	120fb		15	Y	Häck				Nyl.klippt	
E	29	Spiraea x cinerea `Grefsheim´	1.0	1.0	80		8	Y	Häck					
E	30	Spiraea japonica `Froebelli´	1.0	0.8	90		14	Y	Pryd.häck				Uppsl. ros	uppsl.
E	31	Cotoneaster divaricatus	1.0	2.0	120		11	Y	Häck				Uppsl. ros. växtval?	uppsl.
E	32	Spiraea japonica `Froebelli´	0.5	0.5	90		6	Y	Pryd. häck				Nyl.klippt, ogräs, slitna	
E	33	Philadelphus coronarius			120		11	Y	Kl. häck				Nedkl.	
E	34	Ribes alpinum			120fb		11	Y	Nedkl.				Nedkl.	
E	35	Philadelphus coronarius		1.5	120		6	Y	Kl. häck					
E	36a	Potentilla fruticosa	0.6	1.0	90		6	Y	Pryd. häck					
E	36b	Spiraea japonica `Little Princess´	0.6	1.0	90		3	Y	Pryd. häck				1 ex ~dött	ersätt döende
E	37	Lonicera tatarica	1.5	2.5	120fb		15	Y	Häck				Sidor nyl. klippt	
E	38	Potentilla fruticosa	1.0	1.0	100		6	Y	Pryd. häck				bergenia priv. pl.	
E	39	Spiraea x cinerea `Grefsheim´	1.0	1.0			11	Y	Häck					
E	40	Cotoneaster divaricatus	1.0	2.5			11	Y	Häck					
E	41	Spiraea x cinerea `Grefsheim´	0.6	1.0	90		11	Y	Kl. häck				små ex. mot hus.	
E	42a	Spiraea x cinerea `Grefsheim´	1.3	1.5	90		1	Y	Häck				små ex. mot hus.	
E	42b	Spiraea japonica `Little Princess´	1.0	1.0	90		9	Y	Häck					
E	43	Ribes alpinum			120fb		8	Y	Häck				Nedkl.	
E	44	Spiraea japonica `Little Princess´	1.0	1.0	100		5	Y	Pryd.häck					
E	45	Philadelphus coronarius		2.5			7	Y	Kl. häck					
E	46	Lonicera tatarica	1.5	2.5			8	Y	Häck					
E	47	Philadelphus coronarius		1.5			8	Y	Kl. häck					
E	48	Malus sylvestris	1.5	5.0			1	Y	Busktr.					ev. pl. marktäckare under.
E	49	Sambucus nigra	3.5	5.0			1	Y	Busktr.					
E	50	Potentilla fruticosa		1.0	80fb		~20	Y	Fri busk				Ris, uppsl. ros. fläder	Föryngr? uppsl.
E	51	Spiraea x cinerea `Grefsheim´	1.3	1.3	60		~10	G	Häck				Glesa, Flera utg. ex.	Föryngr. Kompl.
E	52	Spiraea vanhouttei	1.4	1.5	60		3		Häck				Fint ex. o. Sämre,	Kompl.
E	53	Ribes alpinum	0.5-1.5	0.8-1.5	50		6		Grupp+ Häck				Klippta olika tidp. Olika kond.	Kompl.
E	54	Berberis thunbergii						G						
E	55	Berberis sp.					3	G					Buskplantering kring	Omgestaltung enl. ursprungs
E	56	Cotoneaster lucidus						U					Brickbandets ovala uteplats	plan. Utom Gullregn och

Omr	Busk	Art/sort	Bredd	Höjd	c-c	Stam	Ant	Åld	Uppbyggn	Svamp	Röthål	Torrgr/ skott	Övrigt	Åtgärd
åde	nr		i m	i m	i cm	i cm								
E	57	Crataegus grayana					10	U					Omgestaltad 1950.	Berberis. Istället t.ex
E	58	Laburnum alpinum					1	U					Idag snårigt och svår-	Björkspiraea och Prakhägg
E	59	Lonicera tatarica		2.5				U					hanterat.	mispel
E	60	Philadelphus coronarius						G					se ovan	
E	61	Rosa sp.		2.0				G					se ovan	
E	62	Symphoricarpos a. `Laevigatus`						G					se ovan	
E	63	Syringa v. `Rhum van Horstenstein`		2.5				U					se ovan	
E	64	Syringa vulgaris `Marie Legray`		2.5			1	U					se ovan	
E	65	Prunus spinosa						G					se ovan	
E	66	Prunus padus	2.0	2.0			1	Y	Sol.busk				Uppslag ?	Ta bort + kompl. yta
F	1	Forsythia x intermedia	1.5	1.5			1	Y	Sol. busk				Placering?	
F	2	Rosa rugosa	2.0	2.5	80		11	G	Fri häck			Ja	1ex trol. dött,uppsl.	Rens. kompl. uppsl.
F	3	Berberis thunbergii	1.5	1.5	80		3	G	Fri häck			Ja,ngt	Del av häck, uppsl.	Föryngr. uppsl.
F	4	Rhamnus cathartica	2.5	3.5	100		4	U	Förv. häck			Ja,ngt	Fin dunge	L. rens.
F	5	Ribes alpinum	1.5	1.5	90		7	U	Häck				Ngt. ex.dött	ev kompl.
F	6	Syringa vulgaris	2till5	3till6			7	U	Sol busk				Några ex nedsåg, mkt.skott	Rens.
F	7	Rhamnus cathartica	2till5	4till8	90		16	U	Förv. häck			Ja, ngt	Uppsl.	Rens. uppsl.
F	8	Philadelphus coronarius	2.0	1.5			1	N	Sol. busk					
F	9	Rosa glauca	2.0	2.5			1	U					Undertryckt	Lyft fram, kompl
F	10	Sambucus sp.	4.0	5.0			1	Y	Sol. busk			Ja	ex. uppsl.	Ev.bort?
F	11	Crataegus grayana	1.5	2.5	40		~40	U	Kl. häck				Uppsl.	Skär ned höjd 1m, uppsl.
F	12	Berberis t. `Atropurpurea`	1.5	1.0	60		3	U	Häck				1 ex konk m. snöbär(13F)	
F	13	Symphoricarpos a. `Laevigatus`	1.5	2.0			1	U	Häck				Kväver delv. 12F	
F	14	Berberis thunbergii	1.5	1.0	60		1	U	Häck				Konk. m. bl.a. snöbär	lyft fram
F	15	Crataegus rhipidophylla var.l.	2.0	2.5			1	Y	Häck				Ursprungligt uppslag?	Byt ut
F	16	Potentilla fruticosa	1.0	1.5	70		26	Y	Häck			Ja	Gles, uppsl.	Uppsl.
F	17	Cotoneaster dielsianus	1.5	1	70			Y	Fri häck			Ja		
F	18	Spiraea japonica `Froebelli`	1.0	1.0	80			Y	Häck			Ja		Föryngr.
F	19	Ribes alpinum	1.5	2.0				Y	Häck				Fin	
F	20	Spiraea x cinerea `Grefsheim`	1.5	1.5	90		13	Y	Häck				Döda ex. ers. m perenner.	Kompl.
F	21	Lonicera tatarica	1.5	1.5	150		~12	Y	Häck				Fin	
F	22	Potentilla fruticosa	1.0	<1	70		30	Y	Häck			Ja	Glest under lönn.	Kompl. el. byt mtrl.

Omr	Busk	Art/sort	Bredd	Höjd	c-c	Stam	Ant	Åld	Uppbyggn	Svamp	Röthål	Torrgr/ skott	Övrigt	Åtgärd
åde	nr		i m	i m	i cm	i cm								
F	23a	Buxus sempervirens	0.4	0.4	50		6	N	mkt liten				Växtval?	Byt ut
F	23b	Rhododendron c. 'Grandiflorum'	0.4	0.4			1	N	mkt liten				Växtval?	Byt ut
F	24	Berberis thunbergii	1.5	1.5	60		2	G	Häck				Ris	Byt ut
F	25	Berberis sp.	2.0	1.5	60		2	G	Häck				Vacker storbl. sort	Byt ut
G	1	Sambucus nigra	3.0	4.5			1	Y	Flerst. busk				Uppsl.	Ta bort
G	2	Syringa sp.	2.5	3.5			2	U	Sol busk					
G	3	Syringa sp.	2.5	3.5			1	U	Sol busk					
G	4a	Rosa pimpinellifolia		1.0				G	Buskya				2 arter i gemensam yta.	Minska ned ytan.
G	4b	Forsythia x intermedia		1.5				G	Buskya				Ros spridit sig?	Uppsl. hägg
G	5	Rosa pimpinellifolia		1.0			3	U	Pryd busk				Konk.m. 6G, yta varit större.	Minska 6E, kompl. ros.
G	6	Amelanchier spicata	2.5	4.5	60		5	U	Fri busk				Tränger 5E, Uppsl. hägg	Minska utbr. Uppsl.
G	7	Rosa glauca	2.0	1.5			1	G	Ensidig				Under 5E	Ta bort.
G	8	Caragana arborescens	2.5	3.5			1	U	Sol busk			Ja ngt.		
G	9	Amelanchier lamarckii	2.5	4.5	120fb		5	G	Fri busk				Uppsl. hägg	Uppsl. hägg
G	10	Rosa sp.	3.5	2.0			1	U					Gamla sk. + fina nya.	Föryngr.
G	11	Rhamnus cathartica	3.0	3.0			1	U	Sol busk				Fin	
G	12	Rosa sp.	3.0	2.0			1	N	Sol busk				"Taggfri pimpiellifolia"	Föryngr.!
G	13	Rosa cv.	1.0	1.0				U	Rabattros					
G	14	Acer tataricum	5till10	9.0	120fb		3	U	Träd			Ja ngt.	Vattsk. stamsprickor	Vattsk.
G	15	Acer tataricum	5till10	9.0	120fb		2	U	Träd			Ja ngt.	Vattsk. stamsprickor	Vattsk.
G	16	Crataegus monogyna	4.5	9.0	100fb		26	U	Förv. häck				Uppsl. fläder	Skär ned storl., Uppsl.
G	17	Sambucus nigra	4.0	7.0			1	U	Sol busk				Häftig, skulptur, mkt torrt	Föryngr. Spara alltid stubbe!
G	18	Crataegus monogyna	4.0	7.0			3	U	Förv. häck			50%	Uppsl. lönn, fläder	Besk, hårt, uppsl.
G	19	Crataegus rhipidoph. var. Lindmanni	4.0	6.0			1	U	Förv. häck				Uppsl. hägg som kväver	Felleverans?
G	20	Mahonia aquifolium	1.0	1.0	70			N	Pryd busk				Fula blad, trol.för öppen pl.	Byt ut, uppsl.
G	21	Physocarpus opulifolius	4.0	3.5			1	U	Sol busk					Föryngr
G	22	Syringa vulgaris	3.0	2.0	80		14	N	Grupp					
G	23	Rosa rugosa	1.0	1.0			1	N	Sol busk			Ja	Uppsl. rest?	
G	24	Spiraea x cinerea 'Grefsheim'	1.0	1.0			1	U	Sol busk				Rest? hitflyttad?	
G	25	Potentilla fruticosa	1.0	1.0			4	G?	Pryd busk				Placering? Rest?	
G	26	Caragana arborescens	2.5	3.5	100		4	U	Förv. häck			Ja	1ex dåligt, men verkar ha liv	Föryngr. bygg häck

Omr	Busk	Art/sort	Bredd	Höjd	c-c	Stam	Ant	Åld	Uppbyggn	Svamp	Röthål	Torrgr/ skott	Övrigt	Åtgärd
åde	nr		i m	i m	i cm	i cm								
G	27	Spiraea vanhouttei	2.5	2.0			3	U	Häck				Uppsl. Cornus	Uppsl.
G	28	Fallopia japonica	3.0	3.0				U					Perenn	Håll efter utbr,+ uppsl.
G	29	Potentilla fruticosa	1.5	1.0			~4	U	Pryd busk			Ja		Föryngr.
G	30a	Berberis thunbergii	1.5	2.0	90fb		3	U	Grupp			Ja	Blandhäck i blandad kond.	ev. föryngr.
G	30b	Symphoricarpos a. `Laevigatus`	1.5	2.0			2	U	Ensidig			Ja		
G	31	Rosa cv.	1.0	1.0	50fb		31	G	Rabattros			Ja	Mjöldagg + ogräs	
G	32	Juniperis sabina	3x3	0.7	120		~4	U	Krypande				Utbredd, ser fin ut.	Ok enl. UB = Ok enl mig ;-)
G	33a	Amelanchier lamarckii	3.5	7.0	120		1	U	Buskträd		Ev.		Ris, guln. blad	Rens.
G	33b	Rhamnus cathartica	3.5	7.0	70		4	U	Buskträd				Ris	Rens.
G	34	Malus toringo var.sargentii	1.0	1.0	79		12	N	Grupp				Väl modern	Byt ut
G	35	Weigela florida	1.0	1.0			12	N	Skott				Uppslag av hägg	Bygg ut, Uppsl.ag
G	36	Symphoricarpos a. `Laevigatus`	1.5	1.5			1	U	Fri busk					
G	37	Amelanchier lamarckii	2.0	2.5	80fb		2	U	Fri busk				Guln. blad, sjuk?	Föryngr.
G	38	Crataegus grayana	1.5	3.0			37	G?	Kl. häck					
G	39	Symphoricarpos a. `Laevigatus`	6x10	2.5				U	Grupp				För utbredd yta	Minska ned främst bredd.
G	40	Syringa vulgaris	2.5	3.5			2	U	Grupp				Omringad av söbär	Föryngr. friställ från snöbär.
G	41	Spiraea x billardi	7x15	1.5	100			G	Berså				Mkt utbredd	Minska ned yta
G	42	Syringa vulgaris		7.0	100			U	Häck				Mkt utbredd	Minska ned yta enl. urspr.
G	43	Berberis t. `Atropurpurea`	1.5	2.5			2+1	U	Häck				Blandhäck med:44E-46E	
G	44	Ribes sanguineum	1.5	2.0	110		1	U	Häck				se 43E	
G	45	Rosa pimpinellifolia	1.5	2.5	65fb		3	U	Häck			Ja	se 43E	
G	46	Lonicera tatarica	1.5	2.5			1	U	Häck			Ja	se 43E	
G	47	Hydrangea arborescens `Anabelle`	1.0	1.0	180		~4	N	Pryd busk				Fel uttryck.	Ta bort
G	48	Spiraea vanhouttei	1.5	2.0	65fb		2	U	Häck					
G	49	Rosa cv.						G	Rabattros					Normal skötsel
G	50	Spiraea vanhouttei	1.5	2.0	65fb		4	U	Häck					
G	51	Philadelphus coronarius	3.5	4.0	180		2	U	Grupp			Ja	Magnifika!	
G	52a	Potentilla fruticosa	0.5	0.5			2	G	Pryd busk					
G	52b	Spiraea japonica `Little. Princess`	0.5	0.5	70		5	N	Pryd busk					
G	53	Spiraea vanhouttei	1.5	1.5			2	U	Kl. häck				Delv. ersatt m vinbär	Vinbär bort + kompl.
H	1	Salix purpurea	2.5	2.5			1	Y	Fri busk				Mkt skott v. bas	Rens.
H	2	Potentilla fruticosa	1.0	1.0			~58	Y	Häck			Ja	Ojämn kval. Uppsl.	Uppsl.

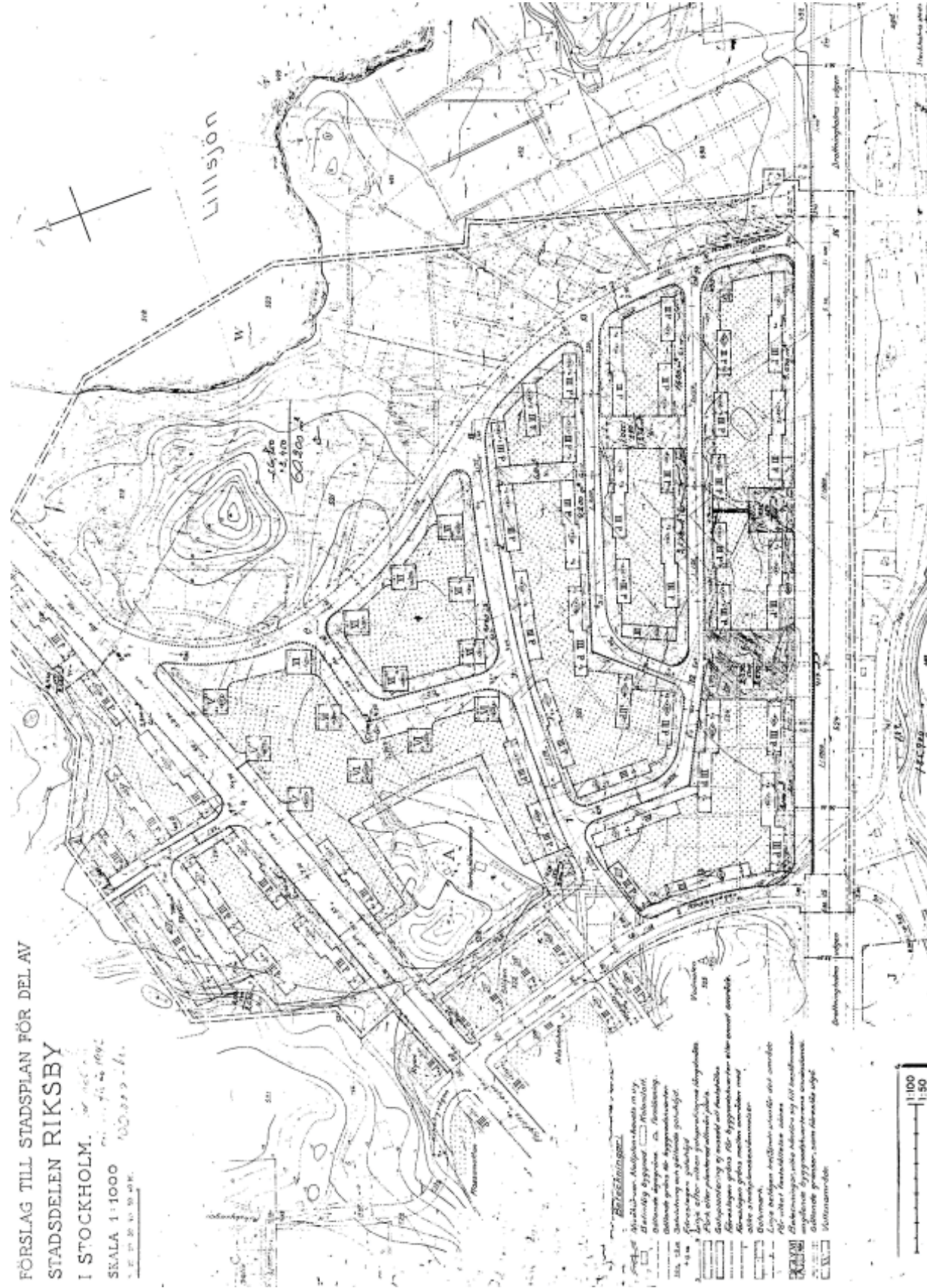
Omr	Busk	Art/sort	Bredd	Höjd	c-c	Stam	Ant	Åld	Uppbyggn	Svamp	Röthål	Torrgr/ skott	Övrigt	Åtgärd
åde	nr		i m	i m	i cm	i cm								
H	3	Spiraea x cinerea `Grefsheim´	1.5	1.5				Y	Kl. häck				Uppsl.	Uppsl.
H	4	Symphoricarpos a. `Laevigatus´	2.5	2.5				G?	Häck					
H	5	Spiraea x vanhouttei	1.5	1.5	90fb			G?	Häck				Uppsl.	Uppsl.
H	6	Philadelphus coronarius	2.0	2.0			3	G	Häck				mkt. skott	
H	7	Amelanchier lamarckii	1.0	1.0	70		2	Y	Häck				Undertr. dål. kond.	Ta bort?
H	8	Spiraea x vanhouttei	1.5	1.5			~10	U	Grupp					
H	9	Potentilla fruticosa	1.0	1.0			1	Y	Fri busk				Urspr. häck?	Ta bort
H	10	Symphoricarpos a. `Laevigatus´	1.5	1.5				G	Buskta				Stor yta m. mkt. skott, uppsl.	Rens. Uppsl.
H	11	Sambucus nigra	3.5	3.5			1	G	Sol busk				Ex. uppsl.?	Rens.
H	12	Sambucus nigra	4.0	5.0	120		3	G	Grupp				Uppsl., täcker balk.	Spara en, gör till busktr.
H	13	Spiraea sp.	1.0	1.0			1	G					Undertryck av fläder	Ta bort.
H	14	Philadelphus coronarius	1.5	1.5			1	Y	Grupp				Mkt. skott.	
H	15	Symphoricarpos a. `Laevigatus´	1.5	1.5			1	Y	Grupp					
H	16	Ribes rubrum	1.5	2.0	100		2	U	Grupp			Ja, ngt.	Förvuxna	Föryngr.
H	17	Lonicera tataricum	2.5	2.5			1	G?	Grupp					
H	18	Sambucus nigra	5.0	7.0	150		2	U	Busktr.			Ja	1st torr stam, rotsk. uppsl.	Rens. +uppsl.
H	19	Rosa sp.	2.0	2.0	100fb		4	G	Häck					
H	20	Spiraea x vanhouttei	1.0	1.5			3+6	G	Häck				Perenner i pl.ytorna	
H	21	Ulmus glabra	1.5	3.0	120		14	U	Häck			Ja	Grova stam, en död	
H	22	Rhamnus cathartica	<4	<8	120		4	U	Busktr.			Ja	2 nedsågade, 3 träd, 1 ris	Rens. dra upp skott.
H	23	Amelanchier lamarckii	<3	<5	120		3	U	Busktr.			Ja	2 stubbar, 1 träd-ris	Rens.
H	24	Caragana arborescens	2.0	3.5	70fb		~6	U	Grupp				Delv. stubbar, delv. för hög	Föryngr, håll ned höjd.
H	25	Prunus padus	3.5	2.0			1	Y	Sol budk				Ex uppsl.?	Ta bort
H	26	Potentilla fruticosa	1.5	1.5	90fb		21	U	Pryd häck				Uppsl. slån, hägg	Uppsl.
H	27	Rosa sp.	3.5	2.5				U	Pryd. grupp			Ja	Vital,	Föryngr.
H	28	Rosa canina	3.5	2.5				U	Pryd. grupp			Ev.		Föryngr.
H	29	Rosa rabattros	0.5	0.5	40fb		15	Y	Rabattros				Ex har dött.	Kompl.
H	30	Cotoneaster divaricatus	1.5	1.5	90		6	N	Kl. häck				Mkt. skott, Växtval?	Byt ut?
H	31	Potentilla fruticosa	0.5	0.5	90fb		10	Y	Pryd. busk					
H	32	Potentilla fruticosa	0.5	0.5	90fb		11	Y	Pryd. busk				Konk, m. träd, oxel	
H	33	Lonicera coerulea	1.5	1.5	120		8	G?	Kl. häck				Nykl.	
H	34	Potentilla fruticosa	0.8	0.8	90		9	Y	Pryd. busk				Konk. m. träd rönn	

Omr	Busk	Art/sort	Bredd	Höjd	c-c	Stam	Ant	Åld	Uppbyggn	Svamp	Röthål	Torrgr/ skott	Övrigt	Åtgärd
åde	nr		i m	i m	i cm	i cm								
H	35	Potentilla fruticosa	0.8	0.8	90		>30	Y	Kl. häck					
H	36	Ribes sp.	1.5	1.5	120		4	Y	Kl. häck				Mkt. gles, dål. kond.	Byt ut
H	37	Potentilla fruticosa	0.3	0.3	90		6	Y	Pryd. busk				Konk. m träd, rönn	
H	38	Philadelphus coronarius	1.5	1.5	80		13	Y	Kl. häck				Rätt växt?	
H	39	Cotoneaster divaricatus	2.0	2.0	90		4	Y	Häck				Gles, rätt växt?	
H	40	Prunus spinosa		2-5				U	Buskage				Delv. klippt, uppsl.	
H	41	Prunus spinosa		2.0				U	Buskage				Klippt, uppsl. snöbär, ros	
H	42	Rosa cv.		0.8				G?	Rabattros				Flera rossorter, uppsl. grst.	Uppsl.
H	43a	Prunus spinosa		~2.0				G	Blandyta				Virrvarr, mkt uppsl.	Återställ enl. plan.
H	43b	Sambucus nigra		0.8				G						
H	44	Rosa canina	1.0	2.0				G	Häck				Mkt.sk, nypl.vinbär,rab.ros	
H	45	Caragana arborescens	1.0	1.0	120		4	U	Häck				Mjöldagg	
H	46	Rosa canina	1.5	2.0	50		5	G	Häck				Glest, några klippta	Föryngr.
H	47	Rosa canina	1.0	1-4	50		6	G	Häck				Ojämn kond. några döende	Föryngr. ev. kompl.- ersätt
H	48	Lonicera tataricum	2.5	3.5			1	G	Sol. busk			Ja	Ris, ngt. hög	Rens.
H	49	Rosa canina	1.0	1.5	50		10	G	Häck			Ja	Nyl. kl. mkt.skott. uppsl.	Uppsl.
H	50	Lonicera tataricum	2.0	3.5	120		4	U	Grupp				Väl höga.	Föryngr, ta ned höjd
H	51	Syringa sp.	2.5	3.0			1	U	Sol. busk				Guln. blad	
H	52	Rosa dumalis	1.0	1.5	50fb		~7	G	Häck				Nyl. klippt.	
H	53	Rosa dumalis	1.0	1.5	50fb		4	G	Häck					
H	54	Rosa dumalis	1.5	2.0	50fb			G	Häck				Ojämn kval., uppsl.	Uppsl.
H	55	Rosa dumalis	1.5	2.0	50fb		14	G	Häck				Mkt. gles, tynar	Byt ut.
H	56	Berberis thunbergii	1.5	1.0	75			G	Häck				Delv. klippt, mkt. uppsl.	Uppsl.
H	57	Berberis thunbergii	1.5	1.0	75			G	Häck				Delv. klippt, mkt. uppsl.	Uppsl.
H	58a	Acer tataricum	2-4	6.0	110		6	U	Förv. häck			Ja ngt	Uppsl.	Rens+ Uppsl.
H	58b	Amelanchier lamarckii	3.5	6.0	110		4	U	Förv. häck				Uppsl.	Rens+ Uppsl.
H	58c	Rhamnus cathartica	3.0	6.0			1	U	Förv. häck				Uppsl.	Rens+ Uppsl.
I	1	Lonicera sp.		<0.5	90fb		6	U	Nedkl.				Tas bort v. dränering?	Ersätt efter drän.
I	2	Cotoneaster divaricatus		0.3			1	G	Nedkl.				Få gröna grenar	Ersätt efter drän.
I	3	Cotoneaster lucidus		1.7	60		4	G	Kl. häck				Dränering?	Rädda el. ersätt efter drän.
I	4	Cotoneaster lucidus		1.5	60		4	G	Kl. häck				Dränering?	Rädda el. ersätt efter drän.

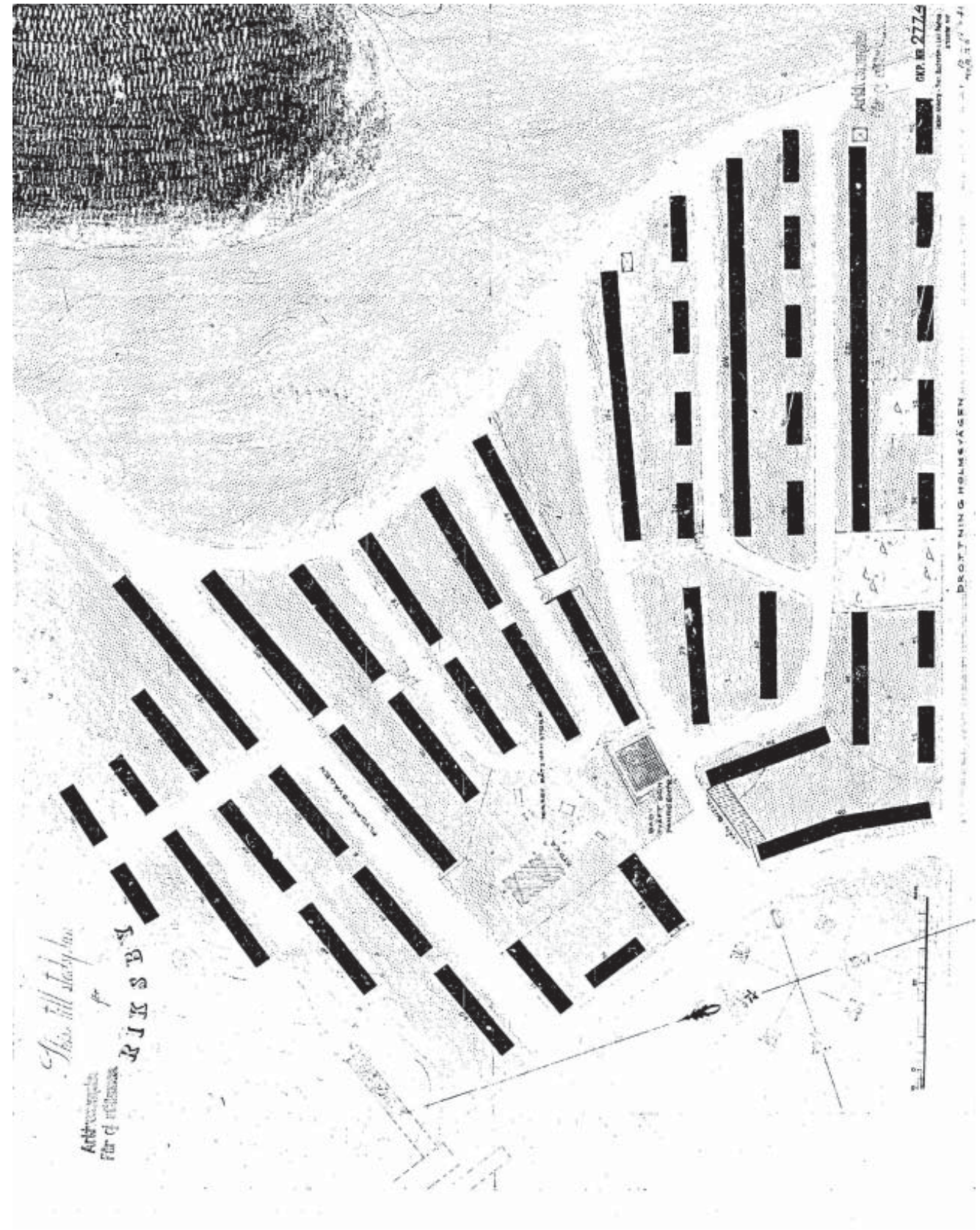
Omr	Busk	Art/sort	Bredd	Höjd	c-c	Stam	Ant	Åld	Uppbyggn	Svamp	Röthål	Torrgr/ skott	Övrigt	Åtgärd
åde	nr		i m	i m	i cm	i cm								
I	5	Symphoricarpos a. 'Laevigatus'		1.7	35		2	G	Kl. häck				Dränering?	Rädda el. ersätt efter drän.
I	6	Cotoneaster lucidus		1.7			4	G	Kl. häck				Ngt. gles, +se ovan	Rädda el. ersätt efter drän.
I	7	Cotoneaster lucidus	1.0	1.3			1	G	Kl. häck				Uppsl. ros +se ovan	Rädda el. ersätt efter drän.
I	8	Cotoneaster lucidus	1.0				1	G	Kl. häck					Rädda el. ersätt efter drän.
I	9	Cotoneaster lucidus		1.5	60		4	G	Kl. häck					Rädda el. ersätt efter drän.
I	10	Cotoneaster lucidus		1.5	30		~15	G	Kl. häck				Små, dål. kond. Växtval?	
I	11	Rosa foetida 'Parkfeuer'	2.0	2.5	60fb		9	U	Häck			Ja	Ris. Uppsl. Rysklönn	Föryngr. Uppsl.
I	12	Prunus padus							Skott				Tätt, ris, 2st okända växter	Röj upp, undersök de okända.
I	13	Amelanchier lamarckii		5.0	50		3	U	Förv.häck					
I	14	Rhamnus cathartica		5.0	50	54	2	U	Förv.häck					
I	15	Rhamnus cathartica		7.0		43-63	1	U	L.träd				ex häck	
I	16a	Prunus padus							Snår				Av skott	Ersätt
I	16b	Sambucus nigra							Snår				Av skott	Ersätt
I	17	Rosa canina	1.0	1.6	50		5	G	Grupp				Gles, ogräs	Rens
I	18	Amelanchier lamarckii	1.0	2.5	90fb		6	U	Häck				Ej kompl.	kompl.
I	19a	Prunus padus		2.0				N	Snår				Av rotskott	Ta bort
I	19b	Sambucus nigra		2.0				N	Snår					Ta bort
I	20	Ribes sanguineum		1.0				G	Sol. busk				Rest.	Kompl.
I	21	Rosa canina	1.0					U?	Grupp				Skott.	Kompl. bygg ihop m. 22E
I	22	Rosa glauca	1.0	1.7	50fb		3	U	Grupp				Rest av häck	
I	23	Potentilla fruticosa		1.5	50fb		7	U	Häck			Ja	Ris. uppsl.	Föryngr. uppsl.
I	24	Potentilla fruticosa		1.0	50fb		~20	U	Häck			Ja	Förv. undertryckt av uppsl.	Ta bort allt och pl. ny Ö-tok
I	25	Rosa canina		1.2	50fb		~6	U	Häck				Nya skott, 1 ex dött	Kompl.
I	26	Syringa vulgaris	2.0	2.5	50		4	U	Grupp					
I	27	Acer tataricum	3.5	4.0			3	U	L.Träd			Ja		Rens
I	28	Rosa canina		0.6	60fb		1	U	Häck				Nedkl.skott finns, ex. dött	Kompl.
I	29	Syringa vulgaris		2.0	50fb		8	U	Grupp					
I	30	Rosa canina		1.5			9	U	Häck					
I	31	Cornus alba 'Sibirica'		~2.0			9	U	Häck				Förv. häck, uppsl. hägg mm	Föryngr. kompl, uppsl.
I	32	Cornus alba 'Sibirica'	2.0	2.0			1	U	Häck				Förv. häck, uppsl. hägg mm	Föryngr. kompl, uppsl.

B 2. K A R T O R

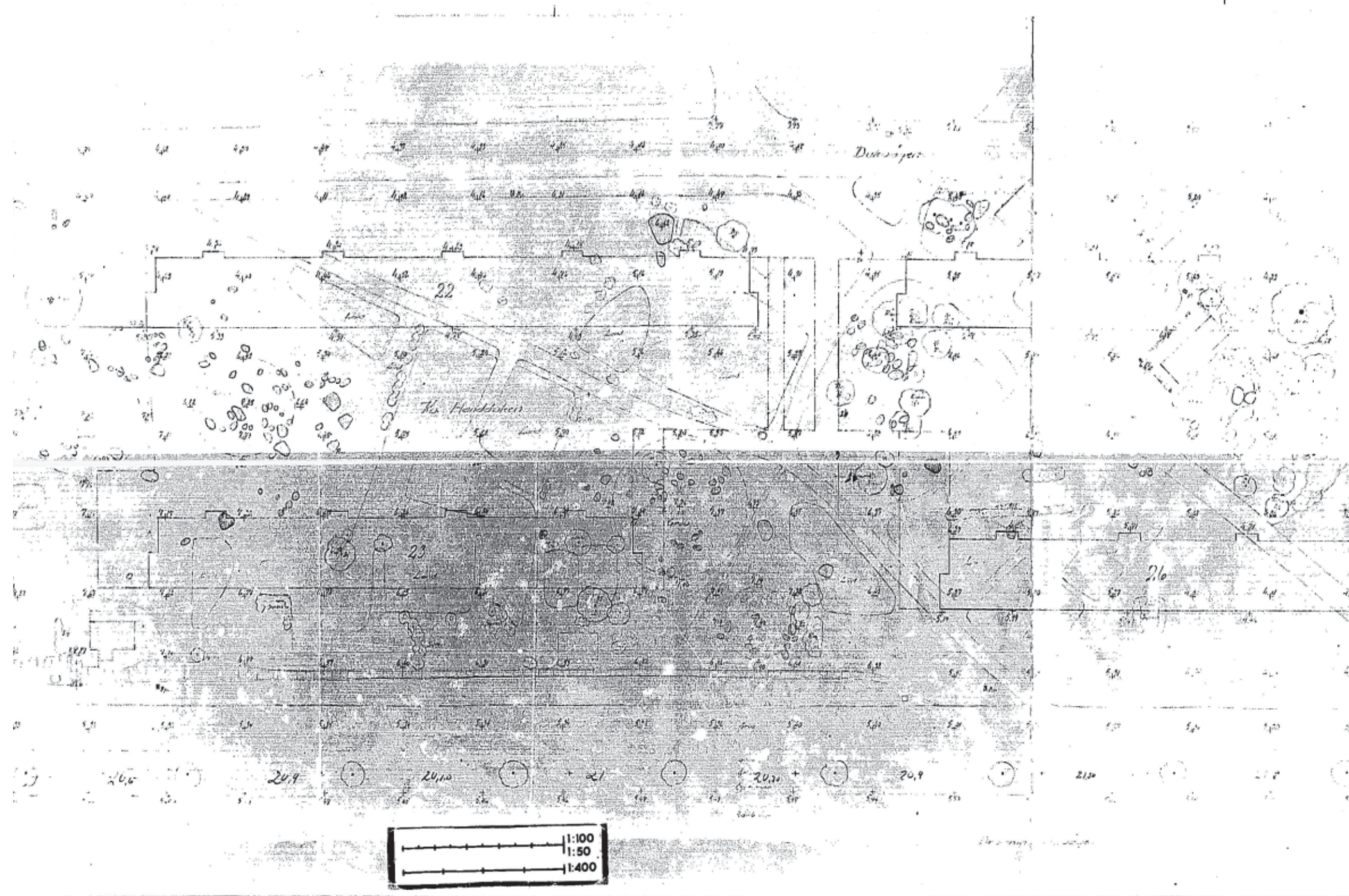
B 2.1 Förslag till Stadsplan för del av Riksby 1939

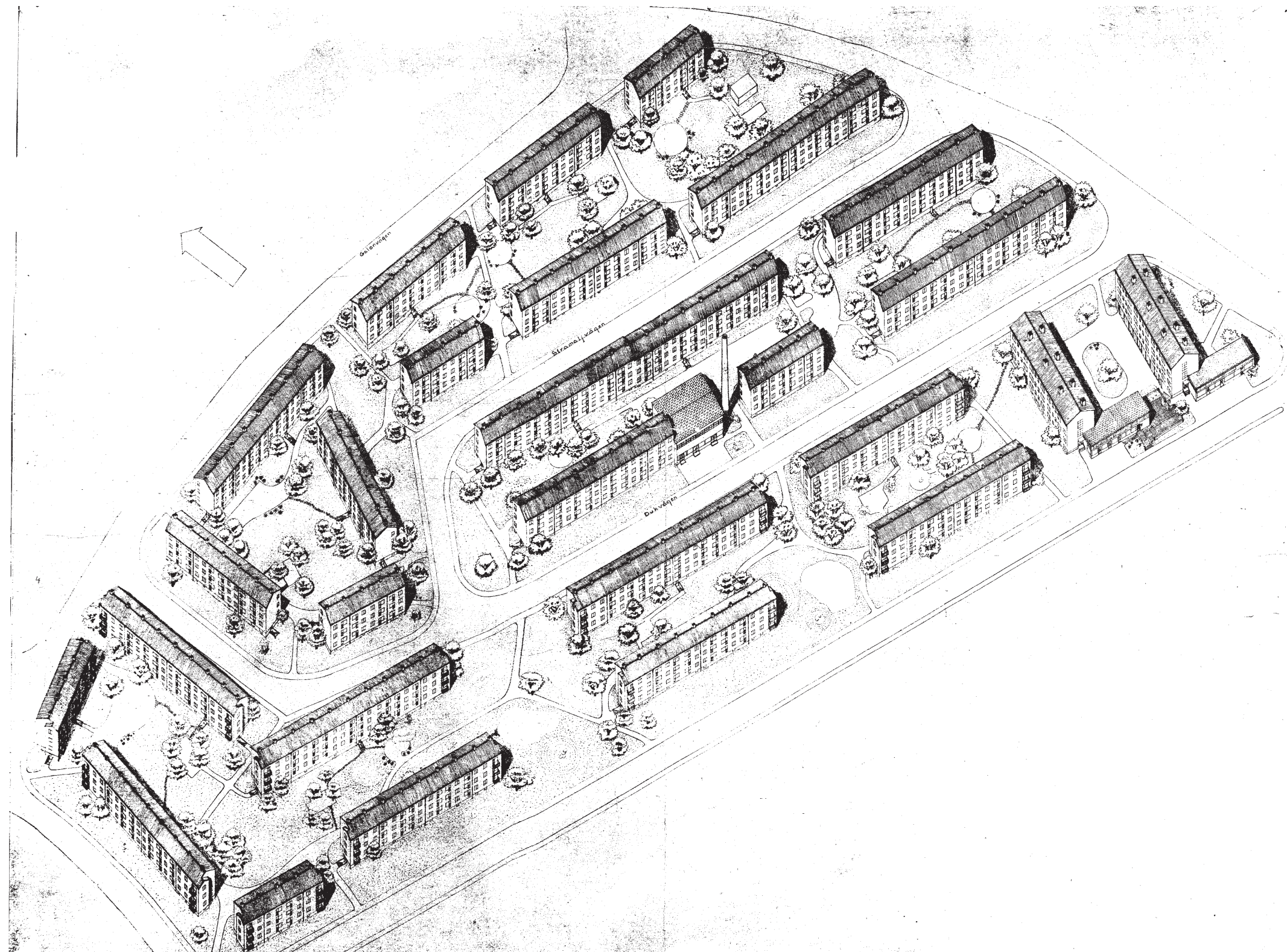
B 2.2 Förslag till Stadsplan för del av Riksby 1941

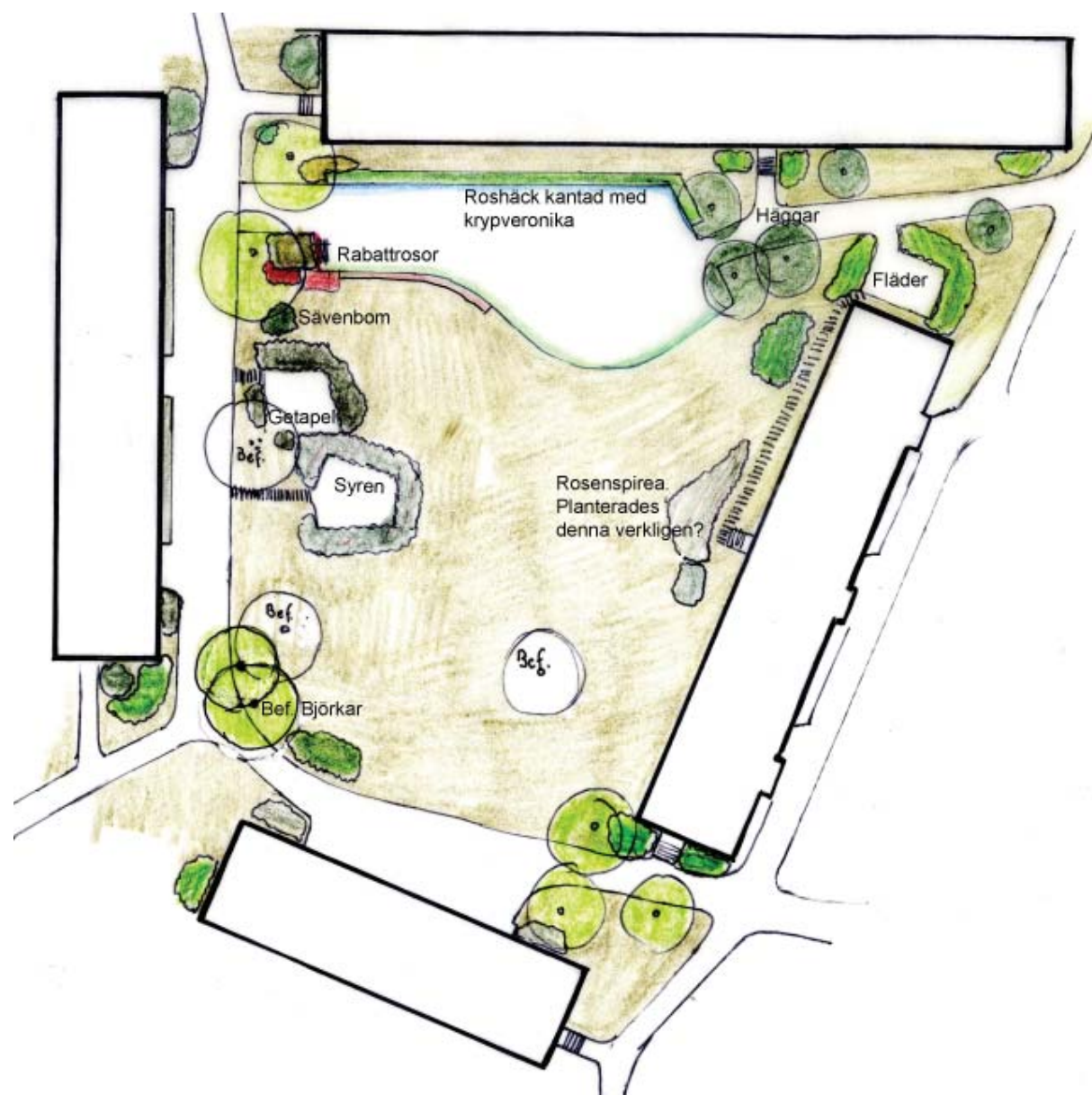
B 2.3 Uppmätningsplan för Brickbandet, Handduken-Täcket, 1942

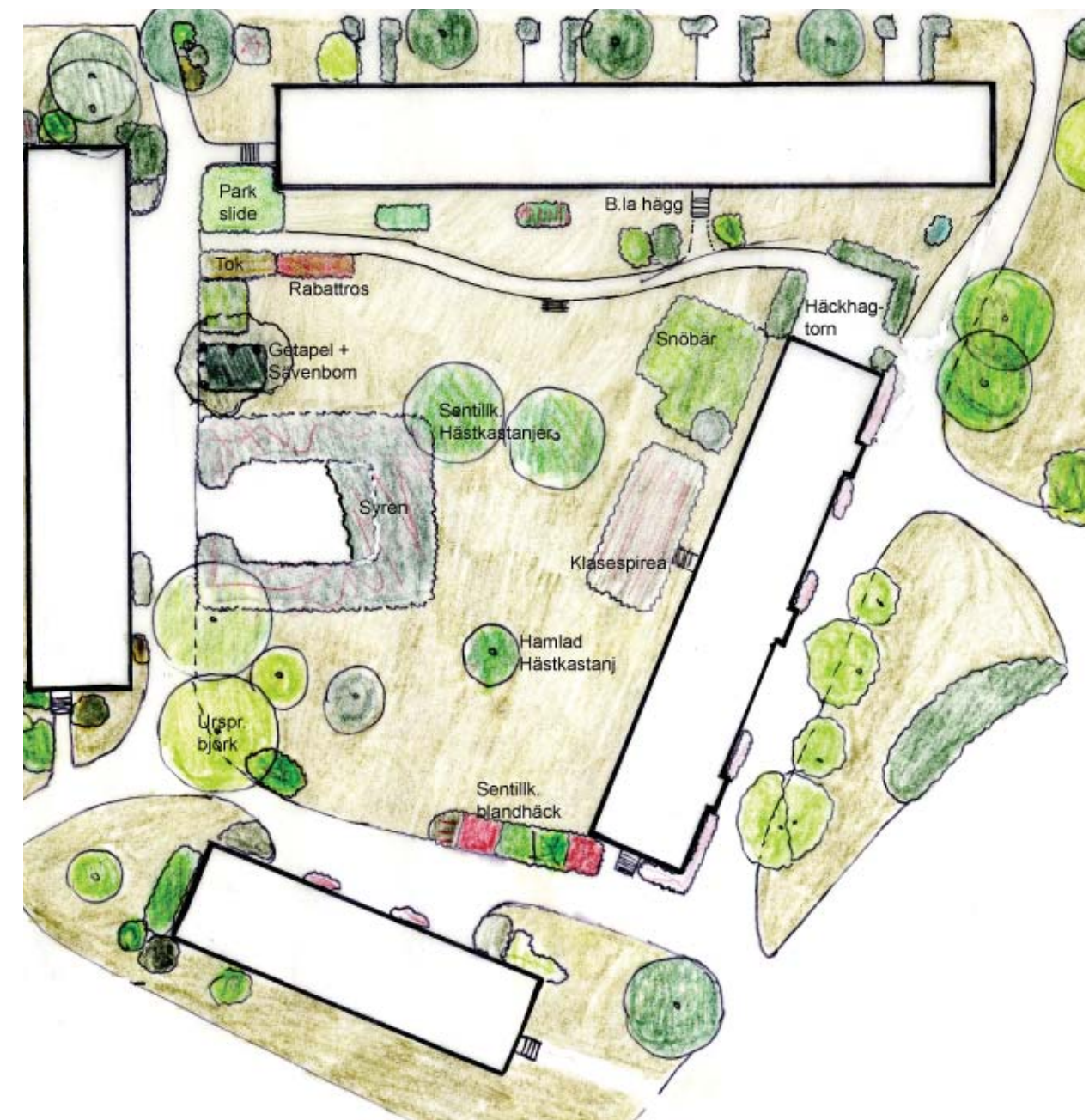
B 2.4 Illustration över Brickbandet, osignerad, odaterad

B 2.5 Kartöverlägg Väggbonaden

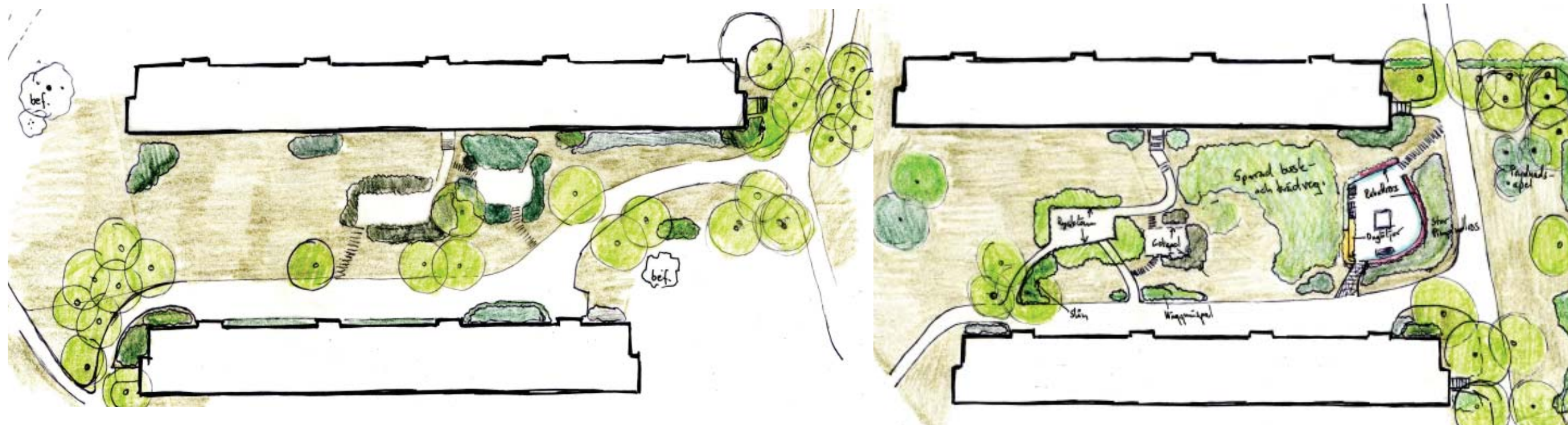

1943

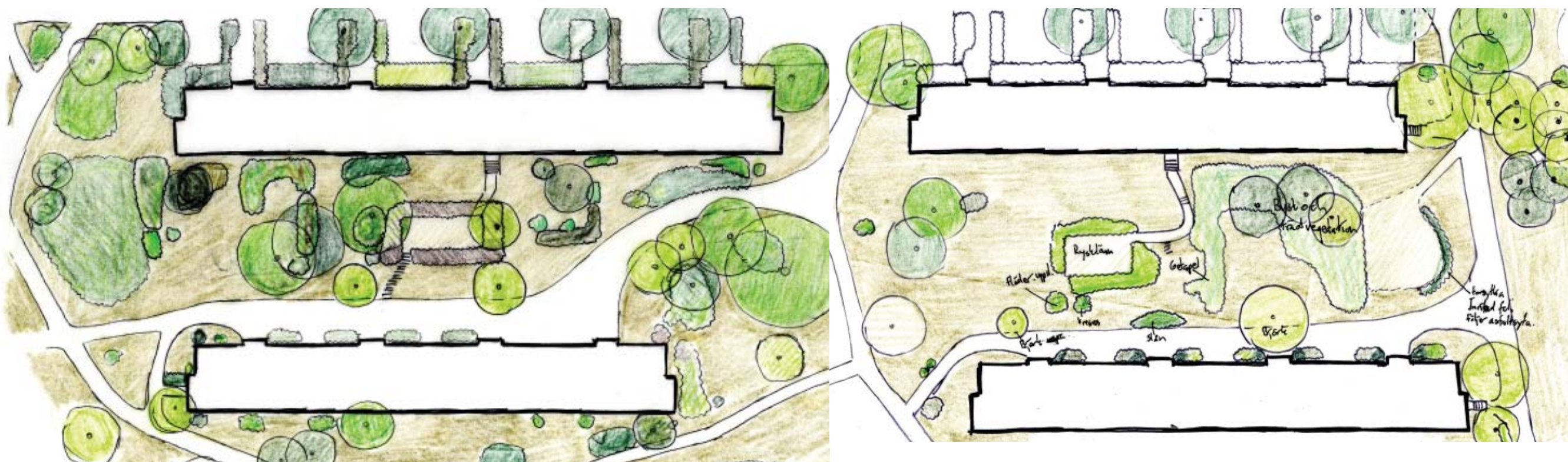

2005

B 2.6 Kartöverlägg Handduken och Täcket

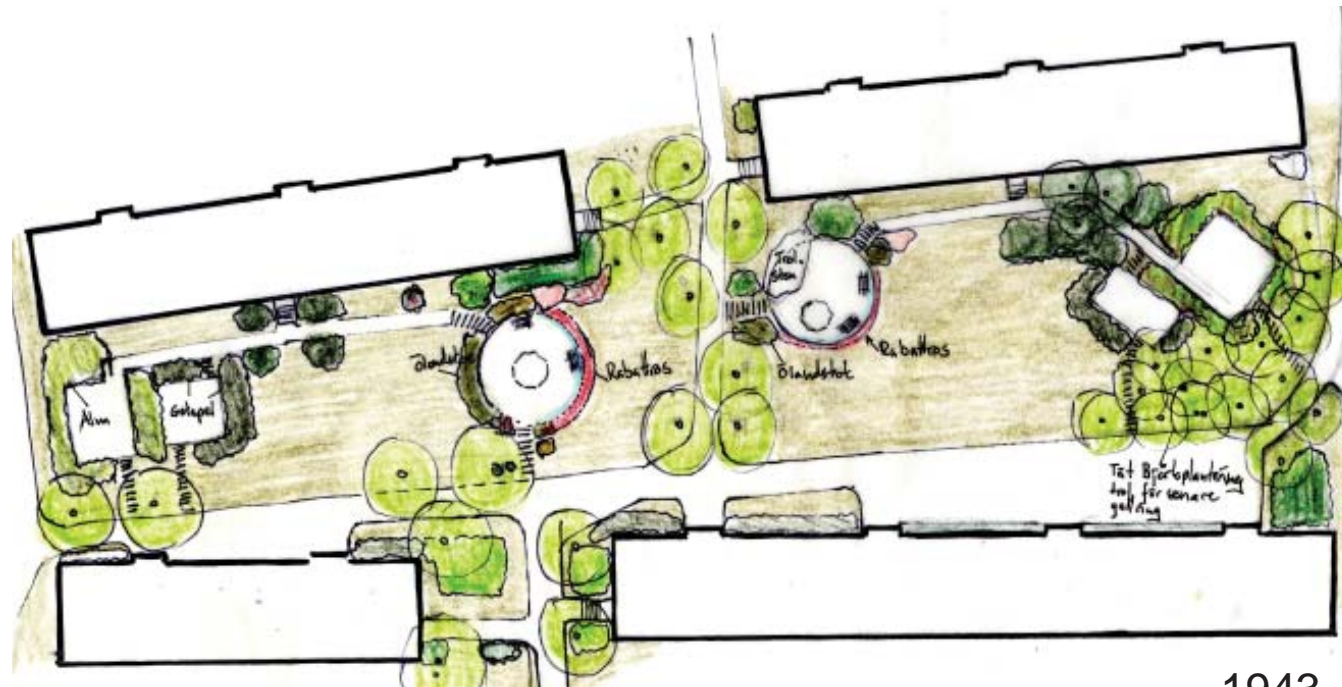

1943

2005

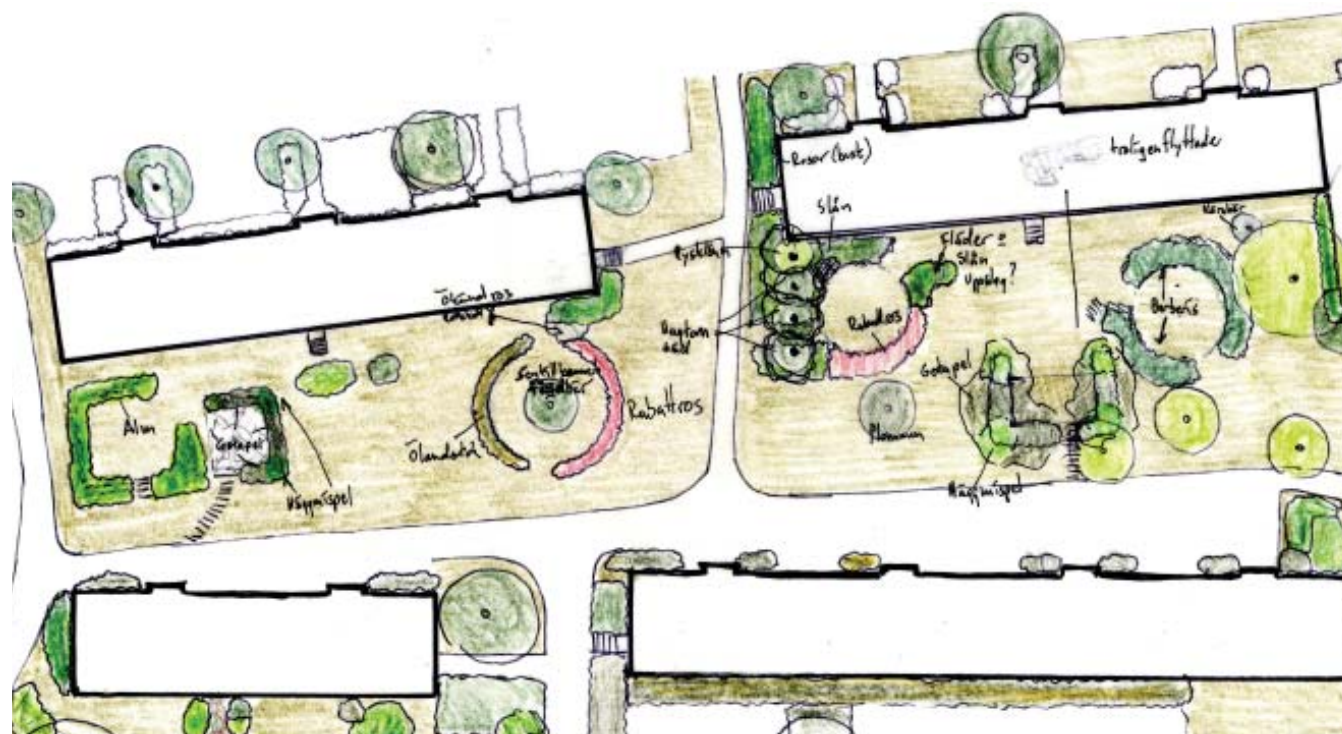
B 2.7 Kartöverlägg Brickbandet och Galonen

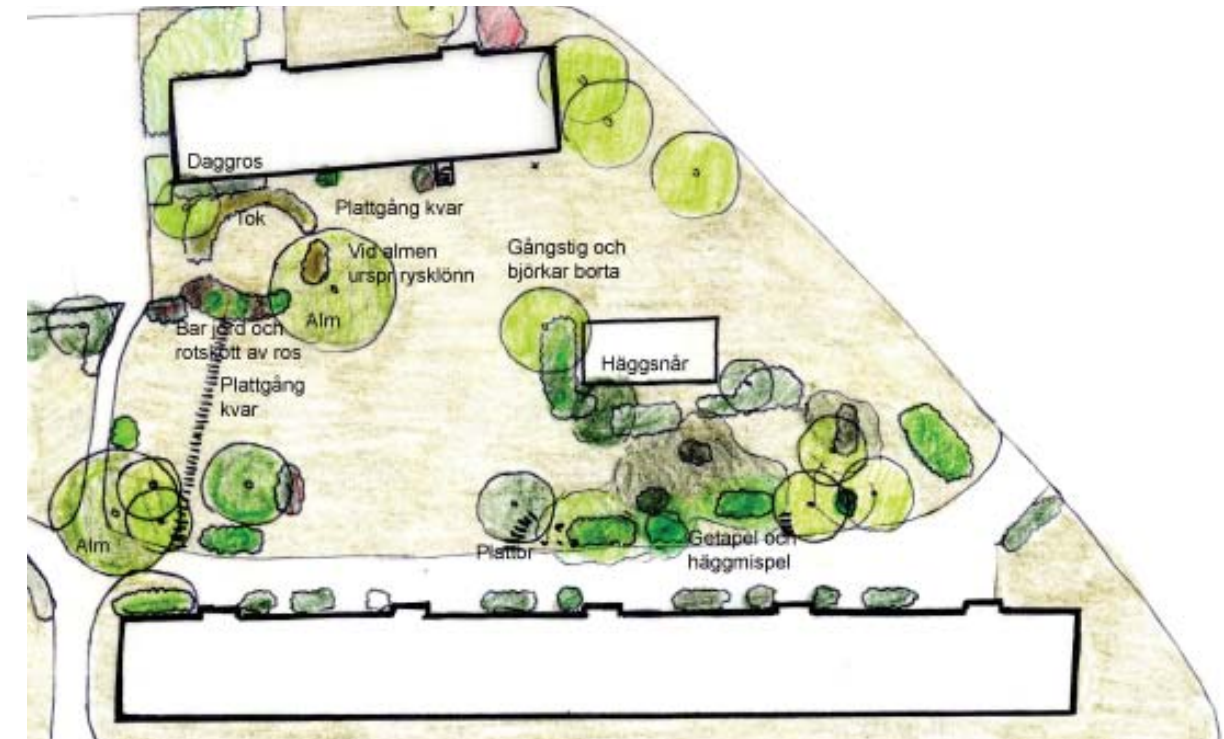
1943

1943

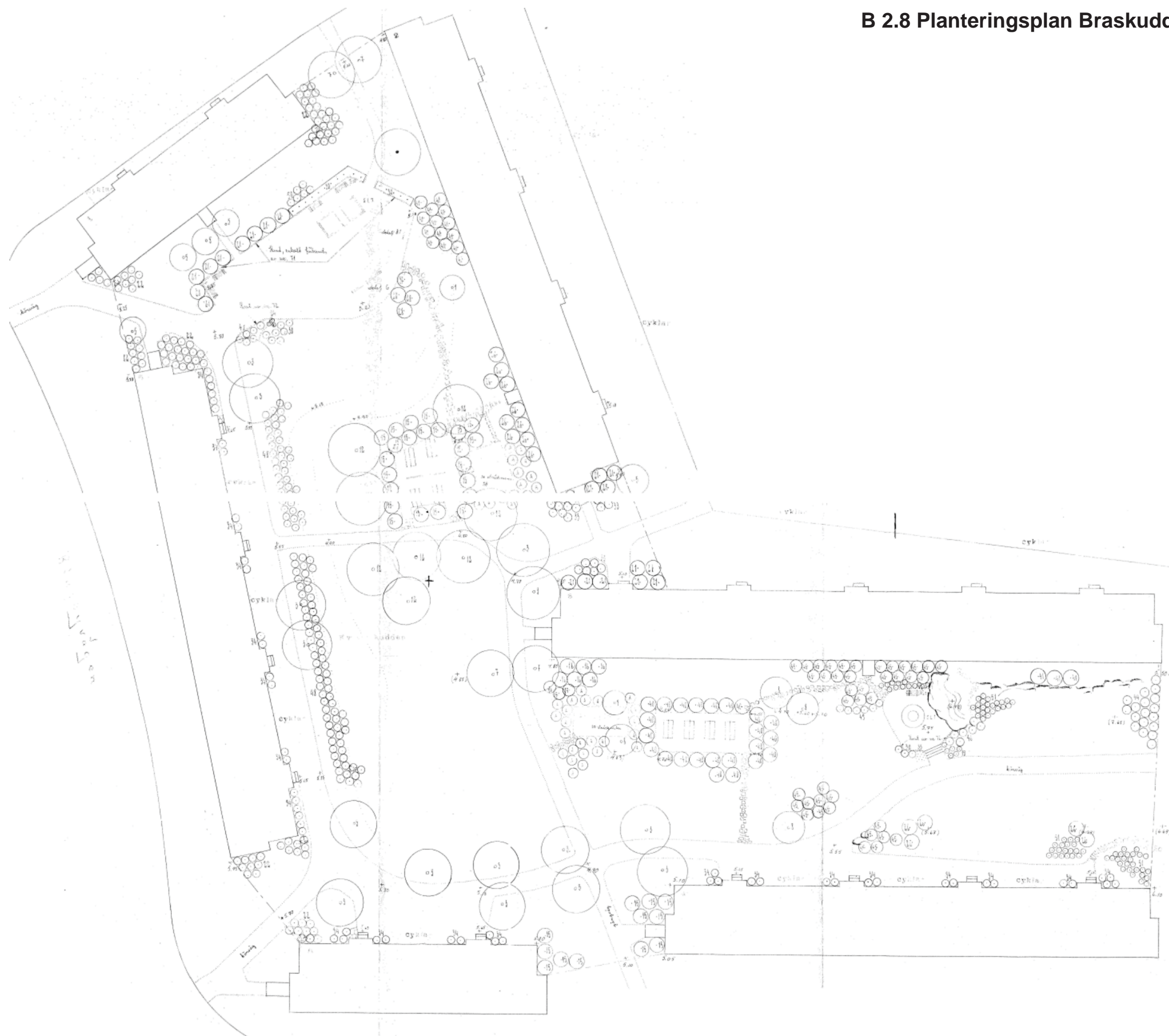

2005

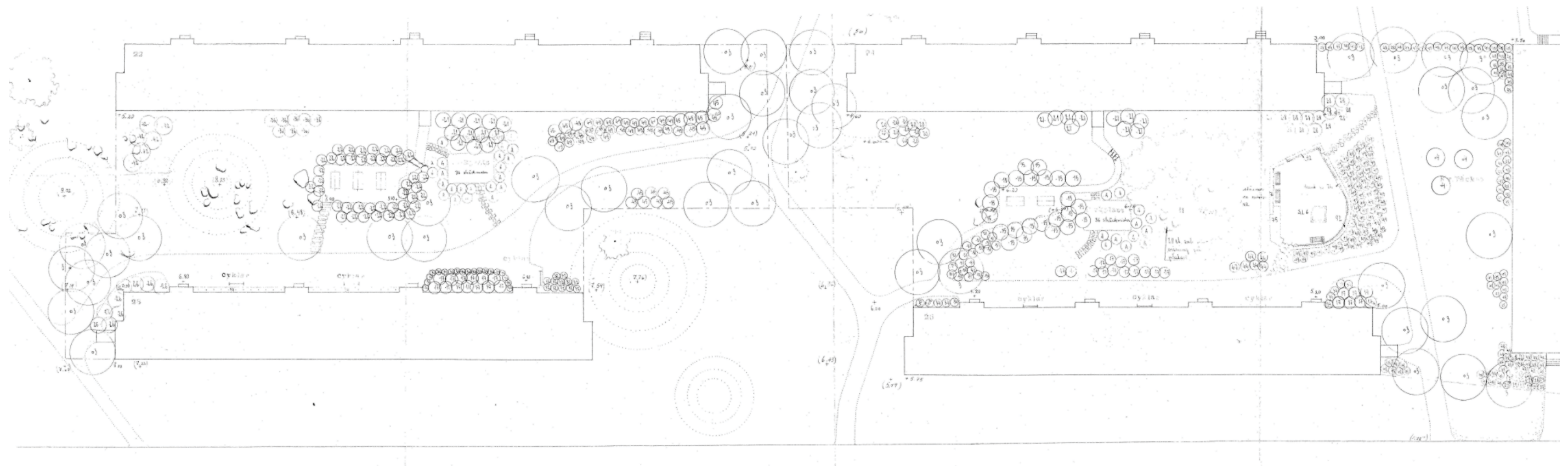

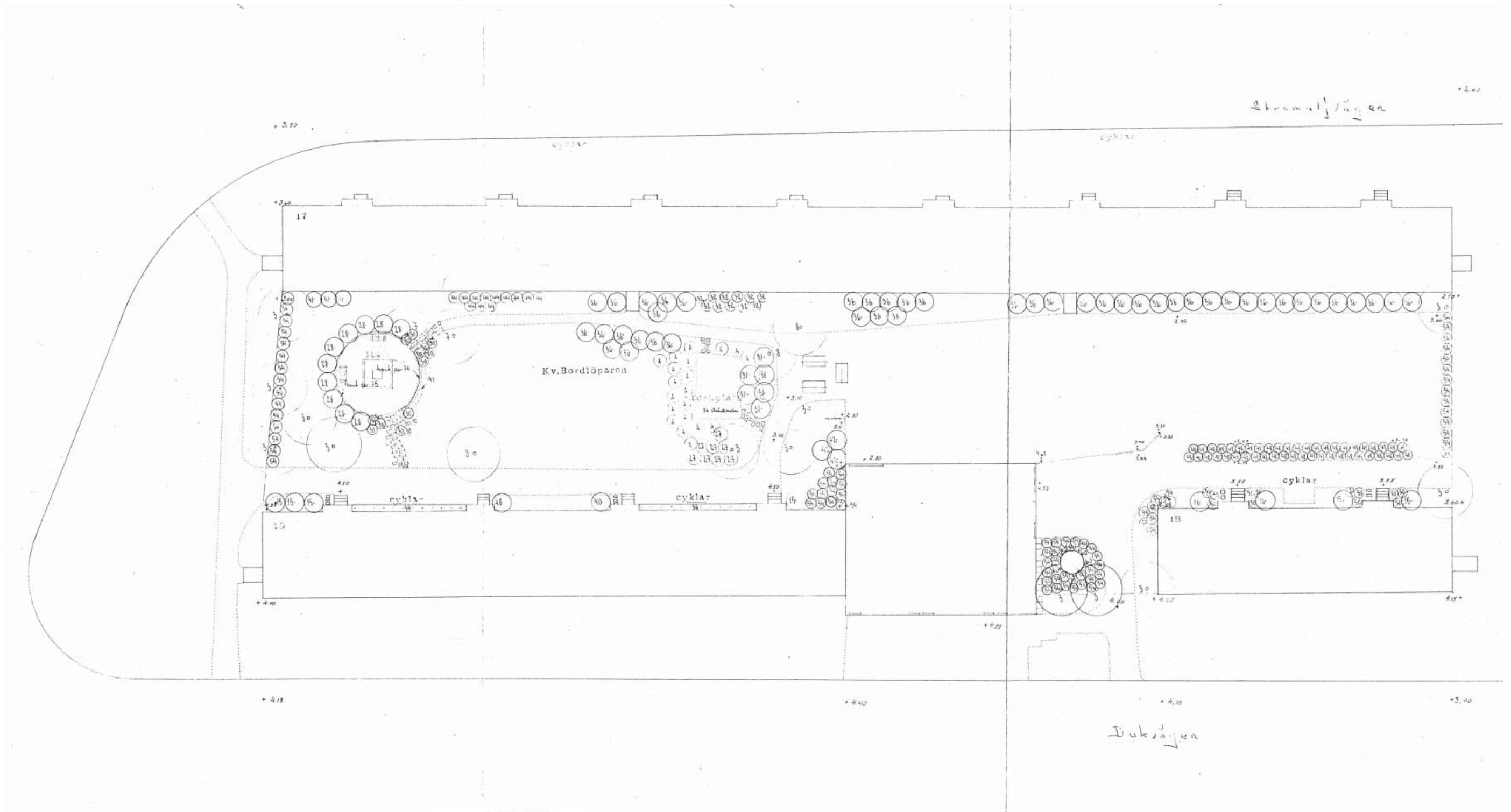
2005

B 2.8 Planteringsplan Braskudden, 1943

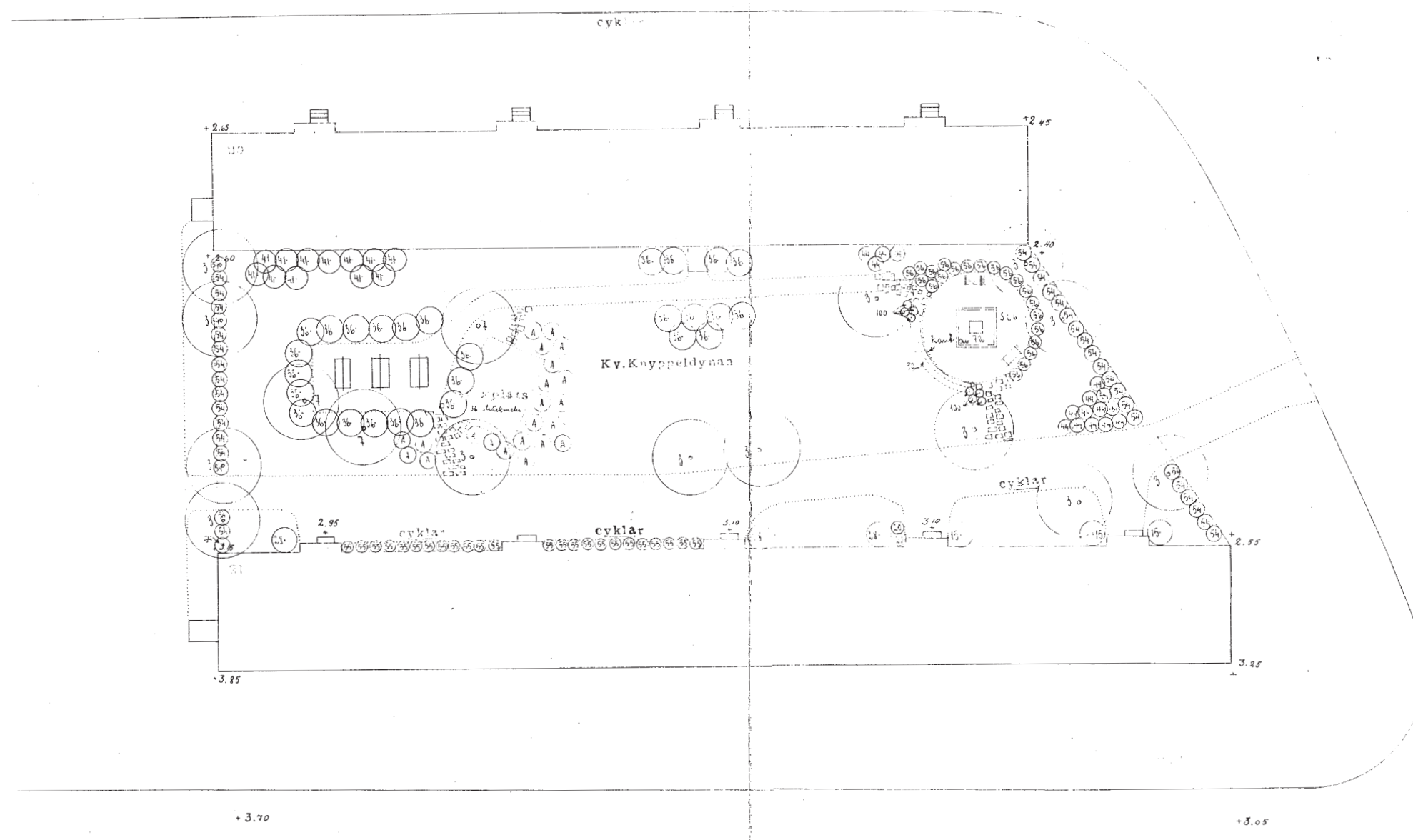

B 2.9 Planteringsplan Handduken och Täcket, 1943

B 2.11 Planteringsplan Knypeldynan 1943

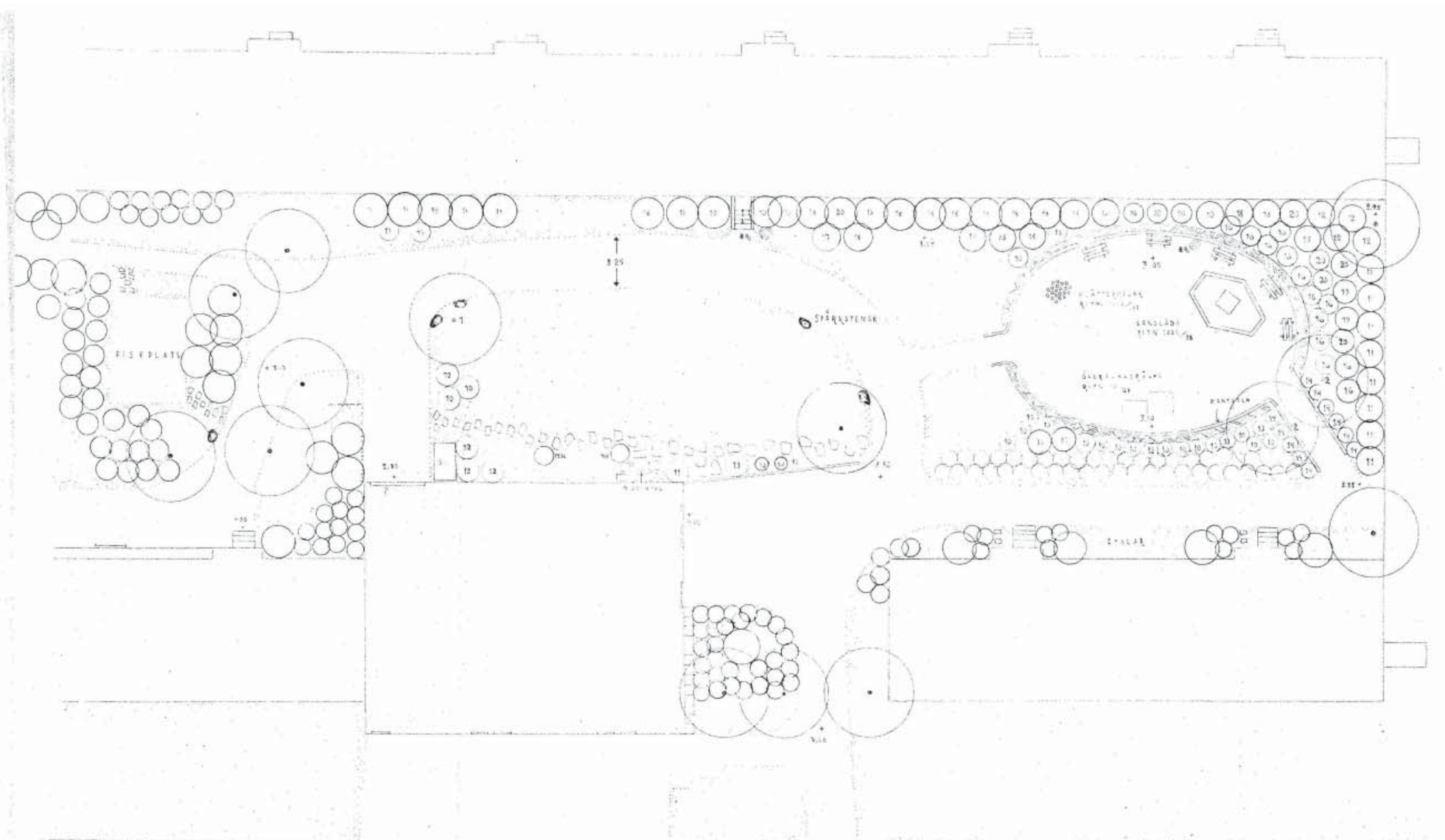

Kv. Bordlöparen, Bromma V. Sjöby.

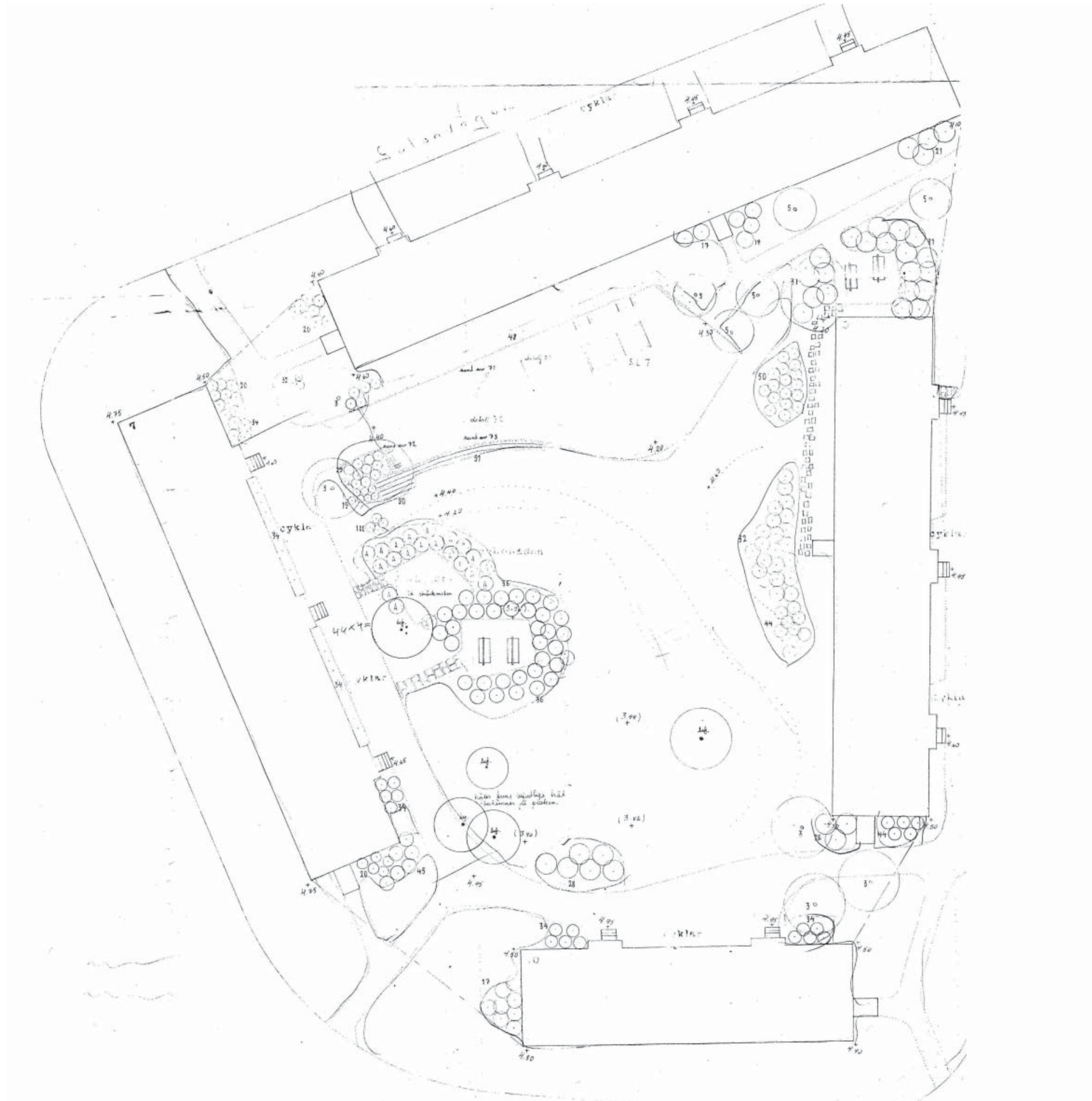
Urtförteckning till ritning nr. 64C/2.

N:r	Sort	Avstånd i m.	Antal
Träd.			
1	Acer platanoides		1
2	Prunus padus		2
Buskar.			
9	Berberis thunbergii (buskplanter för holk)	0.35	140
10	Cotoneaster acutifolia	1.25	36
11	Crataegus coccinea	1.25	9
12	Lonicera tatarica	1.50	7
13	Laburnum alpinum	2.00	4
14	Potentilla fruticosa	0.30	11
15	Rosa omiensis pteracantha	1.25	1
16	" rugosa regaliana	1.25	13
17	Ribes sanguineum	1.25	4
18	Spiraea van Houttei	1.25	13
19	Syringa Marie Legray	1.25	2
20	" Rhua von Horstenstein	1.25	6

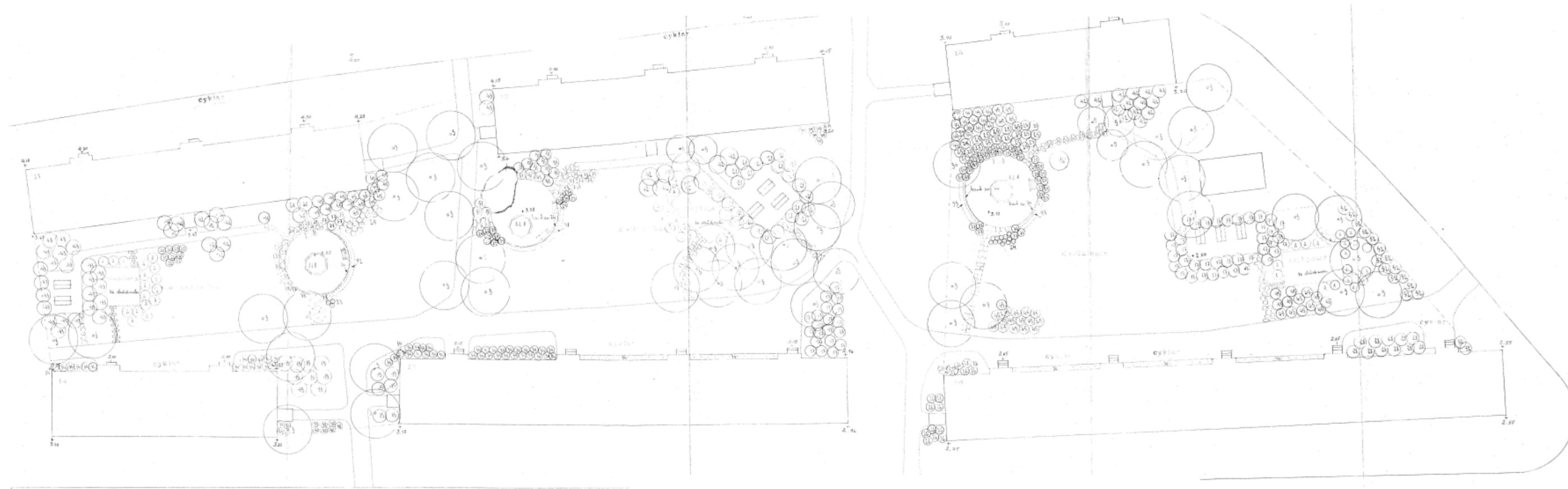
Stockholm den 30. mars 1950.

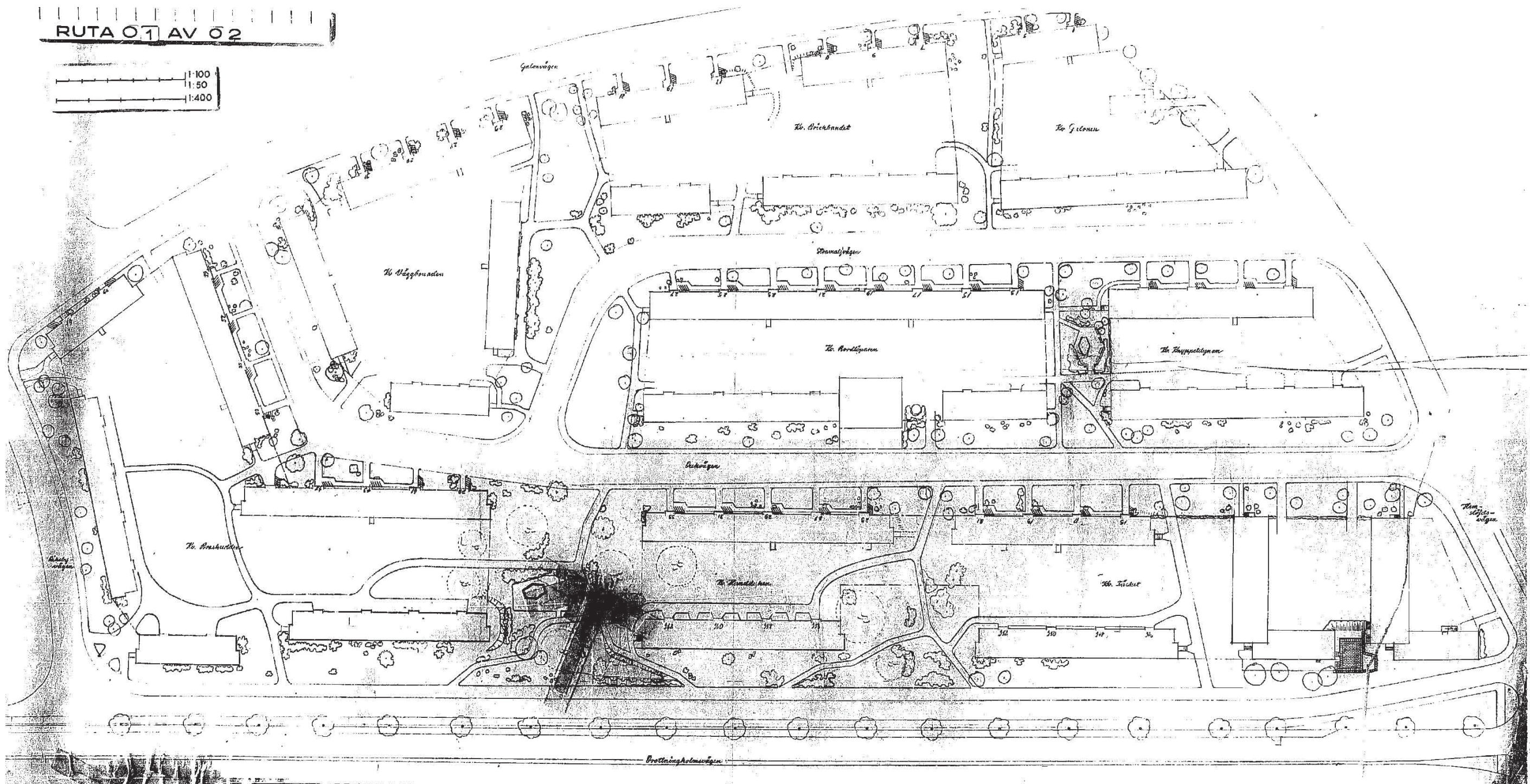
B 2.13 Planteringsplan Väggbonaden, 1943

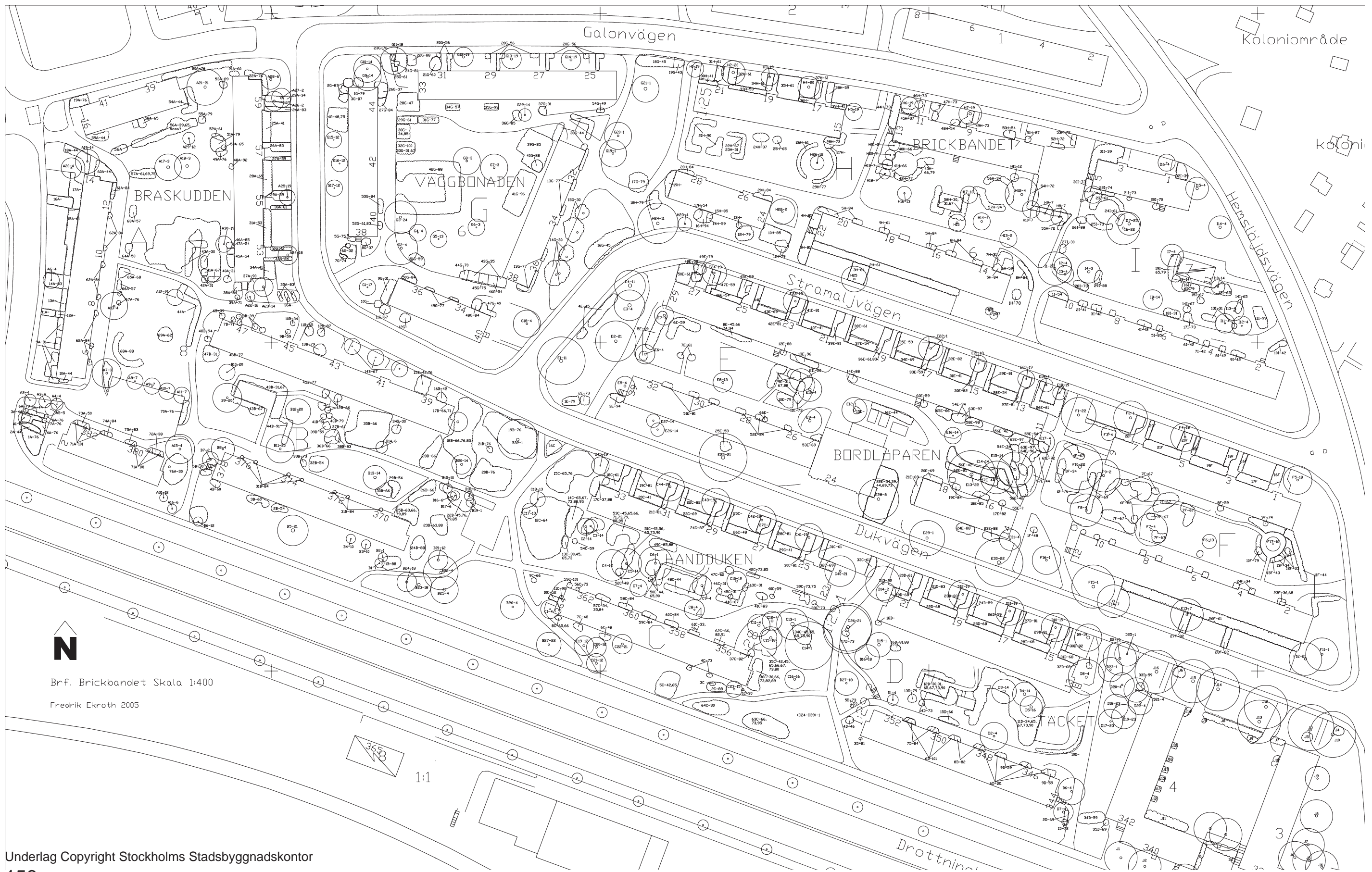
B 2.14 Planteringsplan Brickbandet och Galonen, 1943

B 2.15 Skiss till utformning av Brickbandets gatumiljöer, 1942.

B 2.17 Inventeringskarta Brickbandet 2005

Brf. Brickbandet Skala 1:400

Fredrik Ekroth 2005

